

W
I
N
A
B
A
N
A
I
P
O
I
K

b.

5

L

~~11 gr. 2337 re~~

20. A. gr. b. 3435. Xenophon

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

XENOPHONTIS
EXPEDITIO CYRI.

IN USUM SCHOLARUM EMENDAVIT

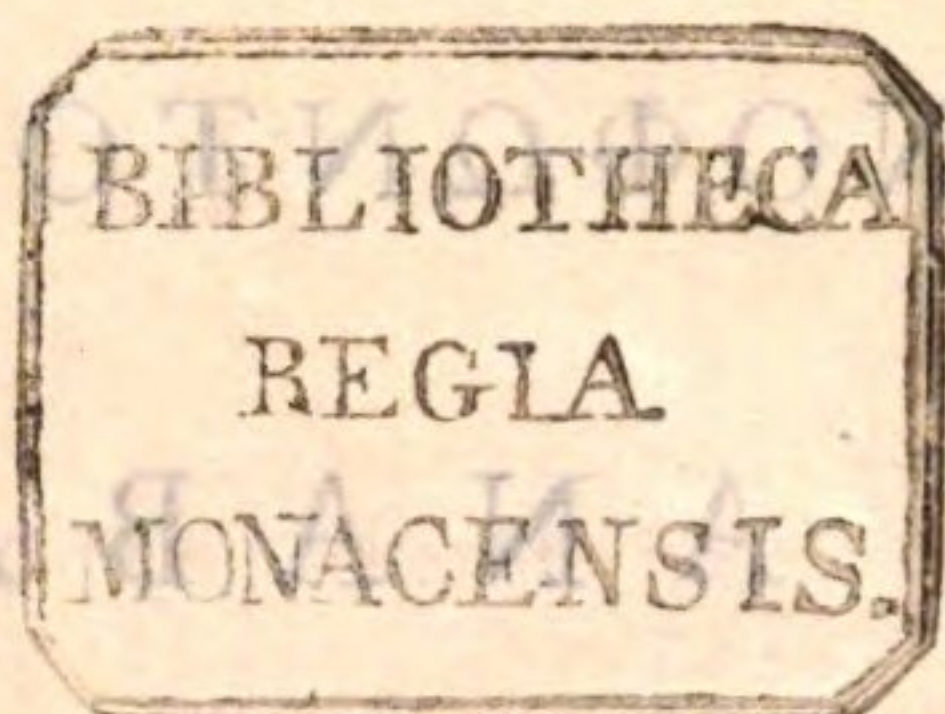
C. G. COBET.

LUGDUNI-BATAVORUM

Apud E. J. BRILL,

MDCCCLIX.

159 - 54.

XENOPHONTES

EXPEDITIO CYRI

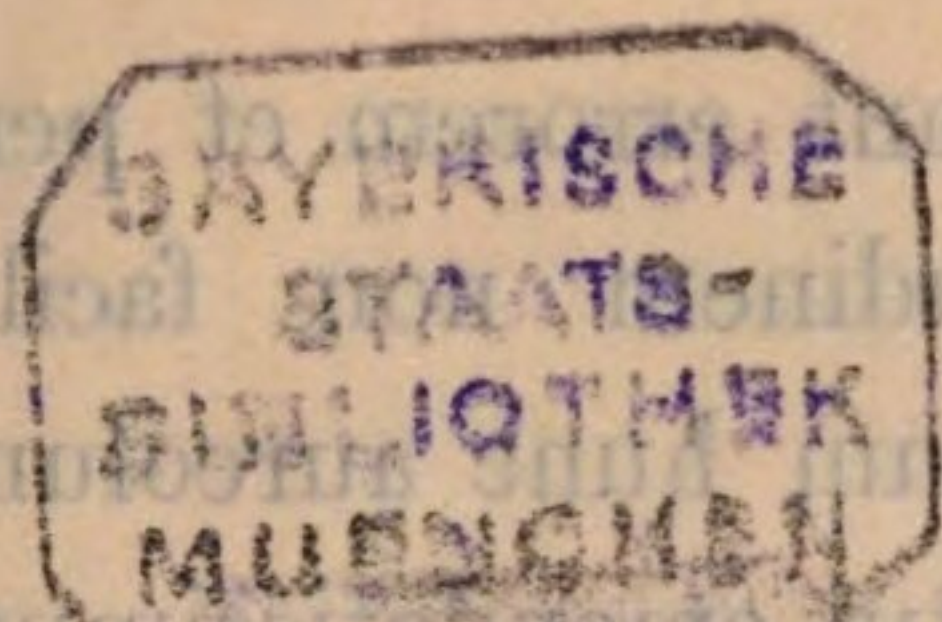
EX LIBRIS REGIAE BIBLIOTHECAE MONACENSIS

C. G. CORBET

INSTITUTIONI-BATAVORUM

Abbas E. J. BRILL

AMSTERDAMI

P R A E F A T I O.

Nihil esse arbitror quod sit simul et verius et evidentius quam Quintiliani praeceptum: INTERPRETATIONEM PRAECEDERE DEBET EMENDATA LECTIO. Nemo potest et ipse intelligere et alteri interpretari id quod non est sanum et integrum. Diligenter igitur videndum, ne quis, dum scripturas aegras et male sanas utcumque explicare nititur, paulatim ingenium obtundat suum iudicioque vim afferat, et quae olim in linguae ratione et usu certa et stabilia fuissent, ea nunc librariorum vitio incerta esse et fluxa et varia videantur. In hac quoque re *maxima debetur pueris reverentia*, qui primis doctrinae elementis imbuuntur recentes, ne quid videant et imbibant quod vitiosum sit ac fal-

sum, nam diu servant errorem et perversae interpretationis consuetudinem non facile dediscunt. Itaque in eorum usum hunc aureolum Xenophon-
tis librum quam potui emendatissimum edidi.

Singularum correctionum rationes in Bibliotheca Philologica Batava, quae MNEMOSYNE inscribitur, reddidi aut propediem σὺν θεῷ reddam.

Sedulo dedi operam ne orationem Xenophon-
team a me diligenter emendatam novis mendis ty-
pothetae inficerent, et collegae, venerabili seni
W. A. VAN HENGEL, qui me in eo labore pera-
manter adjuvit, magnam habeo gratiam.

Si haec iis, qui Graecas litteras docent et do-
centur, probari et placere intellexero, in animo
est eadem ratione et alios quosdam scriptores At-
ticos et XENOPHONTIS Historiam Graecam et LY-
SIAE Orationes edere in lucem.

Lugduni-Batavorum C. G. COBET.
m. Junio a. 1859.

CHRONOLOGIA.

(Concinnavit Kochius in libro de Anabasi p. 140 et sqq.

DINDORF in Edit. Oxon.)

Sardibus ad Maeandrum Anabas. I. II. 5

d. 6—9 Martii a. 401. A. C.

Colossas	Anab. I. II. 6.	10—17 Martii.
Celaenas	I. II. 7.	20—19 Aprilis.
Peltas	I. II. 10.	21—24 »
Ceramorum forum	ibid.	24—26 »
Caystri campum	I. II. 11.	29— 4 Maii
Thymbrium	I. II. 13.	6 »
Tyriaeum	I. II. 14.	8—11 »
Iconium	I. II. 19.	14—17 »
per Lycaoniam	ibid.	22 »
Danam	I. II. 20.	26—29 »
in planitie	I. II. 21.	30 »
per fauces Ciliciae	ibid.	3 Junii
Tarsi	I. II. 23.	23 »
Tarso ad Psarum	I. IV. 1.	25 »
ad Pyramum	ibid.	26 »

II

		a. 401. A. C.
Issos	ibid.	28-- 1 Julii
ad Syriae portas	I. IV. 4.	2 »
Myriandum	I. IV. 6.	3—10 »
ad Chalum	I. IV. 9.	14 »
ad Dardetem	I. IV. 10.	19 »
Thapsacum	I. IV. 11.	22—27 »
ad Araxen	I. IV. 19.	5— 8 Augusti
Corstoten	I. V. 4.	13—16 »
Pylas	I. V. 5.	29 »
per Babyloniam	I. VII. 1.	2 Septembris
proelium	I. VIII. 1.	3 »
postridie	II. II. 1.	4 »
iter cum Ariaco	II. II. 8.	6—29 »
ad murum Mediae	II. IV. 9—12.	2 Octobris
Sittacen	II. IV. 13.	4 »
ad Physcum	II. IV. 25.	8 »
per Mediam	II. IV. 27.	14 »
Caenas	II. IV. 28.	15 »
ad Zapatam	II. V. 1.	19—22 »
in pagos	III. III. 11—III. IV. 1.	23, 24 »
Larisam	III. IV. 7.	25 »
Mespila	III. IV. 10.	26 »
in pagos	III. IV. 13—18.	27, 28 »
per planitiem	III. IV. 18.	29 »
ad regiam	III. IV. 24.	3— 6 Novembris
in pagos	ibid.	7 »
in planitiem	III. IV. 31.	10 »
iter retro	III. V. 13.	11 »
per Carduchos	IV. I—IV. III. 1.	18 »

III

		a. 401. A. C.
ad Centriten	IV. III. 2.	19 Novembris
ad fontes Tigridis	IV. IV. 3.	22 »
ad Teleboam	ibid.	25 »
per planitiem	IV. IV. 7.	28—30 »
ad Euphratem	IV. V. 2.	4 Decembris
in pagos Armeniae	IV. V. 22, 23.	8—15 »
dux fuga elabitur	IV. VI. 3.	18 »
praeter Phasin	IV. VI. 4.	25 »
ad montes Taochorum	IV. VI. 5.	27, 28 »
transitus	IV. VI. 5—27.	29 »
per Taochos	IV. VII. 1.	3 Januarii
		a. 400 A. C.
per Chalybes	IV. VII. 15.	10 Januarii
trans Harpasum per Scythinos	IV. VII. 18.	15—18 »
ad Gymniadem	IV. VII. 19.	22 »
ad montem Thechen	IV. VII. 21.	27 »
per Macrones	IV. VIII. 1—8.	30 »
per Colchos	IV. VIII. 8.	2 Februarii
proelium cum Colchis	IV. VIII. 9—19.	3 »
mora propter mel	IV. VIII. 20.	6 »
Trapezuntem	IV. VIII. 22.	8 Febr.—10 Martii
Cerasuntem	V. III. 1.	13—23 Martii
ad fines Mossynoecorum	V. IV. 2.	24 »
per Mossynoecos	V. IV. 2—29.	1 Aprilis
per Chalybes	V. V. 1.	3 »
Cotyora	V. V. 3—5.	3 April—18 Mai
Sinopen et Armenen	VI. I. 15.	25 Maii
Heracleam	VI. II. 1.	27 »

a. 400. A. C.

Byzantium 18 VII. 1. 7. initio Octobris
Perinthum 22 VII. II. 11. media hyeme

Decemb. 400, Januar. 399.

secund. VII. VI. 24.

Thibronis legati duo post duos fere menses (VII. V. 9) veniunt ad
exercitum. VII. VIII. 8 . . . circa mensem Februarium 399.
exercitus Thibroni traditur VII. VIII. 24 . . . mense Martio.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΤΡΟΤ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, I.
πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος. ἐπεὶ
δ' ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου,
ἐβούλετό οἱ τὸ παῖδε ἀμφοτέρῳ παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν 2
πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε, Κῦρον δὲ μεταπέμπε-
ται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησεν. Ἀνα-
βαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς Φίλον, καὶ
τῶν Ἑλλήνων δ' ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους,
ἀρχοντα δ' αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον. ἐπεὶ δ' ἐτελεύ- 3
τησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρτα-
ξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν
ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται τε καὶ
συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαι-
τησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ὁ 4
δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς βουλεύε-
ται ὅπως μήποτ' ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ', ἣν
δύνηται, βασιλεύσει αὐτ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ
ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, Φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ

5 τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν
παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς
ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βα-
σιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο
ὥς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν
6 αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἡθροίζεν ὥς μάλιστα
ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον
λάβοι βασιλέα. ὧδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν. ὁπό-
σας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε τοῖς
Φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννη-
σίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὥς ἐπιβουλεύον-
τος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ ἦσαν αἱ
Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον ἐκ βασι-
λέως δεδομέναι, τότε δ' ἀφέσασαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι
7 πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθό-
μενός τινας ταῦτά βουλευομένους, τοὺς μὲν αὐτῶν
ἀπέκτεινε τοὺς δ' ἐξέβαλεν. ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν
τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μί-
λητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπει-
ρᾶτο κατὰγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. καὶ αὕτη αὖ ἄλλη
8 πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἡθροΐζειν στράτευμα. πρὸς δὲ
βασιλέα πέμπων ἡξίου ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ δοθῆναι οἱ
ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν
αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε
βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλήν οὐκ ἡσθά-
νετο, Τισσαφέρνει δ' ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ

τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν
 πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομέ-
 νους δασμοὺς ἐκ τῶν πόλεων ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγχανεν
 ἔχων. ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρο- 9
 νήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον.
 Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος Φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμε-
 νος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυ-
 ρίους δαρεικοὺς. ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα
 συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει
 ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησ-
 πόντου καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρή-
 ματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρα-
 τιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ'
 αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.
 Ἀρίστιππος δ' ὁ Θετταλὸς ξένος ὧν ἐτύγχανεν αὐτῷ, 10
 καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται
 πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους
 καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὥς οὕτω περιγενόμενος ἂν τῶν
 ἀντιστασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισ-
 χιλίους καὶ ἑξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ
 πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν
 αὐτῷ συμβουλευσῇται. οὕτω δ' αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ
 ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον δὲ 11
 τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι
 πλείστους παραγενέσθαι, ὥς εἰς Πισίδας βουλόμενος
 στρατεύεσθαι, ὥς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισι-

δῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφά-
λιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ
τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλεί-
στους, ὥς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς Φυγάσι
τῶν Μιλησίων. καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

- II. Ἐπεὶ δ' ἐδόκει ἤδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω, τὴν μὲν
πρόφασιν ἐποιεῖτο ὥς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν
παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὥς ἐπὶ τούτους
τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρατεύμα. ἐνταῦθα
καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον
ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλα-
γέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε
στράτευμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προει-
στήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παραγγέλ-
λει λαβόντα τοὺς ἄνδρας πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν
2 τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μί-
λητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς Φυγάδας ἐκέλευσε σὺν
αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς
καταπράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύ-
σεσθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἠδέως
ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ
3 ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ
τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας
εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας
μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεν-
τακοσίους, Σωκράτης δ' ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὥς

πεντακοσίους, Πασίων δ' ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. 4
 Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγισάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς βασιλέα ἢ ἐδύνατο τάχιστα ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε Τισ- 5
 σαφέρνους τὸν Κύρου στόλον ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κῦρος δ' ἔχων οὐς εἴρηκα ὠρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δ' ἐπὶ ἦν ἐζευγμένη πλοίοις ἑπτὰ. τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυ- 6
 γίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους. ἐντεῦθεν ἐξε- 7
 λαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρου βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευσεν ἀφ' ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν

- 8 βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὐρύς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας.
- 9 ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρᾷκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους. ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ Σοφαίνετος ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.
- 10 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δ' ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα

εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς
τῇ Μυσίᾳ χώρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς 11
παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδῖον, πόλιν
οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς
στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεον ἢ τριῶν μηνῶν,
καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δ' ἐλ-
πίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γὰρ
ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. ἐν- 12
ταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ
Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ
δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέ-
δωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δ' ἡ Κίλισσα
καὶ Φύλακας περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους·
ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῇ Κιλίσσῃ. ἐντεῦ- 15
θεν δ' ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς
Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν
ὁδὸν κρήνη Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως,
ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἴνω κε-
ράσας αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρα- 14
σάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα
ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα
Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ. βουλόμενος οὖν
ἐπιδεῖξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλή-
νων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας 15
ὥς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὕτω ταχθῆναι καὶ στή-
ναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν

οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων, τὸ
 δ' εὐώνυμον Κλέαρχος, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρα-
 16 τηγοί. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβά-
 ρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατ' ἴλας καὶ κατὰ
 τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρμα-
 τος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες
 κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ
 17 τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρ-
 ἤλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς Φάλαγγος μέσης,
 πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς
 τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ
 ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν Φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον
 τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιξε, προβαλόμενοι
 τὰ ὅπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ τούτου θᾶττον προϊόντων σὺν
 κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο ἐπὶ τὰς
 18 σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς καὶ ἡ τε
 Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς
 ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον· οἱ δ' Ἑλ-
 ληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἦλθον. ἡ δὲ Κί-
 λισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ
 στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν
 19 Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών. ἐντεῦθεν
 ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς
 Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε
 τρεῖς ἡμέρας. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας
 σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα. ταύτην τὴν

χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἑλλησιν ὥς πολεμίαν
 οὔσαν. ἐντεῦθεν Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλι- 20
 κίαν ἀποπέμπει τὴν ταχίστην ὁδόν· καὶ συνέπεμ-
 ψεν αὐτῇ στρατιώτας οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν.
 Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππαδο-
 κίας σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι καὶ πέντε
 πρὸς Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαί-
 μονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν ᾧ Κῦρος
 ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρην, Φοινικιστὴν
 βασίλειον, καὶ ἕτερόν τινα τῶν ὑπάρχων δυνάστην,
 αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ. ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο 21
 εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἡ δ' εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς
 ἀμαξιτὸς ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρα-
 τεύματι, εἴ τις ἐκώλυεν. ἐλέγετο δὲ καὶ Συέννεσις
 εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων Φυλάττων τὴν εἰσβολήν· δι' ὃ
 ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἦκεν
 ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπῶς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα,
 ἐπεὶ ἤσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη ἐν Κι-
 λικίᾳ ἦν εἴσω τῶν ὀρέων, καὶ ὅτι τριήρεις ἤκουε πε-
 रिπλεύσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα
 τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν 22
 ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς
 σκηνὰς οὗ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατέ-
 βαινεν εἰς πεδίου μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυτον, καὶ
 δένδρων παντοδαπῶν ἔμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ δὲ
 καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχχρον καὶ πυροὺς καὶ

κριθὰς φέρει. ὄρος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχυρὸν καὶ ὑψη-
23 λὸν πάντῃ ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. καταβὰς δὲ
διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμοὺς τέτταρας πα-
ρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσιν εἰς Ταρσοῦς, τῆς Κιλι-
κίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἦν τὰ
Συεννέσιος βασιλεία τοῦ Κιλικῶν βασιλέως· διὰ μέ-
σου δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὖρος
24 δύο πλέθρων. ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦν-
τες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ὄχυρὸν ἐπὶ τὰ ὄρη
πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ
παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἴσ-
25 σοῖς. Ἐπύαξα δὲ ἡ Συεννέσιος γυνὴ προτέρα Κύρου
πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοῦς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερ-
βολῇ τῶν ὀρέων τῇ εἰς τὸ πεδίου δύο λόχοι τοῦ Μέ-
νωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασκαν ἀρ-
πάζοντάς τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικῶν, οἱ δὲ
ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὐρεῖν τὸ ἄλλο
στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολέ-
26 σθαι· οἱ δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἤκον τὴν τε πόλιν διήρπα-
σαν, διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι,
καὶ τὰ βασιλεία τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δ' ἐπεὶ εἰσῆ-
λασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν
πρὸς ἑαυτόν· ὃ δ' οὔτε πρότερον οὐδενί πω κρείττονι
ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἔλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἰέναι
ἤθελε, πρὶν ἢ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε.
27 μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις

μὲν ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν,
 Κύρος δ' ἐκείνῳ δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τι-
 μια, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ
 ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν,
 καὶ τὴν χώραν μηκέτι διαρπάζεσθαι· τὰ δ' ἡρπα-
 σμένα ἀνδράποδα, ἣν πού ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἰ- III.
 κοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ
 πρόσω· ὑπώπτευν γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μι-
 σθωθῆναι δ' οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρ-
 χος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δ' αὐ-
 τόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ
 ἤρξατο προῖέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέ- 2
 φυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι
 οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν
 αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν
 χρόνον ἐστῶς· οἱ δ' ὁρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων·
 εἶτα δ' ἔλεξε τοιάδε· Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυ- 3
 μάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.
 ἐμοὶ γὰρ Κύρος ξένος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ
 τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε
 δαρεικοὺς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην
 ἐμοὶ οὐδὲ καθιδυπάθῃσα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἔδαπάνων.
 καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα, καὶ 4
 ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς

Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι
 τοὺς ἐνοικοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος
 ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵν' εἴ τι δέοιτο ὠφε-
 5 λοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ
 ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ
 ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου Φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖ-
 νον ψευδάμενον μεθ' ὑμῶν ἰέναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια
 ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν
 ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. καὶ οὐποτ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὥς
 ἐγὼ Ἑλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς
 τοὺς Ἑλληνας τὴν τῶν βαρβάρων Φιλίαν εἰλόμην,
 6 ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι οὐδὲ
 ἔπεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέη πεί-
 σομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ
 Φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι
 εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾖ, ὑμῶν δ' ἔρημος ὧν οὐκ
 ἂν ἱκανὸς εἶναι οἶμαι οὔτ' ἂν Φίλον ὠφεληῆσαι οὔτ'
 ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὥς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅποι ἂν καὶ
 7 ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ
 στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτ'
 ἀκούσαντες ἐπήνεσαν. παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασίωνος
 πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα
 8 ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχον. Κῦρος δὲ τούτοις
 ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρ-
 χον· ὁ δ' ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρα-
 τιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρεῖν ὥς κα-

ταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον· μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι. μετὰ δὲ ταῦ- 9
 τα συναγαγὼν τοὺς θ' ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιάδε· "Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέ-
 τερα πρὸς ἐκεῖνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκεῖνου ἔτι στρα-
 τιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτ' ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης. ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' 10
 ἡμῶν οἶδα· ὥστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυρόμενος ὅτι σύ-
 οἶδα ἑμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιὼς μὴ λαβὼν με δίκην ἐπιθῇ ὣν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἡδικῆσθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν 11
 καθεύδειν οὔδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἕως τε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἀπιμεν, καὶ ὅπως τὰπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτ' ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολ- 12
 λοῦ μὲν ἄξιός ῥ' ἂν φίλος ᾖ, χαλεπώτατος δ' ἐχ-
 θρὸς ῥ' ἂν πολέμιος ᾖ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἵππικὴν καὶ ναυτικὴν ἣν πάντες ὁμοίως ὁρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι. ὥστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γιγνώσκει ἄριστον. ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου ἀνί- 15

στάντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέξοντες ἃ ἐγίγνω-
 σκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύν-
 τες οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ
 14 μένειν καὶ ἀπιέναι. εἷς δὲ δὴ εἶπε προσποιούμενος
 σπεύδειν ὥς τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατηγούς
 μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὥς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται
 Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι (ἡ
 δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι) καὶ συ-
 σκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὥς
 ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ δίδῃ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν
 ὅστις διὰ Φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει. ἐὰν δὲ μηδὲ
 ἡγεμόνα δίδῃ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι
 δὲ καὶ προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθά-
 σωσι μήτε Κῦρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν
 πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἡρπακότες. οὗ-
 τος μὲν τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε
 15 τοσοῦτον· Ὡς μὲν στρατηγήσονται ἐμὲ ταύτην τὴν
 στρατηγίαν μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ
 δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὥς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν
 ἔλησθε πείσομαι ἢ δυνατὸν μάλιστα, ἴν' εἰδῆτε ὅτι
 16 καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ὥς τις καὶ ἄλλος. μετὰ τοῦ-
 τον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐήθειαν τοῦ
 τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν τὸν στόλον
 Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δὲ ὥς εὐήθες εἴη ἡγε-
 μόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαινόμεθα τὴν πρᾶξιν.
 εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν ὃν ἂν Κῦρος δῶ,

τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῶν κελεύειν Κύρον προκαταλαμ-
 βάνειν ; ἐγὼ γὰρ ὁκνοίην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαί- 17
 νειν ἃ ἡμῶν δοίη , μὴ ἡμᾶς αὐταῖς ταῖς τριήρεσι κα-
 ταδύσῃ , φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι ὥς δοίη ἔπεσθαι ,
 μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ ὅθεν οὐκ ἔσται ἐξελθεῖν . βουλοίμην
 δ' ἂν ἄκοντος ἀπὶὼν Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών . ὃ
 οὐ δυνατόν ἐστιν . ἀλλ' ἐγὼ Φημι ταῦτα μὲν Φλυα-
 ρίαν εἶναι . δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κύρον 18
 οἵτινες ἐπιτήδαιοι σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον τί βού-
 λεται ἡμῶν χρῆσθαι . καὶ ἔαν μὲν ἢ πρᾶξις ἢ παρα-
 πλησία οἷαπερ καὶ πρόσθεν ἐχρῆτο τοῖς ξένοις , ἔπε-
 σθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν
 τούτῳ συναναβάντων . ἔαν δὲ μείζων ἢ πρᾶξις τῆς 19
 πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνότε-
 ρα , ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς
 Φιλίαν ἀφιέναι . οὕτω γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἂν Φίλοι
 αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπιδόντες ἀσφαλῶς
 ἂν ἀπίοιμεν . ὅ,τι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀναγγεῖλαι
 δεῦρο . ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλεύ-
 εσθαι . ἔδυξε ταῦτα , καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ 20
 πέμπουσιν οἱ ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ .
 ὃ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούοι Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα
 ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι , ἀπέχοντα δώδεκα
 σταθμούς . πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν .
 καὶ μὲν μένῃ ἐκεῖ , τὴν δίκην ἔφη χρῆζειν ἐπιθεῖ-
 ναι αὐτῷ , ἣν δὲ φύγῃ , ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βου-

21 λευσόμεθα· ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δ' ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δ' ἐδόκει ἔπεσθαι. προσαιτούσι δὲ μισθὸν ὁ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὗ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαιρικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δ' ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδ' ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν γε τῷ Φανερῷ.

IV. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία πλέθρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ τὸ εὖρος στάδιον. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἴσσοῦς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐν-
 2 ταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύρῳ παρῆσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ἤγεῖτο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἐξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσιν, αἷς ἐπολιόρκει Μί-
 3 λητον. παρῆν δὲ καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετὰπεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ. αἱ δὲ νῆες ὥρμουν παρὰ τὴν Κύρου σκηνήν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρ' Ἀβροκόμα μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες παρὰ Κῦ-
 ρον τετρακόσιοι ὀπλίται συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασιλέα.
 4 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε

ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἦσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ τῆς Κιλικίας Συέννεσις εἶχε καὶ Κιλίκων Φυλακή, τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο Φυλακή Φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ ῥεῖ τούτων ποταμὸς Κάρσος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. ἅπαν δὲ τὸ μέσον τῶν τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν βία· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τείχη εἰς τὴν θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεν δ' ἦσαν πέτραι ἡλίβατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφέσασαν πύλαι. ταύτης ὅ
 5 ἕνεκα τῆς παρόδου Κῦρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἴσω καὶ ἔξω τῶν πυλῶν, βιασόμενος τοὺς πολεμίους εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις, ὅπερ ὥετο ποιήσειν τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχοντα πολὺ στράτευμα. Ἀβροκόμας δ' οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλέα ἀπήλαυνεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς. ἐντεῦθεν ὅ
 6 ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ἕνα παρασάγγας πέντε εἰς Μυρίανδον, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὥρμουν αὐτόθι ὀλκάδες πολλαί. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ὅ
 7 Ξενίας ὁ Ἀρκὰς καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς πλοῖον καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν, ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν, Φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον

ἀπελθόντας εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν ἀφανεῖς, διήλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι· καὶ οἱ μὲν ηὔχοντο ὡς δειλοὺς ὄντας αὐτοὺς
 8 ληφθῆναι, οἱ δ' ᾤκτειρον εἰ ἀλώσοιντο. Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς εἶπεν· Ἀπολελοίπασιν ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ ὅποι οἵχονται· οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ ἕως μὲν ἂν παρῇ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δ' ἀπιέναι βούληται, συλλαβὼν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. ἀλλ' ἰόντων, εἰδότες ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι Φρουρούμενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερήσονται, ἀλλ' ἀπολήφονται τῆς πρόσθεν
 9 ἕνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες, εἴ τις καὶ ἀθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἥδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ πραέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶων. αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἷς ἐσκήνουν Παρυσάτιδος ἦσαν
 10 εἰς ζώνην δεδομέναι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε

παρασάγγας τριάκοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδα-
 τος ποταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλέθρον. ἐνταῦθα ἦν τὰ
 Βελέσυος βασιλεία τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παρά-
 δεισος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα ὅσα ὦραι
 φύουσι. Κῦρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλεία κα-
 τέκαυσεν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρα- 11
 σάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν,
 ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι
 ὤκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ὄνομα. ἐν-
 ταῦθα ἔμειναν ἡμέρας πέντε· καὶ Κῦρος μεταπεμ-
 ψάμενος τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι
 ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ
 κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ
 ἀναπείθειν ἔπεσθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγ- 12
 γελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς
 στρατηγοῖς καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας
 κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἐὰν μὴ τις αὐτοῖς
 χρήματα δίδῃ, ὥσπερ καὶ τοῖς πρότερον μετὰ Κύρου
 ἀναβᾶσι καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ κα-
 λοῦντος τοῦ πατρὸς Κῦρον. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ 13
 ἀπήγγελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν
 πέντε ἀργυρίου μναῖς, ἐπὴν εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ
 τὸν μισθὸν ἐντελῇ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας
 εἰς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ
 οὕτως ἐπείσθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιή-
 σουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρα-

- 14 τευμα χωρίς τῶν ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε · Ἄνδρες ,
ἐάν μοι πίθησθε , οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαν-
τες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ
Κύρου . τί οὖν κελεύω ποιῆσαι ; νῦν δεῖται Κῦρος ἔπε-
σθαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ βασιλέα · ἐγὼ οὖν Φημι ὑμᾶς
χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον
15 εἶναι ὅ,τι οἱ ἄλλοι Ἑλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ . ἦν
μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἔπεσθαι , ὑμεῖς δόξετε αἵτιοι
εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν , καὶ ὥς προθυμοτάτοις
οὔσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κῦρος καὶ ἀποδώσει · ἐπί-
σταται δ' εἴ τις καὶ ἄλλος · ἦν δ' ἀποψηφίσωνται οἱ
ἄλλοι , ἀπιμεν μὲν ἅπαντες εἰς τοῦμπάλιν , ὑμῖν δὲ
ὥς μόνοις πειθομένοις πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς
16 Φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας , καὶ ἄλλου οὔτινος ἂν
δέησθε οἶδα ὅτι ὥς Φίλου τεύξεσθε Κύρου . ἀκούσαντες
ταῦτα ἐπίθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀπο-
κρίνασθαι . Κῦρος δ' ἐπεὶ ἦσθετο διαβεβηκότας , ἦσθη
τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν · Ἐγὼ
μὲν , ὦ ἄνδρες , ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ · ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς
ἐμὲ ἐπαινέσετε ἐμοὶ μελήσει , ἢ μηκέτι με Κῦρον
17 νομίζετε . οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλας
ὄντες ἠϋχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι , Μένωνι δὲ καὶ δῶρα
ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς . ταῦτα δὲ ποιήσας
διέβαινε · συνέειπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ
ἅπαν . καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς
18 ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν . οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλε-

γον ὅτι οὐπώποθ' ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο πεζῇ εἰ
 μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προΐων
 κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ. ἐδόκει δὲ θεῖον εἶ-
 ναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὥς
 βασιλεύσουσι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας στα- 19
 θμοὺς ἐννέα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφικνοῦνται
 πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολ-
 λαὶ μεσταὶ σίτου. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ
 ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας V.
 τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρή-
 μους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν
 τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδίου ἅπαν ὁμαλὴς
 ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου δὲ πληῆρες· εἰ δέ τι καὶ
 ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦν εὐώδη
 ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παν-
 τοῖα, πλεῖστοι μὲν ὄνοι ἄγριοι, πολλὰ δὲ στρουθοὶ [αἱ 2
 μεγάλαι]· ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα
 δὲ τὰ θηρία οἱ ἵππῃς ἐνίοτε ἐδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι,
 ἐπεὶ τις διώκοι, προδραμόντες ἂν ἔστασαν· πολὺ γὰρ
 τῶν ἵππων ἔτρεχον θᾶπτον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζ-
 οισιν οἱ ἵπποι, ταῦτόν ἐποιοῦν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν,
 εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἵππῃς θηρῶεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ
 κρέα τῶν ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις,
 ἀπαλώτερα δέ. στρουθὸν δ' οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώ- 3
 ξαντες τῶν ἵππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπε-
 σπᾶτο Φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέ-

ρυξιν ἄρασα, ὥσπερ ἰστίῳ χρωμένη. τὰς δ' ὠτίδας
 ἂν τις ταχὺ ἀνιστῇ, ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ
 4 βραχὺ ὥσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ
 κρέα αὐτῶν ἡδίστα ἦν. πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς
 5 χώρας ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Μάσκαν ποταμόν, τὸ εὖ-
 ρος πλεθριαῖον. ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη,
 ὄνομα δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιερρεῖτο δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ
 Μάσκα κύκλῳ. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπε-
 6 σιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους τρις-
 καίδεκα παρασάγγας ἐνενήκοντα τὸν Εὐφράτην πο-
 ταμόν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας. ἐν
 τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο
 ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δέν-
 δρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δ' ἐνοικοῦντες
 ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμόν ὀρύττοντες καὶ ποι-
 οῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀνταγο-
 7 ράζοντες σῖτον ἔζων. τὸ δὲ στρατεύμα ὃ σῖτος ἐπέλιπε.
 καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδίᾳ ἀγορᾷ ἐν τῷ
 Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύρων ἢ ἀλφίτων
 τεττάρων σίγλων. ὃ δὲ σίγλος δύναται ἑπτὰ ὀβολοὺς
 καὶ ἡμιωβόλιον Ἀττικῆς· ἡ δὲ καπίθη δύο χοίνικας
 Ἀττικὰς ἐχώρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται
 7 διεγίγνοντο. ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν οὗς πάνυ
 μακροὺς ἤλαυνεν, ὅποτε ἢ πρὸς ὕδωρ βούλοιτο διατε-
 λέσαι ἢ πρὸς χιλόν. καὶ δὴ ποτε στενοχωρίας καὶ
 πηλοῦ Φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου ἐπέστη ὃ

Κῦρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστά-
 τοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα λαβόντας τοῦ
 βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεκβιβάζειν τὰς ἀμάξας. ἐπεὶ 8
 δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν ὥσπερ ὀργῇ ἐκέλευσε
 τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς κρατίστους συνεπισπεῦ-
 σαι τὰς ἀμάξας. ἔνθα δὴ μέρος τι τῆς εὐταξίας ἦν
 θεάσασθαι. ῥίψαντες γὰρ τοὺς πορφυροῦς κἀνδύς ὅπου
 ἔτυχεν ἕκαστος ἐστηκὼς ἵεντο ὥσπερ ἂν δράμοι τις
 περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ πρανοῦς γηλόφου, ἔχον-
 τες τούτους τε τοὺς πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποι-
 κίλας ἀναξυρίδας, ἔνιοι δὲ καὶ στρεπτοὺς περὶ τοῖς
 τραχήλοις καὶ ψέλια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθὺς δὲ σὺν
 τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θᾶττον ἢ ὥς τις
 ἂν ᾤετο μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάξας. τὸ δὲ 9
 σύμπαν δῆλος ἦν Κῦρος σπεύδων πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ
 οὐ διατρίβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἔνεκα ἢ τινος ἄλ-
 λου ἀναγκαίου, νομίζων, ὅσῳ μὲν θᾶττον ἔλθοι, το-
 σούτῳ ἀπαρασκευοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι, ὅσῳ δὲ
 σχολαίτερον, τοσούτῳ πλέον συναγείρεσθαι βασιλεῖ
 στράτευμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν
 ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων
 ἰσχυρὰ οὔσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ διε-
 σπάρθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εἴ τις διὰ ταχέων τὸν
 πόλεμον ποιοῖτο. πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ 10
 κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐδαίμων καὶ
 μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνδη· ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶ-

- ται ἡγόραζον τὰπιτήδεια, σχεδίαις διαβαίνοντες ὧδε.
 διφθέρας ἅς εἶχον σκεπάσματα ἐνεπίμπλασαν χόρτου
 κούφου, εἶτα συνῆγον καὶ συνέσπων, ὥς μὴ ἄπτεσθαι
 τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμ-
 βανον τὰπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιοη-
 μένον τῆς ἀπὸ τοῦ Φοίνικος καὶ σῖτον μελίνης· τοῦτο
 11 γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον. ἀμφιλεξάντων δέ τι
 ἐνταῦθα τῶν τε τοῦ Μένωνος στρατιωτῶν καὶ τῶν
 τοῦ Κλεάρχου ὁ Κλέαρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ
 Μένωνος πληγὰς ἐνέβαλεν· ὁ δ' ἐλθὼν πρὸς τὸ ἑαυ-
 τοῦ στράτευμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται
 12 ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ. τῇ
 δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὴν διάβασιν τοῦ
 ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκεψάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφιπ-
 πεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρα-
 τεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν· Κῦρος δ' οὐπω
 ἦκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλαυνε· τῶν δὲ Μένωνος στρα-
 τιωτῶν ξύλα σχίζων τις ὥς εἶδε Κλέαρχον διελαύ-
 νοντα, ἴησι τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἤμαρτεν·
 ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἶτα πολλοί, κραυγῆς γε-
 13 νομένης. ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα,
 καὶ εὐθὺς παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν
 ὀπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μεῖναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ
 γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θρᾶκας καὶ
 τοὺς ἰππέας οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους
 ἢ τετταράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλεῖστοι Θρᾶκες, ἤλαυν-

νεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπληῆχθαι
 καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα· οἱ δὲ
 καὶ ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ πράγματι. ὁ δὲ Πρόξε- 14
 νος, ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσίων καὶ τάξεις αὐτῷ ἐπο-
 μένη τῶν ὀπλιτῶν, εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων
 ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα καὶ ἐδεῖτο τοῦ Κλεάρχου μὴ
 ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' ἐχαλέπαινε ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεή-
 σαντος καταλευσθῆναι πράως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος,
 ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι. ἐν τούτῳ 15
 δ' ἐπήει καὶ Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθὺς
 δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς πα-
 ροῦσι τῶν πιστῶν ἤκεν ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ 16
 λέγει τάδε· Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ
 παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε. εἰ γὰρ τινα
 ἀλλήλοισι μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ
 ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστε-
 ρον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὗτοι
 οὐς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ
 βασιλεῖ ὄντων. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτοῦ 17
 ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφότεροι κατὰ χώραν ἔθεντο
 τὰ ὅπλα.

Ἐντεῦθεν προΐόντων ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων καὶ κό- VI.
 προς· εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων.
 οὗτοι προΐόντες ἔκαον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμον
 ἦν. Ὀρόντας δὲ Πέρσης ἀνὴρ γένει τε προσήκων βα-
 σιλεῖ καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περ-

2 σῶν ἐπιβουλεύει Κύρῳ καὶ πρόσθεν πολεμήσας, κατ-
αλλαγεῖς δέ. οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίῃ ἱππέας
χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακάνοντας ἱππέας ἢ κατακά-
ντοι ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἔλοι καὶ
κωλύσειε τοῦ κάειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μή-
ποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα
βασιλεῖ διαγγεῖλαι. τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα
ἔδόκει ὠφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβά-
3 νειν μέρος παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. ὁ δ' Ὀρόντας
νομίσας ἐτοίμους εἶναι αὐτῷ τοὺς ἱππέας γράφει ἐπι-
στολὴν παρὰ βασιλέα ὅτι ἥξοι ἔχων ἱππέας ὥς ἂν δύ-
νηται πλείστους· ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν
ἐκέλευεν ὥς Φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δ' ἐν τῇ
ἐπιστολῇ καὶ τῆς πρόσθεν Φιλίας ὑπομνήματα καὶ πί-
στεως. ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρί, ὥς
4 ᾧετο· ὁ δὲ λαβὼν Κύρῳ δίδωσιν. ἀναγνοὺς δ' αὐτὴν
ὁ Κῦρος συλλαμβάνει Ὀρόνταν, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν
ἑαυτοῦ σκηνὴν Πέρσας τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν
ἐπτά, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὺς ἐκέλευσεν
ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περὶ
τὴν αὐτοῦ σκηνήν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαγόντες
5 ὥς τρισχιλίους ὀπλίτας. Κλέαρχον δὲ καὶ εἴσω παρ-
εκάλεσε σύμβουλον, ὅς γε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις
ἔδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ'
ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς Φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντα
ὥς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἦν. ἔφη δὲ Κῦρον ἄρ-

χεῖν τοῦ λόγου ὧδε· Παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἄνδρες Φί- 6
 λοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅ,τι δίκαιόν ἐστι
 καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περὶ
 Ὀρόντου τουτουί. τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν ὁ ἐμὸς πα-
 τὴρ ἔδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθείς, ὡς
 ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν
 ἐμοὶ ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν
 προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ
 πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, 7
 μετὰ ταῦτα, ἔφη, ὦ Ὀρόντα, ἔστιν ὅ,τι σε ἠδίκησα;
 ἀπεκρίνατο ὅτι οὐ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα· Οὐκοῦν
 ὕστερον, ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδι-
 κούμενος ἀποστὰς εἰς Μυσοὺς κακῶς ἐποίεις τὴν ἐμὴν
 χώραν ὅ,τι ἐδύνω; ἔφη ὁ Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ
 Κῦρος, ὁπότ' αὖ ἔγνως τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν
 ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφη-
 σθα καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλα-
 βες παρ' ἐμοῦ; καὶ ταῦθ' ὁμολόγει ὁ Ὀρόντας. Τί 8
 οὔν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον
 ἐπιβουλεύων μοι φανερὸς γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ
 Ὀρόντα ὅτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν·
 Ὁμολογεῖς οὔν περὶ ἐμὲ ἀδίκος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ
 ἀνάγκη, ἔφη ὁ Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν
 ὁ Κῦρος· Ἔτι οὔν ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέ-
 μιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ πιστός; ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι
 οὐδ' εἰ γενοίμην, ὦ Κῦρε, σοί γ' ἂν ποτ' ἔτι δόξαιμι.

- 9 πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς παροῦσιν· Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δ' εἶπε τάδε· Συμβουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκποδῶν ποιεῖσθαι ὥς τάχιστα, ὥς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολὴ ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς ἐθελοντάς Φίλους εὖ ποιεῖν.
- 10 ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι. μετὰ ταῦτα κελεύοντος Κύρου ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δ' ἐξῆγον αὐτὸν οἷς προσετάχθη. ἐπεὶ δ' εἶδον αὐτὸν οἷπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο.
- 11 ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ἀρταπάτου σκηνὴν εἰσῆχθη τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα Ὀρόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἵκαζον δ' ἄλλος ἄλλως· τάφος δ' οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.
- VII. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κῦρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἕω ἥξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον· καὶ ἐκέλευσε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ
- 2 εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ

τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἤκοντες αὐτόμο-
 λοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ
 τῆς βασιλέως στρατιᾶς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς
 στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἑλλήνων συνεβου-
 λεύετό τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς πα-
 ρήνει θαρρύνων τοιάδε · ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἂν 5
 θρώπων ἀπορῶν βαρβάρων συμμάχους ὑμᾶς ἄγω,
 ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείττους πολλῶν βαρβά-
 ρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσε-
 σθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε καὶ ἧς
 ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθε-
 ρίαν ἐλοίμην ἂν ἂνθ' ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολ-
 λαπλασίῳ. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον ἔρχεσθε 4
 ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πλῆθος
 πολὺ καὶ κραυγὴ πολλὴ ἐπίασιν · ἂν δὲ ταῦτα ἀνά-
 σχησθε, τᾶλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ οἶους ἡμῖν
 γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους. ὑμῶν δ'
 ἀνδρῶν ἀγαθῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἶκαδε
 βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελ-
 θεῖν, πολλοὺς δ' οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι
 ἀντὶ τῶν οἴκοι. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρὼν Φυγᾶς Σά- 5
 μιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε · Καὶ μήν, ὦ Κύρε, λέ-
 γουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ
 εἶναι. ἂν δ' εὖ γένηταί τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φα-
 σιν · ἐνιοὶ δ' οὐδ' εἰ μεμνήῃ τέ καὶ βούλοιο δύνασθαι
 ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνεῖ. ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ 6

Κῦρος · Ἀλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὧ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ
πατρώα πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέχρι οὗ διὰ καῦμα
οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δ' ἄρκτον μέχρι
οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα σα-
7 τραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν δ' ἡμεῖς
νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων
ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστ' οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω
ὅ,τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ
οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ
8 στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκού-
σαντες αὐτοὶ τ' ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλ-
λοις ἐξήγγελλον. εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἱ τε στρα-
τηγοὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέ-
ναι τί σφίσιν ἔσται, ἔὰν κρατήσωσιν. ὁ δ' ἐμπιμπλὰς
9 ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δ'
αὐτῷ πάντες ὅσοιπερ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ'
ὀπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ
Κλέαρχος ὧδέ πως ἤρετο τὸν Κῦρον· Οἷει γὰρ σὺ,
ὧ Κῦρε, μαχεῖσθαι τὸν ἀδελφόν; Νὴ Δί', ἔφη ὁ
Κῦρος, εἴπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς,
ἐμὸς δ' ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι.
10 ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν
Ἑλλήνων ἀσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ
δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρ-
βάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ
11 τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ

εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια.
ἄλλοι δ' ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἱππῆς, ὧν Ἀρταγέρσης
ἦρχεν· οὗτοι δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι
ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες 12
καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυ-
ριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας,
Ἀρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἑνενή-
κοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ
πεντήκοντα, Ἀβροκόμας γὰρ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέ-
ραις πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. ταῦτα δ' ἠγγελλον 13
πρὸς Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες παρὰ μεγάλου βασι-
λέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ οἱ ὕστερον ἐλήφθησαν τῶν
πολεμίων ταῦτά ἐλεγον. ἐντεῦθεν δὲ Κῦρος ἐξελαύνει 14
σταθμὸν ἓνα παρασάγγας τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ
στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τῷ βαρβα-
ρικῷ· ὥετο γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μαχεῖσθαι βασιλέα·
κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ἦν
ὀρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυιαὶ πέντε, τὸ δὲ
βάθος ὀργυιαὶ τρεῖς. παρετέτατο δ' ἡ τάφρος ἄνω διὰ 15
τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ Μη-
δίας τείχους. ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ
μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ὥς εἴκοσι πυδῶν
τὸ εὖρος· ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς μέγας ποιεῖ 16
ἀντ' ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύ-
νοντα. ταύτην δὲ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρα-
τιὰ παρῆλθε καὶ ἐγένοντο εἴσω τῆς τάφρου. ταύτῃ 17

μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεύς, ἀλλ'
 ὑποχωρούντων Φανερὰ ἦν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων
 18 ἰχνη πολλά. ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανὸν καλέσας τὸν Ἀμ-
 βρακιώτην μάντιν ἔδωκεν αὐτῷ δαρεικοὺς τρισχιλίους,
 ὅτι τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρᾳ θυόμενος εἶπεν
 αὐτῷ ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κῦρος
 δ' εἶπεν· Οὐτάρᾳ ἔτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ
 μαχεῖται ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δ' ἀληθεύσης, ὑπισχνοῦ-
 μαί σοι δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέ-
 19 δωκεν, ἐπεὶ παρήλθον αἱ δέκα ἡμέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ
 τάφρῳ οὐκ ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κύρου στράτευμα
 διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνω-
 κέναι τὸ μάχεσθαι· ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κῦρος ἐπο-
 20 ρεύετο ἡμελημένως μᾶλλον. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ
 ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους
 ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατε-
 ταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν ὅπλων τοῖς στρατιώταις
 πολλὰ ἐπὶ ἀμαξῶν ἤγετο καὶ ὑποζυγίων.

VIII. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη-
 σίον ἦν ὁ σταθμὸς ἐνθα ἔμελλε καταλύσειν, ἡνίκα Πα-
 τηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαί-
 νεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς
 πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλλη-
 νικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρ-
 χεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἐνθα δὲ πολὺς
 2 τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ

πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπесеῖσθαι· Κῦρός τε 3
 καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ καὶ
 ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας
 ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζε-
 σθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.
 ἔνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν 4
 τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ,
 Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων
 δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας εἶχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρ- 5
 βαρικοῦ ἱππῆς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ
 Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν
 πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου
 ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. Κῦρος δὲ καὶ οἱ 6
 ἱππῆς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι ὠπλισμένοι θώραξι μὲν
 αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύ-
 ρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μά-
 χην καθίστατο. οἱ δ' ἵπποι πάντες οἱ μετὰ Κύρου εἶ- 7
 χον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ
 μαχαίρας οἱ ἱππῆς Ἑλληνικάς. καὶ ἤδη τε ἦν μέσον 8
 ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἡνίκα
 δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη
 λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν
 τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε δ' ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα
 δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ
 τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἱππῆς μὲν 9
 λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισ-

σαφέρνῃς ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ τούτων
 γερροφόροι, ἐχόμενοι δ' ὀπλῖται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις
 ἀσπίσιν· Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι
 δ' ἱππῆς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι κατ' ἔθνη
 ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπο-
 10 ρεύετο. πρὸ δ' αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ'
 ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα. εἶχον δὲ τὰ
 δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ
 ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν
 ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς τὰς τάξεις
 11 τῶν Ἑλλήνων ἐλώντων καὶ διακοψόντων. ὁ μέντοι
 Κῦρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἑλλησι
 τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦ-
 το· οὐ γὰρ κραυγῇ ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ
 12 ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν. καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος
 παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις
 τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρά-
 τευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βα-
 σιλεὺς εἴη· καὶ τοῦτ', ἔφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πε-
 15 ποίηται. ὁρῶν δ' ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στῖφος καὶ
 ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα· το-
 σοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον τὸ
 ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν· ἀλλ' ὅμως
 ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
 τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ἐκατέρω-
 θεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μελήσοι ὅπως

καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρι- 14
 κὸν στράτευμα ὁμαλῶς προήει, τὸ δ' Ἑλληνικὸν ἔτι
 ἐν ταύτῳ μένον συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων.
 καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρα-
 τεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς
 πολεμίους καὶ τοὺς Φιλίους. ἰδὼν δ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 15
 Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναν-
 τῆσαι ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δ' ἐπιστήσας εἶπε
 καὶ λέγειν ἐκέλευσε πᾶσιν ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ
 καὶ τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων θροῦ ἤκουσε 16
 διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ θροῦς εἶη.
 ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύ-
 τερον ἤδη. καὶ ὃς ἐθαύμασε τίς παραγγέλλει καὶ
 ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ζεὺς
 σωτὴρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας Ἀλλὰ δέ- 17
 χομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς
 τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτ-
 ταρα στάδια διειχέτην τῷ Φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων
 ἡνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι
 ἰέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι 18
 τῆς Φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν·
 καὶ ἅμα ἐφθέγγξαντο πάντες οἷόνπερ τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλε-
 λίζουσι, καὶ πάντες δ' ἔθεον. πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖ- 19
 σθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. καὶ ἐν-
 ταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν ἀνὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων
 δ' ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι.

- 20 τὰ δ' ἄρματα ἐφέρετο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολε-
 μίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. οἱ
 δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, διίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατε-
 λήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· οὐδὲν μέντοι
 οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων
 ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν, πλὴν ἐπὶ τῷ
 21 εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο. Κῦρος δ' ὁρῶν τοὺς
 Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας,
 ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐ-
 τόν, οὐδ' ὥς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην
 ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν
 ἐπεμελεῖτο ὅ,τι ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ἤδει αὐτὸν
 22 ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάν-
 τες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ
 αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστά-
 τῳ εἶναι, ἣν ἢ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι
 παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνε-
 23 σθαι τὸ στράτευμα. καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον
 ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κῦ-
 ρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο
 ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν,
 24 ἐπέκαμπτεν ὥς εἰς κύκλωσιν. ἐνθα δὲ Κῦρος δείσας
 μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικὸν ἐλαύνει
 ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις νικᾷ τοὺς
 πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς
 ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυ-

τοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσῃν τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. ὥς δ' ἡ 25
 τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι
 εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἄμφ'
 αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλού-
 μενοι. σὺν τούτοις δ' ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἄμφ' 26
 ἐκείνον στῖφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν·
 Τὸν ἄνδρα ὁρῶ, ἴετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ
 στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι
 Κτησίας ὁ ἰατρὸς, ὃς καὶ ἰάσασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά
 φησι. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν 27
 ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι βασιλεὺς
 καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἄμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι
 μὲν τῶν ἄμφι βασιλέα ἀπέθανον Κτησίας λεγέτω,
 παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ
 ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἀρ- 28
 ταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων λέ-
 γεται, ἐπειδὴ πεπτωκότες εἶδε Κῦρον, καταπηδήσας
 ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν Φασι 29
 βασιλέα κελεῦσαι τινὰ ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ, οἱ δ'
 ἑαυτὸν ἀποσφάξαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε
 γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτὸν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ
 τᾶλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι τῶν Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ
 ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοϊάν τε καὶ πιστότητα.

Κῦρος μὲν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὦν Περσῶν IX.
 τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλικώτα-
 τός τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὥς παρὰ πάντων ὁμο-

λογεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι.
 2 πρῶτον μὲν γὰρ ἔτι παῖς ὢν ὅτ' ἐπαιδεύετο σὺν τῷ
 ἀδελφῷ καὶ τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάντων πάντα κρά-
 3 τιστος ἐνομίζετο. πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν
 παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται· ἐνθα
 πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι ἂν τις, αἰσχρὸν
 4 δ' οὐδὲν οὔτ' ἀκοῦσαι οὔτ' ἰδεῖν ἔστι. θεῶνται δ' οἱ
 παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκού-
 ουσι, καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους· ὥστε εὐθύς παῖδες
 5 ὄντες μαυθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἐνθα Κῦ-
 ρος αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν ἡλικιωτῶν ἐδόκει
 εἶναι, τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδε-
 εστέρων μᾶλλον πείθεσθαι, ἔπειτα δὲ Φιλιππότατος
 καὶ τοῖς ἵπποις ἄριστα χρῆσθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ
 τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντί-
 6 σεως, Φιλομαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ
 δὲ τῇ ἡλικίᾳ ἔπρεπε, καὶ Φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς
 τὰ θηρία μέντοι Φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ
 ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπά-
 σθη ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν. ὢν καὶ τὰς
 ὤτειλὰς εἶχε, τέλος δὲ κατέκानε, καὶ τὸν πρῶτον
 7 μέντοι βοηθήσαντα πολλοῖς μακαριστὸν ἐποίησεν. ἐπεὶ
 δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Λυδίας
 τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, καὶ
 στρατηγὸς δὲ πάντων ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Κα-
 στωλοῦ πεδίου ἀθροίζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐ-

τὸν ὅτι περὶ πλείστου ποιοῖτο, εἴ τῳ σπείσαιτο καὶ
εἴ τῳ συνθοῖτο καὶ εἴ τῳ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδε-
σθαι. καὶ γὰρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπι- 8
τρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἴ τις πολέ-
μιος ἐγένετο, σπείσαμένου Κύρου ἐπίστευε μηδὲν ἂν
παρὰ τὰς σπονδὰς παθεῖν. τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρ- 9
νει ἐπολέμησε, πᾶσαι αἱ πόλεις ἐκοῦσαι Κῦρον εἵλοντο
ἀντὶ Τισσαφέρνους πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δὲ ὅτι οὐκ
ἤθελε τοὺς Φεύγοντας προέσθαι ἐφοβαῦντο αὐτόν. καὶ 10
γὰρ ἔργῳ ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἂν ποτε
προοῖτο, ἐπεὶ ἅπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι
μὲν μείους γένοιντο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν. Φανερός 11
δ' ἦν καὶ εἴ τις τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν,
νικᾶν πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον
ὥς εὐχοίτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν ἔστε νικῶν καὶ τοὺς
εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν 12
πλεῖστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύ-
μησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἑαυτῶν σώ-
ματα προέσθαι. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἂν τις εἴποι ὥς 13
τοὺς κακούργους καὶ ἀδίκους εἶα καταγελαῖν, ἀλλ'
ἀφειδέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο. πολλάκις δ' ἦν ἰδεῖν
παρὰ τὰς στειβομένας ὁδοὺς καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν
καὶ ὀφθαλμῶν στερομένους ἀνθρώπους· ὥστ' ἐν τῇ Κύ-
ρου ἀρχῇ ἐγένετο καὶ Ἑλληνι καὶ βαρβάρῳ μηδὲν
ἀδικοῦντι ἀδεῶς πορεύεσθαι ὅποι τις ἤθελεν, ἔχοντι
ὅ,τι προχωροίη. τοὺς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον 14

ὡμολόγητο διαφερόντως τιμᾶν. καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς Πισίδας καὶ Μυσούς· στρατευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οὓς ἐώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἥς κατεστρέφετο χώρας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δώροις
15 ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς δούλους τούτων ἀξιῶν εἶναι. τοιγαροῦν πολλή ἦν ἀφθονία τῶν ἐθελόντων κινδυ-
16 νεύειν, ὅπου τις οἶοιτο Κύρον αἰσθήσεσθαι. εἷς γε μὴν δικαιοσύνην εἴ τις αὐτῷ φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο τούτους πλουσιω-
17 τέρους ποιεῖν τῶν ἐκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι ἀληθινῷ ἐχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ἕνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἐπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἔγνωσαν κερδαλεώτερον εἶναι Κύ-
ρω καλῶς πειθαρχεῖν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος. ἀλλὰ
18 μὴν εἴ τις γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς ὑπηρετή-
τειεν, οὐδενὶ πώποτε ἀχάριστον εἶασε τὴν προθυμίαν. τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρεταὶ παντὸς ἔργου Κύρῳ
19 ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δέ τινα ὀρώη δεινὸν ὄντα οἰ-
κονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἥς ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου· ὥστε καὶ ἠδέως ἐπόνουν καὶ θαρραλέως ἐκτῶντο καὶ ἂν ἐπέπατό
τις ἥκιστα Κύρον ἐκρυπτεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φα-

νερῶς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι
 τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων χρήμασι. Φίλους γε μὴν 20
 ὅσους ποιήσαιτο καὶ εὖνους γνοίη ὄντας καὶ ἱκανοὺς
 κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅ,τι τυγχάνοι βουλόμενος κα-
 τεργάζεσθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ
 γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο οὐπὲρ αὐτὸς 21
 ἕνεκα Φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὥς συνεργοὺς ἔχοι, καὶ
 αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς Φίλοις κράτιστος εἶναι
 τούτου ὅτου ἕκαστον αἰσθάνοιτο ἐπιθυμοῦντα. δῶρα δὲ 22
 πλεῖστα μὲν οἶμαι εἶς γ' ἀνὴρ ἐλάμβανε διὰ πολλά·
 ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα τοῖς Φίλοις διεδίδου,
 πρὸς τοὺς τρόπους ἑκάστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα
 ὁρῶν ἕκαστον δεόμενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ 23
 κόσμον πέμπει τις ἢ ὥς εἰς πόλεμον ἢ ὥς εἰς καλ-
 λωπισμόν, καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὅτι
 τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα οὐκ ἂν δύναίτο τούτοις πᾶσι κοσ-
 μηθῆναι, Φίλους δὲ καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον κόσ-
 μον ἀνδρὶ νομίζοι. καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς 24
 Φίλους εὖ ποιοῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδὴ γε καὶ
 δυνατώτερος ἦν· τὸ δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν Φί-
 λων καὶ τῷ προθυμεῖσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε
 μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι. Κῦρος γὰρ ἔπεμπε βί- 25
 κους οἴνου ἡμιδεεῖς πολλάκις ὁπότε πάνυ ἡδὺν λάβοι,
 λέγων ὅτι οὐπὼ δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίονι οἴνῳ
 ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοὶ ἔπεμψε καὶ δεῖταί σου τή-
 μερον τοῦτον ἐκπιεῖν σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. πολλά· 26

κίς δὲ χῆνας ἡμιβρώτους ἔπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεα
 καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων τὸν Φέροντα·
 τούτοις ἦσθη Κύρος· βούλεται οὖν καὶ σὲ τούτων γεύ-
 27 σασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πάνυ εἴη, αὐτὸς δ'
 ἐδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν ὑπη-
 ρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, διαπέμπων ἐκέλευε τοὺς
 Φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα ἄγουσιν ἵπποις ἐμ-
 βάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὥς μὴ πεινῶντες τοὺς ἑαυ-
 28 τοῦ Φίλους ἄγωσιν. εἰ δὲ δὴ ποτε πορεύοιτο καὶ
 πλεῖστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν τοὺς Φίλους
 ἐσπουδαιολογεῖτο, ὥς δηλοίη οὓς τιμᾶ. ὥστ' ἔγωγε
 29 ἐξ ὧν ἀκούω οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων πεφιλη-
 σθαι οὔτε Ἑλλήνων οὔτε Βαρβάρων. τεκμήριον δὲ τού-
 τῳ καὶ τόδε· παρὰ μὲν γὰρ Κύρου δούλου ὄντος οὐ-
 δεὶς ἀπῆει πρὸς βασιλέα, πλὴν Ὀρόντας ἐπεχείρησε·
 καὶ οὗτος δὴ ὃν ᾤετο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν εὔρε
 Κύρῳ Φίλτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ
 πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέ-
 νοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώ-
 μενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιοτέρας
 50 ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. μέγα δὲ τεκμή-
 ριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον·
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο
 51 τοὺς πιστοὺς καὶ εὖνους καὶ βεβαίους. ἀποθνήσκον-
 τος γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν Φίλοι καὶ συν-
 τράπεζοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλὴν Ἀρι-

αίου· οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων· ὥς δ' ἤσθετο Κύρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὗ ἡγεῖτο.

Ἐνταῦθα δὲ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ Χ. χεὶρ ἡ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετ' Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἔνθεν ὥρμηντο· τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρὰ σάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν 2 αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι. ἡ δὲ Μιλησία ἡ νεωτέρα ληφθεῖσα 3 ὑπὸ τῶν ἁμφὶ βασιλέα ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς μὲν τῶν διαρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὗ μὲν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν καὶ τὰ ἄλλα ὅποσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε 4 καὶ οἱ Ἕλληνες ὥς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς ὥς πάντας νικῶντες, οἱ δ' ἄρπάζοντες ὥς ἤδη πάντες νικῶντες. ἐπεὶ δ' ἤσθοντο οἱ 5 μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρους ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἷχονται διώκοντες, Ἐνταῦθα δὲ βασιλεὺς

μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ
 Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτα-
 τος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ
 6 στρατόπεδον ἀρήξοντες. ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος
 ἦν προσίων πάλιν ὥς ἐδόκει ὀπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ἑλ-
 ληνες συστραφέντες παρεσκευάζοντο ὥς ταύτῃ προσ-
 ιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἥ δὲ
 παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος ταύτῃ καὶ ἀπή-
 γαγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς
 Ἑλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς
 7 σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ
 ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς
 Ἑλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐ-
 δένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον
 αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν πελ-
 8 ταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισ-
 σαφέρνης ὥς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ
 ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ
 τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ
 9 δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ
 τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλλη-
 νες μὴ προσαγάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαν-
 τες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει
 αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὀπισθεν
 10 τὸν ποταμόν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο καὶ δὴ βα-
 σιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστη-

σεν ἀντίαν τὴν Φάλαγγα ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχούμε-
 νος συνήει. ὥς δ' εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας
 καὶ παρατεταγμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν
 πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν, οἱ δ' αὖ βάρβα- 11
 ροὶ οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευ-
 γον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δ'
 ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος 12
 ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ
 μὲν οὐκέτι, τῶν δ' ἱππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε
 τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. καὶ τὸ βασίλειον ση-
 μεῖον ὁρᾶν ἔφασαν αἰτόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης
 ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, 13
 λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππῆς· οὐ μὲν ἔτι ἀθρόοι
 ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων·
 τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος 14
 οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στή-
 σας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ
 ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ 15
 ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος
 ἤλασέ τε καὶ κατιδὼν ἀπαγγέλλει ὅτι φεύγουσιν
 ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα ἦν καὶ ὁ ἥλιος ἐδύετο.
 ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα 16
 ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦ-
 ρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ
 γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἵκαζον ἢ διώκοντα
 οἷχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προεληλακέναι· καὶ αὖ- 17

τοὶ ἐβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐν-
 ταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν
 οὖν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δорπηστὸν
 18 ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ
 τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρη-
 μάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ
 ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴ-
 νου, ὃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα εἴ ποτε σφοδρὰ
 τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίῃ τοῖς Ἑλλησιν·
 ἦσαν δ' αὗται τετρακόσiai ὥς ἐλέγοντο ἀμαξαί· καὶ
 19 ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. ὥστε ἄδειπνοι
 ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνά-
 ριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς
 LIB. ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα
 II. οὕτω διεγένοντο. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ
 στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κῦρος οὔτ' ἄλλον πέμποι
 2 σηματοῦντα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν οὔτ' αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδο-
 ξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασμένους ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλι-
 σμένους προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν ἕως Κύρῳ συμμίξειαν.
 3 ἤδη δ' ἐν ὁρμῇ ὄντων ἅμ' ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἦλθε Προ-
 κλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου
 τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι
 Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ
 σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὥρ-
 μηντο, καὶ λέγοι ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμεί-
 νειεν ἂν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δ' ἄλλῃ

ἀπιέναι Φαίῃ ἐπ' Ἰωνίας, ὅθεν περ ἦλθε. ταῦτα ἀκού- 4
 σαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πυνθανό-
 μενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· Ἀλλ'
 ὦφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγ-
 γέλλετε Ἀριαίῳ ὅτι ἡμεῖς γε νικῶμεν καὶ ὡς ὁρᾶτε
 οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε,
 ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δ' Ἀρι-
 αίῳ, ἔαν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου
 καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν
 ἐστί. ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν 5
 αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετ-
 τάλον· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ Φί-
 λος καὶ ξένος Ἀριαίου. οἱ μὲν ὥχοντο, Κλέαρχος δὲ 6
 περιέμενε. τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον ὅπως ἐδύ-
 νατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ
 ὄνους· ξύλοις δ' ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς Φά-
 λαγγος οὗ ἡ μάχῃ ἐγένετο τοῖς τ' οἰστοῖς πολλοῖς
 οὔσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐ-
 τομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς
 ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλὰ δὲ καὶ
 πέλται καὶ ἅμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι
 χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἡσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν. καὶ 7
 ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσιν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ
 βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ μὲν ἄλλοι
 βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν εἷς Ἕλληνα Φαλῖνος, ὃς ἐτύγ-
 χανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ

- γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις
 8 τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέ-
 σαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι
 βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχά-
 νει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας
 ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἐὰν τι δύνωνται
 9 ἀγαθόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ
 Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος το-
 σοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικάντων εἴη τὰ ὅπλα πα-
 ραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατη-
 γοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ,τι κάλλιστόν τε καὶ ἄρι-
 στον ἔχετε· ἐγὼ δ' αὐτίκα ἤξω. ἐκάλεσε γὰρ τις
 αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα·
 10 ἔτυχε γὰρ θυόμενος. ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ
 μὲν ὁ Ἀρκὰς πρεσβύτατος ὢν ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθά-
 νοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δ' ὁ Θηβαῖος,
 Ἄλλ' ἐγώ, ἔφη, ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω πότερα ὥς
 κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὥς διὰ Φιλίαν
 δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὥς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ
 οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν,
 λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα
 11 χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· Βασιλεὺς νι-
 κᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι
 τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ
 εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν
 ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυ-

νάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύναισθ' 12
 ἂν ἀποκτεῖναι. μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶ-
 πεν· ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὥς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν
 ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. ὅπλα μὲν οὖν
 ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόν-
 τες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. μὴ οὖν
 οἷου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ἡμᾶς παραδώσειν, ἀλλὰ
 σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα.
 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ 13
 Φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχά-
 ριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἷε τὴν ὑμετέραν
 ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως. ἄλλους 14
 δέ τινας ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακιζομένους ὥς καὶ
 Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γέ-
 νοιντο, εἰ βούλοιτο Φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτ' ἄλλο τι
 ἐθέλοι χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγ-
 καταστρέψαιντ' ἂν αὐτῷ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ 15
 ἠρώτησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δ' ὑπο-
 λαβὼν εἶπεν· Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα
 λέγουσι· σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ τί λέγεις. ὁ δ' εἶπεν· Ἐγώ 16
 σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἐόρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλ-
 λοι πάντες· σύ τε γὰρ Ἕλλην εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι
 ὄντες ὅσους σὺ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δ' ὄντες πράγμασι
 συμβουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις.
 σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ,τι σοι τιμὴν 17
 οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός

- ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἑλ-
 ληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβού-
 λευσεν αὐτοῖς τάδε. οἶσθα δ' ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν
 18 τῇ Ἑλλάδι ἅ ἂν συμβουλεύσης. ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα
 ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως
 πρεσβεύοντα συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα,
 ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες. Φαλῖνος δ'
 19 ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· Ἐγώ, εἰ
 μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστὶ σωθῆναι
 πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι
 τὰ ὅπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς
 20 ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυ-
 νατόν. Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δ' ἀπάγγελλε τάδε ὅτι
 ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι,
 πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόν-
 τες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν
 21 ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες. ὁ δὲ Φαλῖνος
 εἶπε· Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε
 ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς ὅτι μένουσι μὲν αὐτοῦ
 σπονδαὶ εἴησαν, προΐοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. εἵ-
 πατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπον-
 δαὶ εἰσιν ἢ ὥς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ.
 22 Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τού-
 του ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ ἅπερ καὶ βασιλεῖ. Τί
 οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρ-

χος· Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προί-
 οῦσι πόλεμος. ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· Σπονδὰς ἢ πό- 25
 λεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταῦτὰ πάλιν ἀπεκρί-
 νατο· Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἢ προῖοῦσι
 πόλεμος. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνεν.

Φαλῖνος μὲν δὴ ὦχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρ' II.
 Ἀριαίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων δ' αὐ-
 τοῦ ἔμενε· οὔτοι δ' ἔλεγον ὅτι πολλοὺς Φαίη Ἀριαῖος
 εἶναι Πέρσας ἐαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι
 αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἦκειν
 ἤδη κελεύει τῆς νυκτός. εἰ δὲ μή, αὖριον πρῶ ἀπιέναι
 Φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν· Ἀλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν· 2
 ἂν μὲν ἦκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε
 ὅποιον ἂν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. ὅ,τι δὲ
 ποιήσοι οὐδὲ τούτοις εἶπε. μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύ- 3
 νοντος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς
 ἔλεξε τοιάδε· Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι ἐπὶ βα-
 σιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ
 ἐγίγνετο· ὥς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν
 καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν
 οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δ'
 ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε·
 τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς
 Κύρου Φίλους πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερά ἦν. ὥδε οὖν 4
 χρὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν ὅ,τι τις ἔχει· ἐπειδὴν
 δὲ σημήνη τῷ κέρατι ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε·

ἐπειδὴν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια·
ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ τὰ μὲν ὑποζύγια
5 ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δ' ὅπλα ἔξω. ταῦτα
ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ
ἐποίουσαν οὕτω. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δ' ἐπεί-
11 θοντο, οὐχ ἐλόμενοι, ἀλλ' ὁρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει
6 οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν. ἐν-
τεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ
ἔχων τοὺς τε ἵππεας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταρά-
κοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ἡῆτομό-
7 λησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο
κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφι-
κνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρ' Ἀριαῖον καὶ
τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τά-
ξει θέμενοι τὰ ὅπλα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριαῖον· καὶ ὤμοσαν οἳ τε Ἑλλη-
νες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε
προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τ' ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρ-
8 βαροι πρὸς ὤμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. ταῦτα δ'
ὤμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κριὸν εἰς
ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἑλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρ-
9 βαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ
Κλέαρχος· Ἄγε δὴ, ὦ Ἀριαῖε, ἐπείπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν
στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπὲ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ
τῆς πορείας, πότερον ἀπιμεν ἢνπερ ἦλθομεν ἢ ἄλλην
10 τινὰ ἐννενοηκέναι δοκεῖς κρείττω. ὁ δ' εἶπεν· Ἦν μὲν

ἤλθομεν ἀπιόντες παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοί-
 μεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων.
 ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτῳ οὐδὲ δεῦρο
 ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἶχομεν λαμβάνειν· ἐνθα
 δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν
 δὲ μακροτέραν μὲν ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι, τῶν δ'
 ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς 11
 πρώτους σταθμοὺς ὥς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα
 ὥς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύ-
 ματος· ἦν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπό-
 σχωμεν, οὐκέτι μὴ δυνήσεται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλα-
 βεῖν. ὀλίγῳ μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπε-
 σθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πο-
 ρεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταύ-
 την, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

Ἦν δ' αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ 12
 ἀποδρᾶναι ἢ φυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλ-
 λιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ
 ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύ-
 νοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο
 μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. ἔτι δ' ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πο- 13
 λεμίους ὁρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἳ μὴ ἔτυ-
 χον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ
 Ἀριαῖος· ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος διότι
 ἐτέτρωτο· καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἳ σὺν αὐτῷ. ἐν 14
 ᾧ δ' ὠπλίζοντο ἤκον λέγοντες οἳ προπεμφθέντες σκο-

- ποὶ ὅτι οὐχ ἱππῆς εἶεν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ
εὐθὺς ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπέδευτο
βασιλεύς· καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις
15 οὐ πρόσω. Κλέαρχος δ' ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ
ἦγεν· ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ
ἀσίτους ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὀψὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ
ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκοίη Φεύγειν, ἀλλ'
εὐθύωρον ἄγων ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυ-
τάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ
ᾧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ
16 αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι
ὁμῶς τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δ' ὕστεροι
σκοταῖοι προσιόντες ὥς ἐτύγχανεν ἕκαστος ηὐλίζοντο,
καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους,
ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύ-
τατα τῶν πολεμίων καὶ ἐφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων.
17 δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστεραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑπο-
ζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε κα-
πνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξεπλάγη δέ, ὥς ἔοικε, καὶ
βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος. ἐδήλωσε δὲ
18 τοῦτο οἷς τῇ ὕστεραίᾳ ἔπραττε. προΐούσης μέντοι τῆς
νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι φόβος ἐμπίπτει, καὶ
θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἷον εἰκὸς φόβου ἐμπεσόντος
19 γίγνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλεῖον, ὃν ἐτύγ-
χανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἀρίστον τῶν τότε,
ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα ὅτι, ὃς ἂν τὸν

ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὄπλα μηνύσῃ, λήψεται μισθὸν
 τάλαντον ἀργυρίου. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν 20
 οἱ στρατιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἶη καὶ οἱ ἄρχον-
 τες σῶ. ἅμα δ' ὀρθρῶ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς
 τάξιν τὰ ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἥπερ εἶχον ὅτε
 ἦν ἡ μάχη. ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη III.
 τῇ ἐφόδῳ, τῷδε δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέ-
 ρα πέμπων τὰ ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ
 ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν.
 οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς 2
 ἄρχοντας. ἐπειδὴ δ' ἀπήγγειλαν οἱ προφύλακες, Κλέ-
 αρχος τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς
 προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρι ἂν
 σχολάσῃ. ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα ὥστε ὁρᾶσθαι 3
 πάντῃ Φάλαγγα πυκνήν, τῶν δ' ἀόπλων μηδὲνα κα-
 ταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε
 προῆλθε τοὺς εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους
 τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς
 ταῦτ' ἐφράσεν. ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνη- 4
 ρώτα τί βούλονται. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν
 ἤκοιεν ἄνδρες οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασι-
 λέως τοῖς Ἑλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλ-
 λήνων βασιλεῖ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ἀπαγγέλλετε τοίνυν 5
 αὐτῷ ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν
 οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλησι μὴ
 πορίσας ἄριστον. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀγγελοι ἀπή- 6

λαυνον, καὶ ἦκον ταχύ· ὧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς
 που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις ὧ ἐπετέτακτο ταῦτα
 πράττειν· ἔλεγον δ' ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασι-
 λεῖ, καὶ ἦκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες οἱ αὐτοὺς, ἐὰν σπον-
 7 δαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τὰπιτήδεια. ὁ δ'
 ἡρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο ἰοῦσι καὶ ἀπι-
 οῦσιν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δέ·
 Ἄπασιν, ἔφασαν, μέχρι ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν
 8 διαγγελθῇ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐ-
 τοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ ἔδόκει τὰς σπονδὰς
 ποιεῖσθαι ταχύ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ-
 9 πιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· Δοκεῖ μὲν
 καὶ μοι ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γ' ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ
 διατρίψω ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ
 ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἷμαί γε μέντοι, ἔφη,
 καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρ-
 ἔσεσθαι. ἐπεὶ δ' ἔδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι
 σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰπιτή-
 10 δεια. καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο
 τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων
 ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγχανον
 τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν ὥς μὴ δύνασθαι
 διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο ἐκ τῶν Φοι-
 νίκων οἱ ἦσαν ἐκπεπτωκότες, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον.
 11 καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὥς ἐπεστάτει.
 ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ εἶχεν, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ

βακτηρίαν, καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο
 τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον
 ἔπαιεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν
 πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνην εἶναι μὴ οὐ
 σπυδάζειν. καὶ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτὸ οἱ τρι- 12
 ἀκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἐώρων
 σπυδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
 πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μὴ 13
 αἰεὶ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ
 ἦν ὥρα οἷα τὸ πεδίον ἄρδεν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ
 προφαίνοιτο τοῖς Ἑλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τού-
 του ἕνεκα βασιλέα ὑπώπτευσεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ
 ἀφεικέναι. πορευόμενοι δ' ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν 14
 ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰπιτήδεια. ἐνῆν
 δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος Φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ
 τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δ' αἱ βάλανοι τῶν Φοινίκων οἷας 15
 μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειν-
 το, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι,
 θαυμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους, ἡ δ' ὄψις
 ἡλέκτρου οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινὰς ξηραίνοντες
 τραγήματα ἀπετίθουσιν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ
 μὲν, κεφαλαλγὲς δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ 16
 Φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ
 ἐθαύμαζον τό τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς.
 ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγὲς. ὁ δὲ Φοίνιξ ὅθεν
 ἐξαίρεθείη ὁ ἐγκέφαλος ὅλος ἐξαυαίνετο.

- 17 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς · καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς · δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. ἐπεὶ δ' ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι'
- 18 ἑρμηνέως τοιάδε · Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ μήχανα ἐμπεπτωκότας, εὖρημα ἐποιησάμην εἰπὼς δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς
- 19 πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνοὺς ἡτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κύρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγειλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστό-
- 20 τᾶτοι. καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθαι · ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευσεν ἐλθόντα τίνος ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἢ ἑάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι.
- 21 πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο · καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν · Ἡμεῖς οὔτε

συνήλθομεν ὥς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτ' ἐπορευό-
 μεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος
 εὔρισκεν, ὥς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρ-
 σκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. ἐπεὶ μέντοι 22
 ἤδη ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνημεν καὶ θεοὺς καὶ
 ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ πα-
 ρασχόντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέ- 25
 θνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιοῦμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ'
 ἔστιν ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθ' ἂν τὴν βασιλέως χώραν
 κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν,
 πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ·
 ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνα-
 σθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη,
 καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦν-
 τες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δ' ὁ Τισσαφέρνης 24
 ἔφη· Ταῦτ' ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν
 τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω αἱ σπονδαὶ
 μενόντων· ἀγορὰν δ' ἡμεῖς παρέξομεν. καὶ εἰς μὲν 25
 τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντι-
 ζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν ὅτι διαπεπραγμένος
 ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σῶζειν τοὺς Ἕλ-
 ληνας, καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων ὥς οὐκ
 ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευ-
 σαμένους. τέλος δ' εἶπε· Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ 26
 λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν Φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώ-
 ραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρ-

ἔχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ᾖ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς
 27 ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰπιτήδεια. ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν
 δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύσεσθαι ὥς διὰ Φιλίας ἀσι-
 νῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὁπόταν μὴ ἀγορὰν
 παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ὠνούμενους
 28 ἔξειν τὰπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς
 ἔδωκαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς
 ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς
 29 καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ ταῦτα Τισσα-
 Φέρνης εἶπε· Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὥς βασιλέα. ἐπει-
 δὲν δὲ διαπράξωμαι ἃ δέομαι, ἥξω συσκευασάμενος
 ὥς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν
 ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀρχήν.

IV. Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἳ τε Ἑλλη-
 νες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι
 ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦν-
 ται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγ-
 καῖοι καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, παρα-
 θαρρύνοντες καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως φέροντες
 μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπι-
 στρατείας μηδ' ἄλλου μηδενὸς τῶν παροιχομένων.
 2 τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον
 ἦττον προσέχοντες τοῖς Ἑλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ
 διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον,
 ἀλλὰ προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις
 5 στρατηγοῖς· Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-

λεύς ἡμᾶς ἀπολέσαι περὶ παντὸς ἂν ποιήσαιτο, ἵνα
 καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι φόβος ἦ ἐπὶ βασιλέα μέγαν
 στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ
 τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπὴν δὲ πάλιν
 ἀλισθῇ αὐτῷ ἡ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθή-
 σεται ἡμῖν. ἴσως δέ που ἡ ἀποσκάπτει τι ἡ ἀποτει- 4
 χίζει, ὥς ἄπορος εἴη ἡ ὁδός. οὐ γάρ ποτε ἐκὼν γε
 βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγ-
 γεῖλαι ὥς ἡμεῖς τοσοῖδε ὄντες ἐνικῶμεν βασιλέα ἐπὶ
 ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν.
 Κλέαρχος δ' ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν· Ἐγὼ 5
 ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ αὐτὸς ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι
 εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ
 τὰς σπονδὰς ποιεῖν, ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς
 παρέξει ἡμῖν οὐδ' ὁπόθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐθις δ' ὁ
 ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιούντων
 ἡμῶν εὐθὺς Ἀριαῖος ἀφεστήξει· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐ-
 δεὶς λελείψεται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμιοι
 ἡμῖν ἔσονται. ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα 6
 ἡμῖν ἐστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην
 ἴσμεν ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλυόντων πολεμίων.
 οὐ μὲν δὴ ἂν μάχεσθαί γε δέη ἱππῆς εἰσιν ἡμῖν σύμ-
 μαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἱππῆς εἰσιν οἱ πλεῖστοι καὶ
 πλείστου ἄξιοι· ὥστε νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτεί-
 ναιμεν; ἡττωμένων δ' οὐδένα οἶόν τε σωθῆναι. ἐγὼ 7
 μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω πολλὰ ἐστι τὰ σύμμαχα,

εἶπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα ὅ,τι δεῖ αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιορκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροις. τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

- 8 Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ὡς εἰς οἶκον ἀπιὼν καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἄγων· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως
- 9 ἐπὶ γάμῳ. ἐντεῦθεν δ' ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ ἀγορὰν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀριαῖος τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στράτευμα ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντᾳ καὶ συνεστρατοπεδεύετο
- 10 ἐκείνοις. οἱ δ' Ἕλληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο δ' ἐκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ μεῖον· ἐφυλάττοντο δ' ἀμφοτέροι ὥσπερ πολεμίους
- 11 ἀλλήλους, καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνίστε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλλέγοντες πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλή-
- 12 λοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρεῖχε. διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖχος, καὶ παρῆλθον εἰσὼ αὐτοῦ. ἦν δ' ὠκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς ἐν ἀσφάλτῳ κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δ' ἑκατόν· μῆκος δ' ἔλεγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυ-
- 13 λῶνος οὐ πολὺ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυχας δύο,

τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δ' ἐξευγμένην πλοίοις ἐπτά·
 αὗται δ' ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέ-
 τμηντο δ' ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν
 πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δ' ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ
 μικροὶ ὀχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας·
 καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ
 πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ἥ ὄνομα Σιττά-
 κη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίου πεντεκαίδεκα· οἱ 14
 μὲν οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παρα-
 δείσου μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων δέν-
 δρων· οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα οὐ
 μέντοι καταφανεῖς ἦσαν· μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον 15
 ἐν περιπάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὅπλων Πρόξενος καὶ Ξε-
 νοφῶν· καὶ προσελθὼν ἄνθρωπός τις ἠρώτησε τοὺς
 προφύλακας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· Μέ-
 νωνά δ' οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὦν
 τοῦ Μένωνος ξένου· ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός 16
 εἰμι ὃν ζητεῖς, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε· Ἐπεμψάν
 με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάοζος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ
 ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπι-
 θῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα
 πολὺ ἐν τῷ πλησίον παραδείσῳ· καὶ ἐπὶ τὴν γέφυ- 17
 ραν τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλα-
 κήν, ὅτι διανοεῖται αὐτὴν λῦσαι Τισσαφέρνης τῆς
 νυκτός, ἐὰν δύνηται, ὥς μὴ διαβῇτε ἀλλ' ἐν μέσῳ
 ἀποληφθῇτε τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς διώρυχος· ἀκού- 18

- σαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαρχον καὶ
 Φράζουσιν ἃ λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταρά-
 19 χθη σφόδρα. νεανίσκος δὲ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας
 εἶπεν ὥς οὐκ ἀκόλουθα εἶη τό τε ἐπιθήσεσθαι καὶ τὸ
 λύσειν τὴν γέφυραν. δῆλον γὰρ ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ
 νικᾶν δεήσει ἢ ἡττᾶσθαι. ἐὰν μὲν οὖν νικῶσι, τί δεῖ
 αὐτοὺς λύειν τὴν γέφυραν; οὐδὲ γὰρ ἂν πολλὰ
 γέφυραι ὥσιν ἔχοιμεν ἂν ὅποι Φυγόντες ἡμεῖς σω-
 20 θῶμεν. ἐὰν δ' ἡμεῖς νικῶμεν, λελυμένης τῆς γεφύ-
 ρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅποι Φύγωσιν· οὐδὲ μὴν
 βοηθῆσαι πολλῶν ὄντων πέραν οὐδεὶς αὐτοῖς δυνήσεται
 21 λελυμένης τῆς γεφύρας. ἀκούσας δ' ὁ Κλέαρχος ταῦτα
 ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις εἶη χώρα ἢ ἐν μέσῳ
 τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. ὁ δ' εἶπεν ὅτι πολλή
 καὶ κῶμαι ἐνεῖσι καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι.
 22 τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρβαροι τὸν ἄνθρωπον
 ὑποπέμψειαν, ὁκνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληνες διελόντες τὴν
 γέφυραν μείνειαν ἐν τῇ νήσῳ ἐρύματα ἔχοντες ἐνθεν
 μὲν τὸν Τίγρητα, ἐνθεν δὲ τὴν διώρυχα· τὰ δ' ἐπι-
 τήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας πολλῆς καὶ
 ἀγαθῆς οὔσης καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων· εἶτα δὲ
 καὶ ἀποστροφὴ γένοιτο εἴ τις βούλοιτο βασιλέα κα-
 23 κῶς ποιεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι
 τὴν γέφυραν ὅμως Φυλακὴν ἔπεμψαν· καὶ οὗτ' ἐπέ-
 θετο οὐδεὶς οὐδαμόθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς
 ἦλθε τῶν πολεμίων, ὥς οἱ Φυλάττοντες ἀπήγγελλον.

ἐπειδὴ δ' ἕως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐζευγ- 24
μένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ὡς οἶόν τε μάλιστα
πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισ-
σαφέρνηους Ἑλλήνων ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπι-
θήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν· διαβαινόντων
μέντοι ὁ Γλοῦς ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν εἰ δια-
βαίνοιεν τὸν ποταμόν· ἐπειδὴ δ' εἶδεν, ὥχετο ἀπε-
λαύνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτ- 25
ταρας παρασάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν,
τὸ εὖρος πλέθρου· ἐπὶ δὲ γέφυρα. καὶ ἐνταῦθα ὤκειτο
πόλις μεγάλη ἥ ὄνομα ὦπις· πρὸς ἣν ἀπήντησε τοῖς
Ἑλλησιν ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος ἀδελφὸς ἀπὸ
Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων ὡς
βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα
παριόντας τοὺς Ἑλληνας ἐθεώρει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο 26
μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστά-
μενος. ὅσον δὲ χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος
ἐπισαίη, τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη δι' ὅλου τοῦ στρατεύ-
ματος γίνεσθαι τὴν ἐπίστασιν· ὥστε τὸ στράτευμα
καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλησι δόξαι πάμπλου εἶναι, καὶ τὸν
Πέρσιν ἐκπεπληῆχθαι θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύ- 27
θησαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ παρα-
σάγγας τριάκοντα εἰς τὰς Παρυσάτιδος κώμας τῆς
Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. ταύτας Τισσαφέρνης
Κύρῳ ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοῖς Ἑλλησιν ἐπέτρεψε

πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ πρόβατα
 28 καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν στα-
 θμοὺς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι τὸν Τί-
 γρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ πρῶ-
 τῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ὤκειτο μεγάλη
 καὶ εὐδαίμων ὄνομα Καιναί, ἐξ ἧς οἱ βάρβαροι διῆ-
 γον ἐν σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.

V. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν πο-
 ταμὸν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμει-
 ναν ἡμέρας τρεῖς · ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν,
 2 Φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν τῷ Κλέαρχῳ
 συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἰπὼς δύναίτο παῦσαι
 τὰς ὑποψίας πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι · καὶ
 ἔπεμψε τινὰ ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζοι.
 3 ὁ δ' ἐτοίμως ἐκέλευσεν ἥκειν. ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον,
 λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε · Ἐγώ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα
 μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας
 μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους · Φυλαττόμενον δέ σε ὁρῶ ὡς
 πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα ἀντιφυλατ-
 4 τόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέ-
 σθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγώ τε σαφῶς
 οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν,
 ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, εἰπὼς δυναίμεθα ἐξε-
 5 λεῖν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους
 ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας
 οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι πρὶν πα-

θεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας
 οὔτ' αὖ βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν τοιαύτας 6
 ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι
 ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὥς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς
 ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς 7
 ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ
 τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔ-
 ποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ
 οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους Φεύγων τις ἀποφύγοι
 οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ οὔθ' ὅπως ἂν εἰς
 ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ. πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς
 ὑποχα καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.
 περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὀρκῶν οὕτω γιγνώ- 8
 σκω, παρ' οἷς ἡμεῖς τὴν Φιλίαν συνθέμενοι κατεθέ-
 μεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νο-
 μίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ
 πᾶσα μὲν ἡμῖν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς δια- 9
 βατός, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ
 πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός, πᾶς δὲ ποταμὸς δύσ-
 πορος, πᾶς δ' ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρη-
 μία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δὴ καὶ 10
 μανέντες σε ἀποκτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν εὐερ-
 γέτην ἀποκτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφε-
 δρον ἀγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπίδων
 ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἴ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι
 ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι 11

- Φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι
 εὖ ποιεῖν ὃν βούλοιτο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τήν τε Κύρου
 δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σῶζοντα,
 τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμίας ἐχρῆτο,
 12 σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοιούτων ὄν-
 των τίς οὕτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται σοὶ Φίλος
 εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἔρῳ γε καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔχω ἐλπί-
 13 δας καὶ σὲ βουλήσεσθαι Φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα μὲν
 γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν
 τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα
 δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοι-
 αῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ
 ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς
 νῦν γιγνώσκω τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποίᾳ δυνάμει
 συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον κολάσεσθε τῆς νῦν σὺν
 14 ἐμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ σύ, εἰ μὲν
 βούλοιό τῳ Φίλος εἶναι, ὥς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δέ
 τίς σε λυποίῃ, ὥς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο ἔχων
 ἡμᾶς ὑπηρετάς, οἳ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μό-
 νον ὑπηρετοῖμεν ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἣν σωθέντες
 15 ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. ἐμοὶ μὲν ταῦτα
 πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ
 σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἡδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τοῦ-
 νομα τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς ὥστε σε πεῖσαι λέγων ὥς
 ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα
 εἶπε· Τισσαφέρνης δ' ὧδε ἀπημείφθη·

Ἄλλ' ἤδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου Φρο- 16
 νίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων εἴ τι ἐμοὶ κα-
 κὸν βουλευόις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακό-
 νους εἶναι. ὥς δ' ἂν μάθῃς ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως
 οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ 17
 γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦ-
 μεν ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως ἐν
 ἢ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἂν, ἀντιπάσχειν
 δ' οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπι- 18
 τίθεσθαι ἀπορεῖν σοι δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία,
 ἃ ὑμεῖς Φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε,
 τοσαῦτα δ' ὄρη ὑμῖν ὁρᾶτε ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν
 ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἅπορα ὑμῖν παρέχειν, το-
 σοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύε-
 σθαι ὅπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ'
 αὐτῶν οὕς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς
 ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, 19
 ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν, ὃν
 ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντι-
 τάξαι, ὃ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε μάχεσθαι
 ἂν δύναισθε. πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους 20
 πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδέναι ἡμῖν ἐπι-
 κίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρό-
 πον ἐξελοίμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μό-
 νος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχυρός; παντάπασι δ' ἀπόρων 21
 ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τού-

των πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιорκίας τε πρὸς
 θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. οὐχ
 οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτ' ἀλόγιστοι οὔτ' ἡλίθιοι
 22 ἐσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ ἐπὶ
 τοῦτ' ἦλθομεν; εἰς ἴσθ' ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἵτιος
 τοῦ τοῖς Ἑλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ὦ Κῦρος
 ἀνέβη ξενικῶ δια μισθοδοσίας πιστεύων τούτῳ ἐμὲ
 23 καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ χρή-
 σιμοι ὑμεῖς ἐστε τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγι-
 στον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν
 βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρ-
 δία ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι.
 24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν·
 καὶ εἶπεν· Οὐκουν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς
 Φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι
 25 πολεμίους ἡμᾶς ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ
 ἐγὼ μὲν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἵ-
 τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν ἐν τῷ ἐμφανεῖ,
 λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὥς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις
 26 καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος,
 ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ
 27 ἀκούω. ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλο-
 Φρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ
 σὺνδειπνον ἐποιήσατο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλ-
 θὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον δῆλός τ' ἦν πάνυ Φιλικῶς
 οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνῃ καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκεῖ-

νος ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσα-
 Φέρνην οὐς ἐκέλευσε, καὶ ἐὰν ἐξελεγχθῶσι διαβάλ-
 λοντες, ὥς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλη-
 σιν ὄντας τιμωρηθῆναι. ὑπώπτευε δ' εἶναι τὸν δια- 28
 βάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ συγγεγενημένον
 ΤισσαΦέρνῃ μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ
 ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς ἑαυ-
 τὸν λαβὼν Φίλος ἢ ΤισσαΦέρνῃ. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ 29
 Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν
 γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. τῶν
 δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγον τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας
 τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισ-
 σαΦέρνῃ. ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε 30
 διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λο-
 χαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ ὥς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν
 ἄλλων στρατιωτῶν ὥς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς ΤισσαΦέρνους, 31
 οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοι-
 ώτιος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος
 Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς
 θύραις ἔμενον. οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ 32
 σημείου οἱ τ' ἐνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατε-
 κόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων
 διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ᾤτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι
 ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἐκτεινον. οἱ δὲ Ἑλληνες 33
 τὴν τε ἱππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατο-

πέδου ὀρῶντες καὶ ὅ,τι ἐποίουν ἡμφεγνόουν, πρὶν Νί-
καρχος Ἀρκὰς ἦκε Φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γα-
στέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε
34 πάντα τὰ γεγενημένα. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον
ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες
35 αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάν-
τες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μι-
θριδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλή-
νων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν
σὺν αὐτοῖς ὄρᾶν καὶ γινώσκειν· συνηκολούθουν δὲ
καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. οὗ-
36 τοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἴ τις εἴη
τῶν Ἑλλήνων ἢ στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵν' ἀπαγγεί-
37 λωσι τὰ παρὰ βασιλέως. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλατ-
τόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχο-
μένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ
Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου.
Χειρίσοφος δ' ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλ-
38 λοις ἐπισιτιζόμενος. ἐπεὶ δ' ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶ-
πεν Ἀριαῖος τάδε· Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλλη-
νες, ἐπεὶ ἐπιρκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων,
ἔχει τὴν δίκην, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγ-
γειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν.
ὕμᾱς δὲ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶ-
ναί φησιν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.
59 πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεά-

νωρ ὁ Ὀρχομένιος· ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ
 οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου Φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε
 θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς
 αὐτοὺς Φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς
 σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ
 τοὺς τ' ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ
 τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις
 ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε; ὁ δ' Ἀριαῖος εἶπε· Κλέαρχος γὰρ 40
 πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε
 καὶ Ὀρόντῳ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. ἐπὶ 41
 τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε· Κλέαρχος μὲν τοίνυν
 εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην
 ἔχει, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέειπερ εἰσὶν ὑμέτεροι
 μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐ-
 τοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι Φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέ-
 ροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα
 συμβουλεύειν. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρό- 42
 νον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινά-
 μενοι.

Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν VI.
 ὥς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύ-
 τησαν, εἷς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ
 πάντων τῶν ἐμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι
 ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. καὶ 2
 γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς
 τοὺς Ἀθηναίους παρέμενεν, ἐπεὶ δ' εἰρήνη ἐγένετο,

πείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὥς οἱ Θρᾷκες ἀδικοῦσι τοὺς
 Ἕλληνας καὶ διαπραξάμενος ὥς ἐδύνατο παρὰ τῶν
 ἐφόρων ἐξέπλει ὥς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρονή-
 3 σου καὶ Περίνθου Θραξίν. ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες πως
 οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο
 ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ὤχετο
 4 ἀποπλέων εἰς Ἑλλήσποντον. ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη
 ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ τελεῶν ὥς ἀπειθῶν. ἤδη δὲ
 Φυγᾶς ὧν ἔρχεται πρὸς Κῦρον, καὶ ὁποίοις μὲν λό-
 γοις ἐπεισε Κῦρον ἀλλαχοῦ γέγραπται, δίδωσι δ' αὐτῷ
 5 Κῦρος μυρίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ ῥαθυ-
 μίαν ἐτράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλ-
 λέξας στράτευμα ἐπολέμει τοῖς Θραξί, καὶ μάχη
 τε ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἤγε τούτους
 καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι οὗ Κῦρος ἐδεήθη τοῦ
 στρατεύματος· τότε δ' ἀπῆλθεν ὥς σὺν ἐκείνῳ αὖ
 6 πολεμήσων. ταῦτα οὖν Φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς
 ἔργα εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἄγειν ἄνευ αἰ-
 σχύνης καὶ βλάβης αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυ-
 μεῖν βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα
 ἔχειν ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποι-
 εῖν· ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ
 ἡδονὴν ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν Φιλο-
 7 πόλεμος ἦν· πολεμικὸς δ' αὖ ταύτῃ ἐδόκει εἶναι ὅτι
 Φιλοκίνδυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ
 τοὺς πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὥς οἱ

παρόντες πανταχοῦ πάντες ὁμολόγουν. καὶ ἀρχικὸς 8
 δ' ἐλέγετο εἶναι ὡς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου
 οἶον ἐκεῖνος εἶχεν. ἱκανὸς μὲν γὰρ εἴ τις καὶ ἄλλος
 φροντίζειν ἦν ὅπως ἔχοι ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰπιτήδεια
 καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι
 τοῖς παροῦσιν ὡς πειστέον εἴη Κλεάρχῳ. τοῦτο δ' ἐποίει 9
 ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὄρν στυγνὸς ἦν καὶ
 τῇ Φωνῇ τραχύς, ἐκόλαζέ τε αἰεὶ ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ
 ἐνίοτε, ὥς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. καὶ γνώμη
 δ' ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγεῖ-
 το ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὡς 10
 δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα
 ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ
 φίλων ἀφέξεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι ἐπὶ τοὺς πο-
 λεμίους. ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν 11
 σφόδρα καὶ οὐκ ἂν ἄλλον ἡροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ
 γὰρ τὸ στυγνὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς προσώποις τότε Φαιδρὸν
 ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον πρὸς
 τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον, οὐκέτι
 χαλεπὸν ἐφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιντο καὶ 12
 ἐξείη πρὸς ἄλλους ἄρχοντας ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν
 ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' αἰεὶ χα-
 λεπὸς ἦν καὶ ὤμος· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ
 στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. καὶ γὰρ 15
 οὖν Φιλία μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν·
 οἵτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι

- ἢ ἄλλη τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ,
14 σφόδρα πειθομένοις ἐχρήτο. ἐπεὶ δ' ἤρξαντο νικᾶν σὺν
αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα ἦν τὰ χρησίμους
πραιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τό τε γὰρ
πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ τὸ
τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εὐτάκτους ἐποίει.
15 τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπ' ἄλλων
οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἦν δ' ὅτε ἐτελεύτα ἀμφὶ
τὰ πεντήκοντα ἔτη.
- 16 Πρόξενος δ' ὁ Βοιωτίας εὐθύς μὲν μεираκίον ὦν ἐπε-
θύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός· καὶ
διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργίᾳ ἀργύριον τῷ
17 Λεοντίνῳ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς νομίσας
ἤδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ Φίλος ὦν τοῖς πρώτοις μὴ
ἡττᾶσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρῳ
πράξεις· καὶ γὰρ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα
18 καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά· τοσούτων
δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἐνδηλον αὖ καὶ τοῦτο εἶχεν ὅτι
τούτων οὐδὲν ἂν ἐθέλοι κτᾶσθαι μετ' ἀδικίας, ἀλλὰ
σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τούτων τυγχά-
19 νειν, ἄνευ δὲ τούτων μή. ἄρχειν δὲ καλῶν μὲν κάγα-
θῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὔτ' αἰδῶ τοῖς στρατιώ-
ταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ
ἡσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμενοι
ἐκεῖνον· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερόν τὸ ἀπ-
εχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται τὸ ἀπι-

στεῖν ἐκείνῳ. ᾤετο δ' ἄρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι 20
καὶ δοκεῖν τὸ τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν
δ' ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν
καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δ' ἀδι-
κοὶ ἐπεβούλευον ὥς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. ὅτε δ' ἀπέ-
θνησκεν ἦν ἐτῶν ὥς τριάκοντα.

Μένων δ' ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21
πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω
λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαί-
νοι. Φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυνα-
μένοις, ἵν' ἀδικῶν μὴ δίδοιη δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κατερ- 22
γάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ᾤετο ὁδὸν εἶ-
ναι διὰ τοῦ ἐπιорκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπα-
τᾶν, τὸ δ' ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ
εἶναι. στέργων δὲ Φανερὸς μὲν ἦν οὐδέναι, ὅτῳ δὲ 23
Φαίη Φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβου-
λεύων. καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν δὲ
συνόντων πάντων ὥς καταγελῶν ἀεὶ διελέγετο. καὶ 24
τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χα-
λεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβά-
νειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν
ἀφύλακτα λαμβάνειν. καὶ ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπι- 25
όρκους καὶ ἀδίκους ὥς εὔωπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς
δ' ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὥς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο
χρῆσθαι. ὥσπερ δέ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ 26
ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνητι, οὕτω Μένων ἡγάλλετο τῷ

- ἐξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδῇ, τῷ Φί-
 λους διαγελᾶν· τὸν δὲ μὴ πανοῦργον τῶν ἀπαιδεύ-
 των ἀεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει
 πρωτεύειν Φιλίᾳ, διαβάλλων τοὺς πρώτους τοῦτ'
 27 ᾧετο δεῖν κτήσασθαι. τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρα-
 τιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμη-
 χανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι ἡξίου ἐπι-
 δεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναίτο καὶ ἐθέλοι ἂν ἀδι-
 κεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ ἀφί-
 28 σταιτο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν. καὶ
 τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι, ἃ
 δὲ πάντες ἴσασι τάδ' ἐστί. παρ' Ἀριστίππου μὲν ἔτι
 ὥραϊος ὢν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων, Ἀριαίῳ
 δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μεираκίοις καλοῖς ἤδετο, οἰκειό-
 τατος ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχε Θαρύπαν ἀγέ-
 29 νειος ὢν γενειῶντα. ἀποθνησκόντων δὲ τῶν συστρατή-
 γων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρῳ, ταῦτά
 πεποιηκὼς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θά-
 νατον τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ
 Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ οἱ ἀποτμηθέντες τὰς
 κεφαλὰς, ὅσπερ τάχιστος θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ
 ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὥς πονηρὸς λέγεται τῆς τε-
 λευτῆς τυχεῖν.
- 30 Ἀγίας δ' ὁ Ἀρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς καὶ
 τούτῳ ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐθ' ὥς ἐν πολέμῳ κα-
 κῶν οὐδεὶς κατεγέλα οὐτ' εἰς Φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμ-

Φετο. ἦστην δ' ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

Ἐπεὶ δὲ οἱ τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ LIB.
τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμε- III.
νοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὲ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἑλ-
ληνες, ἐννοοῦμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις
ἦσαν, κύκλῳ δ' αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ
πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγορὰν δ' οὐδεὶς ἔτι παρ-
έξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον
ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, πο- 2
ταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε
ὁδοῦ, προὔδεδῶκεσαν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ
ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν
οὐδ' ἰππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδῆλον
ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττη-
θέντων δὲ οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη. ταῦτα ἐννοοῦμενοι 3
καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέ-
ραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ
δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα,
ἀνεπαύοντο δ' ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι
καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων,
γυναικῶν, παίδων, οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι.
οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς 4
οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν
συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο

οἴκοθεν ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δ' αὐτῷ, εἰ
 ἔλθοι, Φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη
 5 κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. ὁ μέντοι Ξενο-
 Φῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει
 τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑπο-
 πτεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ἐπαίτιον εἴη Κύρῳ
 Φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς
 Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμ-
 βουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοι-
 6 νῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν
 ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλωνα τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχό-
 μενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ
 καὶ καλῶς πράξας σωθείη. καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ
 7 Ἀπόλλων οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει
 τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἠτιᾶτο αὐ-
 τὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα πότερον λῶον εἴη
 αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον
 εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθείη.
 ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα
 8 ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμε-
 νος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν
 Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμαῖν
 9 τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. προθυμουμέ-
 νου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπροϋθυμεῖτο μεῖ-
 ναι αὐτόν· εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία
 λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψοι αὐτόν. ἐλέγετο δ' ὁ στόλος

εἶναι εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἑξαπα- 10
 τηθείς, οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλέα
 ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρ-
 χου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν
 ἤδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. Φοβού-
 μενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰ-
 σχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν
 εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν. ἐπεὶ δ' ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν 11
 σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν
 δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γε-
 νομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρώαν οἰκίαν, καὶ
 ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνη- 12
 γέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν
 πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε·
 πῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως
 τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ λάμπεσθαι τὸ
 πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βα-
 σιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν.
 ὁποῖόν τι μέντοι ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι 13
 σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίγνεται
 γὰρ τάδε. εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἔννοια
 αὐτῷ ἐμπίπτει· τί κατὰκειμαι; ἡ δὲ νύξ προβαίνει·
 ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἥξειν. εἰ δὲ
 γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ πάντα
 μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δει- 14
 νότατα παθόντας ἀποθανεῖν· ὅπως δ' ἀμυνούμεθα οὐ-

- δεῖς παρασκευάζεται οὐδ' ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατα-
 κείμεθα ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν
 ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πρά-
 ξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ
 γὰρ ἐγώ γ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον
 15 προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. ἐκ τούτου ἀνίσταται
 καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ
 δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· Ἐγώ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε
 καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἶμαι οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κα-
 16 τακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἷοις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πο-
 λέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον
 ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἐαυτῶν παρεσκευά-
 σθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὥς
 17 κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. καὶ μὴν εἰ ὑφισόμεθα καὶ
 ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὃς
 καὶ τοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ καὶ
 τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα
 ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς πάρ-
 εστιν, ἐστρατεύσαμεν δ' ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ
 βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δυναίμεθα,
 18 τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ὥς
 ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φό-
 βον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ'
 ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον.
 19 ἐγὼ μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν οὔποτε
 ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς

σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσῃν μὲν
 χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὥς δ' ἄφθονα τὰπιτήδεια,
 ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆ-
 τα δέ· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, 20
 ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετείη, εἰ
 μὴ πριαίμεθα, ὅτου δ' ὠνησόμεθα ἥδειν ἔτι ὀλίγους
 ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰπιτήδεια ὄρκους
 ἥδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστε
 τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.
 ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι 21
 μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία.
 ἐν μέσῳ γὰρ ἥδη κεῖται ταῦτα τὰγαθὰ ἄθλα ὁπότε-
 ροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ
 θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὥς τὸ εἰκός, ἔσονται. οὗτοι 22
 μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν, ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὁρῶν-
 τες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν
 θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν
 ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. ἔτι δ' 25
 ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ
 θάληνη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν
 τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δ' ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ
 θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν
 νίκην ἡμῖν διδῶσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' 24
 ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλ-
 λους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλ-
 λιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ

- τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν. Φάνητε τῶν λοχαγῶν
 25 ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. καὶ γὰρ
 δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεςθαι
 ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ἐμὲ τάττετε ἡγεῖσθαι, οὐδὲν
 προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦ-
 μαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.
- 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δ' ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι
 ἐκέλευον ἅπαντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βοιω-
 τιάζων τῇ Φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι Φλυαροίη ὅστις
 λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα
 πείσας, εἰ δύναίτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπο-
 27 ρίας. ὁ μέντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν
 ὧδε· ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σὺ δέ γε οὐδ' ὁρῶν
 γινώσκεις οὐδ' ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταῦτῳ γε μέν-
 τοι ἦσθα τούτοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε,
 μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδό-
 28 ναι τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δ' ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ'
 ἐξωπλισμένοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ
 ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρ-
 29 ἔχων τὰπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὖ
 οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς
 λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς
 σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι πατιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβρι-
 ζόμενοι, οὐδ' ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ
 μάλ' οἶμαι ἐρῶντες τούτου; ἀ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς
 μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας Φλυαρεῖν Φῆς, πείθειν δὲ

πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἐμοὶ δέ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν 30
 ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσίεσθαι εἰς ταῦτόν ἡμῖν αὐ-
 τοῖς ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκεύη ἀναθέντας
 ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα κατ-
 αισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλληνα ὦν
 τοιοῦτός ἐστιν. ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφά- 31
 λιος εἶπεν· Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσ-
 ἤκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ
 αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Λυδὸν ἀμφότερα τὰ ὦτα τετρυπη-
 μένον. καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ 32
 δ' ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες ὅπου μὲν στρατηγὸς
 σῶς εἴη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δ' οἴχοιτο
 τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶς εἴη τὸν
 λοχαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν 33
 τῶν ὅπλων ἐκαθέζοντο, καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ
 ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. ἐνταῦθα Ἰερώνυ- 34
 μος Ἡλεῖος πρεσβύτατος ὦν τῶν Προξένου λοχαγῶν
 ἦρχετο λέγειν ὧδε· Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ
 λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοὺς συνελ-
 θεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἴ
 τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, σὺ, ὦ Ξενοφῶν,
 ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· 35
 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφα-
 σιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν,

ὥς ἢν δύνωνται ἀπολέσωσιν. ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα
 ποιητέα ὥς μήποτ' ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ
 56 μᾶλλον, ἢν δυνώμεθα, ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. εὖ τοίνυν ἐπί-
 στασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύ-
 θατε μέγιστον ἔχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι
 πάντες εἰς ὑμᾶς ἀποβλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς ὀρώσιν ἀθυ-
 μοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἐὰν δ' ὑμεῖς αὐτοὶ τε
 παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ᾗτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ
 τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔψονται ὑμῖν
 37 καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι. ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν
 ἔστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρα-
 τηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη
 ἦν ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονε-
 κτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν ἀξιοῦν δεῖ
 ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προ-
 38 βουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἢν που δέη. καὶ νῦν
 πρῶτον μὲν οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὀνῆσαι τὸ στρά-
 τευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων
 ὥς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶ-
 σιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτ'
 ἀγαθὸν γένοιτο ὥς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν
 δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ἢ μὲν γὰρ εὐταξία
 σώζειν δοκεῖ, ἢ δ' ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.
 39 ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας ὅσους δεῖ,
 ἢν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παρα-
 40 θαρρύνετε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν

μὲν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον
 ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε
 οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς
 εἴτε νυκτὸς δέοι τι εἴτε καὶ ἡμέρας. ἦν δέ τις αὐτῶν 41
 τρέψῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί
 πείσονται ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι
 ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δήπου ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτ' 42
 ἰσχὺς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπό-
 τεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς τὰς ψυχὰς ἐρρωμενέστεροι ἴω-
 σιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ
 ἀντίοι οὐ δέχονται. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, 43
 καὶ τοῦτο ὅτι ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς
 τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ
 αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν
 μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγ-
 καῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγω-
 νίζονται, τούτους δ' ὁρῶ μᾶλλον πῶς εἰς τὸ γῆρας
 ἀφικνουμένους καὶ ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διά-
 γοντας. ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιού- 44
 τῳ γὰρ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ
 τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύ- 45
 σατο. μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· Ἀλλὰ πρόσθεν
 μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον ὅσον
 ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς
 λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείσ-
 τους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὰγαθόν. καὶ 46

νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀπελθόντες
 ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκετε
 εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας
 ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώ-
 τας. παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κήρυξ.
 47 καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὥς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ
 περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες
 ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σω-
 κράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοός, ἀντὶ δ' Ἀγίου Κλεάνωρ
 Ὀρχομένιος, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοός, ἀντὶ
 δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

II. Ἐπεὶ δ' ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς
 τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προ-
 φύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας.
 ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη
 πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν
 2 ὧδε· ὦ ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα,
 ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λο-
 χαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ
 Ἀριαῖον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς·
 3 ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τε εἶναι
 καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ὅπως ἦν μὲν δυνάμεθα νικῶντες σω-
 ζώμεθα, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν,
 ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολε-
 μίοις. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα τοὺς
 ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ Ὀρχο-

μένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὧ
 ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιιορκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε
 δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γεί-
 των τε εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιή-
 σαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας
 ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δοὺς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε
 τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ
 Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις
 ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ὅ
 ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ
 ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος
 οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδε-
 σθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν
 πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστὰς ἡμᾶς τοὺς Κύ-
 ρου Φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ τούτους μὲν ὅ
 οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο, ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὁρῶντας μή-
 ποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους
 ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα τοῦτο ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς
 θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος εἰς πό- 7
 λεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην δι-
 δοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικῶντι πρέ-
 πειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὁρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων
 ἑαυτὸν ἀξιόσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν·
 τοῦ λόγου δ' ἤρχετο ὧδε· Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων 8
 ἐπιιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπί-

στασθε δ', οἶμαι, καὶ ὑμεῖς. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα
 πάλιν αὐτοῖς διὰ Φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν
 ἀθυμίαν ἔχειν, ὁρῶντας καὶ τοὺς στρατηγοὺς, οἳ διὰ
 πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν·
 εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιή-
 κασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς
 πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ
 9 καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ
 πτάρνυταί τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες
 μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε·
 Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόν-
 των οἶωνδς τοῦ Διδος τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι
 τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια ὅπου ἂν πρῶτον εἰς
 Φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς
 ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ',
 ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες.
 ἐκ τούτου ἠΐξαντο καὶ ἐπαιάνισαν. ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν
 10 θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε· Ἐτύγχανον
 λέγων ὅτι πολλὰ καὶ καλὰ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σω-
 τηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς
 τῶν θεῶν ὅρκους, οἳ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς
 σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. οὕτω δ' ἐχόν-
 των εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς
 θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοί εἰσι καὶ τοὺς
 μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς καὶ
 ἐν δεινοτάτοις ὥσι σῶζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

ἔπειτα δ' ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγό- 11
 νων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵν' εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς
 τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σώζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ
 ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν
 καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούν-
 των τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοὺς Ἀθηναῖοι τολμή-
 σαντες ἐνίκησαν. καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι ὁπόσους 12
 κατακάνοιεν τῶν πολεμίων τοσαύτας χιμαίρας κατα-
 θύσειν, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς 15
 κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἀπο-
 θύουσιν. ἔπειτα δ' ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀνα-
 ρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε
 ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ
 κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὣν ἔστι μὲν τεκμήρια
 ὁρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία
 τῶν πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε·
 οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσ-
 κυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἐστε προγόνων. οὐ μὲν δὴ τοῦτό 14
 γ' ἐρῶ ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐπω
 πολλὰ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκεί-
 νων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν
 τοῖς θεοῖς. καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας 15
 ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας
 αὐτῶν σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἐστὶ πολὺ δήπου ὑμᾶς προσ-
 ῆκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι. ἀλλὰ 16
 μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς

πολεμίους. τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε
 πλῆθος ἄμετρον ὁρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ
 πατρίῳ Φρονήματι ἰέναι ἐπ' αὐτούς· νῦν δὲ ὁπότε καὶ
 πεῖραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν ὅτι ἐθέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι
 ὄντες μὴ δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους
 17 φοβεῖσθαι; μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξητε ἔχειν εἰ
 οἱ Κύριοι πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστή-
 κασιν. ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡτ-
 τημένων· ἔφυγον γοῦν ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς.
 τοὺς δ' ἐθέλοντας Φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν
 τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει
 18 ὄρᾶν. εἰ δέ τις αὖ ὑμῶν ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν
 ἱππῆς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρειςιν, ἐνθυμη-
 θήτω ὅτι οἱ μύριοι ἱππῆς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοί εἰσιν
 ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε
 οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δ' ἄνδρες
 εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαῖς γίγνηται.
 19 οὐκοῦν τῶν ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου
 ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἀφ' ἵππων κρέμονται
 φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν·
 ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον
 παίσομεν, ἢν τις προσίῃ, πολὺ δὲ μᾶλλον ὅτου ἂν
 ἐθέλωμεν τευξόμεθα. ἐν μόνον προέχουσιν οἱ ἱππῆς
 20 ἡμῶν· Φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν. εἰ
 δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν
 Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει,

τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην
 ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν Φανερός ἐστίν,
 ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν,
 οἳ εἴσονται ὅτι ἦν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ
 τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτάνουσι. τὰ δ' 21
 ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἢς
 οὗτοι παρεῖχον μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ
 τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ αὐτοὺς λαμβάνειν, ἥνπερ κρα-
 τῶμεν, μέτρῳ χρωμένους ὅπως ἂν ἕκαστος βούληται.
 εἰ δὲ ταῦτα μὲν γιγνώσκετε ὅτι κρεῖττονα, τοὺς δὲ 22
 ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε
 ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε εἰ ἄρα τοῦτο καὶ
 μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. πάντες γὰρ οἱ πο-
 ταμοί, εἰ καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροί εἰσι, προῖοῦσι
 πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ τὸ γόνυ
 βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἡγεμῶν τε 23
 μηδεὶς ἡμῖν Φανεῖται, οὐδ' ὥς ἡμῖν γε ἀθυμητέον.
 ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσοὺς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίημεν
 βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρα πολλὰς τε
 καὶ μεγάλας καὶ εὐδαίμονας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστά-
 μεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ
 εἶδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαμβάντες
 τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην 24
 ἔγωγε χρῆναι μήπω Φανεροὺς εἶναι οἵκαδε ὠρμημέ-
 νους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὥς αὐτοῦ που οἰκήσου-
 ντας. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν

ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδόλως
 ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσείη γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν
 τεθρίπποις βούλονται ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ'
 ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν
 25 παρασκευαζομένους. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα, ἂν ἅπαξ μά-
 θωμεν ἄργοι ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, καὶ Μή-
 δων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλας γυναῖξιν καὶ
 παρθένοις ὁμιλεῖν, μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώ-
 26 μεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον
 εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους
 πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἑλλησιν
 ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν οἶκοι
 σκληρῶς βιοτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους
 ὄραν· ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τὰγαθὰ
 27 δῆλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστί, τοῦτο δὴ δεῖ λέγειν
 πῶς ἂν πορευοίμεθα τε ὥς ἀσφαλέστατα καὶ εἰ μά-
 χεσθαι δέοι ὥς κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν τοί-
 νυν, ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ἃς
 ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πο-
 ρευώμεθα ὅπῃ ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ
 τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι. αὗται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν
 παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτ' εἰς τὸ
 28 μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ
 τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν πλὴν ὅσα
 πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵν' ὥς πλεῖ-
 στοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ᾖσιν, ὥς ἐλάχιστοι δὲ

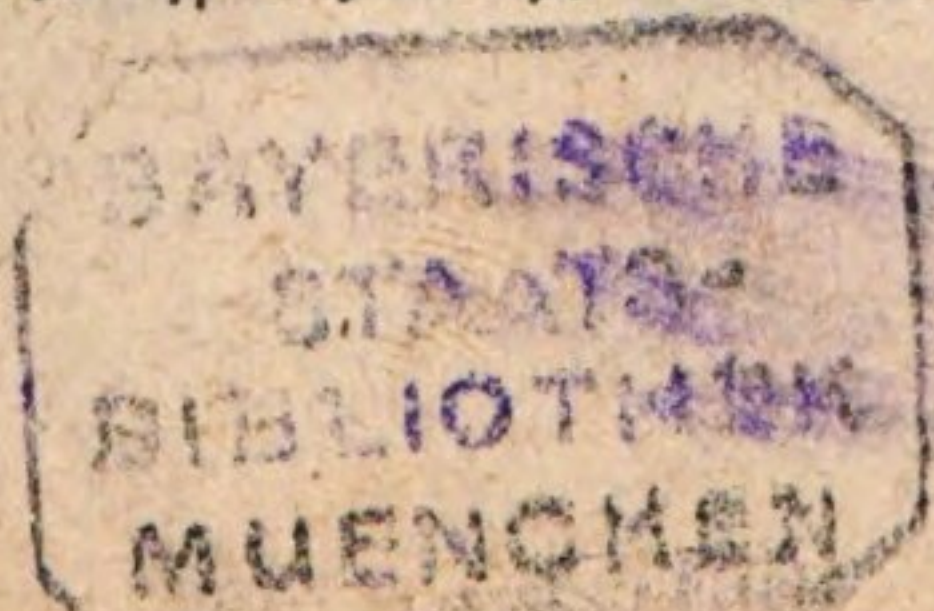
σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια, ἣν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν. λοιπὸν μοι εἰπεῖν 29 ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθόμενων ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἀρχοντας ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἀρ- 30 χοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθόμενους μᾶλλον τοῖς ἀρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν. ἣν δέ τις 31 ἀπειθῇ ψηφίσασθε τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἀρχοντι κολάζειν, καὶ οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται. τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας 32 κακῶ εἶναι. ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα. ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὥς τάχιστα, ἵν' ἔργῳ περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτη, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν. πάντες γὰρ κοινῇ σωτηρίας δεόμεθα.

Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· Ἄλλ' εἰ μὲν τινος 33 ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται ποιεῖν, ἃ δὲ νῦν εἴρηκε δοκεῖ μοι ὥς τάχιστα

ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνα-
 34 τεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. ἀναστὰς δὲ
 πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσ-
 δεῖν δοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου
 ἔξομεν τὰπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ
 35 πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμά-
 ζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν
 παριόντας διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν, ἢν δύνωνται,
 τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἡμῖν
 36 ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν
 πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἵνα τὰ
 σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ ᾖ. εἰ
 οὖν νῦν ἀποδειχθείη τίνα χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου
 καὶ τὰμπροσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν
 ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν ὁπότε
 οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν βουλευέσθαι ἡμᾶς δέοι, ἀλλὰ χρώ-
 37 μεθ' ἂν εὐθὺς τοῖς τεταγμένοις. εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις
 βέλτιον ὁρᾷ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν
 ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευ-
 ρῶν ἐκατέρων δύο τῷ πρεσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμε-
 λοίσθην, ὀπισθοφυλακοῖμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι ἐγώ
 38 τε καὶ Τιμασίῳ τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώ-
 μενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅτι ἂν αἰεὶ
 κράτιστον δοκῇ εἶναι. εἰ δέ τις ἄλλο ὁρᾷ βέλτιον,
 λεξάτω. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· Ὅτῳ δοκεῖ
 39 ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν

τοίνυν, ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικούντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δ' ἡττημένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί· καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικούντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττημένων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες κατ- III.
ἐκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περι-
τῶν ὅτου μὲν δέοιτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δ'
ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἡρι-
στοποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δ' ἔρχεται Μιθριδάτης
σὺν ἱππεῦσιν ὥς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος τοὺς
στρατηγοὺς εἰς ἐπήκοον λέγει ὧδε· Ἐγώ, ὦ ἄνδρες 2
Ἕλληνες, καὶ Κύρῳ πιστὸς ἦν, ὥς ὑμεῖς ἐπίστασθε,
καὶ νῦν ὑμῖν εὖνους· καὶ ἐνθάδε δ' εἰμὶ σὺν πολλῷ
φόβῳ διάγων. εἰ οὖν ὁρῶην ὑμᾶς σωτήριόν τι βουλευο-
μένους, ἔλθοιμ' ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θεράποντας
πάντας ἔχων. λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῶ ἔχετε
ὥς πρὸς φίλον τε καὶ εὖνουν καὶ βουλόμενον κοινῇ
σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιεῖσθαι. βουλευομένοις τοῖς στρα- 3
τηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χειρίσο-
φος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐᾷ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴ-
καδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὥς ἂν δυνώμεθα ἀσι-
νέστατα· ἦν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύῃ, δια-

- 4 πολεμεῖν τούτῳ ὥς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. ἐκ τού-
του ἐπειρᾶτο Μιθριδάτης διδάσκειν ὥς ἄπορον εἶη
βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι. ἔνθα δὴ ἐγινώσκετο ὅτι
ὑπόπεμπτος εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρνους τις οἰ-
5 κείων παρηκολούθει πίστεως ἕνεκα. καὶ ἐκ τούτου ἐδό-
κει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι
τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν·
διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἕνα
γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ὥχετο
ἀπὼν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὥς εἴκοσι.
- 6 Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα-
πάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑποζύγια
καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προελη-
λυθότων ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθριδάτης, ἱππέας
ἔχων ὥς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας ὥς
7 τετρακοσίους μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐζώνους. καὶ προσ-
ῆει μὲν ὥς φίλος ὢν πρὸς τοὺς Ἑλληνας, ἐπεὶ δ'
ἐγγὺς ἐγένετο, ἔξαπίνης οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ
ἱππῆς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίτρωσκον. οἱ
δ' ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς,
ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἳ τε γὰρ Κρήτες βραχύτερον τῶν
Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἅμα ψιλοὶ ὄντες εἴσω τῶν ὅπλων
κατεκέκληντο, οἳ τε ἀκοντιστὰὶ βραχύτερον ἠκόντιζον
8 ἢ ὥς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. ἐκ τούτου Ξενο-
φῶντι ἐδόκει διωκτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν τε ὀπλι-
τῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθο-

Φυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν
 πολεμίων. οὔτε γὰρ ἱππῆς ἦσαν τοῖς Ἑλλησιν οὔτε 9
 οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ Φεύγοντας ἐδύναντο
 καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ οἶόν
 τ' ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν. οἱ δὲ 10
 βάρβαροι ἱππῆς καὶ Φεύγοντες ἅμα ἐτίτρωσκον εἰς
 τοῦπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, ὅποσον δὲ διώ-
 ξειαν οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μα-
 χομένους ἔδει. ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διῆλθον οὐ πλέον 11
 πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δείλης ἀφίκοντο εἰς
 τὰς κώμας. ἐνθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν. καὶ Χειρίσο-
 Φος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα
 ἠτιῶντο ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς Φάλαγγος καὶ αὐτός τ'
 ἐκινδύνευε καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο
 βλάπτειν. ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς αἰ- 12
 τιῶντο καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. ἀλλ'
 ἐγώ, ἔφη, ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπειδὴ ἐώρων ἡμᾶς
 ἐν τῷ μένειν κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δ'
 οὐδὲν δυναμένους. ἐπειδὴ δ' ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, 13
 ὑμεῖς λέγετε· κακῶς μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυ-
 νάμεθα τοὺς πολεμίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ παγχαλέ-
 πως. τοῖς οὖν θεοῖς χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ ῥώμῃ 14
 ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἦλθον, ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα,
 δηλῶσαι δὲ ὧν δεόμεθα. νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμιοι 15
 τοξεύουσι καὶ σφενδονῶσιν ὅσον οὔτε οἱ Κρήτες ἀν-
 τιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξι-

κνεῖσθαι· ὅταν δ' αὐτοὺς διώκωμεν, πολὺ μὲν οὐχ
 οἶόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρατεύματος διώκειν, ἐν
 ὀλίγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη πεζὸς πεζὸν ἂν διώκων
 16 καταλάβοι ἐκ τόξου ῥύματος. εἰ οὖν μέλλομεν τούτους
 εἶργειν ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν ἡμᾶς πορευομέ-
 νους, σφενδονητῶν τὴν ταχίστην δεῖ καὶ ἱππέων.
 ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥοδίους, ὧν
 τοὺς πολλοὺς ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος
 αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν σφεν-
 17 δονῶν. ἐκεῖναι γὰρ διὰ τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις
 σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξικνουῦνται, οἱ δὲ Ῥόδιοι καὶ
 18 ταῖς μολυβδίσιν ἐπίστανται χρῆσθαι. ἦν οὖν αὐτῶν
 ἐπισκεψώμεθα τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτοις
 μὲν δῶμεν ἀργύριον, τῷ δ' ἄλλας πλέκειν ἐθέλονται
 ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν, καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐντεταγ-
 μένῳ ἐθέλονται ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν εὐρίσκωμεν, ἴσως
 19 τινὲς φανοῦνται ἱκανοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν. ὁρῶ δὲ καὶ
 ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρατεύματι, τοὺς μὲν τινὰς παρ'
 ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλεάρχου καταλελειμμένους, πολ-
 λούς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους σκευοφοροῦντας. ἂν
 οὖν τούτους πάντας ἐκλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντι-
 δῶμεν, τοὺς δ' ἵππους εἰς ἱππείαν κατασκευάσωμεν,
 20 ἴσως καὶ οὗτοί τι τοὺς φεύγοντας ἀνιάσουσιν. ἔδοξε
 ταῦτα. καὶ ταύτης τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς
 διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἱππῆς ἐδοκιμάσθη-
 σαν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ

θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος δ' ἐπεστά-
θη Λύκιος ὁ Πολυστράτου Ἀθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπορεύ- IV.
οντο πρωαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ αὐτοὺς
ἔδει διαβῆναι ἐφ' ἣ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο αὐτοῖς δια-
βαίνουσιν οἱ πολέμιοι. διαβεβηκόσι δ' αὐτοῖς πάλιν 2
ἐπιφαίνεται ὁ Μιθριδάτης, ἔχων ἱππέας χιλίους, το-
ξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· το-
σούτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρνην ὑποσχόμενος, ἂν
τούτους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἑλληνας, κα-
ταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων
ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμιζε ποιῆσαι.
ἐπεὶ δ' οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπεῖχον τῆς χαρά- 3
δρας ὅσον ὀκτὼ σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθριδάτης
ἔχων τὴν δύναμιν. παρήγγελτο δὲ τῶν τε πελταστῶν
οὓς ἔδει διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν
εἶρητο θαρροῦσι διώκειν ὡς ἐφεψομένης ἱκανῆς δυνά-
μεως. ἐπεὶ δ' ὁ Μιθριδάτης κατειλήφει, καὶ ἤδη σφεν- 4
δόναι καὶ τοξεύματα ἐξικνοῦντο, ἐσήμηνε τοῖς Ἕλλησι
τῇ σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἶρητο καὶ
οἱ ἱππῆς ἤλαυνον· οἱ δ' οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφυγον
ἐπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοῖς βαρβάροις 5
τῶν τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἱππέων ἐν
τῇ χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τοὺς δ'
ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ἠκίσαντο, ὥς
ὅτι φοβερώτατοι τοῖς πολεμίοις εἶησαν ὄραν. καὶ οἱ μὲν 6

πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δ' Ἕλληνες
ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο
7 ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη,
μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισα· ὥκουν δ' αὐτὴν
τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος
πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύ-
κλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ὠκοδόμητο δὲ πλίν-
θοις κεραμεαῖς· κρηπὶς δ' ὑπῆν λιθίνη τὸ ὕψος εἴκοσι
8 ποδῶν. ταύτην βασιλεὺς ὁ Περσῶν ὅτε παρὰ Μήδων
τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ
ἐδύνατο ἐλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα ἠφάνισε
9 μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. παρὰ
ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος
ἐνὸς πλέθρου, τὸ δ' ὕψος δύο πλέθρων. ἐπὶ ταύτης
πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν
10 καταπεφευγότες. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα
παρασάγγας ἕξ πρὸς τεῖχος ἔρημον μέγα· ὄνομα δ'
ἦν τῇ πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ὥκουν.
ἦν δ' ἡ μὲν κρηπὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ
11 εὖρος πεντήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. ἐπὶ
δὲ ταύτῃ ἐπωκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος
πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δ' ὕψος ἑκατόν, τοῦ δὲ κύκλου
ἡ περίοδος ἕξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μήδεια
γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν ὅτε ἀπώλεσαν τὴν ἀρχὴν
12 ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν
ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνῳ ἐλεῖν οὔτε

βία· Ζεὺς δ' ἐμβροντήτους ποιεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ οὕτως ἑάλω.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἓνα παρασάγγας 13
τέτταρας. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης
ἐπεφάνη, τοὺς τε ἑαυτοῦ ἱππέας ἔχων καὶ τὴν Ὀρόν-
τα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα ἔχοντος καὶ
οὓς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὓς ὁ βασιλέως
ἀδελφὸς ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει, καὶ πρὸς τούτοις
ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στράτευμα
πάμπλου ἐφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν τῶν 14
τάξεων ὀπισθεν καταστήσας, τὰς δ' εἰς τὰ πλάγια
παραγαγὼν ἐμβάλλειν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐβού-
λετο διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε καὶ
τοξεύειν. ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνη- 15
σαν καὶ οἱ Σκύθαι [τοξόται] ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς
ἡμάρτανεν ἀνδρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προὔθυμεῖτό τις
ῥάδιον ἦν, καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν
ἀπεχώρει καὶ αἱ ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. καὶ τὸ 16
λοιπὸν τῆς ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο·
καὶ οὐκέτι ἐσίνοντο οἱ βάρβαροι· μακρότερον γὰρ οἱ
Ῥόδιοι τῶν τε Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν πλείστων
τοξοτῶν. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστίν· 17
ὥστε χρήσιμα ἦν ὅποσα ἀλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων
τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων
τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω ἰέντες μακράν.
εὐρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις καὶ

- 18 μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ Ἕλληνες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι μεῖον ἔχοντες ἐν τῇ ἀκροβολίσει· τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐπεσιτίσαντο· ἦν γὰρ πολὺς σῖτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης εἶπετο ἀκρο-
- 19 βολιζόμενος. ἔνθα δὴ οἱ Ἕλληνες ἔγνωσαν πλαίσιον ἰσόπλευρον ὅτι πονηρὰ τάξις εἴη πολεμίων ἐπομένων. ἀνάγκη γάρ ἐστιν, ἦν μὲν συγκύπτῃ τὰ κέρατα τοῦ πλαισίου ἢ ὁδοῦ στενωτέρας οὔσης ἢ ὁρέων ἀναγκαζόντων ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὀπλίτας καὶ πορεύεσθαι πονήρως ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ ταραττομένους, ὥστε δυσχρήστους εἶναι ἀτάκτους
- 20 ὄντας. ὅταν δ' αὖ διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπᾶσθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους καὶ κενὸν γίγνεσθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα πάσχοντας πολεμίων ἐπομένων. καὶ ὁπότε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος βουλόμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθετον ἦν ἐνταῦθα
- 21 τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔγνωσαν οἱ στρατηγοί, ἐποίησαν ἕξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ λοχαγοὺς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντῆρας καὶ ἄλλους ἐνωμοτάρχους. οὗτοι δὲ πορευόμενοι ὁπότε μὲν συγκύπτοι τὰ κέρατα ὑπέμενον ὕστεροι, ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς
- 22 κέρασι, τότε δὲ παρῆγον ἔξωθεν τῶν κεράτων. ὁπότε

δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον ἂν
 ἐξεπίμπλασαν, εἰ μὲν στενώτερον εἴη τὸ διέχον,
 κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερον, κατὰ πεντηκοστῆς,
 εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατ' ἐνωμοτίας· ὥστ' αἰεὶ ἔκ-
 πλεων εἶναι τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι 23
 διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ' ἐν τῷ
 μέρει διέβαινον· καὶ εἴ που δέοι τι τῆς Φάλαγγος,
 ἐπιπαρῆσαν οὗτοι. τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπορεύθησαν στα-
 θμοὺς τέτταρας. ἡνίκα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο, 24
 εἶδον βασιλείον τι καὶ περὶ αὐτὸ κώμας πολλάς, τὴν
 δ' ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο διὰ γηλόφων ὑψηλῶν
 γιγνομένην, οἱ καθῆκον ἀπὸ τοῦ ὄρους, ὑφ' ᾧ ἦν κώμη.
 καὶ εἶδον μὲν τοὺς γηλόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλληνες,
 ὥς εἰκὸς τῶν πολεμίων ὄντων ἱππέων· ἐπεὶ δὲ πορευό- 25
 μενοι ἐκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γήλο-
 φον καὶ κατέβαινον ὥς ἐπὶ τὸν ἕτερον, ἐνταῦθα ἐπι-
 γίνονται οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ
 πρανὲς ἔβαλλον, ἐσφενδόνων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστί-
 γων, καὶ πολλοὺς ἐτίτρωσκον καὶ ἐκράτησαν τῶν 26
 Ἑλλήνων γυμνήτων καὶ κατέκλησαν αὐτοὺς εἴσω τῶν
 ὅπλων· ὥστε παντάπασι ταύτην τὴν ἡμέραν ἄχρη-
 στοὶ ἦσαν ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ
 οἱ τοξόται. ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρη- 27
 σαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀφικνοῦνται
 ὁπλῖται ὄντες, οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ ἀπεπήδων. πά- 28
 λιν δ' ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στράτευμα ταῦτα

ἐγίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν αὐ-
 τοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς
 πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς πρὸς τὸ
 29 ὄρος. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἐπομένων πο-
 λεμίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαί-
 νουσι, δεδοικότες μὴ ἀποτμηθείησαν καὶ ἀμφοτέρω-
 30θεν αὐτῶν γένοιντο οἱ πολέμιοι. οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς
 ἡμέρας πορευόμενοι, οἱ μὲν ἐν τῇ ὁδῷ κατὰ τοὺς γη-
 λόφους, οἱ δὲ κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο
 εἰς τὰς κώμας καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ
 31 γὰρ ἦσαν οἱ τετρωμένοι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς
 καὶ τῶν τετρωμένων ἕνεκα καὶ ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ
 εἶχον, ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας
 πολλάς. ταῦτα δὲ συνενηνεγμένα ἦν τῷ σατραπεύ-
 οντι τῆς χώρας. τετάρτῃ δ' ἡμέρᾳ καταβαίνουσιν εἰς
 32 τὸ πεδίον. ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης
 σὺν τῇ δυνάμει, ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἢ ἀνάγκη κατα-
 σκηνηῆσαι οὐ πρῶτον εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι
 ἔτι μαχομένους· πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἀπόμαχοι οἳ τε
 τετρωμένοι καὶ οἱ ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φε-
 33ρόντων τὰ ὅπλα δεξάμενοι. ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν καὶ
 ἐπεχείρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίζεσθαι οἱ βάρβαροι πρὸς
 τὴν κώμην προσιόντες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἕλληνες·
 πολὺ γὰρ διέφερεν ἐκ χώρας ὀρμῶντας ἀλέξασθαι ἢ
 34 πορευομένους ἐπιοῦσι τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. ἡνίκα δ'
 ἦν ἤδη δείλη, ὥρα ἦν ἀπιέναι τοῖς πολεμίοις· οὐποτε

γὰρ μεῖον ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλ-
 ληνικοῦ ἐξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς
 ἐπιθῶνται αὐτοῖς. πονηρὸν γὰρ νυκτός ἐστι στράτευ- 35
 μα Περσικόν. οἳ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται καὶ
 ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ τοῦ μὴ Φεύγειν
 ἕνεκα εἰ λυθείησαν. ἐάν τέ τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ
 ἐπιστάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι δεῖ
 καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ
 πάντα χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορύβου ὄντος. τούτου
 ἕνεκα πόρρω ἀπεσκήνουν τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐγί- 36
 γνωσκον αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ
 διαγγελλομένους, ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι
 ἀκουόντων τῶν πολεμίων. καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέ-
 σχον τῆς πορείας οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ δ' ὄψε ἐγίγνετο,
 ἀπῆσαν· οὐ γὰρ ἐδόκει λύειν αὐτοὺς νυκτὸς πορεύε-
 σθαι καὶ κατὰγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ δὲ 37
 σαφῶς ἀπιόντας ἤδη ἑώρων οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο
 καὶ αὐτοὶ ἀναζεύξαντες καὶ διῆλθον ὅσον ἐξήκοντα
 σταδίους. καὶ γίγνεται τοσοῦτον τὸ μεταξὺ τῶν στρα-
 τευμάτων ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι
 οὐδὲ τῇ τρίτῃ, τῇ δὲ τετάρτῃ νυκτὸς προελθόντες κα-
 ταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ἣ ἔμελ-
 λον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὄρους, ὑφ' ἣν
 ἡ κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον. ἐπειδὴ δ' ἑώρα Χειρί- 38
 σοφος προκάτειλημμένην τὴν ἀκρωνυχίαν, καλεῖ Ξενο-
 φῶντα ἀπὸ τῆς οὐρᾶς καὶ κελεύει λαβόντα τοὺς πελ-

39 ταστάς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν. ὁ δὲ Ξενοφῶν
 τοὺς μὲν πελταστάς οὐκ ἦγεν· ἐπιφαινόμενον γὰρ
 ἑώρα Τισσαφέρνην καὶ τὸ στράτευμα πᾶν· αὐτὸς δὲ
 προσελάσας ἠρώτα Τί καλεῖς; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ, Ἐξε-
 στιν ὁρᾶν· προκατείληπται γὰρ ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς κα-
 ταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν, εἰ μὴ τού-
 40 τούς ἀποκόψομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ἦγες τοὺς πελταστάς;
 ὁ δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἔδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὰ
 ὀπισθεν πολεμίων ἐπιφαινομένων. Ἀλλὰ μὲν ὥρα γ',
 ἔφη, βουλεύεσθαι πῶς τις τοὺς ἄνδρας ἀπελᾷ ἀπὸ
 41 τοῦ λόφου. ἔνταῦθα Ξενοφῶν ὁρᾷ τοῦ ὄρους τὴν κορυ-
 φὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος οὔσαν, καὶ
 ἀπὸ ταύτης ἔφοδον ἐπὶ τὸν λόφον ἔνθα ἦσαν οἱ πο-
 λέμιοι, καὶ λέγει· Κράτιστον, ὦ Χειρίσοφε, ἡμῖν ἴε-
 σθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· ἦν γὰρ τοῦτο λάβω-
 μεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. ἀλλ',
 εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δ' ἐθέλω
 πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρήζεις, πορεύου σὺ ἐπὶ τὸ ὄρος,
 42 ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρί-
 σοφος, ὁπότερον βούλει ἐλέσθαι. εἰπὼν ὁ Ξενοφῶν ὅτι
 νεώτερός ἐστιν αἰρεῖται πορεύεσθαι, κελεύει δὲ οἱ συμ-
 πέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρὸν γὰρ ἦν
 43 ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν. καὶ ὁ Χειρίσοφος συμπέμπει
 τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστάς· ἔλαβε δὲ τοὺς
 κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' ἐκέλευσεν
 αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπι-

λέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. ἐντεῦθεν ἐπορεύ-
 οντο ὥς ἐδύναντο τάχιστα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου πολέ- 44
 μιοι ὥς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν, εὐθὺς καὶ αὐτοὶ
 ὤρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον. καὶ ἐνταῦθα πολλή 45
 μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος διακε-
 λευομένων τοῖς ἑαυτῶν, πολλή δὲ κραυγὴ τῶν ἀμφὶ
 Τισσαφέρνην τοῖς ἑαυτῶν διακελευομένων. Ξενοφῶν 46
 δὲ παρελαύνων ἐπὶ τοῦ ἵππου παρεκελεύετο· Ἄνδρες,
 νῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλλᾶσθαι, νῦν πρὸς
 τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν ὀλίγον πονήσαν-
 τες χρόνον ἀμαχεῖ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. Σωτηρί- 47
 δας δ' ὁ Σικυώνιος εἶπεν· Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν,
 ἐσμέν, σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὀχεῖ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς
 κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὃς ἀκούσας ταῦτα κα- 48
 ταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου ὠθεῖται αὐτὸν ἐκ τῆς τά-
 ξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὥς ἐδύνατο τάχιστα
 ἔχων ἐπορεύετο· ἐτύγχανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν
 ἱππικόν, ὥστ' ἐπιέζετο. καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ὑπά-
 γειν παρεκελεύετο, τοῖς δ' ὀπισθεν παριέναι μόλις
 ἐπομένοις. οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσιν καὶ βάλλ- 49
 λουσιν καὶ λοιδοροῦσιν τὸν Σωτηρίδαν, ἔστ' ἠνάγκασαν
 ἀναλαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. ὁ δ' ἀναβάς,
 ἕως μὲν βάσιμα ἦν ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δ' ἄβα-
 τα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε πεζῇ. καὶ φθά-
 νουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους. ἔνθα V.
 δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον ἢ ἕκαστος

ἐδύνατο, οἱ δ' Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ δ' ἄμφι
 Τισσαφέρνην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν
 ὥχοντο. οἱ δ' ἄμφι Χειρίσοφον καταβάντες εἰς τὸ πεδῖον
 ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν
 δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν
 2 ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἡνίκα
 δ' ἦν δαίμων ἐξαπίνης οἱ πολέμιοι ἐπιφαίνονται, καὶ
 τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν
 τῷ πεδίῳ καθ' ἄρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βο-
 σκημάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ
 3 κατελήφθησαν. ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν
 αὐτῷ κάειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλ-
 λήνων μάλα ἠθύμησάν τινες, ἐννοοῦμενοι μὴ τὰπιτή-
 4 δεια, εἰ κάοιεν, οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν. καὶ
 οἱ μὲν ἄμφι Χειρίσοφον ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ
 δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις
 ἡνίκα ἀπὸ τῆς βοηθείας ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες ἔλε-
 5 γεν· Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ὑφίεντας τὴν χώ-
 ραν ἥδη ἡμετέραν εἶναι; ἦν γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διε-
 πράττοντο μὴ κάειν, νῦν αὐτοὶ κάουσιν ὥς ἄλλο-
 τρία. ἀλλ' ἐάν που καταλίπωσιν ἑαυτοῖς τὰπιτήδεια,
 6 ὄψονται καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ', ὦ Χει-
 ρίσοφε, ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κάοντας ὥς
 ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν· Οὐκ οὐν
 ἔμοιγε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ
 οὕτω θᾶττον παύσονται.

Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἦλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ 7
 τὰπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συν-
 ἦλθον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἐνθεν μὲν
 γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἐνθεν δὲ ποταμὸς τοσοῦτος
 τὸ βάθος ὥς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις
 τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις 8
 ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν· Ἐγὼ ἐθέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι
 ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὀπλίτας, ἦν μοι ὦν δέο-
 μαι ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. ἐρω- 9
 τώμενος δ' ὅτου δεήσοιτο Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίων δεή-
 σομαι· πολλὰ δ' ὄρῳ πρόβατα καὶ αἶγας καὶ βοῦς καὶ
 ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥαδίως ἂν παρέ-
 χοι τὴν διάβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς 10
 χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἀσκοὺς
 πρὸς ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτή-
 σας καὶ ἀφείς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγα-
 γῶν καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας ἐπιβαλὼν ὕλην καὶ γῆν
 ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα 11
 εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τὸ μὴ κατα-
 δύναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἡ ὕλη καὶ ἡ γῆ σχήσει.
 ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα 12
 χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ
 οἱ κωλύοντες πέραν πολλοὶ ἱππῆς, οἱ εὐθὺς τοῖς πρῶ-
 τοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. ἐνταῦθα τὴν 13
 μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν πρὸς Βα-
 βυλῶνα εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες

τὰς ἔνθεν ἐξῆσαν. ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλαυνον,
 ἀλλ' ἐθεῶντο καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζουσιν ὅποι ποτὲ
 14 τρέψονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ ἔχοιεν. ἐνταῦθα
 οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰπιτήδεια ἦσαν, οἱ
 δὲ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συνα-
 γαγόντες τοὺς ἐαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν
 15 χώραν τίς ἐκάστη εἴη. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι τὰ μὲν πρὸς
 μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλῶνα εἴη καὶ Μηδίαν, δι'
 ἥσπερ ἦκοιεν, ἡ δὲ πρὸς ἑὼ ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἑκ-
 βάτανα φέροι, ἐνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βα-
 σιλεύς, ἡ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ
 Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ
 16 πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι.
 τούτους δ' ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολεμικοὺς
 εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν
 ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα μυριά-
 δας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστήσαι διὰ τὴν δυσχω-
 ρίαν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πε-
 δίῳ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμιγνύναι σφῶν τε πρὸς ἐκεί-
 17 νους καὶ ἐκείνων πρὸς ἑαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ
 στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἐκασταχόσε φάσκον-
 τας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι
 ἔμελλον. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ
 τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ
 διελθόντας εἰς Ἀρμενίαν ἵξειν, ἥς Ὀρόντας ἦρχε
 πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὐπορον εἶναι ὅποι

τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ὅπως 18
ὀπηνίκα δοκοίη τὴν πορείαν ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερ-
βολὴν τῶν ὁρέων ἐδεδοίκεσαν μὴ προκαταληφθεῖη· καὶ
παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συσκευασμένους
πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι ἡνίκ' ἂν τις παρ-
αγγέλλῃ.

Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ LIB.
ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδῖον, IV.
τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμε-
νοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. ἔνθα δὲ 2
Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος λαβὼν τὸ
ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ
σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὀπλίταις εἶπετο οὐδέν τι ἔχων
γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι μή τις
ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦπισθεν ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν 3
τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρὶν τινα αἰσθέσθαι
τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δ' αἰεὶ
τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς
ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὁρέων. ἔνθα δὲ οἱ 4
μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες καὶ γυ-
ναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δ' ἐπιτή-
δεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι
παμπόλλοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφε-
ρον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑπο-
φειδόμενοι, εἰπὼς ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διέναι
αὐτοὺς ὥς διὰ Φιλίας τῆς χώρας, ἐπεὶ περ βασιλεῖ

- 5 πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅτῳ τις ἐπιτυγ-
 χάνοι ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι
 οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο Φιλικὸν οὐδὲν
 6 ἐποιοῦν. ἐπεὶ δ' οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαι-
 νον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, διὰ
 γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνά-
 βασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις εἰς τὰς κώ-
 μας, τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς
 τελευταίοις ἐπέθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λί-
 7 θοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι ὄντες· ἐξ
 ἀπροσδοκῆτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. εἰ
 μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν
 διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν
 τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμας ἠϋλίσθησαν· οἱ δὲ
 Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὁρέων
 8 καὶ συνεώρων ἀλλήλους. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι
 τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε
 τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα
 ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τ' ἄλλα, καὶ ὅποσα
 ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ πάντα
 9 ἀφεῖναι. σχολαίαν γὰρ ἐποιοῦν τὴν πορείαν πολλὰ
 ὄντα, πολλοὶ δ' οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν,
 διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι
 πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. δόξαν δὲ τοῦτο ἐκήρυξαν
 οὕτω ποιεῖν.
- 10 Ἐπεὶ δ' ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες ἐν

στενωὶ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρημένων
 μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπείθοντο, πλὴν εἴ τις
 τι ἔκλεψεν, οἷον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ γυναικὸς τῶν
 εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύ-
 θησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.
 εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμῶν πολὺς, ἀναγ- 11
 καῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰ πιτήδεια.
 καὶ ἤγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενο-
 φῶν. καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενωὶ 12
 ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ
 ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπιδιώκον-
 τες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ
 θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πο-
 λέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. ἔνθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε 13
 μὲν ὅτε παρεγγυῶτο ὑπέμενε, τότε δ' οὐχ ὑπέμενεν,
 ἀλλ' ἤγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆ-
 λον ἦν ὅτι πρᾶγμα τι εἶη· σχολὴ δ' οὐκ ἦν ἰδεῖν
 παρελθόντι τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία
 ὁμοία φυγῇ ἐγίγνετο τοῖς ὠπισθοφύλαξι. καὶ ἐνταῦθα 14
 ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευ-
 θεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευ-
 ράς, καὶ Βασίλας Ἀρκὰς διαμπερὲς τὴν κεφαλὴν. ἐπεὶ 15
 δ' ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ὁ Ξε-
 νοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἠτιᾶτο αὐτὸν ὅτι
 οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα
 μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρες τέθνα-

- 16 τον καὶ οὐτ' ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα. ἀπο-
κρίνεται ὁ Χειρίσοφος· Βλέψον, ἔφη, εἰς τὰ ὄρη καὶ
ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δ' αὕτη ὁδὸς ἦν
ὁρᾶς ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὁρᾶν ἔξεστί σοι
ὄχλον τσοῦτον, οἱ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἐκ-
17 βασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ
πως δυνάμην φθάσαι πρὶν κατειλῆφθαι τὴν ὑπερβο-
λήν· οἱ δ' ἡγεμόνες οὓς ἔχομεν οὐ φασιν εἶναι ἄλλην
18 ὁδόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας.
ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν,
ὅπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναι-
μέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προὔθυμήθημεν λαβεῖν
αὐτοῦ τούτου ἕνεκεν ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν
χρησαίμεθα.
- 19 Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον δια-
λαβόντες εἴ τινα εἶδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν.
ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φόβων προσ-
αγομένων· ἐπεὶ δ' οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος
20 τοῦ ἑτέρου ἀπесφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὗτος
μὲν οὐ φαίη εἰδέναι ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ
ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσεσθαι
21 δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. ἐρωτώμενος
δ' εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι
ἄκρον ὃ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι
22 παρελθεῖν. ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας λοχα-
γοὺς καὶ ταξιάρχους τῶν πελταστῶν καὶ τῶν ὀπλι-

τῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν εἴ τις αὐτῶν
 ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς
 ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. ὑφίστανται τῶν μὲν ὀπλιτῶν 23
 Ἀριστάννυμος Μεθυδριεὺς καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος,
 ἀντιστασιάζων δ' αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ἔφη
 ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ
 στρατεύματος. ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι ἔψονται πολ-
 λοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἴ 24
 τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι συμπορεύε-
 σθαι. ὑφίσταται Ἀριστέας Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολ-
 λοῦ ἄξιός τῃ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

Καὶ ἦν μὲν δεΐλη ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμ- II.
 φαγόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆσαντες πα-
 ραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα,
 ἦν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ
 ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄν-
 τας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν Φανεράν ἐκβασιν,
 αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὥς ἂν δύνωνται
 τάχιστα. ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος 2
 ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενοφῶν
 δ' ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν Φανε-
 ρὰν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέ-
 χοιεν τὸν νοῦν καὶ ὥς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιόντες.
 ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ ἣν ἔδει διαβάοντας πρὸς τὸ 3
 ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκύλινδον οἱ βάρβαροι
 ὀλοιτρόχους ἁμαξιαίους καὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἱ

Φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας πταίνοντες διεσφενδονῶντο·
4 καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ.
ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιντο, ἄλλη
ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίου·ν μέχρι σκότος ἐγένετο·
ἐπεὶ δ' ὦντο ἀφανεῖς ἂν εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλ-
θον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄν-
τες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι
οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλίνδοντες τοὺς
5 λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ. οἱ δ' ἔχοντες
τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιιόντες καταλαμβάνουσι τοὺς
Φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατα-
κανόντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθα ἔμενον
6 ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δ' ἄρα οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ
μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδὸς
ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ Φύλακες. ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν
ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν οἱ ἐπὶ τῇ Φανεράῳ ὁδῷ ἐκά-
7 θηντο. καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ
δ' ἡμέρα ὑπέφαινε, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι
ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστ'
ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. ἐπεὶ δ' εἶδον ἀλλήλους,
ἢ τε σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἀλαλάξαντες ἵεντο ἐπὶ
τοὺς ἀνθρώπους· οἱ δ' οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ καταλι-
πόντες τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον. εὖζω-
8 νοι γὰρ ἦσαν. οἱ δ' ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς
σάλπιγγος εὐθὺς ἵεντο ἄνω κατὰ τὴν Φανεράν ὁδόν·
ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατ' ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπο-

ρεύοντο ἢ ἔτυχεν ἕκαστος, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύ-
 ναντο ἀνίμων ἀλλήλους τοῖς δόρασι. καὶ οὗτοι μὲν 9
 πρῶτοι συνέμιξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον,
 Ξενοφῶν δ' ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις
 ἐπορεύετο ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐοδωτάτη
 γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δ' ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν
 ὑποζυγίων ἔταξε. πορευόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ 10
 ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς
 ἢ ἀποκόψαι ἀνάγκη ἦν ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων
 Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν ἥπερ οἱ ἄλ-
 λοι, τὰ δ' ὑποζύγια οὐκ ἦν ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι.
 ἔνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι 11
 πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ ἀλλὰ
 καταλιπόντες ἄφ' ὁδου τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλονται
 φεύγειν. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὅπη ἐδύ- 12
 νατο ἕκαστος οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγ-
 γὺς δ' οὐ προσίεντο, ἀλλὰ φυγῇ λείπouσι τὸ χωρίον.
 καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον
 ὁρῶσιν ἔμπροσθεν λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὖ-
 θις ἐδόκει πορεύεσθαι. ἐννοήσας δ' ὁ Ξενοφῶν μὴ εἰ 13
 ἔρημον καταλίποι τὸν ἐαλωκότα λόφον, πάλιν λαβόν-
 τες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν,
 ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ
 πορευόμενα, καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς
 Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικρά-
 την Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον

Φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ
τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον
14 αἰροῦσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ
ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσης
15 φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. ἐπεὶ δ' ἐγ-
γὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι
ἀμαχεὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαυμαστὸν πᾶσι γενέσθαι
καὶ ὑπώπτευνον δείσαντας αὐτοὺς μὴ κυκλωθέντες
πολιορκοῖντο ἀπολιπεῖν. οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου
καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς
16 ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς
νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δ' ἄλλους
ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προσ-
μίξειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὀμαλῷ
17 θέσθαι τὰ ὅπλα. καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρ-
χαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφευγὼς καὶ λέγει ὥς ἀπε-
κόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου καὶ ὅτι τεθνῶσι Κη-
φισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ ἀλά-
μενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας
18 ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἤκου
ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Ξενοφῶν διελέ-
γετο αὐτοῖς δι' ἑρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς νε-
19 κροὺς ἀπῆτει. οἱ δ' ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ τε μὴ
κάειν τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ἐν ᾧ δὲ
τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρήει, οἱ δὲ ταῦτα διελέ-
γοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρύησαν,

ἔνθα ἴσταντο οἱ πολέμιοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαί- 20
 νειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔνθα τὰ ὅπλα
 ἔκειτο, ἵεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύ-
 βῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ
 ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινε, ἐκύλινδον πέτρους· καὶ
 ἑνὸς μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δ' ὁ ὑπα-
 σπιστὴς ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος δὲ 21
 Λουσιεὺς προσέδραμεν αὐτῷ ὀπλίτης, καὶ πρὸ ἀμ-
 φοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς
 συντεταγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὄμοῦ ἐγέ- 22
 νετο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς
 καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ
 οἶνος πολὺς ἦν, ὃν ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν 23
 δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε λαβόντες τοὺς
 νεκροὺς ἀπέδосαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν
 τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν ὥσπερ νομίζεται ἀν-
 δράσιν ἀγαθοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄνευ ἡγεμόνος ἐπο- 24
 ρεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὅπη εἶη στενὸν
 χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλυνον τὰς παρόδους.
 ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Ξενοφῶν ὀπι- 25
 σθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς
 παρόδου τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος γίγνεσθαι
 τῶν κωλυνόντων, ὁπότε δὲ τοῖς ὀπισθεν ἐπιθοῖντο, Χει- 26
 ρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρώμενος ἀνωτέρω γίγνεσθαι
 τῶν κωλυνόντων ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς
 ὀπισθεν· καὶ αἰεὶ οὕτως ἐβοήθουν ἀλλήλοις καὶ ἰσχυ-

27 ῥῶς ἀλλήλων ἐπεμέλοντο. ἦν δὲ καὶ ὅτε αὐτοῖς τοῖς
 ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι
 πάλιν καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ γὰρ ἦσαν ὥστε καὶ
 ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ εἶχον ἄλλο
 28 ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. ἄριστοι δὲ τοξόται ἦσαν· εἶ-
 χον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύματα πλεον
 ἢ διπήχη· εἵλκον δὲ τὰς νευράς ὁπότε τοξεύοιεν πρὸς
 τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ περὶ προσβαίνοντες.
 τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ
 τῶν θωράκων. ἐχρῶντο δ' αὐτοῖς οἱ Ἕλληνες, ἐπεὶ
 λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν τούτοις τοῖς χω-
 ρίοις οἱ Κρήτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο. ἦρχε δ' αὐ-
 τῶν Στρατοκλῆς Κρής.

III. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠυλίσθησαν ἐν ταῖς κώ-
 μαῖς ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην
 ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν
 καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν, καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν-
 ταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι ἰδόντες πεδίου· ἀπεῖχε
 δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν Καρ-
 2 δούχων. τότε μὲν οὖν ἠυλίσθησαν μάλα ἠδέως καὶ
 τὰπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων
 πόνων μνημονεύοντες. ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας ὅσας περ ἐπο-
 ρεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων πάσας μαχόμενοι διε-
 τέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα
 ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. ὥς οὖν ἀπηλλαγμέ-
 νοι τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁρῶσιν ἱππέας πέραν τοῦ πο- 5
 ταμοῦ ἐξωπλισμένους ὥς κωλύσοντας διαβαίνειν, πε-
 ζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν
 ἱππέων ὥς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν.
 ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ 4
 Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δ' οἱ Χαλ-
 δαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι. ὅπλα δ' εἶχον
 γέρρα μακρὰ καὶ λόγχας· αἱ δ' ὄχθαι αὗται ἐφ' ὧν 5
 παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὁρωμένη ἦν
 ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο
 διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες, ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ 6
 ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποτα-
 μὸς μεγάλῃς λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὐτ' ἐν τῷ
 ὕδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μὴ, ἥρπαζεν ὁ ποτα-
 μὸς· ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι,
 γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέ-
 λη· ἀνεχώρησαν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ
 τὸν ποταμόν. ἔνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν 7
 ἐπὶ τοῦ ὄρους ἑώραν πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς
 ὅπλοις. ἐνταῦθα δὲ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν,
 ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς
 διαβαίνουσιν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνουσιν
 ἐπικεισομένους ὀπισθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν 8
 καὶ τὴν νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενο-
 φῶν δ' ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὗται

δ' αὐτῷ αὐτόμαται περιρρυῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ
διαβαίνειν ὅποσον ἐβούλετο. ἐπεὶ δ' ὄρθρος ἦν, ἔρχε-
ται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει
9 καλῶς ἔσεσθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ
ἤδετό τε καὶ ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαινεν ἐθύοντο πάν-
τες παρόντες οἱ στρατηγοί· καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν
εὐθύς ἐπὶ τοῦ πρώτου. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν
οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ
10 ἀριστοποιεῖσθαι. καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προστρέ-
χετον δύο νεανίσκῳ· ἤδεσαν γὰρ πάντες ὅτι ἐξεῖν
αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι προσελθεῖν καὶ εἰ
καθεύδοι ἐπεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς
11 τὸν πόλεμον. καὶ τότε ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν Φρύ-
γανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κἄπειτ' ἴδοιεν ἐν τῷ
πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν
γέροντά τε καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρ-
σίπους ἱματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀντρώδει.
12 ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ
γὰρ τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ
τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυ-
μνοὶ ὡς νευσόμενοι ἐμβαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν
διαβῆναι πρὶν βρέξαι τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες καὶ λα-
13 βόντες τὰ ἱμάτια πάλιν ἤκειν. εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐ-
τός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε καὶ
εὐχεσθαι τοῖς Φήνασι θεοῖς τὰ τε ὀνείρατα καὶ τὸν
πόρον καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ'

εὐθὺς ἤγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ
 διηγοῦνται ταῦτά. ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπον- 14
 δὰς ἐποίει. σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγ-
 γελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς
 στρατηγοὺς ἐβουλεύοντο ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν
 καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπίσθεν
 μηδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον 15
 μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ
 στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενο-
 φῶντι, τὰ δ' ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τού-
 των διαβαίνειν. ἐπεὶ δὲ καλῶς πάντα εἶχεν ἐπορεύ- 16
 οντο· ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν
 ποταμόν· ὁδὸς δ' ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὥς τέτταρες
 στάδιοι. πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν αἱ τά- 17
 ξεις τῶν ἱππέων. ἐπειδὴ δ' ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν
 καὶ τὰς ὀχθὰς τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ
 αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδύς
 ἐλάβρανε τὰ ὅπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγ-
 γελλε, καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λό-
 χους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ
 ἑαυτοῦ. καὶ οἱ μὲν μάντεις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν πο- 18
 ταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξευόν τε καὶ ἐσφενδόνων·
 ἀλλ' οὐπω ἐξικνοῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, 19
 ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον, συν-
 ωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι. πολλαὶ γὰρ
 ἦσαν ἑταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι. καὶ Χειρίσοφος μὲν 20

- ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ · ὁ δὲ Ξενοφῶν τῶν ὀπι-
 σθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κρά-
 τος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἔκβασιν τὴν
 εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ δια-
 21 βὰς ἀποκλήσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν ἱππέας. οἱ
 δ' ὄρῳντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ
 ὕδωρ περῶντας, ὄρῳντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα
 θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δείσαντες μὴ ἀποκλησθείησαν
 Φεύγουσιν ἀνὰ κράτος ὥς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
 ἔκβασιν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω
 22 πρὸς τὸ ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱπ-
 πέων καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ
 Χειρίσοφον ἐπεὶ ἑώρων ἀνὰ κράτος Φεύγοντας, εἴ-
 ποντο · οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλ-
 23 λὰ συνεκβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ
 διέβη, τοὺς μὲν ἱππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθύς δὲ κατὰ
 τὰς προσηκούσας ὄχθας ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐξέβαινε
 ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. οἱ δ' ἄνω, ὄρῳντες μὲν τοὺς
 ἑαυτῶν ἱππέας Φεύγοντας, ὄρῳντες δ' ὀπλίτας σφί-
 σιν ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.
 24 Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ τὰ πέραν ἑώρα καλῶς γιγνόμενα, ἀπε-
 χώρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ διαβαῖνον στράτευμα·
 καὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἤδη ἦσαν εἰς τὸ πεδίου
 25 καταβαίνοντες ὥς ἐπιθησόμενοι τοῖς τελευταίοις. καὶ
 Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατεῖχε, Λύκιος δὲ σὺν ὀλί-
 γοις ἐπιχειρήσας ἐπιδιώξαι ἔλαβε τῶν σκευοφόρων τὰ

ὑπολειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτά τε καλὴν καὶ
 ἐκπώματα. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλλήνων καὶ 26
 ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε, Ξενοφῶν δὲ στρέψας πρὸς
 τοὺς Καρδούχους ἀντία τὰ ὅπλα ἔθετο, καὶ παρήγ-
 γειλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκα-
 στον τὸν ἑαυτοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδα παραγαγόντας
 τὴν ἐνωμοτίαν ἐπὶ Φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχα-
 γοὺς καὶ τοὺς ἐνωμοτάρχους πρὸς τῶν Καρδούχων εἴ-
 ναι, οὐραγοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ.
 οἱ δὲ Καρδοῦχοι ὥς ἐώρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ 27
 ὄχλου ἐψιλωμένους καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θᾶτ-
 τον δὴ ἐπῆσαν ὥδ' αἰς τινὰς ἄδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος,
 ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξε-
 νοφῶντα τοὺς πελταστὰς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξό-
 τας καὶ κελεύει ποιεῖν ὅ,τι ἂν παραγγέλλῃ. ἰδὼν δ' αὖ- 28
 τοὺς διαβαίνοντας ὁ Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει
 αὐτοῦ μεῖναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάοντας, ὅταν
 δ' ἄρξωνται αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναντίους ἐνθεν καὶ ἐνθεν
 σφῶν ἐμβαίνειν ὥς διαβησομένους, διηγκυλωμένους
 τοὺς ἀκοντιστὰς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας· μὴ
 πρόσω δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. τοῖς δὲ παρ' ἑαυ- 29
 τῷ παρήγγειλεν, ἐπειδὴν σφενδόνῃ ἐξικνῆται καὶ
 ἀσπίς ψοφῇ, παιανίσαντας θεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους·
 ἐπειδὴν δ' ἀναστρέψωσιν οἱ πολέμιοι καὶ ἐκ τοῦ ποτα-
 μοῦ σημήνῃ τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ
 ἡγεῖσθαι μὲν τοὺς οὐραγοὺς, θεῖν δὲ πάντας καὶ δια-

βαίνειν ὅτι τάχιστα ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὡς
 μὴ ἐμποδίζειν ἀλλήλους· καὶ ὅτι οὗτος ἄριστος ἔσοιτο
 30 ὃς ἂν πρῶτος ἐν τῷ πέραν γένηται. οἱ δὲ Καρδοῦχοι
 ὁρῶντες ὀλίγους ἤδη τοὺς λοιποὺς, πολλοὶ γὰρ καὶ
 τῶν μένειν τεταγμένων ὥχοντο ἐπιμελησόμενοι οἱ μὲν
 ὑποζυγίων, οἱ δὲ σκευῶν, οἱ δ' ἑταιρῶν, ἐνταῦθα δὲ
 ἐπέκειντο θρασέως καὶ ἤρχοντο σφενδονᾶν καὶ τοξεύ-
 31 ειν. οἱ δ' Ἕλληνες παιανίσαντες ὥρμησαν δρόμῳ ἐπ'
 αὐτούς· οἱ δ' οὐκ ἐδέξαντο· καὶ γὰρ ἦσαν ὠπλισμέ-
 νοι ὡς μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν
 καὶ Φεύγειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐχ
 32 ἱκανῶς. ἐν τούτῳ σημαίνει· καὶ οἱ μὲν πολέμιοι ἔφυ-
 γον πολὺ ἔτι θᾶττον, οἱ δ' Ἕλληνες εἰς τὰναντία
 στρέψαντες ἔφυγον διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα.
 33 τῶν δὲ πολεμίων οἱ μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδρα-
 μον ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρω-
 σαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἔτι
 34 Φανεροὶ ἦσαν Φεύγοντες. οἱ δ' ὑπαντήσαντες ἀνδρι-
 ζόμενοι καὶ προσωτέρῳ τοῦ καιροῦ προΐόντες ὕστερον
 τῶν μετὰ Ξενοφῶντος διέβησαν πάλιν· καὶ ἐτρώθησάν
 τινες καὶ τούτων.

IV. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ-
 ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίου ἀπὸν καὶ
 λείους γηλόφους οὐ μεῖον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ
 γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέ-
 2 μους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δ' ἦν ἀφίκοντο

κώμην μεγάλην τε ἦν καὶ βασίλειον εἶχε τῷ σατράπῃ
καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπι-
τήδεια δ' ἦν δαψιλῇ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν στα- 3
θμοὺς δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πη-
γὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν
σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν
Τηλεβόαν ποταμόν. οὗτος δ' ἦν μέγας μὲν οὐ, καλὸς
δέ. κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ 4
τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. ὑπαρ-
χος δ' ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος. ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος
γενόμενος, καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα
ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν, οὗτος προσήλασεν ἱππέας 5
ἔχων, καὶ προπέμψας ἑρμηνέα εἶπεν ὅτι βούλοιο
διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν
ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἡρώτων τί
ἐθέλοι. ὁ δ' εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιο ἐφ' ᾧ τε 6
μήτ' αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτ' ἐκείνους
κᾶειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰ πιτήδεια ὅσων δέ-
σιντο. ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ
τούτοις.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πε- 7
δίου παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρη-
κολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὥς δέκα
σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέ-
ριξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστὰς. στρατο- 8
πεδευσμένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν πολ-

- λή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς
στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον
οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἔδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς
9 χιόνος. ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰπιτήδεια ὅσα ἐστὶν
ἀγαθά, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνους παλαιοὺς εὐώδεις, ἀστα-
Φίδας, ὄσπρια παντοδαπά. τῶν δ' ἀποσκεδαννυμένων
τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν νύκ-
10 τωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα. ἔδόκει δὴ τοῖς στρατη-
γοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συνάγειν
τὸ στράτευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ
11 ἔδόκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθ'
ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ
ὅπλα καὶ τοὺς κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συν-
επόδισεν ἡ χιὼν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι·
κατακειμένων γὰρ ἀλεινὸν ἦν ἡ χιὼν ἐπιπεπτωκυῖα
12 ὅτῳ μὴ περιρρυεῖη. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμ-
νὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχ' ἀναστὰς τις καὶ
ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν, ἐκ δὲ τούτου καὶ
13 οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ
γὰρ ἐνταῦθα εὕρισκετο χρῖμα, ᾧ ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου,
σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν
καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον
εὕρισκετο.
- 14 Μετὰ ταῦτα ἔδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι κατὰ
τὰς κώμας εἰς στέγας. ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν
πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ

τὰπιτήδεια· ὅσοι δὲ ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς
 οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπ' ἀτασθαλίας δίκην ἔδοσαν κακῶς
 σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἔπεμψαν τῆς νυκτὸς Δημοκρά- 15
 την Τιμνίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη ἐνθα ἔφασαν
 οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδό-
 κει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ
 ὄντα τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευ- 16
 θεὶς δὲ τὰ μὲν πυρά οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλα-
 βὼν ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ Φαρέτραν
 καὶ σάγαριν οἷανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρω- 17
 τώμενος δ' ὁποδ' αὖτις εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πο-
 ρεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατεύματος, ὅπως
 ἐπιτήδεια λάβοι. οἱ δ' ἡρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα
 ὁπόσον τε εἶη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δ' εἶπεν ὅτι 18
 Τιρίβαζος εἶη ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθο-
 φόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δ' αὐτὸν
 ἔφη ὡς ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς ἥπερ
 μοναχῇ εἶη πορεία, ἐνταῦθα ἐπιθησόμενον τοῖς Ἑλλη-
 σιν. ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρά- 19
 τευμα συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς Φύλακας καταλιπόντες
 καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφά-
 λιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρω-
 πον. ἐπειδὴ δ' ὑπερέβαλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προΐ- 20
 ὄντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς
 ὀπλίτας, ἀλλ' ἀνὰ κράτος ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
 οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμει- 21

ναν, ἀλλ' ἔφυγον· ὅμως δ' ἀπέθανόν τινες τῶν βαρ-
 βάρων καὶ ἵπποι ἤλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἡ
 Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ
 ἐκπώματα καὶ οἱ ἄρτοκόποι καὶ οἶνοχόοι Φάσκοντες
 22 εἶναι. ἐπειδὴ δ' ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν στρα-
 τηγοί, ἔδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλελειμ-
 μένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῆ-
 σαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

V. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἔδόκει πορευτέον εἶναι ὅπῃ δύναιτο
 τάχιστα πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ
 καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπο-
 ρεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς·
 καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ᾧ ἔμελλεν
 2 ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος κατεστρατοπεδεύσαντο. ἐντεῦθεν
 δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς παρασάγγας
 πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ διέ-
 βαλλον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέγοντο
 3 δ' αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι. ἐντεῦθεν ἐπορεύ-
 οντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμοὺς τρεῖς
 παρασάγγας πέντε. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ
 ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκάων
 4 πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. ἐνθα δὲ τῶν μάν-
 τεών τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφα-
 γιάζεται· καὶ πᾶσι δὲ περιφανῶς ἔδοξε λωφῆσαι τὸ
 χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος

ὀργυιά· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπό-
 δων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα.
 διεγέγοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ κάοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν
 τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δ' ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ
 εἶχον. οἱ οὖν πάλαι ἦκοντες καὶ πῦρ κάοντες οὐ προσ-
 ίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν
 αὐτοῖς πυροὺς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἔνθα δὲ 6
 μετεδίδουσιν ἀλλήλοις ὧν εἶχον ἕκαστοι. ἔνθα δὲ τὸ
 πῦρ ἐκάετο διατηκομένης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίγνοντο
 μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὗ δὲ παρῆν μετρεῖν
 τὸ βάθος τῆς χιόνος. ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν 7
 ὅλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἐβουλιμίαςαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ
 καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνόει
 ὅτι τὸ πάθος εἴη. ἐπειδὴ δ' εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπεί- 8
 ρων ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι κἂν τι φάγωσιν ἀναστή-
 σονται, περιὼν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἰ τί που ὀρώη
 βρωτόν, διεδίδου καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμέ-
 νους παρατρέχειν τοῖς βουλιμιῶσιν. ἐπειδὴ δ' ἐμφάγοιεν, 9
 ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. πορευομένων δὲ Χειρίσοφος
 μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδρο-
 φορούσας ἐκ τῆς κώμης γυναικας καὶ κόρας καταλαμ-
 βάνει πρὸς τῇ κρήνῃ ἐμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. αὗται 10
 ἡρώτων αὐτοὺς τίνες εἶεν. ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περσιιστὶ
 ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύοιντο πρὸς τὸν σατράπην. αἱ
 δ' ἀπεκρίναντο ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχου

- ὅσον παρασάγγην. οἱ δ', ἐπεὶ ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κω-
 μάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδρο-
 11 Φόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ
 στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ'
 ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν
 ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός, καὶ ἐν-
 12 ταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν. ἐφείποντο δὲ
 τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ δυνάμενα
 πορεύεσθαι τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμά-
 χοντο περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἱ
 τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε
 ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεση-
 13 πότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιό-
 νος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πορεύοι-
 το, τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἤσυ-
 14 χίαν ἔχοι καὶ εἰ τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δ' ὑποδεδε-
 μένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες
 καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυτο· καὶ γὰρ ἦσαν,
 ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβατίνας
 15 πεποιημένοι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν. διὰ τὰς τοιαύ-
 τας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν·
 καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐ-
 τόθι τὴν χιόνα εἵκαζον τετηκέναι, καὶ ἐτετήκει διὰ
 κρήνην τινὰ ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ. ἐνταῦθ'
 ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύσεσθαι.
 16 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων ὀπισθοφύλακας ὥς ἤσθετο, εἰδεῖτο

αὐτῶν πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι,
 λέγων ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ
 τελευτῶν ἐχαλέπαινε. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον, οὐ
 γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι. ἔνταῦθα ἔδοξε κράτιστον 17
 εἶναι τοὺς ἐπομένους πολέμιους φοβῆσαι, εἴ τις δύ-
 ναιτο, μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος
 ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῷ θορύβῳ ἀμφὶ ὧν εἶλον
 διαφερόμενοι. ἔνθα δὴ οἱ μὲν ὀπισθοφύλακες ἅτε ὑγιαί- 18
 νοντες ἐξαναστάντες ἔδραμον ἐπὶ τοὺς πολέμιους· οἱ
 δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον
 τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἐκρυσαν. οἱ δὲ πολέ-
 μιοι δείσαντες ἤκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνης εἰς τὴν
 νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγετο. καὶ Ξενο- 19
 Φῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν ὅτι
 τῇ ὑστεραίᾳ ἥξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι
 πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ
 ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνης τοῖς στρατιώταις
 ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστή-
 κει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἔμπρο-
 σθεν οὐχ ὑποχωροῖεν. ὁ δὲ παριῶν καὶ προπέμπων 20
 τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι
 τί εἴη τὸ κωλῦον. οἱ δ' ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως
 ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. ἔνταῦθα καὶ οἱ ἀμφὶ Ξε- 21
 νοφῶντα ἠυλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι,
 φυλακὰς οἷας ἐδύναντο καταστητάμενοι. ἐπεὶ δὲ πρὸς
 ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθε-

νοῦντας τοὺς νεωτάτους ἀναστήσαντας ἐκέλευσεν ἀναγ-
 22 κάζειν προΐέναι. ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει
 τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευ-
 ταῖοι. οἱ δ' ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας
 τούτοις παρέδωσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ
 δ' ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι
 23 ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ ἔνθα Χειρίσοφος ἠυλίζετο. ἐπεὶ
 δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφα-
 λές εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐ-
 τοῦ ἔμενεν, οἱ δ' ἄλλοι διαλαχόντες ὥς ἐώρων κώμας
 24 ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. ἔνθα δὲ Πο-
 λυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφίέναι ἑαυ-
 τόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην
 ἣν εἰλήχει Ξενοφῶν καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς
 κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην, καὶ πῶλους εἰς δασμὸν
 βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα, καὶ τὴν θυγατέρα
 τοῦ κωμάρχου ἑνάτην ἡμέραν γεγαμημένην· ὃ δ' ἀνὴρ
 αὐτῆς λαγῶς ὥχετο θηράσων καὶ οὐχ ἦλω ἐν ταῖς
 25 κώμαις. αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατ'ἀγειοί, τὸ μὲν στόμα
 ὥσπερ Φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖται· αἱ δ' εἰσοδοὶ τοῖς μὲν
 ὑποζυγίοις ὀρυκταί, οἱ δ' ἄνθρωποι κατέβαινον κατὰ
 κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες,
 ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα
 26 χιλῶ ἔνδον ἐτρέφετο. ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ
 καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν. ἐνήσαν
 δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐν-

ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δ' ἐλάττους, γόνατα οὐκ
 ἔχοντες· τούτους δ' ἔδει ὁπότε τις διψῶη λαβόντα εἰς 27
 τὸ στόμα μυζεῖν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μὴ τις
 ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἠδὺ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύν- 28
 δειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν ἐκέλευε λέγων ὅτι οὔτε
 τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμ-
 πλήσαντες ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἦν ἀγαθὸν τι τῷ
 στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται ἔστ' ἂν ἐν ἄλλῳ
 ἔθνῃ γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ ΦιλοΦρο- 29
 νούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. ταύ-
 τὴν μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως ἐκοιμή-
 θησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν
 φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ
 ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν 30
 λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου
 δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις
 καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυ-
 μουμένους, καὶ οὐδαμὸθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθεῖεν
 αὐτοῖς ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ 31
 τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεια, ἐρίφεια, χοίρεια,
 μόσχεια, ὀρνίθια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρί-
 νοις τοῖς δὲ κριθίνοις. ὁπότε δὲ τις ΦιλοΦρονούμενός 32
 τῷ βούλοιτο προπιεῖν, εἵλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν
 ἐπικύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦν. καὶ
 τῷ κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ,τι βούλοιτο. ὁ δὲ

ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινὰ τῶν συγγενῶν
 35 ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανεν. ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς
 Χειρίσοφον, κατελάμβανον καὶ κείνους σκηνοῦντας ἐστε-
 Φανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακο-
 νοῦντας Ἀρμενίους παῖδας ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς στο-
 λαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἐνεοῖς ὅτι
 34 δέοι ποιεῖν. ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χει-
 ρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὲ ἀνηρώτων τὸν κωμάρ-
 χην διὰ τοῦ περσίζοντος ἐρμηνέως τίς εἴη ἡ χώρα.
 ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρμενία. καὶ πάλιν ἠρώτων τίνι οἱ
 ἵπποι τρέφονται. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεῖ δασμός·
 τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν
 35 ὁδὸν ἔφραζεν ἡ εἴη. καὶ αὐτὸν τότε μὲν ὥχετο ἄγων
 Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλή-
 Φει παλαιότερον δίδωσι τῷ κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι κα-
 ταθῦσαι, ὅτι ἤκουσεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἡλίου,
 δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάνωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας·
 αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρα-
 36 τηγῶν καὶ λοχαγῶν ἔδωκεν ἐκάστῳ πῶλον. ἦσαν δ'
 οἱ ταύτη ἵπποι μείονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέ-
 στεροι δὲ πολὺ. ἐνταῦθα δὲ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης
 περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακία
 περιίλλειν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ
 τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι τῆς γαστροῦς.

VI. Ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παρα-
 δίδωσι Χειρισόφῳ, τοὺς δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κω-

μάρχη, πλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄρτι ἠβασκοντος· τοῦτον
 δ' Ἐπισθένεια Ἀμφιπολίτη δίδωσι φυλάττειν, ὅπως
 εἰ καλῶς ἠγήσαιοτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἄπιοι. καὶ εἰς
 τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὥς ἐδύναντο πλεῖστα,
 καὶ ἀναζεύξαντες ἐπορεύοντο. ἠγεῖτο δ' αὐτοῖς ὁ κω- 2
 μάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ
 τρίτῳ σταθμῷ, καὶ Χειρίσοφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη ὅτι
 οὐκ εἰς κόμας ἦγεν. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ
 τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἔπαισε μὲν, ἔδησε
 δ' οὐ. ἐκ δὲ τούτου ἐκεῖνος τῆς νυκτὸς ἀποδράς ὤχετο 5
 καταλιπὼν τὸν υἱόν. τοῦτό γε δὴ Χειρισόφῳ καὶ Ξε-
 νοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἢ τοῦ
 ἠγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δ' ἠρά-
 σθη τοῦ παιδὸς καὶ οἴκαδε κομίσας πιστοτάτῳ ἐχρήτο.
 μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν ἑπτὰ σταθμοὺς ἀνὰ πέντε 4
 παρασάγγας τῆς ἡμέρας παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμόν,
 εὖρος πλεθριαῖον. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο 5
 παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδῖον ὑπερβολῇ
 ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασια-
 νοί. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμίους ἐπὶ 6
 τῇ ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς
 τριάκοντα σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλη-
 σιάσῃ τοῖς πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις
 παράγειν τοὺς λόχους, ὅπως ἐπὶ Φάλαγγος γένοιτο
 τὸ στράτευμα. ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ ὀπισθοφύλακες, συν- 7
 ἐκάλεσε τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν

ὧδε · Οἱ μὲν πολέμιοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς
 ὑπερβολὰς τοῦ ὅρου · ὥρα δὲ βουλευέσθαι ὅπως ὡς
 8 κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγέλ-
 λειν μὲν ἀριστοποιεῖσθαι τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ
 βουλευέσθαι εἴτε τήμερον εἴτε αὔριον δοκεῖ ὑπερβάλ-
 9 λειν τὸ ὅρος. Ἐμοὶ δέ γε, ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ,
 ἐπὰν τάχιστα ἀριστήσωμεν ἐξοπλισμένους ὡς τά-
 χιστα ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ γὰρ διατρίψομεν τὴν
 τήμερον ἡμέραν, οἳ τε νῦν ἡμᾶς ὁρῶντες πολέμιοι
 θαρραλεώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλους εἰκὸς τούτων θαρ-
 10 ρούντων πλείους προσγενέσθαι. μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν
 εἶπεν · Ἐγὼ δ' οὕτω γιγνώσκω. εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ
 μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι ὅπως ὡς κρά-
 τιστα μαχούμεθα, εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς ῥᾶστα ὑπερ-
 βάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι ὅπως ὡς
 ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβωμεν, ὡς ἐλάχιστα δὲ
 11 σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλωμεν. τὸ μὲν οὖν ὅρος ἐστὶ τὸ
 ὁρώμενον πλέον ἢ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια, ἄνδρες δ'
 οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν ἄλλ' ἢ κατ'
 αὐτὴν τὴν ὁδόν · πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου ὅρους
 καὶ κλέψαι τι πειρᾶσθαι λαθόντας καὶ ἄρπάσαι φθά-
 σαντας, εἰ δυναίμεθα, μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χω-
 12 ρία καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι. πολὺ γὰρ
 ῥᾶον ὀρθιον ἀμαχεῖ ἰέναι ἢ ὁμαλὲς ἔνθεν καὶ ἔνθεν
 πολεμίων ὄντων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον ἢ τὰ
 πρὸ ποδῶν ὁρῶν τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ ἢ

τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεὶ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα ἢ ἡ
 ὀμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. καὶ κλέψαι δ' οὐκ 13
 ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν μὲν νυκτὸς ἰέναι, ὥς
 μὴ ὁρᾶσθαι, ἐξὸν δὲ ἀπελθεῖν τοσοῦτον ὥς μὴ αἴσθη-
 σιν παρέχειν. δοκοῦμεν δ' ἂν μοι ταύτῃ προσποιούμε-
 νοι προσβαλεῖν ἐρημοτέρῳ ἂν τῷ ἄλλῳ ὅρει χρῆσθαι·
 μένοιεν γὰρ ἂν αὐτοῦ μᾶλλον ἄθροοι οἱ πολέμιοι.
 ἀτὰρ τί ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ 14
 ἔγωγε, ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι
 ἐστὲ τῶν ὁμοίων εὐθὺς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν,
 καὶ οὐκ αἰσχρὸν εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ
 κωλύει νόμος. ὅπως δ' ὥς κράτιστα κλέπτητε καὶ πει- 15
 ρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστίν, ἐὰν ληφθῇ-
 τε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι και-
 ρός ἐστιν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν καὶ φυλάξασθαι
 μὴ ληφθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὅρους, ὥς μὴ πληγὰς
 λάβωμεν. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, καὶ γὰρ 16
 ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους ἀκούω δεινοὺς εἶναι κλέπτειν
 τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ
 κλέπτουσι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἴ-
 περ παρ' ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε
 ὦρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν 17
 τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἔτοιμός εἰμι τοὺς ὀπισθοφύ-
 λακας ἔχων, ἐπειδὴν δειπνήσωμεν, ἰέναι καταληψό-
 μενος τὸ ὄρος. ἔχω δὲ καὶ ἡγεμόνας· οἱ γὰρ γυμνῇ-
 τες τῶν ἐφεπομένων ἡμῖν κλωπῶν ἔλαβόν τινας ἐνε-

δρεύσαντες · τούτων καὶ πυνθάνομαι ὅτι οὐκ ἄβατόν
 ἐστὶ τὸ ὄρος, ἀλλὰ νέμεται αἰξὶ καὶ βουσὶν · ὥστε
 ἑάνπερ ἅπαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς
 18 ὑποζυγίοις ἐσται. ἐλπίζω δ' οὐδὲ τοὺς πολεμίους με-
 νεῖν ἔτι, ἐπειδὰν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ · οὐδὲ γὰρ
 19 νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν ἡμῖν εἰς τὸ ἴσον. ὁ δὲ Χει-
 ρίσοφος εἶπε · Καὶ τί δεῖ σὲ ἰέναι καὶ καταλείπειν
 τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλ' ἄλλους πέμψον, ἂν μὴ
 20 τινες ἐθελούσιοι φαίνωνται. ἐκ τούτου Ἀριστάνυμος
 Μεθυδριεὺς ἔρχεται ὀπλίτας ἔχων καὶ Ἀριστεὺς Χῖος
 γυμνήτας καὶ Νικόμαχος Οἰταῖος γυμνήτας · καὶ
 σύνθημα ἐποιήσαντο, ὅποτε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ
 21 κάειν πολλά. ταῦτα συνθέμενοι ἠρίστων · ἐκ δὲ τοῦ
 ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν
 ὥς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὥς μά-
 λιστα δοκοίη ταύτῃ προσάξειν.
 22 Ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν καὶ νύξ ἐγένετο, οἱ μὲν τα-
 χθέντες ὥχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος, οἱ δὲ
 ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἤσθον-
 το ἐχόμενον τὸ ὄρος, ἐγρηγόρεσαν καὶ ἕκασον πυρὰ
 23 πολλὰ διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δ' ἡμέρα ἐγένετο Χειρίσο-
 φος μὲν θυσάμενος ἤγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὄρος
 24 καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπῆσαν. τῶν δ' αὖ πο-
 λεμίων τὸ μὲν πολὺ ἔμενε ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ
 ὄρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπῆντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα.
 πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις συμμιγνύα-

σιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες καὶ
διώκουσιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν 25
πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς πα-
ρατεταγμένους, Χειρίσοφος δὲ θᾶττον ἢ βάδην ἐφεί-
πετο σὺν τοῖς ὀπλίταις. οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ 26
ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἑώρων ἡττώμενον, Φεύγουσι· καὶ ἀπέ-
θανον μὲν οὐ πολλοὶ αὐτῶν, γέρρα δὲ πάμπολλα
ἐλήφθη, ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς μαχαίραις κόπτοντες
ἀχρεῖα ἐποίουν. ὥς δ' ἀνέβησαν, θύσαντες καὶ τρό- 27
παιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πεδίου, καὶ εἰς
κώμας πολλῶν καγαθῶν γεμούσας ἦλθον.

Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Τάοχους σταθμοὺς VII.
πέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰπιτήδεια ἐπέ-
λιπε· χωρία γὰρ ὦκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς
καὶ τὰπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' 2
ἀφίκοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ'
οἰκίας, συνεληλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ
γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μὲν πρὸς τοῦτο
προσέβαλλεν εὐθὺς ἦκων· ἐπειδὴ δ' ἡ πρώτη τάξις
ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσῆει καὶ αὖθις ἄλλη· οὐ γὰρ ἦν
ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλ' ἀπότομον ἦν κύκλῳ. ἐπειδὴ 3
δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτα-
σταῖς καὶ ὀπλίταις, ἐνταῦθα δὲ λέγει Χειρίσοφος· Εἰς
καλὸν ἦκετε· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ στρα-
τιᾷ οὐκ ἔσαι τὰπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον.
ἐνταῦθα δὲ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφώντος 4

- ἐρωτῶντος τί τὸ κωλύον εἴη εἰσελθεῖν εἶπεν ὁ Χει-
 ρίσοφος· Μία αὕτη πάροδος ἐστὶν ἣν ὀρᾶς· ὅταν
 δέ τις ταύτῃ πειρᾶται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους
 ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὅς δ' ἂν κα-
 ταληφθῇ, οὕτω διατίθεται. ἅμα δ' ἔδειξε συντετριμ-
 5 μένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ
 τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ
 οὐδὲν κωλύσει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου
 ὀρῶμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων
 6 δὺ' ἢ τρεῖς ὠπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ
 ὀρᾶς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστὶν ὃ δεῖ βαλλομέ-
 νους διελθεῖν. τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι
 διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί
 ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν
 κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται ὡς ἡμί-
 πλεθρον, ὃ δεῖ ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν.
 7 Ἀλλ' εὐθύς, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς
 τὸ δασὺ προΐέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ
 ἂν, ἔφη, τὸ δέον εἴη· θᾶπτον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς
 λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι πα-
 ραδραμεῖν ἔσται, ἣν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥᾳδίον,
 ἣν βουλώμεθα.
 8 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν καὶ
 Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ ἡγε-
 μονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δ'
 ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετὰ τοῦτο

ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς ἐβδομήκοντα, οὐκ
 ἄθρόοι ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύ-
 νατο. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος καὶ Ἀριστώνυμος 9
 Μεθυδριεύς καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄν-
 τες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ
 γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλέον ἢ
 τὸν ἕνα λόχον. ἔνθα δὲ Καλλίμαχος μηχανᾷται τι· 10
 προὔτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ᾧ ἦν αὐτὸς δὴ ἢ
 τρία βήματα· ἐπεὶ δ' οἱ λίθοι φέροντο, ἀνέχαζεν
 εὐπετῶς· ἐφ' ἐκάστης δὲ τῆς προδρομῆς πλέον ἢ δέκα
 ἅμαξαι πέτρων ἀνηλίσκοντο. ὁ δ' Ἀγασίας ὡς ὄρᾳ 11
 τὸν Καλλίμαχον ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν θεώ-
 μενον, δείσας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμοι εἰς τὸ χω-
 ρίον, οὔτε τὸν Ἀριστώνυμον πλησίον ὄντα παρακαλέ-
 σας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιᾶ ἐταίρους ὄντας οὔτε
 ἄλλον οὐδένα χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέρχεται πάντας.
 ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ὄρᾳ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβά- 12
 νεται αὐτοῦ τῆς ἵτιος· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς
 Ἀριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλο-
 χος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιοῦντο ἀρε-
 τῆς καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρί-
 ζοντες αἵρουσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἅπαξ εἰσέδραμον,
 οὐδεὶς ἔτι πέτρος ἀνωθεν ἠνέχθη. ἔνταῦθα δὲ δεινὸν 13
 ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ῥιπτοῦσαι τὰ παῖδια εἶτα
 καὶ ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως.
 ἔνθα δὲ καὶ Αἰνέας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδὼν, τινα

- θέοντα ὡς ρίψοντα ἑαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπι-
14 λαμβάνεται ὡς κωλύσων· ὁ δ' αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ
ἀμφοτέροι ὥχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ
ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθη-
σαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.
- 15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἑπτὰ
παρασάγγας πεντήκοντα. οὗτοι ἦσαν ὦν διήλθον ἀλ-
κιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. εἶχον δὲ θώρακας
λινοῦς μέχρι τοῦ ἥτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερύγων σπάρτα
16 πυκτὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κνημῖδας καὶ κράνη
καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυήλην Λακω-
νικὴν, ᾧ ἔσφαττον ὦν κρατεῖν δύναιντο, καὶ ἀποτέ-
μνοντες ἂν τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον
καὶ ἐχόρευον ὁπότε οἱ πολέμιοι ὄψεσθαι ἔμελλον.
εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχεων μίαν λόγ-
17 χην ἔχον. οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ
παρέλθοιεν οἱ Ἕλληνες, εἶποντο ἀεὶ μαχόμενοι. ὥκουν
δ' ἐν τοῖς ὄχυροῖς, καὶ τὰπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακε-
κομισμένοι ἦσαν. ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς
Ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν
18 Ταόχων ἔλαβον. ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ
τὸν Ἀρπασον ποταμόν. εὖρος τεττάρων πλέθρων. ἐν-
τεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθηνῶν σταθμοὺς τέτταρας
παρασάγγας εἴκοσι διὰ πεδίου εἰς κώμας· ἐν αἷς ἔμειναν
19 ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν διήλθον στα-
θμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην

καὶ εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ ταύτης ὁ τῆς χώρας ἄρχων τοῖς Ἑλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε 20 ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πολεμίαν, παρεκελεύετο αἶθειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· ὧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἕνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ ἀφι- 21 κνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ κατεῖδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δ' ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες 22 ᾤκησαν ἐμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἰποντο γὰρ καὶ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς κατομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τε τινὰς καὶ ἐξώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἴκσιν. ἐπειδὴ δὲ βοὴ πλείων τε 23 ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς βοῶντας καὶ πολλῶ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοὴ ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύ- 24 κιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. ἐνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἤλαύνετο καὶ οἱ

25 ἵπποι. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐν-
 ταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ
 λοχαγοὺς δακρύοντες. καὶ ἐξαπίνης ὅτου δὴ παρεγ-
 γυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι
 26 κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλῆθος
 ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα,
 καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς
 27 ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα ἀποπέμ-
 πουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ Φιάλην ἀργυρᾶν
 καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἦται δὲ μά-
 λιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν
 στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς οὗ σκηνήσουσι
 καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ
 ἐσπέρα ἐγένετο, ὥχετο ἀπιών.

VIII. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μα-
 κρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ
 δ' ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠρίζε τὴν τῶν
 2 Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθηνῶν. εἶχον δ' ὑπερδέ-
 ξιον χωρίον οἶον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλ-
 λον ποταμόν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὀρίζων δι' οὗ ἔδει
 διαβῆναι. ἦν δ' οὗτος δασὺς δένδρεσι παχέσι μὲν οὐ,
 πυκνοῖς δέ. ταῦτα ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἔκο-
 πτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν.
 3 οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχί-
 νους χιτῶνας κατ' ἀντιπέρας τῆς διαβάσεως παρατε-
 ταγμένοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους

εἰς τὸν ποταμὸν ἑρρίπτουν· ἐξικνοῦντο δ' οὐ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

Ἐνθα δὴ προσέρχεται τῷ Ξενοφῶντι τῶν πελτα- 4
στῶν ἀνὴρ Ἀθήνησι Φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι
γιγνώσκοι τὴν Φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἶμαι, ἔφη,
ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει
ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἀλλ' οὐδέν κωλύει, ἔφη, 5
ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. οἱ δ'
εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη,
αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέ-
μιοι εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο· Ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν 6
ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ
ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσונτες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμή-
σαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατ-
ταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν 7
τούτων τὰ πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λα-
βεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ μὲν Μάκρωνες βαρ-
βαρικὴν λόγχην τοῖς Ἑλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις
Ἑλληνικὴν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς
δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ τε δέν- 8
δρα συνεξέκοπτον τὴν τε ὁδὸν ὠδοποιοῦν ὥς διαβιβῶν-
τες ἀναμεμιγμένοι τοῖς Ἑλλησι, καὶ ἀγορὰν οἶαν
ἐδύναντο παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις
ἔστε ἐπὶ τὰ Κόλχων ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἕλλη-
νας. ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα, προσβατὸν δέ· καὶ ἐπὶ 9

τούτου οἱ Κόλχοι παρατεταγμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν
 πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντιπαρετάξαντο Φάλαγγα, ὥς
 οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ ὄρος· ἔπειτα δ' ἔδοξε τοῖς
 στρατηγοῖς συλλεγεῖσι βουλευσασθαι ὅπως ὥς κάλ-
 10 λιστα ἀγωνιοῦνται. ἔλεξεν οὖν Ξενοφῶν ὅτι δοκεῖ
 παύσαντας τὴν Φάλαγγα λόχους ὀρθίους ποιῆσαι· ἡ
 μὲν γὰρ Φάλαγξ διασπασθήσεται εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ
 ἄνοδον τῇ δὲ εὐόδον εὐρήσομεν τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς
 τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσῃ ὅταν τεταγμένοι εἰς Φάλαγγα
 11 ταύτην διεσπασμένην ὀρῶσιν. ἔπειτ' ἐὰν μὲν ἐπὶ πολ-
 λῶν τεταγμένοι προσάγωμεν, περιττεύουσιν ἡμῶν οἱ
 πολέμιοι καὶ τοῖς περιττοῖς χρήσονται ὅ,τι ἂν βού-
 λωνται· ἐὰν δ' ἐπ' ὀλίγων, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν
 εἰ διακοπεῖν ἡμῶν ἡ Φάλαγξ ὑπ' ἀθρόων καὶ βελῶν
 καὶ ἀνθρώπων πολλῶν ἐμπεσόντων· εἰ δέ πῃ τοῦτο
 12 ἔσται, τῇ ὅλῃ Φάλαγγι κακὸν ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ
 ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κα-
 τασχεῖν διαλιπόντας τοῖς λόχοις ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχά-
 τους λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ
 οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν πολεμίων Φάλαγγος ἔξω,
 καὶ ὀρθίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρῶτοι προσ-
 ίασιν, ἥ τε ἂν εὐόδον ἢ ταύτῃ ἕκαστος ἄξει ὁ λόχος.
 13 καὶ εἷς τε τὸ διαλεῖπον οὐ ῥάδιον ἔσται τοῖς πολε-
 μίοις εἰσελθεῖν ἐνθεν καὶ ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι
 τε οὐ ῥάδιον ἔσται λόχον ὀρθιον προσιόντα. ἐὰν τέ τις
 πιέζηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἦν τε εἷς

πη δυνηθῇ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς
 μηκέτι μείνῃ τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἔδοξε, καὶ ἐποιοῦν 14
 ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δ' ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυ-
 μον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις· "Ἄνδρες,
 οὗτοί εἰσιν οὗς ὁρᾶτε μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδὼν τὸ μὴ
 ἡδὴ εἶναι ἔνθα πάλαί σπεύδομεν· τούτους, ἣν πως
 δυνώμεθα, καὶ ὤμους δεῖ καταφαγεῖν.

Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς 15
 λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν
 ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος
 σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστάς καὶ τοὺς
 τοξότας τριχῇ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου
 ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν
 ἑξακοσίους ἑκάστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρα- 16
 τηγοὶ εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπο-
 ρεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν
 αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω
 γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὥς εἶδον αὐτούς, 17
 ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δ' ἐπὶ τὸ
 εὐώνυμον διεσπάρσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φά-
 λαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. ἰδόντες δ' αὐ- 18
 τοὺς διαχάζοντας οἱ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί,
 ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες Φεύγειν
 ἀνὰ κράτος ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνα-
 βαίνουσι· συνεφείπετο δ' αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν
 ὀπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. οἱ δὲ 19

- πολέμιοι, ἐπεὶ ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ
 Φυγῇ ἄλλος ἄλλη ἐτράποντο. οἱ δ' Ἑλληνες ἀναβάν-
 τες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τὰπιτή-
 20 δεια πολλὰ ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅ,τι
 καὶ ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ
 τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρο-
 νές τε ἐγίγνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐ-
 τοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν
 ὀλίγον ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐώκεσαν, οἱ δὲ
 21 πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκειντο
 δ' οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγενημένης, καὶ πολ-
 λὴ ἦν ἀθυμία. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς,
 ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν που ὥραν ἀνεφρόνουν· τρίτῃ δὲ καὶ
 τετάρτῃ ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ Φαρμακοποσίας.
- 22 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγ-
 γας ἑπτὰ, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦν-
 τα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ
 Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα
 ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλ-
 23 χων κώμαις· κἀντεῦθεν ὀρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολ-
 χίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπε-
 ζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ξένια
 24 ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο
 δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ
 μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον
 25 βόες. μετὰ τοῦτο τὴν θυσίαν ἣν ἠϋξάντο παρεσκευά-

ζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ
 τὰ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμώσυνα καὶ τοῖς
 ἄλλοις θεοῖς ἃ ἠΰξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυ-
 μνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἐνθαπερ ἐσκήνουν. εἶλοντο δὲ Δρα-
 κόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ἔτι ὢν οἴκοθεν,
 παῖδα ἄκων κατακανὼν ξυήλη πατάξας, δρόμου τ'
 ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δ' 26
 ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδωκαν τῷ Δρακον-
 τίῳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς
 εἶη. ὁ δὲ δείξας ὅπουπερ ἐστηκότες ἐτύγχανον Οὔτος
 ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούλη-
 ται. Πῶς οὖν, ἔφασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν σκλη-
 ρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ δ' εἶπε· Μᾶλλον τι ἀνιάσεται
 ὁ καταπεσών. ἡγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν 27
 αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρήτες πλείους ἢ
 ἐξήκοντα ἔθεον, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκρά-
 τιον [ἕτεροι. καὶ] καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατ-
 ἔβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἑταιρῶν πολλὴ Φιλο-
 νικία ἐγίγνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει αὐτοὺς 28
 κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ἀναστρέ-
 ψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. καὶ κάτω
 μὲν οἱ πολλοὶ ἐκαλινδοῦντο, ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς
 ὀρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ
 κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο.

Ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς LIB.
 λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Ἀντιλέων Θούριος V.

2 καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες,
 ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέ-
 χων καὶ τὰ ὅπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἰὼν καὶ φυλα-
 κὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δ' ἤδη παυ-
 σάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν,
 πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ ἐκταθεῖς ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφι-
 3 κέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρα-
 τιῶται ἀνεθορύβησαν ὥς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταῦτά
 4 ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παρόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος
 ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε· Φίλος μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες,
 Ἀναξίβιος, ὃς νῦν ναυαρχῶν τυγχάνει. ἦν οὖν πέμ-
 ψητέ με, οἴμαι ἂν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ
 πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δ' ἐπείπερ πλεῖν βού-
 λεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἥξω δὲ ταχέως.
 ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἥσθησάν τε καὶ ἐψη-
 Φίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὥς τάχιστα.

5 Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε·
 Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ
 ἀναμενοῦμεν. ὅσα οὖν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν
 6 τῇ μονῇ, ταῦτ' ἐρῶ. πρῶτον μὲν τὰπιτήδεια δεῖ πο-
 ρίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἐστὶν
 ἱκανὴ οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις τι-
 σὶν· ἡ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς ἀπόλ-
 λυσθαι, ἦν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε ἐπὶ
 7 τὰπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβά-
 νειν τὰπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὥς σώ-

ζησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα.
 Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε. ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν 8
 ἐκπορεύονται τινες. οἶμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν
 εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα
 καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόν-
 των καὶ συμπαρασκευάζωμεν, εἴαν τι δέῃ, καὶ βοηθῆ-
 σαί τισι καιρὸς ᾗ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ
 εἴαν τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγχειρῇ ποι, συμβουλεύωμεν
 πειρώμενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν ἐφ' οὗς ἂν ἴωσιν. ἔδοξε
 καὶ ταῦτα. Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολὴ τοῖς 9
 πολεμίοις λήζεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν.
 ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δ' ἡμῶν. Φυ-
 λακὰς δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι.
 εἴαν οὖν κατὰ μέρος φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν, ἦτ-
 τον ἂν δύναιντο ἡμᾶς θηρᾶν οἱ πολέμιοι. ἔτι τοίνυν
 τάδε ὁρᾶτε. εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς ὅτι ἤξει πλοῖα 10
 Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ὦν μέλλω λέ-
 γειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτ' ἀδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι
 πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. ἦν μὲν γὰρ ἔλ-
 θη, ὑπαρχόντων καὶ ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσό-
 μεθα· ἦν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. ὁρῶ δ' 11
 ἐγὼ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμε-
 νοι παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα κατάγοιμεν καὶ
 φυλάττοιμεν τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ
 τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν κομιδῆς
 οἷας δεόμεθα. ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ 12

- εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὓς ἂν καταγάγωμεν ὅσον
 ἂν χρόνον ἡμῶν ἕνεκεν μένωσι, καὶ ναῦλον συνθέσθαι,
 ὅπως ὠφελοῦντες καὶ ὠφελῶνται. ἔδοξε καὶ ταῦτα.
- 13 Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἦν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ
 ἐκπεραίνηται ὥστε ἄρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς ἃς δυσπό-
 ρους ἀκούομεν εἶναι ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις
 πόλεσιν ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ
 τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.
- 14 Ἐνταῦθα δ' ἀνέκραγον ὥς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν. ὁ δ'
 ὥς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν,
 τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας ἔπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων ὅτι
 θᾶττον ἀπαλλάξονται, ἢν εὐποροὶ γένωνται αἱ ὁδοί.
- 15 ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουν-
 τίων, ἣ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περίοικον. οὗτος
 ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα ἀποδράς ᾧχετο ἔξω
 τοῦ Πόντου ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια
 ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκῃ γὰρ παρὰ Σεύθῃ πολυ-
 πραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκω-
 16 νος. ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἣ ἐπεστάθη Πολυ-
 κράτης Ἀθηναῖος, ὃς ὅποσα λαμβάνοι πλοῖα κατῆγεν
 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα εἴ τι ἦγον
 ἐξαιρούμενοι Φύλακας καθίστασαν, ὅπως σᾶ εἴη, τοῖς
 17 δὲ πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγὴν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα
 ἦν ἐπὶ λείαν ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμ-
 βανον οἱ δὲ καὶ οὔ. Κλεαίνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ
 τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν

αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ τὰπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν ὥστε II.
ἀπαυθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν
Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων ἐξάγει εἰς Δρί-
λας τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ κατέ-
λιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κέλχοι, ὅτε
ἐκπεπτωκότες τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἄθροοι καὶ
ὑπερεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ὁπό- 2
θεν μὲν τὰπιτήδεια ῥάδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἦγον· Φί-
λοι γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς δὲ τοὺς Δρίλας προθύμως
ἦγον, ὑφ' ὧν κακῶς ἔπασχον, εἰς χωρία τε ὀρεινὰ
καὶ δύσβατα καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν
τῷ Πόντῳ.

Ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ὅποῖα 3
τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἀλώσιμα εἶναι ἐδόκει ἐμπιμ-
πράντες ἀπῆσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν εἰ μὴ ὕς
ἢ βοῦς ἢ ἄλλο τι κτῆνος τὸ πῦρ διεπεφευγός. ἐν δ'
ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συν-
ερρυήκεσαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς βα-
θεῖα, καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. οἱ δὲ 4
πελτασταὶ προδραμόντες στάδια πέντε ἢ ἕξ τῶν ὀπλι-
τῶν, διαβάντες τὴν χαράδραν, ὀρῶντες πρόβατα πολ-
λὰ καὶ ἄλλα χρήματα προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον·
συνείποντο δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰπιτήδεια
ἐξωρμημένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες πλείους ἢ
εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύ- 5

ναντο λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφρος ἦν περὶ
 αὐτὸ εὐρεῖα ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀνα-
 βολῆς καὶ τύρσεις πυκναὶ ξύλιναι πεποιημέναι, ἀπιέ-
 6 ναι δὲ ἐπεχείρουν· οἱ δ' ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὥς δ' οὐκ
 ἐδύναντο ἀποτρέχειν, ἦν γὰρ ἐφ' ἐνὸς ἡ κατάβασις
 ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Ξε-
 7 νοφῶντα· ὁ δ' ἡγεῖτο τοῖς ὀπλίταις. ὁ δ' ἐλθὼν λέγει
 ὅτι ἔστι χωρίον χρημάτων πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὔτε
 λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν γάρ ἐστιν· οὔτ' ἀπελθεῖν
 ῥάδιον· μάχονται γὰρ ἐπεξεληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος
 8 χαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν προσαγαγὼν
 πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν ὀπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε
 τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ διαβάς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκο-
 πεῖτο πότερον εἶη κρεῖττον ἀπάγειν καὶ τοὺς διαβε-
 βηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάζειν, ὥς ἀλόντος
 9 ἂν τοῦ χωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπάγειν οὐκ εἶναι
 ἄνευ πολλῶν νεκρῶν, ἐλεῖν δ' ἂν ᾤοντο καὶ οἱ λοχα-
 γοὶ τὸ χωρίον. καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε τοῖς ἱεροῖς
 πιστεύσας· οἱ γὰρ μάντεις ἀποδεδειγμένοι ἦσαν ὅτι
 10 μάχη μὲν ἔσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου. καὶ
 τοὺς μὲν λοχαγοὺς ἐπεμπε διαβιβῶντας τοὺς ὀπλί-
 τας, αὐτὸς δ' ἔμενεν ἀναχωρίσας ἅπαντας τοὺς πελ-
 11 ταστάς, καὶ οὐδέναι εἶα ἀκροβολίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἤκον
 οἱ ὀπλίται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν
 λοχαγῶν ὥς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγωνιεῖσθαι· ἦσαν
 γὰρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων οἱ πάντα τὸν χρό-

νον ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. καὶ οἱ 12
 μὲν ταῦτ' ἐποιοῦν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρ-
 ῆγγελλε διηγκυλωμένους ἰέναι, ὥς ὁπόταν σημήνῃ
 ἀκοντίζειν, καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταῖς
 νευραῖς, ὥς ὁπόταν σημήνῃ τοξεύειν δεῖσον, καὶ τοὺς
 γυμνῆτας λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς
 ἐπιτηδείους ἔπεμψε τούτων ἐπιμεληθῆναι. ἐπεὶ δὲ 13
 πάντα παρεσκεύαστο καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχα-
 γοι καὶ οἱ ἀξιοῦντες τούτων μὴ χείρους εἶναι πάντες
 παρατεταγμένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν δὴ συνεώ-
 ρων· μνηοειδὴς γὰρ διὰ τὸ χωρίον ἡ τάξις ἦν· ἐπεὶ 14
 δ' ἐπαιάνισαν καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο, ἅμα τε τῷ
 Ἐνυαλίῳ ἠλέλιξαν καὶ ἔθεον δρόμῳ οἱ ὀπλίται, καὶ
 τὰ βέλη ὁμοῦ ἐφέρετο, λόγχοι, τοξεύματα, σφεν-
 δόναι, πλεῖστοι δ' ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἦσαν δ' οἱ καὶ
 πῦρ προσέφερον. ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλι- 15
 πον οἱ πολέμιοι τὰ τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις·
 ὥστε Ἀγασίας Στυμφάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεὺς
 καταθέμενοι τὰ ὅπλα ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ
 ἄλλος ἄλλον εἶλκε, καὶ ἄλλος ἀνεβεβήκει, καὶ ἠλώ-
 κει τὸ χωρίον, ὥς ἐδόκει. καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ καὶ 16
 οἱ ψιλοὶ εἰσδραμόντες ἥρπαζον ὅ,τι ἕκαστος ἐδύνατο·
 ὁ δὲ Ξενοφῶν στὰς κατὰ τὰς πύλας ὁπόσους ἐδύνατο
 κατεκώλυε τῶν ὀπλιτῶν ἔξω· πολέμιοι γὰρ ἄλλοι
 ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν ἰσχυροῖς. οὐ πολλοῦ δὲ χρό- 17
 νου μεταξὺ γενομένου κραυγὴ τ' ἐγένετο ἔνδον καὶ

- ἔφευγον οἱ μὲν καὶ ἔχοντες ἃ ἔλαβον, τάχα δέ τις καὶ τετρωμένος, καὶ πολὺς ἦν ὠθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρετρα. καὶ ἐρωτώμενοι οἱ ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἄκρα τέ ἐστὶν ἔνδον καὶ οἱ πολέμιοι πολλοί, οἱ παίουσιν
- 18 ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν κήρυκα ἰέναι εἴσω τὸν βουλόμενόν τι λαμβάνειν. καὶ ἵεντο πολλοὶ εἴσω, καὶ νικῶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ εἴσω ὠθούμενοι καὶ κατα-
- 19 κλήουσι τοὺς πολεμίους πάλιν εἰς τὴν ἄκραν. καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς ἄκρας πάντα διηρπάσθη καὶ ἐξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δ' ὀπλίται ἔθεντο τὰ ὅπλα, οἱ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οἱ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν
- 20 ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν εἰ οἷόν τε εἴη τὴν ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτω σωτηρία ἀσφαλής, ἄλλως δὲ παγχάλεπον ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοπούμενοις δ' αὐτοῖς ἔδοξε
- 21 παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ χωρίον. ἐνταῦθα παρσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὐτοὺς διήρουν, καὶ τοὺς ἀχρεῖους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ τῶν ὀπλιτῶν τὸ πλῆθος καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἷς ἕκαστος ἐπίστευεν.
- 22 ἐπεὶ δ' ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐπεξέθεον ἐνδοθεν πολλοὶ γέρρα καὶ λόγχας ἔχοντες καὶ κνημῖδας καὶ κράνη Παφλαγονικά, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς εἰς τὴν ἄκραν φερούσης ὁδοῦ·
- 23 ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλὲς ἦν κατὰ τὰς πύλας τὰς

εἰς τὴν ἄκραν φερούσας. καὶ γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερ-
ρίπτουν ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν ἦν καὶ μένειν καὶ
ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ φοβερά ἦν ἐπιοῦσα. μαχομένων 24
δ' αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν τις μηχανὴν σωτη-
ρίας δίδωσιν. ἐξαπίνης γὰρ ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν
ἐν δεξιᾷ ὅτου δὴ ἐνάψαντος. ὥς δ' αὕτη συνέπιπτεν,
ἔφυγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ οἰκιῶν. ὥς δ' ἔμαθεν ὁ 25
Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς τύχης, ἐνάπτειν ἐκέλευσε
καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας, αἱ ξύλιναι ἦσαν, ὥστε
καὶ ταχὺ ἐκάλοντο. ἔφυγον οὖν καὶ οἱ ἀπὸ τούτων
τῶν οἰκιῶν. οἱ δὲ κατὰ στόμα δὴ ἔτι μόνοι ἐλύ- 26
πουν καὶ δῆλοι ἦσαν ὅτι ἐπικεῖσονται ἐν τῇ ἐξόδῳ τε
καὶ καταβάσει. ἐνταῦθα παραγγέλλει φέρειν ξύλα
ὅσοι ἐτύγχανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν εἰς τὸ μέσον
ἐαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δ' ἱκανὰ ἤδη ἦν, ἐνῆ-
ψαν· ἐνῆπτον δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα
οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν. οὕτω 27
μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ ἐαυτῶν
καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καὶ κατεκαύθη πᾶσα
ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ σταυρώ-
ματα καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὰ πι- 28
τήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς
Τραπεζοῦντα, πρανὴς γὰρ ἦν καὶ στενὴ, ψευδενέδραν
ἐποιήσαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσὸς καὶ τοῦνομα τοῦτ' ἔχων 29
τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ καὶ

προσεποιεῖτο τοὺς πολέμιους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ
 δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διεφαίνοντο χαλ-
 30 καῖ οὖσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες ἐφο-
 βοῦντο ὥς ἐνέδραν οὖσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ
 κατέβαινε. ἐπεὶ δ' ἐδόκει ἤδη ἱκανὸν ὑπεληλυθέναι,
 τῷ Μυσῶ ἐσήμηνε Φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὃς ἐξα-
 31 ναστὰς Φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι
 Κρήτες, ἀλίσκεσθαι γὰρ ἂν ἔφασαν τῷ δρόμῳ, ἐκ-
 πεσόντες ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας κα-
 32 λινδούμενοι ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν Φεύ-
 γων ἐβόα βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλα-
 βον τετρωμένον. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλ-
 λόμενοι οἱ βοηθήσαντες καὶ ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν
 Κρητῶν. οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες
 σῶ ὄντες.

III. Ἐπεὶ δ' οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ
 ἦν οὔτε τὰπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον
 εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐνε-
 βίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας
 καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν.
 καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν
 στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖ-
 σθαι· οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δ' ὁδὸς ὠδοποιημένη
 2 ἦν. καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τρι-
 ταῖοι πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινωπέων ἀποικον
 3 ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα·

καὶ ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. τοσοῦτοι ἐσώθησαν [ἐκ τῶν ἀμφὶ τοὺς μυρίους]. οἱ δ' ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴτις νόσῳ.

Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμα- 4
λώτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην ἦν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσινάϊος ἔλαβε. Ξενοφῶν 5
οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυ-
ρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξέ-
νου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπήει σὺν 6
Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, κατ-
έλιπε παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ,
ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν,
ἦν μὲν αὐτὸς σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἦν δέ τι πάθῃ,
ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ,τι οἴοιτο χα-
ριεῖσθαι τῇ θεῷ. ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοί- 7
κοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι παρὰ τὴν Ὀλυμ-
πίαν ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων
καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ
λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός.
ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. 8
καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σε-

- λινούς ποταμὸς παραρρεῖ, καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέ-
 ροις ἐνείσι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χω-
 ρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὅποσα ἐστὶν ἀγρευόμενα θηρία.
- 9 ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυ-
 ρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δ' αἰεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ
 ἀγροῦ ὥραϊα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ
 πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖ-
 χον τῆς ἐορτῆς. παρεῖχε δ' ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλ-
 Φιτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων
 ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων
- 10 δέ. καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἐορτὴν οἱ τε
 Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ
 βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ
 μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς
- 11 Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἐστὶ δ' ἡ χώρα
 ἥ ἐκ Λακεδαίμονος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται ὥς εἴ-
 κοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. ἐνι
 δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων με-
 στά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἰγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵπ-
 πους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια
- 12 εὐωχεῖσθαι. περὶ δ' αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων
 δένδρων ἐφυτεύθη ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὥραϊα. ὁ δὲ ναὸς
 ὥς μικρὸς μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ
 ξόανον ἔοικεν ὥς κυπαρίττινον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέ-
- 13 σω. καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα
 ἔχουσα τάδε· ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙ-

ΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΤΜΕΝΟΝ
ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ
ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ
ΕΠΙΣΚΕΤΑΖΕΙΝ. ΕΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗ
ΤΑΤΤΑ ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Ἐκ Κερασούντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομίζοντο IV.
οἵπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δ' ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπορεύοντο.
ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὁρίοις, πέμπουσιν 2
εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον πρόξενον
ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτῶντες πότερον ὥς διὰ Φι-
λίας ἢ ὥς διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας. οἱ
δ' εἶπον ὅτι οὐ διήσοιεν· ἐπίστευον γὰρ τοῖς χωρίοις.
ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμιοι τούτοις εἰσὶν 3
οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέσαι ἐκείνους, εἰ
βούλοιντο συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ πεμφθεὶς ὁ
Τιμησίθεος ἦκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. ἐπεὶ δ' ἀφίκον- 4
το, συνῆλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχοντες καὶ οἱ
στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεγε μὲν Ξενοφῶν,
ἡρμήνευε δὲ Τιμησίθεος· ὦ ἄνδρες Μοσσύνοικοι, ἡμεῖς 5
βουλόμεθα διασωθῆναι εἰς τὴν Ἑλλάδα πεζῇ· πλοῖα
γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς οὐς ἀκούο-
μεν ὑμῖν πολεμίους εἶναι. εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν 6
ὑμῖν ἡμᾶς λαβεῖν συμμάχους καὶ τιμωρήσασθαι εἰ
τί ποθ' ὑμᾶς οὗτοι ἡδίκηκασι, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν
ὑπηκόους εἶναι τούτους. εἰ δ' ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέ- 7
ψασθε πόθεν αὖ ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε σύμ-

- 8 μαχον. πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυν-
οίκων ὅτι καὶ βούλονται ταῦτα καὶ δέχονται τὴν συμ-
9 μαχίαν. Ἄγετε δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεή-
σεσθε χρήσασθαι, ἂν σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα, καὶ
ὑμεῖς τί οἰοί τ' ἔσεσθε ἡμῖν συμπράξαι περὶ τῆς
10 διόδου; οἱ δ' εἶπον ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν εἰς τὴν χώραν
εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ
ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ
ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμμαχοῦνταί τε καὶ τὴν ὁδὸν
ἡγήσονται.
- 11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο.
καὶ ἦκον τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονό-
ξυλα καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκ-
12 βάντες εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὅπλα, ὁ δ' εἷς ἔμενε. καὶ
οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένον-
τες ἐξετάξαντο ὧδε. ἔστησαν ἂν' ἑκατὸν μάλιστα οἶον
χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέρρα πάντες
λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κιττοῦ πετάλῳ, ἐν δὲ
τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἔξπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην
13 ἔχον, ὀπισθεν δ' αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. χιτω-
νίσκους δ' ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λι-
νοῦ στρωματοδέσμου, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη σκύ-
τινα οἷάπερ τὰ Παφλαγονικά, κρωβύλον ἔχοντα κατὰ
μέσον, ἐγγύτατα τιαροειδῇ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις
14 σιδηρᾶς. ἐντεῦθεν ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἷς, οἱ δ' ἄλλοι
πάντες ἐπορεύοντο ἄδοντες ἐν ῥυθμῳ, καὶ διελθόντες

διὰ τῶν τάξεων καὶ διὰ τῶν ὅπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπο-
 ρεύοντο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδό-
 κει ἐπιμαχώτατον εἶναι. ᾠκεῖτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς μη- 15
 τροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότα-
 τον τῶν Μοσσυνοίκων. καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν·
 οἱ γὰρ αἰεὶ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς εἶναι πάν-
 των τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως
 ἔχειν τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν ὃν καταλαβόντας πλεονε-
 κτεῖν. εἶποντο δ' αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινές, οὐ 16
 ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλ' ἀρπαγῆς ἕνεκεν.
 οἱ δὲ πολέμιοι προσιόντων τέως μὲν ἡσύχαζον, ἐπεὶ
 δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται
 αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς τῶν βαρβάρων καὶ
 τῶν συναναβάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι
 οὗ εἶδον τοὺς Ἑλληνας βοηθοῦντας· εἶτα δ' ἀποτρα- 17
 πόμενοι ᾤχοντο, καὶ ἀποτεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν
 νεκρῶν ἐπεδείκνυσαν τοῖς τε Ἑλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν
 πολεμίοις, καὶ ἅμα ἐχόρευον ἐν νόμῳ τινὶ ᾄδοντες.
 οἱ δ' Ἑλληνες μάλα ἤχθοντο ὅτι τοὺς τε πολεμίους 18
 ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους καὶ οἱ ἐξελθόντες Ἑλληνες
 σὺν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν μάλα ὄντες συχνοί· ὃ οὐπω
 πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ. Ξενοφῶν δὲ 19
 συγκαλέσας τοὺς Ἑλληνας εἶπεν· Ἄνδρες στρατιῶ-
 ται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων· ἴστε
 γὰρ ὅτι καὶ ἀγαθόν τι οὐ μεῖον τοῦ κακοῦ γεγένη-
 ται. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες 20

- ἡμῖν ἡγεῖσθαι τῷ ὄντι πολέμιοί εἰσιν οἷσπερ καὶ ἡμᾶς
 ἀνάγκη· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀφροντιστή-
 σαντες τῆς σὺν ἡμῖν τάξεως καὶ ἱκανοὶ ἡγησάμενοι
 εἶναι σὺν τοῖς βαρβάροις ταῦτ' ἀ πράττειν ἅπερ καὶ
 σὺν ἡμῖν δίκην δεδώκασιν, ὥστε αὐθις ἦττον τῆς
 21 ἡμετέρας τάξεως ἀπολείφονται. ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρα-
 σκευάζεσθαι ὅπως καὶ τοῖς φίλοις οὖσι τῶν βαρβάρων
 δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι καὶ τοῖς πολεμίοις δη-
 λώσετε ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μαχοῦνται νῦν τε καὶ
 ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.
- 22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἔμειναν· τῇ
 δ' ὑστεραίᾳ θύσαντες ἐπεὶ ἐκαλλιέρησαν, ἀριστήσαν-
 τες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρ-
 βάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταῦτ' ἀταξάμενοι ἐπο-
 ρεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων ἔχοντες,
 ὑπολειπομένους δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν ὀπλιτῶν.
- 23 ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὗζωνοι κατατρέχοντες
 τοῖς λίθοις ἔβαλλον. τούτους οὖν ἀνέστελλον οἱ τοξό-
 ται καὶ οἱ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο
 πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ
 βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς· ἐνταῦθα γὰρ
 24 οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. τοὺς μὲν οὖν πελ-
 ταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ
 δ' ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτρέποντο. καὶ οἱ μὲν πελ-
 τασταὶ εὐθὺς εἶποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν πόλιν,
 25 οἱ δ' ὀπλίται ἐν τάξει εἶποντο. ἐπεὶ δ' ἄνω ἦσαν πρὸς

ταῖς τῆς μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι
 ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον
 τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα μα-
 κρά, ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύ-
 νεσθαι ἐκ χειρός. ἐπεὶ δ' οὐχ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, 26
 ἀλλ' ὁμόσε ἐχώρουν, ἔφυγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦ-
 θεν ἅπαντες λιπόντες τὸ χωρίον. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐ-
 τῶν ὁ ἐν τῷ μόσσυι τῷ ἐπ' ἄκρου ὠκοδομημένῳ, ὃν
 τρέφουσι πάντες κοινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττου-
 σιν, οὐκ ἤθελεν ἐξελθεῖν, οὐδὲ ὁ ἐν τῷ πρότερον αἰ-
 ρεθέντι χωρίῳ, ἀλλ' αὐτοῖν τοῖν μοσσύνοιν κατεκαύ-
 θησαν. οἱ δ' Ἕλληνες διαρπάζοντες τὰ χωρία εὖρι- 27
 σκον θησαυροὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων πα-
 τρίους, ὡς ἔφασαν οἱ Μοσσύνοικοι, τὸν δὲ νέον σῖτον
 σὺν τῇ καλάμῃ ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ζειαὶ αἱ πλεῖ-
 σται. καὶ δελφίνων τεμάχη ἐν ἀμφορεῦσιν εὕρισκε- 28
 το τεταριχευμένα καὶ στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελ-
 φίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσσύνοικοι καθάπερ οἱ Ἕλλη-
 νες τῷ ἐλαίῳ· κάρυα δ' ἐπὶ τῶν ἀνώγεων ἦν πολλὰ 29
 τὰ πλατέα οὐκ ἔχοντα διαφυὴν οὐδεμίαν. τούτῳ καὶ
 πλείστῳ σίτῳ ἐχρῶντο ἔψοντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες.
 οἶνος δ' εὕρισκετο ὃς ἄκρατος μὲν ὀξύς ἐφαίνετο εἶναι
 ὑπὸ τῆς αὐστηρότητος, κερασθεὶς δὲ εὐώδης τε καὶ
 ἡδύς.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπο- 30
 ρεύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς

συμμαχήσασι τῶν Μοσσυνοίκων. ὅποσα δὲ καὶ ἄλλα
 παρῆσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ
 εὐπροσodάτα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσε-
 51 χώρουν. τὰ δὲ πλεῖστα τοιάδε ἦν τῶν χωρίων. ἀπεῖ-
 χον αἱ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ
 δὲ πλεῖον αἱ δὲ μείον· ἀναβοώντων δ' ἀλλήλων ἐξή-
 κουν εἰς τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως· οὕτως
 52 ὑψηλὴ τε καὶ κοίλῃ ἡ χώρα ἦν. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι
 ἐν τοῖς Φίλοις ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας
 τῶν εὐδαιμόνων σιτευτοὺς καρύοις ἐφθοῖς, ἀπαλοὺς
 καὶ λευκοὺς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ
 μῆκος καὶ τὸ πλάτος εἶναι, ποικίλους δὲ τὰ νῶτα
 53 καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμια. ἐζήτουν
 δὲ καὶ ταῖς ἐταίραις ἃς ἦγον οἱ Ἕλληνες ἐμφανῶς
 συγγίγνεσθαι· νόμος γὰρ ἦν οὗτος σφίσι. λευκοὶ δὲ
 54 πάντες οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον
 οἱ στρατευσάμενοι βαρβαρωτάτους διελθεῖν καὶ πλεῖ-
 στον τῶν Ἑλληνικῶν νόμων κεχωρισμένους, ἐν τε γὰρ
 ὄχλῳ ὄντες ἐποιοῦν ἅπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιή-
 σειαν, μόνοι τε ὄντες ὅμοια ἐπραττον ἅπερ ἂν μετ'
 ἄλλων ὄντες, διελέγοντό τε αὐτοῖς καὶ ἐγέλων ἐφ'
 ἑαυτοῖς καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστάμενοι ὅπου τύχοιεν ὥσπερ
 ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

V. Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διὰ τε τῆς πο-
 λεμίας καὶ τῆς Φιλίας, ἐπορεύθησαν ὁκτῶ σταθμούς,
 καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν

καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς
 πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται
 εἰς Τιβαρηνούς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν 2
 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἥττον ἐρυ-
 μνά. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔχρηζον πρὸς τὰ χωρία προσ-
 βάλλειν καὶ τὴν στρατιὰν δυνθῆναί τι, καὶ τὰ ξένια
 ἃ ἦκε παρὰ Τιβαρηνῶν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι
 κελεύσαντες ἔστε βουλευσαιντο ἐθύοντο. καὶ πολλὰ 3
 καταθυσάντων τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντεις πάντες
 γνώμην ὅτι οὐδαμῇ προσίοιντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον.
 ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὥς διὰ Φιλίας
 πορευόμενοι δύο ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν
 Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἀποικίαν, ὄντας δ' ἐν τῇ Τι-
 βαρηνῶν χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα 4
 πέντε. ἐν δὲ ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν,
 καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατ' ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλή-
 νων καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβαν- 5
 νον τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χω-
 ρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγοράν, οὐδ'
 εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, Φοβού- 6
 μενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἦν γὰρ
 ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ τῆς χώρας,
 ὅτι ἤκουον δηουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπε-
 δον ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἑκατῶνυμος δεινὸς νομιζό-
 μενος εἶναι λέγειν· Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρα- 7

- τιῶται, ἢ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσονταις τε ὑμᾶς
 ὅτι νικᾶτε Ἕλληνες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ
 συνησθησομένους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὥς
 8 ἡμεῖς ἀκούομεν, πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. ἀξι-
 οῦμεν δὲ Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὄντων
 Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν·
 οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπῆρξαμεν κακῶς
 9 ποιοῦντες. Κοτυωρίται δὲ οὗτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι
 ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδε-
 δώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν
 φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τρα-
 πεζούντιοι· ὥστε ὅ,τι ἂν τούτους κακὸν ποιήσητε ἢ
 10 Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν δ' ἀκούομεν
 ὑμᾶς εἶς τε τὴν πόλιν βίᾳ παρεληλυθότας ἐνίους
 σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων λαμ-
 11 βάνειν ὧν ἂν δέησθε οὐ πείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ
 ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν Κο-
 ρύλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὄντιν' ἂν δυνά-
 μεθα φίλον ποιεῖσθαι.
- 12 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιω-
 τῶν εἶπεν· Ἡμεῖς δέ, ὧ ἄνδρες Σινωπῆς, ἤκομεν
 ἀγαπῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσώσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα·
 οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέ-
 13 ρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς
 τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν,
 παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὠνούμενοι εἶχομεν τὰ πι-

τήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν
 τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις αὐτοῖς
 Φίλος ἦν τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς
 δὲ πολεμίους αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῖντο κακῶς
 ἐποιοῦμεν ὅσον ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δ' αὐτοὺς ὁποίων 14
 τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεϊσι γὰρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν
 ἡγεμόνας διὰ Φιλίαν ἢ πόλιν συνέπεμψεν. ὅποι δ' ἂν 15
 ἐλθόντες ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν
 ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει ἀλλ' ἀνάγκῃ λαμ-
 βάνομεν τὰπιτήδεια. καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους 16
 καὶ Χαλδαίους καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας
 ὅμως καὶ μάλα φοβεροὺς ὄντας πολεμίους ἐκτησάμεθα
 διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰπιτήδεια, ἐπεὶ
 ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δὲ καίπερ βαρβάρους 17
 ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύναντο παρεῖχον, Φίλους
 τ' ἐνομίζομεν καὶ βίᾳ οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων.
 Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους Φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐ- 18
 τῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἵτιοί εἰσιν· οὐ γὰρ ὥς Φίλοι
 προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλήσαντες τὰς πύλας οὔτ'
 εἴσω ἐδέχοντο οὔτ' ἔξω ἀγορὰν ἔπεμπον· ἡτιῶντο δὲ
 τὸν παρ' ὑμῶν ἄρμοστὴν τούτων αἷτιον εἶναι. ὃ δὲ 19
 λέγεις βίᾳ παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἡξιοῦμεν τοὺς
 κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ δ' οὐκ ἀνέφ-
 γον τὰς πύλας, ἥ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον
 ταύτῃ εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν,
 σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν

- δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας Φρουροῦμεν, ὅπως μὴ
 ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἄρμостῇ ὥσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν,
 20 ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι ὅταν βουλώμεθα. οἱ δ'
 ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει,
 παρεσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντ' εὖ ποιεῖν,
 21 ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. ὃ δ' ἠπείλησας ὡς ἦν ὑμῖν
 δοκῇ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε
 ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ πολεμήσομεν
 καὶ ἀμφοτέροις· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις
 ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ Φίλον
 22 ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα· ἀκούομεν δ' αὐτὸν καὶ
 ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπι-
 θαλαττίων· πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ ὣν ἐπι-
 θυμεῖ Φίλοι γίγνεσθαι.
 23 Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις
 τῷ Ἐκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρ-
 ελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμε-
 νοι ἤκοιεν ἀλλ' ἐπιδείξοντες ὅτι Φίλοι εἰσὶ. καὶ ξε-
 νίοις, ἦν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ
 δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἃ
 δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγετε.
 24 ἐκ τούτου ξενιά τε ἔπεμπον οἱ Κοτυωρίται καὶ οἱ
 στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων
 πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ Φιλικὰ
 διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας
 ἀνεπυνθάνοντο ὣν ἑκάτεροι ἐδέοντο.

Ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῇ VI. δ' ὑστεραίᾳ συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας βουλευέσθαι. εἴτε γὰρ πεζῇ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπῆς· ἔμπειροι γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ θάλατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἂν ἐδόκουν ἱκανοὶ εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἄρκοῦντα τῇ στρατιᾷ. καλέσαντες οὖν τοὺς πρέσβεις συνεβουλεύοντο, 2 καὶ ἠξίουں Ἑλλήνας ὄντας Ἑλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ εὖνους τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.

Ἀναστὰς δ' Ἐκατόνυμος πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο 3 περὶ οὗ εἶπεν ὡς τὸν Παφλαγὸνα Φίλον ποιήσوينτο, ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἑλλησι πολεμισόντων σφῶν εἴποι, ἀλλ' ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις Φίλους εἶναι τοὺς Ἑλλήνας αἰρήσονται. ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον, ἐπευξάμενος εἶπεν ὧδε· Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι ἃ βέλ- 4 τιστά μοι δοκεῖ εἶναι, πολλά μοι καγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τάναντία. αὐτὴ γὰρ ἡ ἱερὰ συμβουλή λεγομένη δοκεῖ μοι παρεῖναι· νῦν γὰρ δὴ ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ ἐπαινοῦντές με, ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ οἱ καταρώμενοι. πράγματα μὲν 5 οὖν οἶδ' ὅτι πολὺ πλείω ἔξομεν, ἐὰν κατὰ θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἢν δὲ κατὰ γῆν στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχομέ-

- 6 νους εἶναι. ὅμως δὲ λεκτέα ἂν γιγνώσκω· ἔμπειρος
 γάρ εἰμι καὶ τῆς χώρας τῶν Παφλαγόνων καὶ τῆς
 δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφότερα, καὶ πεδία κάλλιστα
 7 καὶ ὄρη ὑψηλότατα. καὶ πρῶτον μὲν οἶδα εὐθὺς ἢ τὴν
 εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιεῖσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλη ἢ ἢ
 τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καθ' ἑκάτερά ἐστιν
 ὑψηλά, ἂν κρατεῖν κατέχοντες καὶ πάνυ ὀλίγοι δύ-
 ναιντ' ἄν· τούτων δὲ κατεχομένων οὐδ' ἄν οἱ πάντες
 ἄνθρωποι δύναιντ' ἄν διελθεῖν. ταῦτα δὲ καὶ δείξαιμ'
 8 ἄν, εἰ μοί τινα βούλοισθε συμπέμψαι. ἔπειτα δ' οἶδα
 καὶ πεδία ὄντα καὶ ἱππείαν ἣν αὐτοὶ οἱ βάρβαροι νο-
 μίζουσι κρείττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασιλέως ἱππείας.
 καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεῖ καλοῦντι, ἀλλὰ
 9 μεῖζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ δυνηθείητε τά-
 τε ὄρη κλέψαι ἢ φθάσαι λαβόντες καὶ ἐν τῷ πεδίῳ
 κρατῆσαι μαχόμενοι τοὺς τε ἱππέας τούτων καὶ πε-
 ζῶν μυριάδας πλεῖν ἢ δώδεκα, ἥξετε ἐπὶ τοὺς ποτα-
 μούς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμώδοντα, εὖρος τριῶν πλέ-
 θρων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαίνειν ἄλλως τε καὶ πο-
 λεμίῳ πολλῶν μὲν ἔμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δ' ὀπι-
 σθεν ἐπομένων· δεύτερον δ' Ἴριν, τρίπλεθρον ὡσαύ-
 τως· τρίτον δ' Ἄλυν, οὐ μεῖον δυοῖν σταδίοις, ὃν οὐκ
 ἄν δύναισθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται
 ὁ παρέχων; ὥς δ' αὐτως καὶ ὁ Παρθένιος ἀδιάβατος·
 10 ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἄν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν
 οὖν οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν ἀλλὰ

παντάπασιν ἀδύνατον. ἂν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐνθὲνδε μὲν εἰς Σινώπην παραπλεῦσαι, ἐκ Σινώπης δ' εἰς Ἡράκλειαν· ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε πεζῇ οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία· πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖά ἐστιν ἐν Ἡρακλείᾳ.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτευον Φιλίας 11
 ἕνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῷ·
 οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν συμβουλὴν ταύ-
 την· οἱ δὲ καὶ ὡς μὴ πεζῇ ἰόντες τὴν Σινωπέων χώ-
 ραν κακόν τι ἐργάζοιντο. οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφί-
 σαντο κατὰ θάλατταν τὴν πορείαν ποιεῖσθαι. μετὰ 12
 ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν· ὦ Σινωπῆς, οἱ μὲν ἄνδρες
 ἤρηνται τὴν πορείαν ἣν ὑμεῖς συμβουλεύετε· οὕτω
 δ' ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἔσεσθαι μέλλει ἱκανὰ ὡς μη-
 δένα καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς ἂν πλέοιμεν· εἰ δὲ
 μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείψεσθαι οἱ δὲ πλεύσεσθαι,
 οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα. γιγνώσκομεν γὰρ ὅτι 13
 ὅπου μὲν ἂν κρατῶμεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σῶζεσθαι
 καὶ τὰπιτήδεια ἔχειν, εἰ δέ που ἥττους τῶν πολε-
 μίων ληφθισόμεθα, εὐδηλον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων
 χώρᾳ ἐσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Σινωπῆς ἐκέ- 14
 λευον πέμπειν πρέσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλίμα-
 χον Ἀρκάδα καὶ Ἀρίστωνα Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλαν
 Ἀχαιόν.

Καὶ οἱ μὲν ὦχοντο. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι 15
 ὁρῶντι μὲν ὀπλίτας πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶντι δὲ

καὶ πελταστὰς πολλοὺς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας
καὶ ἱππέας δὲ καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανοὺς,
ὄντας δ' ἐν τῷ Πόντῳ, ἔνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων
χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρεσκευάσθῃ, καλὸν
αὐτῷ ἐδόκει εἶναι καὶ χώραν καὶ δύναμιν τῇ Ἑλλάδι
16 προσκτήσασθαι πόλιν κατοικίσαντας. καὶ γενέσθαι ἂν
αὐτῷ ἐδόκει μεγάλη, καταλογιζομένῳ τό τε αὐτῶν
πλῆθος καὶ τοὺς περιοικοῦντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ
τούτοις ἐθύετο πρὶν τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλα-
νὸν παρακαλέσας τὸν Κύρου μάντιν γενόμενον τὸν
17 Ἀμβρακιώτην. ὁ δὲ Σιλανὸς δεδιὼς μὴ γένηται ταῦτα
καὶ καταμείνῃ που ἡ στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στρά-
τευμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμεῖναι τὴν
στρατιὰν καὶ πόλιν οἰκίσαι καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύ-
18 ναμιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς δ' ὁ Σιλανὸς ἐβούλετο
ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφικέσθαι. οὓς γὰρ
παρὰ Κύρου ἔλαβε τρισχιλίους δαρεικοὺς ὅτε τὰς δέκα
19 ἡμέρας ἠλήθευσε θυόμενος Κύρῳ, διεσεσώκει. τῶν δὲ
στρατιωτῶν, ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν ἐδόκει βέλτιστον
εἶναι καταμεῖναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὔ. Τιμασίῳ δ'
ὁ Δαρδανεὺς καὶ Θώραξ ὁ Βοιώτιος πρὸς ἐμπόρους
τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σινωπέων λέ-
γουσιν ὅτι εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν ὥστε
ἔχειν τὰπιτήδεια ἐκπλέοντας, κινδυνεύσει μεῖναι το-
σαύτη δύναμις ἐν τῷ Πόντῳ. βούλεται γὰρ Ξενο-
φῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὰν ἔλθῃ τὰ πλοῖα,

τότε εἰπεῖν ἑξαίφνης τῇ στρατιᾷ· Ἄνδρες, νῦν μὲν 20
 ὁρῶμεν ὑμᾶς ἀπόρους ὄντας καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ
 ἔχειν τὰπιτήδεια καὶ οἴκαδε ἀπελθόντας ὀνῆσαι τι
 τοὺς οἴκοι· εἰ δὲ βούλεσθε ἕξεσι τῆς κύκλῳ χώρας περὶ
 τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλεξαμένους ὁποῖαν ἂν βού-
 λησθε κατασχεῖν, καὶ τὸν μὲν μὴ ἐθέλοντα ἀπιέναι
 οἴκαδε, τὸν δ' ἐθέλοντα μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν
 πάρεστιν, ὥστε ὅποι ἂν βούλησθε ἑξαίφνης ἂν ἐπιπέ-
 σοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔμποροι ἀπήγγελλον ταῖς 21
 πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς Τιμασίῳν ὁ Δαρδανεὺς
 Εὐρύμαχόν τε τὸν Δαρδανέα καὶ Θώρακα τὸν Βοιω-
 τιον ταῦτά ἐροῦντας. Σινωπῆς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται
 ἀκούσαντες πέμπουσι πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι
 προστατεῦσαι λαβόντα χρήματα ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ
 στρατιά. ὁ δ' ἄσμενος ἀκούσας ἐν συλλόγῳ τῶν στρα- 22
 τιωτῶν ὄντων λέγει τάδε· Οὐ δεῖ προσέχειν μονῇ, ὃ
 ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖ-
 σθαι. ἀκούω δὲ τινὰς θύεσθαι ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν λέ-
 γοντας. ὑπισχνοῦμαι δ' ὑμῖν, ἂν ἐκπλέητε, ἀπὸ νου- 23
 μηνίας μισθοφορὰν παρέξειν κυζικηνὸν ἑκάστῳ τοῦ
 μηνός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρωάδα, ἔνθεν καὶ εἰμι
 Φυγάς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις· ἐκόντες γάρ
 με δέξονται. ἡγήσομαι δ' αὐτὸς ἐγὼ ἔνθεν πολλὰ χρή- 24
 ματα λήψεσθε. ἔμπειρος δ' εἰμὶ τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς
 Φρυγίας καὶ τῆς Τρωάδος καὶ τῆς Φαρναβάζου ἀρχῆς
 πάσης, τῆς μὲν διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἶναι, τῆς δὲ διὰ τὸ

- 25 συνεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ Κλεάρχῳ τε καὶ Δερκυλίδᾳ.
 ἀναστὰς αὖθις Θώραξ ὁ Βοιωτίας, ὃς αἰεὶ περὶ στρα-
 τηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ τοῦ
 Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον χώραν καλὴν καὶ
 εὐδαίμονα ὥστε ἐξεῖναι τῷ μὲν βουλομένῳ ἐνοικεῖν,
 τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ ἀπιέναι οἴκαδε. γελοῖον δ' εἶναι
 ἐν τῇ Ἑλλάδι οὔσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου ἐν
 26 τῇ βαρβάρων μαστεύειν. ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γένη-
 σθε, καὶ γὰρ καθάπερ Τιμασίῳν ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν
 μισθοφοράν. ταῦτα δ' ἔλεγεν εἰδὼς ὅτι Τιμασίῳνι οἱ
 Ἡρακλεῶται καὶ οἱ Σινωπῆς ὑπισχνοῦντο ὥστε ἐκπλεῖν.
 27 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ ἐσίγα. ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος
 καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὡς δεινὸν εἶη ἰδίᾳ μὲν
 Ξενοφῶντα πείθειν τε καταμένειν καὶ θύεσθαι ὑπὲρ
 τῆς μονῆς, εἰς δὲ τὸ κοινὸν μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τού-
 των. ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Ξενοφῶν ἀναστῆναι καὶ εἰ-
 28 πεῖν τάδε· Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, θύομαι μὲν ὡς ὁρᾶτε
 ὅποσα δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ
 ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ πράτ-
 των ὅποῖα μέλλει ὑμῖν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔσε-
 σθαι καὶ ἐμοί. καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου εἰ ἄμει-
 νον εἶη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν περὶ
 τούτων ἢ παντάπασι μηδὲ ἄπτεσθαι τοῦ πράγματος.
 29 Σιλανὸς δέ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο τὸ μὲν μέγιστον,
 τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι· ἥδεις γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον
 ὄντα διὰ τὸ αἰεὶ παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς· ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν

τοῖς ἱεροῖς φαίνοιτό τις δόλος καὶ ἐπιβουλὴ ἐμοί, εἰ-
 δὼς ἄρα ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς
 ὑμᾶς. ἐξήνεγκε γὰρ τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράττειν ταῦ-
 τα διανοοίμην ἤδη οὐ πείσας ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν 50
 ξώρων ἀποροῦντας ὑμᾶς, τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν ἀφ' οὗ
 ἂν γένοιτο ὥστε λαβόντας ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βου-
 λόμενον ἀποπλεῖν ἤδη, τὸν δὲ μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ
 κτήσαιτο ἱκανὰ ὥστε καὶ τοὺς ἑαυτοῦ οἰκείους ὠφελῇ-
 σαί τι. ἐπεὶ δ' ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα πέμποντας 51
 Ἡρακλεώτας καὶ Σινωπέας ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ μισθὸν
 ὑπισχνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νουμηνίας, καλὸν
 μοι δοκεῖ εἶναι σωζομένους ἐνθα βουλόμεθα μισθὸν τῇ
 σωτηρίᾳ προσλαμβάνειν, καὶ αὐτός τε παύομαι ἐκεί-
 νης τῆς διανοίας, καὶ ὅποσοι πρὸς ἐμὲ προσῆσαν λέ-
 γοντες ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, παύεσθαί φημι χρῆ-
 ναι. οὕτω γὰρ γιγνώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες ὥσπερ νυνὶ 52
 δοκεῖτε ἂν μοι καὶ ἐντιμοὶ εἶναι καὶ ἔχειν τὰπιτήδεια·
 ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν ἔστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν
 ἡττόνων, διασπασθέντες δ' ἂν καὶ κατὰ μικρὰ γενο-
 μένης τῆς δυνάμεως οὗτ' ἂν τροφὴν δύνασθαι λαμβά-
 νειν οὔτε χαίροντες ἂν ἀπαλλάξαι. δοκεῖ οὖν μοι ἅπερ 53
 ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἴαν τις μέν-
 τοι ἀπολιπὼν ληφθῇ πρὶν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πᾶν τὸ
 στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτῳ
 δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν
 ἅπαντες. ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχειρεῖ λέγειν 54

ὥς δίκαιον εἶη ἀπιέναι τὸν βουλόμενον. οἱ δὲ στρα-
 τιῶται οὐκ ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπείλουν αὐτῷ εἰ λήψον-
 35 ται ἀποδιδράσκοντα, ὅτι τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦ-
 θεν ἐπεὶ ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδογ-
 μένον εἶη καὶ Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἶη, τὰ
 μὲν πλοῖα πέμπουσι, τὰ δὲ χρήματα ἃ ὑπέσχοντο
 Τιμασίῳ καὶ Θώρακι ἐψευσμένοι ἦσαν τῆς μισθο-
 36 φορᾶς. ἐνταῦθα δ' ἐκπεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδέδισαν
 τὴν στρατιάν οἱ τὴν μισθοφορὰν ὑπεσχημένοι. παρα-
 λαβόντες οὖν οὗτοι καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς οἷς
 ἀνεκεκοίνωντο ἃ πρόσθεν ἔπραττον, πάντες δ' ἦσαν
 πλὴν Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου, ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατή-
 γει, Χειρίσοφος δ' οὐπω παρῆν, ἔρχονται πρὸς Ξε-
 νοφῶντα, καὶ λέγουσιν ὅτι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ
 δοκοίη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπεὶ πλοῖα
 37 ἔστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. Αἰήτου
 δ' ὑιδοῦς ἐτύγχανε βασιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δ'
 ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρα-
 τιάν· ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέ-
 γετε. ἐνταῦθα ἀποδείκνυται Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεὺς
 γνώμην οὐκ ἐκκλησιάζειν ἀλλὰ τοὺς αὐτοῦ ἕκαστον
 λοχαγούς πρῶτον πειρᾶσθαι πείθειν. καὶ ἀπελθόντες
 ταῦτ' ἐποιοῦν.

VII. Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταραττόμενα.
 καὶ ὁ Νέων λέγει ὥς Ξενοφῶν ἀναπεπεικῶς τοὺς ἄλ-
 λους στρατηγούς διανοεῖται ἄγειν τοὺς στρατιώτας

ἔξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα- 2
 τιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ σύλλογοι ἐγίγνοντο καὶ
 κύκλοι συνίσταντο, καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν μὴ ποιή-
 σειαν οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ
 τοὺς ἀγορανόμους· ὅσοι γὰρ μὴ εἰς τὴν θάλατταν
 κατέφυγον κατελεύσθησαν. ἐπεὶ δ' ἠσθάνετο Ξενοφῶν, 3
 ἔδοξεν αὐτῷ ὥς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν,
 καὶ μὴ ἔᾶσαι συλλεγῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε
 τὸν κήρυκα συλλέγειν ἀγοράν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ κήρυ- 4
 κος ἤκουσαν, συνέδραμον καὶ μάλα ἐτοίμως. ἔνταῦθα
 Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἦλθον
 πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε·

Ἀκούω τινὰς διαβάλλειν, ὧ ἄνδρες, ἐμὲ ὥς ἐγὼ 5
 ἄρα ἔξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. ἀκού-
 σατε οὖν μου πρὸς θεῶν. καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι
 ἀδικῶν, οὐ χρὴ με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δί-
 κην· ἐὰν δ' οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες, οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε
 ὥσπερ ἄξιον. ὑμεῖς δ', ἔφη, ἴστε δήπου ὁπόθεν ὁ ἥλιος 6
 ἀνίσχει καὶ ὅποι δύεται, καὶ ὅτι ἐὰν μὲν τις εἰς
 τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἑσπέραν δεῖ πορεύε-
 σθαι· ἢν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοῦμ-
 παλιν πρὸς ἑῷ. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτ' ἂν δύναίτο
 ὑμᾶς ἔξαπατῆσαι ὥς ὁ ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνίσχει δύεται,
 ἐνθα δὲ δύεται ἀνίσχει; ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γ' 7
 ἐπίστασθε ὅτι βορρᾶς μὲν ἔξω τοῦ Πόντου εἰς τὴν
 Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἴσω εἰς Φᾶσιν, καὶ λέγετε,

ὅταν βορρᾶς πνέῃ, ὥς καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλ-
 λάδα. τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατή-
 σαι ὥστ' ἐμβαίνειν ὁπόταν νότος πνέῃ; ἀλλὰ γὰρ
 8 ὁπόταν γαλήνη ἢ ἐμβιβῶ. οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἐν ἐνὶ
 πλοίῳ πλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατόν.
 πῶς ἂν οὖν ἐγὼ ἢ βιασαίμην ὑμᾶς σὺν ἐμοὶ πλεῖν μὴ
 9 βουλομένους ἢ ἐξαπατήσας ἀγάγοιμι; ποιῶ δ' ὑμᾶς
 ἐξαπατηθέντας καὶ καταγοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἥκειν
 εἰς Φᾶσιν· καὶ δὴ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γνώ-
 σεσθε δήπου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ
 μὲν ἔσομαι ὁ ἐξηπατηκὼς εἷς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξηπατη-
 μένοι ἐγγὺς μυρίων ἔχοντες ὅπλα. πῶς ἂν οὖν εἷς
 ἀνὴρ μᾶλλον δοίῃ δίκην ἢ οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ
 10 ὑμῶν βουλευόμενος; ἀλλ' οὗτοί εἰσι λόγοι ἀνδρῶν καὶ
 ἡλιθίων καὶ μοι Φθονούντων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶ-
 μαι. καίτοι οὐ δικαίως γ' ἂν μοι Φθονοῖεν· τίνα γὰρ
 αὐτῶν ἐγὼ κωλύω ἢ λέγειν εἴ τίς τι ἀγαθὸν δύναται
 ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι εἴ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ
 ἑαυτοῦ, ἢ ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας
 ἐπιμελούμενον; τί γάρ, ἄρχοντας αἰρουμένων ὑμῶν ἐγὼ
 τίνι ἐμποδῶν εἰμι; παρίημι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν
 11 τι ποιῶν ὑμᾶς Φαινέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ
 περὶ τούτων τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς
 ἐξαπατηθῆναι ἂν οἶεται ταῦτα ἢ ἄλλον ἐξαπατῆσαι,
 12 λέγων διδασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἔχητε, μὴ
 ἀπέλθῃτε πρὶν ἂν ἀκούσητε οἷον ὁρῶ ἐν τῇ στρατιᾷ

ἀρχόμενον πρᾶγμα· ὃ εἰ ἔπεισι καὶ ἔσται οἷον ὑποδεί-
 κνυσιν, ὥρα ἡμῖν βουλευέσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μὴ
 κάκιστοί τε καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφαινόμεθα καὶ
 πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ Φιλίων καὶ πολε-
 μίων. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασαν 13
 τε ὅ,τι εἶη καὶ λέγειν ἐκέλευον. ἐκ τούτου ἄρχεται
 πάλιν· Ἐπίστασθέ που ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι
 βαρβαρικά, Φίλια τοῖς Κερασουντίοις, ὅθεν κατιόντες
 τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν καὶ ἄλλα ὧν εἶχον,
 δοκεῖν δ' ἐμοὶ καὶ ὑμῶν τινες εἰς τὸ ἐγγυτάτῳ χω-
 ρίον τούτων ἐλθόντες ἀγοράσαντές τι πάλιν ἀπῆλθον.
 τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρετος ὁ λοχαγὸς ὅτι καὶ μι- 14
 κρὸν εἶη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ Φίλιον νομίζειν εἶναι,
 ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς τῆς νυκτὸς ὥς πορθήσων, οὐδενὶ
 ἡμῶν εἰπών. διενενόητο δέ, εἰ λάβοι τὸ χωρίον, εἰς 15
 μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι ἐλθεῖν, ἐμβὰς δ' εἰς πλοῖον
 ἐν ᾧ ἐτύγχανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παραπλέοντες, καὶ
 ἐνθέμενος εἰ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι ἔξω τοῦ
 Πόντου. καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τοῦ
 πλοίου σύσκηνοι, ὥς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. παρακαλέ- 16
 σας οὖν ὁπόσους ἔπειθεν ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον. πορευό-
 μενον δ' αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ συστάν-
 τες οἱ ἄνθρωποι ἀπ' ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες καὶ
 παίοντες τὸν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν ἄλ-
 λων συχνοὺς, οἱ δέ τινες καὶ εἰς Κερασοῦντα αὐτῶν
 ἀποχωροῦσι. ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἡμεῖς δεῦρ' 17

ἐξωρμῶμεν πεζῇ· τῶν δὲ πλεόντων ἔτι τινὲς ἦσαν ἐν
Κερασοῦντι, οὐπω ἀνηγμένοι. μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κε-
ρασούντιοι λέγουσιν, ἀφικνοῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου
τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέ-
18 τερον χρήζοντες ἐλθεῖν. ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον,
πρὸς τοὺς Κερασουντίους ἔλεγον ὅτι θαυμάζοιεν τί
ἡμῖν δόξειεν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφᾶς λέ-
γειν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἦδεσθαί
τε αὐτοὺς καὶ μέλλειν ἐνθάδε πλεῖν, ὡς ἡμῖν λέξαι
τὰ γεγνημένα καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν θάπτειν λα-
19 βόντας τοὺς τούτου δεομένους. τῶν δ' ἀποφυγόντων
τινὰς Ἑλλήνων τυχεῖν ἔτι ὄντας ἐν Κερασοῦντι· αἰ-
σθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους ὅποι ἴοιεν αὐτοί τε ἐτόλ-
μησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύ-
οντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι τρεῖς ὄντες κατα-
20 λευσθέντες. ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς
οἱ Κερασούντιοι καὶ λέγουσι τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς
οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἠχθόμεθα τε τοῖς γεγενημέ-
νοις καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν τοῖς Κερασουντίοις ὅπως
21 ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων νεκροί. συγκαθήμενοι
δ' ἐξωθεν τῶν ὅπλων ἐξαίφνης ἀκούομεν θορύβου πολ-
λοῦ Παῖε παῖε, βάλλε βάλλε, καὶ τάχα δὴ
ὁρῶμεν πολλοὺς προσθέοντας λίθους ἔχοντας ἐν ταῖς
22 χερσί, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. καὶ οἱ μὲν Κερα-
σούντιοι, ὡς ἂν καὶ ἑορακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς πρᾶγ-
μα, δείσαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. ἦσαν δὲ

νῆ Δία καὶ ἡμῶν οἱ ἔδεισαν. ἐγὼ γε μὴν ἦλθον πρὸς 25
 αὐτοὺς καὶ ἡρώτων ὅ,τι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἦσαν
 μὲν οἱ οὐδὲν ἤδεσαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς
 χερσίν. ἐπεὶ δὲ εἰδότες τινὶ ἐνέτυχον, λέγει μοι ὅτι οἱ
 ἀγορανόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στράτευμα. ἐν τού- 24
 τῳ τις ὄρᾳ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θά-
 λατταν ἀποχωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δ' ὥς ἤκου-
 σαν, ὥσπερ ἡ συὸς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος ἰένται
 ἐπ' αὐτόν. οἱ δ' αὖ Κερασούντιοι ὥς εἶδον ὀρμῶν- 25
 τας καθ' αὐτούς, σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι,
 Φεύγουσι δρόμῳ καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν.
 συνεισέπεσον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο
 ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγχανεν ἐπιστάμενος. καὶ τούτους 26
 τί δοκεῖτε; ἡδίκουν μὲν οὐδέν, ἐδέδισαν δὲ μὴ λύττα
 τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτῶκοι. εἰ οὖν ταῦτα τοι-
 αῦτα ἔσται, θεάσασθε οἷα ἡ κατάστασις ἡμῖν ἔσται
 τῆς στρατιᾶς. ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε κύριοι 27
 οὗτ' ἀνελέσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε οὔτε καταλῦ-
 σαι, ἰδίᾳ δ' ὁ βουλόμενος ἄξει στράτευμα ἐφ' ὅ,τι ἂν
 ἐθέλῃ. κἄν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις ἢ εἰρήνης
 δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακανόντες τούτους οἱ βου-
 λόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι τῶν
 πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. ἔπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς ἅπαν- 28
 τες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται, ὅς-
 τις δ' ἂν ἑαυτὸν ἔληται στρατηγὸν καὶ ἐθέλῃ λέγειν
 Βάλλε βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα

κατακνεῖν καὶ ἰδιώτην ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλῃ ἄκριτον, ἣν
 29 ὥσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. οἷα
 δ' ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρα-
 τηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν
 ἀδικεῖ, οἷχεται ἀποπλέων οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ
 μὴ ἀδικεῖ, Φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δείσας μὴ
 30 ἄκριτος ἀποθάνῃ. οἱ δὲ καταλεύσαντες τοὺς πρέσβεις
 διεπράξαντο ἡμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερα-
 σοῦντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι μὴ σὺν ἰσχύι ἀφικνεῖσθαι,
 τοὺς δὲ νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ κατακτανόντες
 ἐκέλευον θάπτειν, τούτους μὴδὲ σὺν κηρυκείῳ ἔτι
 ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι. τίς γὰρ ἐθελήσει κήρυξ ἰέναι
 κήρυκας ἀπεκτονώσ; ἀλλ' ἡμεῖς Κερασούντιων θάψαι
 31 αὐτοὺς ἐδεήθημεν. εἰ μὲν οὖν ταῦτα καλῶς ἔχει, δοξά-
 τω ὑμῖν, ἵνα ὥς τοιούτων ἐσομένων καὶ Φυλακὴν ἰδίᾳ
 32 ποιῇται τις καὶ τὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. εἰ
 μέντοι ὑμῖν δοκεῖ θηρίων ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ
 τοιαῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν· εἰ δὲ
 μή, πρὸς Διός, πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἡδέως ποιοῦντες
 ἔργα ἀσεβῆ, ἢ τοῖς πολεμίοις μαχούμεθα, ἣν ἀλλή-
 33 λους κατακαίνωμεν; πόλις δὲ Φιλία τίς ἡμᾶς δέξε-
 ται, ἣτις ἂν ὁρᾷ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν
 δὲ τίς παρέξει θαρρῶν, ἣν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα
 ἐξαμαρτάνοντες φαινώμεθα; οὐδὲ δὴ παρὰ πάντων
 οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους
 ὄντας ἐπαινέσειεν; ἡμεῖς μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονη-

ροὺς ἂν Φαίημεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν 34
τούτων ἄρξαντας δεῖν δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μη-
κέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξη, ἄγε-
σθαι αὐτοὺς τὴν ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγοὺς εἰς
δίκας πάντας καταστήσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἴ τι
ἄλλο τις ἠδίκητο ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ
τοὺς λοχαγοὺς ἐποιήσαντο. παραινοῦντος δὲ Ξενοφῶν- 35
τος καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καθῆραι
τὸ στράτευμα. καὶ ἐγένετο καθαρμός.

Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν VIII.
τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλήσιος μὲν
ᾧφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς Φυλακῆς τῶν γαυλιτικῶν
χρημάτων τὸ μείωμα εἴκοσι μνᾶς, Σοφαίνετος δέ,
ὅτι ἄρχων αἰρεθεὶς κατημέλει, δέκα μνᾶς. Ξενοφῶν-
τος δὲ κατηγόρησάν τινες Φάσκοντες παίεσθαι ὑπ'
αὐτοῦ καὶ ὥς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. 2
καὶ ὁ Ξενοφῶν ἀναστὰς ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον
λέξαντα ποῦ καὶ ἐπλήγη. ὁ δ' ἀποκρίνεται· Ὅπου τῷ
ρίγῃ ἀπωλλύμεθα καὶ χιῶν πλείστη ἦν. ὁ δ' εἶπεν· 3
Ἀλλὰ μὴν χειμῶνός γε ὄντος οἴου λέγεις, σίτου δὲ
ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ μηδ' ὁσφραίνεσθαι παρόν, ὑπὸ
δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δ' ἐπο-
μένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὑβρίζον, ὁμολογῶ καὶ
τῶν ὄνων ὑβριστότερος εἶναι. ὅμως δὲ καὶ λέξον, 4
ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης. πότερον ἤτουν τί σε καὶ ἐπεί

μοι οὐκ ἐδίδους ἔπαιον; ἀλλ' ἀπήτουν; ἀλλὰ περὶ
 5 παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθύων ἐπαρώνησα; ἐπεὶ
 δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτὸν εἰ ὀπλιτεύοι.
 οὐκ ἔφη. πάλιν εἰ πελτάζοι. οὐδὲ τοῦτ' ἔφη, ἀλλ'
 ἡμίονον ἡλαυνον ταχθεὶς ὑπὸ τῶν συσκήνων ἐλεύθερος
 6 ὢν. ἐνταῦθα δὴ ἀναγιγνώσκει αὐτὸν καὶ ἤρετο· Ἦ σὺ
 εἶ ὁ τὸν κάμνοντα ἀγαγών; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ
 γὰρ ἡνάγκαζες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν συσκήνων σκεύη
 7 διέρριψας. Ἀλλ' ἡ μὲν διάρριψις, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 τοιαύτη τις ἐγένετο. διέδωκα ἄλλα ἄλλοις ἄγειν καὶ
 ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπάγειν, καὶ ἀπολαβὼν ἅπαντα
 σὺ ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας τὸν
 ἄνδρα. οἷον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη·
 8 καὶ γὰρ ἄξιον. ἀνὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύ-
 νασθαι πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον
 ἐγίγνωσκον ὅτι εἷς ἡμῶν εἴη· ἡνάγκασα δὲ σὲ τοῦ-
 τον ἄγειν, ὥς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γάρ, ὥς ἐγὼ οἶμαι,
 πολέμιοι ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος.
 9 Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προὔπεμψά σε, κατα-
 λαμβάνω αὐτίς σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιὼν βόθρον
 ὀρύττοντα ὥς κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστάς
 10 ἐπήνουν σε. ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε
 τὸ σκέλος ἀνὴρ, ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ζῇ ἀνὴρ,
 σὺ δ' εἶπας Ὅπόσα γε βούλεται, ὥς ἔγωγε αὐτὸν
 οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἔπαισά σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας
 11 γὰρ μοι εἰδότει εἰοικέναι ὅτι ἔζη. Τί οὖν; ἔφη, ἤττόν

τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ
 ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανούμεθα· τού-
 του οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ κατορυχθῆναι; τοῦτον 12
 μὲν ἀνέκραγον ὥς ὀλίγας παίσειεν· ἄλλους δ' ἐκέλευε
 λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη. ἐπεὶ δ' οὐκ ἀνίσταν-
 το, αὐτὸς ἔλεγεν· Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ὁμολογῶ παῖσαι 13
 δὴ ἄνδρας ἕνεκεν ἀταξίας ὅσοις σώζεσθαι μὲν ἥρκει
 δι' ἡμᾶς, ἐν τάξει τε ἰόντων καὶ μαχομένων ὅπου
 δέοι, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις προθέοντες ἀρπά-
 ζειν ἤθελον καὶ ἡμῶν πλεονεκτεῖν. εἰ δὲ τοῦτο πάντες 14
 ἐποιοῦμεν, πάντες ἂν ἀπωλόμεθα. ἤδη δὲ καὶ μα-
 λακιζόμενόν τινα καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀνίστασθαι ἀλλὰ
 προΐέμενον αὐτόν τοῖς πολεμίοις καὶ ἔπαισα καὶ ἐβια-
 σάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ χειμῶνι καὶ
 αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζομένους καθεζό-
 μενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀναστὰς μόλις καὶ
 τὰ σκέλη μόλις ἐκτείνας. ἐν ἑμαυτῷ οὖν πεῖραν λα- 15
 βὼν ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὁπότε ἴδοιμι καθήμενον καὶ
 βλακεύοντα, ἤλαυνόν, τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρίζε-
 σθαι παρεῖχε θερμασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα, τὸ δὲ
 καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἐώρων ὑπουργὸν ὃν τῷ τε
 πῆγνυσθαι τὸ αἶμα καὶ τῷ ἀποσῆπесθαι τοὺς τῶν
 ποδῶν δακτύλους, ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε πα-
 θόντας. ἄλλον δέ γε ἴσως ἀπολειπόμενόν που διὰ 16
 ῥαστώνην καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ
 ἡμᾶς τοὺς ὀπίσθεν πορεύεσθαι ἔπαισα πύξ, ὅπως

- 17 μὴ λόγῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παίοιτο. καὶ γὰρ οὖν
νῦν ἔξεστιν αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἴ τι ὑπ' ἐμοῦ ἔπαθον
παρὰ τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πο-
λεμίοις ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἔπαθον ὅτου
18 δίκην ἂν ἡξίουں λαμβάνειν; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ
λόγος· εἰ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέ-
χειν δίκην οἷαν καὶ γονῆς υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι
παισί· καὶ γὰρ οἱ ἰατροὶ κάουσι καὶ τέμνουσιν ἐπ'
19 ἀγαθῷ· εἰ δὲ ὕβρει νομίζετε με ταῦτα πράττειν,
ἐνθυμήθητε ὅτι νῦν ἐγὼ θαρρῶ σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον
ἢ τότε καὶ θρασύτερός εἰμι νῦν ἢ τότε καὶ οἶνον
πλείω πίνω, ἀλλ' ὅμως οὐδένα παίω· ἐν εὐδίᾳ γὰρ
20 ὁρῶ ὑμᾶς. ὅταν δὲ χειμὼν ἦ καὶ θάλαττα μεγάλη
ἐπιφέρηται, οὐχ ὁρᾶτε ὅτι καὶ νεύματος μόνου ἔνεκα
χαλεπαίνει μὲν πρῶρεὺς τοῖς ἐν πρῶρᾳ, χαλεπαίνει
δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρύμνῃ; ἱκανὰ γὰρ ἐν τῷ
τοιούτῳ καὶ μικρὰ ἀμαρτηθέντα πάντα συνεπιτρίψαι.
21 ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς κατεδικάσατε·
ἔχοντες γὰρ ξίφη, οὐ ψήφους, παρέστατε, καὶ ἐξῆν
ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ Δία
οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτακτοῦν-
22 τα ἐπαίετε. τοιγχροῦν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς κα-
κοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν. οἶμαι γάρ, εἰ ἐθέλετε σκοπεῖν,
τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε καὶ τότε κακίστους καὶ νῦν
23 ὑβριστοτάτους. Βοῖσκος γοῦν ὁ πύκτης ὁ Θετταλὸς
τότε μὲν διεμάχετο ὥς κάμνων ἀσπίδα μὴ φέρειν,

νῦν δ', ὡς ἀκούω, Κοτυωριτῶν πολλοὺς ἤδη ἀποδέ-
 δυκεν. ἦν οὖν σωφρονῆτε, τοῦτον τὰναντία ποιήσετε 24
 ἢ τοὺς κύνας ποιοῦσι· τοὺς μὲν γὰρ κύνας τοὺς χα-
 λεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας διδέασι, τὰς δὲ νύκτας ἀφι-
 ᾶσι, τοῦτον δέ, ἦν σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δῆ-
 σετε, τὴν δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, θαυ- 25
 μάζω ὅτι εἰ μὲν τινι ὑμῶν ἀπηχθόμην, μέμνησθε καὶ
 οὐ σιωπᾶτε, εἰ δέ τω ἢ πρὸς χειμῶνα ἐπεκούρησα ἢ
 πολέμιον ἀπήρυξα ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι συνεξε-
 πόρισά τι, τούτων δὲ οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἴ τινα
 καλῶς τι ποιοῦντα ἐπήνεσα οὐδ' εἴ τιν' ἄνδρα ἀγαθὸν
 ὄντα ἐτίμησα ὡς ἐδυνάμην, οὐδὲ τούτων μέμνησθε.
 ἀλλὰ μὴν καλὸν γε καὶ δίκαιον καὶ ὅσιον καὶ ἥδιον 26
 τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνηῖσθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσταντο καὶ ἀνεμίμνησκον.
 καὶ περιεγένετο ὥστε καλῶς ἔχειν.

Ἐκ τούτου δ' ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγο- LIB.
 ρᾶς ἔζων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. VI.
 ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀπο-
 σκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκη-
 νοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς
 ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγ- 2
 χανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς
 Ἑλληνας πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς κα-
 λὰς, λέγοντας ὅτι Κορύλας ἑτοιμος εἶη τοὺς Ἑλλη-
 νας μήτ' ἀδικεῖν μήτ' ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ 3

ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ
 βουλευσούντο, ἐπὶ ξένια δ' ἐδέχοντο αὐτούς· παρε-
 κάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιο-
 4 τάτους εἶναι. θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ
 ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατα-
 κείμενοι δ' ἐν σιβάσιν ἐδείπνουν, καὶ ἔπινον ἐκ κερατί-
 5 νων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ
 σπονδαί τ' ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶ-
 τον μὲν Θρᾷκες καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχοῦντο ἐν τοῖς
 ὅπλοις καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κοῦφα καὶ ταῖς
 μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δ' ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον
 6 παίει, ὡς πᾶσιν ἐδόκει· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πῶς.
 καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας
 τὰ ὅπλα τοῦ ἑτέρου ἐξήει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλ-
 λοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα·
 7 ἦν δ' οὐδὲν πεπονθώς. μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μά-
 γνητες ἀνέστησαν, οἱ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλου-
 8 μένην ἐν τοῖς ὅπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν
 ὅδε, ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὅπλα σπείρει καὶ ζευγη-
 λατεῖ πυκνὰ μεταστρεφόμενος ὡς φοβούμενος, λη-
 στῆς δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προΐδηται, ἀπαντᾷ
 ἀρπάσας τὰ ὅπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους ἐν
 ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστῆς δῆσας
 τὸν ἄνδρα τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίστε δὲ καὶ ὁ ζευγη-
 λάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας
 9 ὀπίσω τὸ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει. μετὰ τοῦτο Μυ-

σὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην, καὶ
 τοτὲ μὲν ὥς δύο ἀντιταττομένων μιμούμενος ὤρχεϊτο,
 τοτὲ δὲ ὥς πρὸς ἓνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δ'
 ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν
 καλὴν φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὤρχεϊτο καὶ 10
 κρούων τὰς πέλτας ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ
 ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ 11
 δὲ τούτῳ οἱ Μαντινῆς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων
 ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι ὥς ἐδύναντο κάλλιστα ἦσαν
 τε ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι καὶ
 ἐπαιάνισαν καὶ ὤρχήσαντο ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς
 θεοὺς προσόδοις. ὁρῶντες δ' οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποι-
 οῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. ἐπὶ τού- 12
 τοις ὁρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πείσας
 τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὀρχηστρίδα εἰσάγει ἐν-
 σκευάσας ὥς ἐδύνατο κάλλιστα καὶ ἀσπίδα δοὺς κού-
 Φην αὐτῇ. ἡ δ' ὤρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα 13
 κρότος ἦν πολὺς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤρουντο εἰ καὶ
 γυναῖκες συνεμάχοντο αὐτοῖς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὗται
 καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου.
 τῇ μὲν οὖν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευ- 14
 μα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτ' ἀδικεῖν Παφλα-
 γόνας μήτ' ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις
 ὦχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει
 παρεῖναι, ἐμβάντες ἐπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύ-

- 15 ματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῇ
 δ' ἄλλη ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς
 Ἀρμῆνην τῆς Σινώπης. Σινωπῆς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν
 τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δ' ἀποικοί εἰσιν. οὗτοι
 δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἑλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδί-
 μνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεν-
 16 τακόσια. καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων.
 καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν
 ἦκειν· ὁ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαινοίη
 αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ
 ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφικνοῖντο ἔξω τοῦ
 17 Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσσεσθαι. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ
 Ἀρμῆνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὥς δὲ
 τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον
 εἰσῆει αὐτοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφί-
 18 κοιντο. ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιντο ἄρχοντα, μᾶλ-
 λον ἂν ἢ πολυαρχίας οὔσης δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι
 τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἴ τι
 δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἴ τι αὖ
 δέοι φθάνειν, ἦττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων
 δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαί-
 νεσθαι ἂν· τὸν δὲ πρόσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης
 19 ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί. ὥς δὲ ταῦτα διανοοῦντο,
 ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον
 προσιόντες αὐτῷ ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει, καὶ
 εὖνοιαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἐπειθον αὐτὸν ὑπο-

στῆναι τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ Ξενοφῶν πῇ μὲν ἐβούλετο 20
 ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ
 γίγνεσθαι πρὸς τοὺς Φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦ-
 νομα μεῖζον ἀφίξεσθαι αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ
 τινος ἂν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὲ τοιαῦ- 21
 τα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα
 γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδηλον
 μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο
 δὲ καὶ κίνδυνος εἶη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν
 ἀποβαλεῖν, ἤπορεῖτο. ἀπορουμένῳ δ' αὐτῷ διακρίναι 22
 ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ πα-
 ραστησάμενος δύο ἱερεῖα ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ,
 ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ
 δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἑορακέναι ὃ εἶδεν ὅτε
 ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθί-
 στασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέσου ὤρματο Κύρῳ συσταθη- 23
 σόμενος, αἰετὸν ἀνεμιμνήσκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγό-
 μενον, καθήμενον μέντοι, ὅνπερ ὁ μάντις ὁ προπέμ-
 πων αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας μὲν οἶωνός εἶη καὶ οὐκ
 ἰδιωτικὸς καὶ ἐνδοξος, ἐπίπονός μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα
 μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ αἰετῷ καθημένῳ· οὐ μέντοι
 χρηματιστικὸν εἶναι τὸν οἶωνόν· τὸν γὰρ αἰετὸν περι-
 πετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν τὰ πιτήδεια. οὕτω δὲ 24
 θυομένῳ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσ-
 δεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε εἰ αἰροῖντο δέχεσθαι. τοῦτο
 μὲν δὲ οὕτως ἐγένετο. ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ 25

πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτ' ἔδοξε, προὔβαλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δ' ἔδόκει δῆλον εἶναι ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.

- 26 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἵπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἰτίον τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἤττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοί τε αὖ οὐ πάνυ τι νο-
- 27 μίζω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποίησαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν
- 28 ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκοίην ὅπου δυναίμην ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα,
- 29 ἐκεῖνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθεῖην. ὃ δ' ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι ἤττον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅστις ἐν πολέμῳ ὢν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δ' ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἴ τινα εὖροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἀνίσταντο λέ. 30
 γοντες ὥς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφά-
 λιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι, εἰ ὀργιοῦν-
 ται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ
 Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται. ἐπεὶ εἰ οὕτω
 γε τοῦτ' ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὥς
 ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ὥς εὖ εἰπόν-
 τος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ 31
 ἑώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· Ἀλλ', ὦ ἄν-
 δρες, ἔφη, ὥς πάνυ εἰδῆτε, ὁμνυμι ὑμῖν θεοὺς πάντας
 καὶ πάσας ἢ μὴν ἐγὼ ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην
 ἡσθαινόμην, ἐθυόμην εἰ βέλτιον εἶη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπι-
 τρέψαι ταύτην τὴν ἄρχην καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καί
 μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ
 ἰδιώτην ἂν γινῶναι ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί με
 δεῖ. οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ 32
 ἠρέθη, παρελθὼν εἶπεν· Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν
 ἴστε ὅτι οὐδ' ἂν ἐγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε·
 Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ὠνήσατε οὐχ ἐλόμενοι· ὥς
 καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον
 ὅ,τι ἐδύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. ὁ δ'
 ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίῳ μᾶλλον ἂν συνάρχειν
 ἐθελῆσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος
 ἢ ἐαυτῷ Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, ἔφη, 33
 καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅ,τι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν
 ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὥς αὔριον, ἐὰν

πλοῦς ἤ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

- II. Ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραίᾳ ἀναγαγόμενοι πνεύματι καλῷ ἔπλεον ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ παραπλέοντες ἐθεώρουν τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτὴν, ἔνθα ἡ Ἀργὼ λέγεται ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν τοῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἰριος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἀλυος, μετὰ δὲ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ παραπλεύσαντες ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν πόλιν Ἑλληνίδα Μεγαρέων ἀποικον, οὔσαν δ' ἐν τῇ
- 2 Μαριανδυνῶν χώρα. καὶ ὠρμίσαντο παρὰ τῇ Ἀχερουσιᾷδι Χερρονήσῳ, ἔνθα λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν κύνα καταβῆναι, ἣ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύασι τῆς καταβάσεως τὸ βάθος πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια. ἔνταῦθα
- 3 τοῖς Ἑλλησιν οἱ Ἡρακλεῶται ξένια πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρισχιλίους καὶ οἴνου κεράμια δισχίλια καὶ βοῦς εἴκοσι καὶ οἷς ἑκατόν. ἔνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου ῥεῖ ποταμὸς Λύκος ὄνομα, εὖρος ὥς δύο πλέθρων.
- 4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέντες ἐβουλεύοντο τὴν λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν χρὴ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκων Ἀχαιὸς εἶπε· Θαυμάζω μὲν, ὧ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμε-

ρῶν σιτία · ὁπόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσόμεθα οὐκ
 ἔστιν, ἔφη. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεώτας
 μὴ ἔλαττον ἢ τρισχιλίους κυζικηνοὺς · ἄλλος δ' εἶπε ἕ
 μὴ ἔλαττον ἢ μυρίους · καὶ ἐλομένους πρέσβεις αὐτίκα
 μάλα ἡμῶν καθημένων πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ
 εἰδέναι ὅ,τι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βου-
 λεύεσθαι. ἐντεῦθεν προὔβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον 6
 μὲν Χειρίσοφον, ὅτι ἄρχων ἦρητο · ἔστι δ' οἱ καὶ Ξε-
 νοφῶντα. οἱ δ' ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο. ἀμφοῖν γὰρ
 ταῦτά ἐδόκει μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ
 Φιλίαν ὅ,τι μὴ αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. ἐπεὶ δ' οὗτοι 7
 ἐδόκουν ἀπρόθυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα Ἀχαιὸν
 καὶ Καλλίμαχον Παρράσιον καὶ Ἀγασίαν Στυμφά-
 λιον. οὗτοι οὖν ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα · τὸν δὲ
 Λύκωνα ἔφασαν καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσοιεν ταῦ-
 τα. ἀκούσαντες δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλεύσεσθαι ἔφα- 8
 σαν · καὶ εὐθὺς τὰ τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συν-
 ἤγον καὶ τὴν ἀγορὰν εἴσω ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι
 ἐκέκλυντο, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὅπλα ἐφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταραξάντες ταῦτα τοὺς στρατηγοὺς 9
 ἠτιῶντο διαφθεῖρειν τὴν πρᾶξιν · καὶ συνίσταντο οἱ
 Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί · προειστήκει δὲ μάλιστα αὐ-
 τῶν Καλλίμαχος τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκων ὁ Ἀχαιός.
 οἱ δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὥς αἰσχροὺς εἶη ἄρχειν Ἀθη- 10
 ναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων, μηδεμίαν
 δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς μὲν

- πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα
 τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς
 κατειργασμένους Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς, τὸ δ' ἄλλο
 στράτευμα οὐδὲν εἶναι. καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ
 11 ἡμισυ τοῦ στρατεύματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί. εἰ οὖν
 σωφρονοῖεν, αὐτοὶ συσάντες καὶ στρατηγοὺς ἐλόμε-
 νοι ἑαυτῶν καθ' ἑαυτοὺς ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο καὶ
 12 πειρῶντο ἀγαθὸν τι λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε· καὶ
 ἀπολιπόντες Χειρίσοφον εἴ τινες ἦσαν παρ' αὐτῷ
 Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Ξενοφῶντα συνέστησαν καὶ
 στρατηγοὺς αἰροῦνται ἑαυτῶν δέκα· τούτους δ' ἐψη-
 φίσαντο ἐκ τῆς νικώσης ὅ,τι δοκοίη τοῦτο ποιεῖν. ἡ
 μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφῳ ἐνταῦθα κατε-
 λύθη ἡμέρᾳ ἕκτῃ ἢ ἐβδόμῃ· ἀφ' ἧς ἡρέθη.
- 15 Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετ' αὐτῶν τὴν πο-
 ρείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλέστερον εἶναι
 ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεν αὐ-
 τὸν καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου
 ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἄρμοστὴς Φαίῃ τριήρεις
 14 ἔχων ἦξειν εἰς Κάλπης λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς
 μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκ-
 πλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε.
 καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις,
 ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει
 15 αὐτῷ ποιεῖν ὅ,τι βούλεται. Ξενοφῶν δ' ἐπεθύμει μὲν
 ἀπαλλαγεῖς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεῦσαι, θυομένῳ δ' αὐ-

τῷ τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ πότερα λῶον καὶ ἄμεινον εἶη
 συστρατεύεσθαι ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρα-
 τιωτῶν ἢ ἀπαλλάττεσθαι ἐσήμηνεν ὁ θεὸς τοῖς ἱεροῖς
 συστρατεύεσθαι. οὕτω γίγνεται τὸ στράτευμα τρίχα, 16
 Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ πλείους ἢ τετρακισχίλιοι
 καὶ πεντακόσιοι, ὁπλῖται πάντες, Χειρισόφῳ δ' ὁπλῖ-
 ται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δ'
 εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θράκες, Ξενοφῶντι δὲ
 ὁπλῖται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτα-
 σταὶ δ' εἰς τριακοσίους· ἵππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν,
 ἀμφὶ τετταράκοντα ἵππεας.

Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ 17
 τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης
 ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα· καὶ
 ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πῶς τῆς
 Θράκης. Χειρίσοφος δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν 18
 Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος πεζῇ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώ-
 ρας· ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Θράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θά-
 λατταν ἦει· καὶ γὰρ ἤδη ἡσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα 19
 λαβὼν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Θράκης καὶ τῆς
 Ἡρακλεώτιδος καὶ διὰ μεσογείας ἐπορεύετο.

Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. οἱ μὲν Ἀρκάδες III.
 ὥς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορεύονται
 εἰς τὰς πρώτας κώμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὥς
 τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος ὁ στρα- 2
 τηγὸς τὸν ἑαυτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην· ὁποῖα δὲ μείζων

5 ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. συνε-
βάλλοντο δὲ καὶ λόφον εἰς ὃν δέοι πάντας ἀλίζεσθαι·
καὶ ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπесόντες ἀνδράποδά τε πολλὰ
4 ἔλαβον καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλλοντο. οἱ δὲ Θρᾷ-
κες ἠθροίζοντο οἱ διαφυγόντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον
πελτασταὶ ὄντες ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ
δὲ συνελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ ἐνὸς
τῶν Ἀρκάδων στρατηγῶν ἀπιόντι ἤδη εἰς τὸ συγκεί-
5 μενον καὶ πολλὰ χρήματα ἄγοντι ἐπιτίθενται. καὶ
τέως μὲν ἐμάχοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ
δὲ διαβάσει χαράδρας τρέπονται αὐτούς, καὶ αὐτόν
τε τὸν Σμίκρητα ἀποκτινύασι καὶ τοὺς ἄλλους πάν-
τας· ἄλλου δὲ λόχου τῶν δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἡγη-
σάνδρου ὀκτὼ μόνους ἔλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγήσανδρος
6 ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ λοχαγοὶ συνῆλθον οἱ μὲν σὺν
πράγμασιν οἱ δ' ἄνευ πραγμάτων· οἱ δὲ Θρᾷκες ἐπεὶ
ἠτύχησαν τοῦτο τὸ εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλή-
λους καὶ συνελέγοντο ἐρρωμένως τῆς νυκτός. καὶ ἅμα
ἡμέρα κύκλῳ περὶ τὸν λόφον ἐνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρα-
τοπέδευντο ἐτάττοντο καὶ ἱππῆς πολλοὶ καὶ πελτα-
7 σταί, καὶ αἰεὶ πλείονες συνέρρεον· καὶ προσέβαλλον
πρὸς τοὺς ὀπλίτας ἀσφαλῶς· οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες
οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστὴν οὔτε ἱππέα· οἱ
δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἠκόντιζον. ὁπότε δ'
αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥαδίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δ' ἄλλη ἐπε-
8 τίθεντο. καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν δὲ

οὐδεὶς· ὥστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θρᾷκες. ἐπεὶ δ' ἀπορία πολλὴ ἦν, διελέγοντο περὶ 9 σπονδῶν· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὡμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δ' οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾷκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἴσχετο. τὰ μὲν δὲ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.

Χειρίσοφος δ' ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θάλατ- 10 ταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογείας πορευομένῳ οἱ ἱππῆς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἴ που ἦσθηνται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ. οἱ δ' 11 ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου, οἱ δὲ Θρᾷκες πάντες περικεκυκλωμένοι εἶεν αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύλαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἶεν ὅποι δέοι· σκοποὺς δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώ- τας καὶ ἔλεξεν· Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ 12 μὲν τεθνᾶσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκοῦνται. νομίζω δ' ἔγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων τῶν πολεμίων, οὕτω δὲ τεθαρρηκότων. κράτιστον 13 οὖν ἡμῖν ὥς τάχιστα βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως εἰ ἔτι εἰσὶ σῶ, σὺν ἐκείνοις μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λει- Φθέντες μόνοι καὶ κινδυνεύωμεν. νῦν μὲν οὖν στρατο- 14

- πεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι εἰς
 τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμασίῳ
 ἔχων τοὺς ἱππέας προελαινέτω ἐφορῶν ἡμᾶς, καὶ
 15 σκοπεῖτω τὰμπροσθεν, ὥς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ. παρέ-
 πεμψε δὲ καὶ τῶν γυμνήτων ἀνθρώπους εὐζώνους εἰς τὰ
 πλάγια καὶ εἰς τὰ ἄκρα, ὅπως εἴ τί που καθορῶεν,
 σημαίνοιεν· ἐκέλευε δὲ κάειν ἅπαντα ὅτῳ ἐντυγχά-
 16 νοιεν καυσίμῳ· ἡμεῖς γὰρ ἀποδραίημεν ἂν οὐδαμοῖ
 ἐνθένδε· πολλὴ μὲν γὰρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν
 ἀπιέναι, πολλὴ δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέ-
 μιοι πλησίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἐνθα Χειρίσοφον
 εἰκάζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός. ἀλλὰ
 δὴ ἐκεῖ μὲν οὔτε πλοῖά ἐστὶν οἷς ἀποπλευσώμεθα, μέ-
 νουσί τε αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἔστι τὰπιτήδεια.
 17 τῶν δὲ πολιορκουμένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρισό-
 φου μόνοις κάκιόν ἐστι διακινδυνεύειν ἢ τῶνδε σω-
 θέντων πάντας εἰς ταῦτὸν ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτη-
 ρίας ἔχουσθαι. ἀλλὰ χρὴ παρσκευασμένους τὴν γνώ-
 μην πορεύεσθαι ὥς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαι ἔστιν ἢ
 κάλλιστον ἔργον ἐργάσασθαι Ἑλλήνας τοσούτους σώ-
 18 σαντας. καὶ ὁ θεὸς ἴσως ἄγει οὕτως, ὅς τοὺς μὲν
 μεγαληγορήσαντας ὥς τι πλεον φρονοῦντας ταπεινώ-
 σαι βούλεται, ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχομέ-
 νους ἐντιμοτέρους ἐκείνων καταστῆσαι. ἀλλ' ἔπεσθαι
 χρὴ καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὥς ἂν τὸ παραγγελλό-
 μενον δύνῃσθε ποιεῖν.

Ταῦτ' εἰπὼν ἤγεῖτο. οἱ δ' ἱππῆς διασπειρόμενοι ἐφ' 19
 ὅσον καλῶς εἶχεν ἕκαστον, καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαρ-
 ιόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἕκαστον πάντα ὅσα καύσιμα
 ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἴ τιτι παραλειπομένῳ ἐν-
 τυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἴθεσθαι ἐδόκει καὶ
 τὸ στράτευμα πολὺ εἶναι. ἐπεὶ δ' ὥρα ἦν, κατεστρα- 20
 τοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τά τε τῶν
 πολεμίων πυρὰ ἐώρων, ἀπεῖχον δ' ὥς τετταράκοντα
 σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὥς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἕκαστον.
 ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ πυρὰ 21
 κατασβεννύναι πάντα. καὶ τὴν μὲν νύκτα Φυλακὰς
 ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσευξά-
 μενοι τοῖς θεοῖς, συνταξάμενοι ὥς εἰς μάχην ἐπορεύον-
 το ἢ ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίῳ δὲ καὶ οἱ ἱππῆς 22
 ἔχοντες τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες ἔλαθον
 αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἔνθα ἐπολιορκοῦντο οἱ
 Ἕλληνες. καὶ οὐχ ὁρῶσιν οὔτε τὸ Φίλιον στράτευμα
 οὔτε τὸ πολέμιον, γράδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρό-
 βατα ὀλίγα καὶ βοῦς καταλελειμμένους, καὶ ταῦτα
 ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ στράτευ-
 μα. καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν τί εἴη τὸ γεγε- 23
 νημένον, ἔπειτα δὲ τῶν καταλελειμμένων ἐπυνθάνοντο
 ὅτι οἱ μὲν Θρᾷκες ἀφ' ἐσπέρας ὦχοντο ἀπιόντες, ἔω-
 θεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅποι δ'
 οὐκ εἰδέναι.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἡρί- 24

στησαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς
 τάχιστα συμμῖξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα.
 καὶ πορευόμενοι ἐώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ
 Ἀχαιῶν κατὰ τὴν ἐπὶ Κάλπης ὁδόν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο
 εἰς ταῦτόν, ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἡσπάζοντο
 25 ὥσπερ ἀδελφούς. καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν
 περὶ Ξενοφῶντα τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν
 γάρ, ἔφασκαν, ὥόμεθα ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ
 πυρὰ οὐχ ἐωρῶμεν, τῆς νυκτὸς ἥξειν ἐπὶ τοὺς πολε-
 μίους· καὶ οἱ πολέμιοι δέ, ὥς γ' ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο
 δείσαντες ἀπῆλθον· σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν
 26 χρόνον ἀπῆσαν. ἐπεὶ δ' οὐκ ἀφικνεῖσθε, ὁ δὲ χρόνος
 ἐξῆκεν, ὥόμεθα ὑμᾶς πυθομένους τὰ παρ' ἡμῖν φοβη-
 θέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐδόκει
 ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι ὑμῶν. οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς
 δεῦρο ἐπορεύθημεν.

IV. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ηὐλίζοντο ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ὃ
 καλεῖται·Κάλπης λιμὴν ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκῃ τῇ ἐν
 τῇ Ἀσίᾳ· ἀρξάμενη δ' ἡ Θράκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ
 στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς
 2 τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. καὶ τριήρει μὲν ἐστὶν εἰς
 Ἡράκλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μάλα μακρὰς
 πλοῦς· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε
 Φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θράκες Βιθυνοί· καὶ οὐς
 ἂν λάβωσι τῶν Ἑλλήνων ἢ ἐκπύπτοντας ἢ ἄλλως πως

δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται. ὁ δὲ Κάλπης λιμὴν ἐν μέσῳ 3
 μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ
 Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χωρίον,
 τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα ἀπορ-
 ρώξ, ὕψος ὅπῃ ἐλάχιστον οὐ μεῖον εἴκοσιν ὀργυιῶν,
 ὁ δ' αὐχὴν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου μάλιστα
 τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ αὐχένος
 χωρίου ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις ἐνοικῆσαι. λιμὴν δ' 4
 ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων.
 κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ
 τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ
 πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγή-
 σιμα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. τὸ δ' ὄρος εἰς μεσόγειαν 5
 μὲν ἀνήκει ὅσον ἐπ' εἴκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶ-
 δες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλεόν ἢ ἐπ'
 εἴκοσι σταδίους δασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ
 μεγάλοις ξύλοις. ἡ δ' ἄλλη χώρα πολλὴ καὶ καλή, 6
 καὶ κῶμαι ἐν αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ εὖ οἰκούμεναι·
 φέρει γὰρ ἡ γῆ καὶ κριθὰς καὶ πυροὺς καὶ ὅσπρια
 πάντα καὶ μελίνας καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα
 καὶ ἀμπέλους πολλὰς καὶ ἡδυοίνους καὶ τᾶλλα πάντα
 πλὴν ἐλαῶν. ἡ μὲν χώρα ἦν τοιαύτη. ἐσκήνουν δ' ἐν 7
 τῷ αἰγιαλῷ πρὸς τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἂν
 γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλ' ἐδό-
 κει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλο-
 μένων τινῶν κατοικίσαι πόλιν, τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ 8

πλεῖστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προανηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς χρήματ' αὐτοῖς κτησάμενοι ἤξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ καὶ γὰρ πράττειν. τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σῶζεσθαι.

- 9 Ἐπειδὴ δὲ δευτέρα ἡμέρα ἐγένετο τῆς εἰς ταῦτον συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ πιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, εἶποντο καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἐνθάπερ ἔπεσεν ἕκαστος ἔθαψαν· ἤδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι καὶ οὐχ οἷόν τε ἀναίρειν ἔτι ἦν· ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συνενεγκόντες ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ εὔρισκον, κενοτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν.
- 10 ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνῆγον δ' αὐτοὺς μάλιστα Ἀγασίας τε Στυμφάλιος λοχαγὸς καὶ Ἰερώνυμος Ἡλεῖος λοχαγὸς καὶ ἄλλοι οἱ πρεσβυ-
- 11 τατοὶ τῶν Ἀρκάδων. καὶ δόγμα ἐποίησαντο, εἴαν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῇ δίχα τὸ στράτευμα ποιεῖν, θανά-

τῷ αὐτὸν ζημιοῦσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι ἥπερ
 πρόσθεν εἶχε τὸ στράτευμα καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν
 στρατηγούς. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη ἐτετελευτήκει
 Φάρμακον πιὼν πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων Ἀσι-
 ναῖος παρέλαβε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστὰς εἶπε Ξενοφῶν· ὦ ἄνδρες 12
 στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὥς ἔοικε, πεζῇ ποιη-
 τέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἤδη·
 οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰπιτήδεια. ἡμεῖς μὲν οὖν, ἔφη,
 θυσόμεθα, ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὥς μαχου-
 μένους εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι ἀνατεθαρ-
 ρήκασιν. ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοί, μάντις δὲ 13
 παρῆν Ἀρηξίων Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμβρακιώ-
 της ἤδη ἀπεδεδράκει πλοῖον μισθωσάμενος ἐξ Ἡρα-
 κλείας. θυομένοις δ' ἐπ' ἀφόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά.
 ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. καὶ τινες ἐτόλ- 14
 μων λέγειν ὥς ὁ Ξενοφῶν βουλόμενος τὸ χωρίον οἰκί-
 σαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν ὥς τὰ ἱερά οὐ γίγνε-
 ται ἐπ' ἀφόδῳ. ἐντεῦθεν κηρύξας τῇ αὐρίῳ παρεῖναι 15
 ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ μάντις εἴ τις
 εἴη, παραγγείλας παρεῖναι ὥς συνθεασόμενον τὰ ἱερά,
 ἔθυε· καὶ ἐνταῦθα παρῆσαν πολλοί. θυομένῳ δὲ πάλιν 16
 εἰς τρίς ἐπ' ἀφόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. ἐκ τούτου
 χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰπιτήδεια
 ἐπέλιπεν ἃ ἔχοντες ἦλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδεμία παρῆν.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν· ὦ 17

- ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὥς ὁρᾶτε, τὰ ἱερὰ οὐπω
 γίγνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὁρῶ ὑμᾶς δεομένους·
 ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τού-
 18 του. ἀναστὰς δέ τις εἶπε· Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ
 γίγνεται τὰ ἱερὰ· ὥς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου
 χθὲς ἤκοντος πλοίου ἤκουσά τινος, Κλέανδρος δ' ἐκ
 Βυζαντίου ἁρμοστῆς μέλλει ἥξειν πλοῖα καὶ τριήρεις
 19 ἔχων. ἐκ τούτου δ' ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ
 τὰπιτήδεια ἀνάγκη ἦν ἐξιέναι. καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν
 ἐθύετο εἰς τρίς, καὶ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ. καὶ ἤδη
 ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες τὴν Ξενοφῶντος ἔλεγον ὅτι οὐκ
 ἔχοιεν τὰπιτήδεια. ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ
 γιγνομένων τῶν ἱερῶν.
- 20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ ἐθύετο, καὶ σχεδὸν τι πᾶσα
 ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἅπασιν ἐκυκλοῦντο περὶ τὰ
 ἱερὰ· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοίπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ
- 21 ἐξῆγον μὲν οὖ, συνεκάλεσαν δέ. εἶπεν οὖν Ξενοφῶν·
 Ἴσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη μάχε-
 σθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες τὰ σκεύη ἐν τῷ ἐρυμνῷ
 χωρίῳ ὥς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἴοιμεν, ἴσως
- 22 ἂν τὰ ἱερὰ προχωροίη ἡμῖν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα-
 τιῶται ἀνέκραγον ὥς οὐδὲν δέοι εἰς τὸ χωρίον ἄγειν,
 ἀλλὰ θύεσθαι ὥς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι
 ἦν, βοῦς δ' ὑφ' ἀμάξης πριάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενο-
 φῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προθυμεῖσθαι εἴ-
 τι ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐγένετο.

Νέων δ' ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου 25
 μέρος, ἐπεὶ δ' ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς
 τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὐρών τινα
 ἄνθρωπον Ἑρακλεώτην, ὃς ἔφη κώμας ἐγγὺς εἰδέναι
 ὅθεν εἴη λαβεῖν τὰπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον
 ἰέναι ἐπὶ τὰπιτήδεια, ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου. ἐξέρ-
 χονται δὴ σὺν δορατίοις καὶ ἄσκοῖς καὶ θυλάκοις καὶ
 ἄλλοις ἀγγείοις εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δ' 24
 ἦσαν ἐν ταῖς κώμας καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμ-
 βάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἱππῆς
 πρῶτοι· βεβοηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βου-
 λόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιντο, ἀποκωλύσαι
 τοὺς Ἑλληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ
 ἱππῆς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μεῖον ἢ πεντακο-
 σίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφυγον. ἐκ τούτου 25
 ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποφυγόντων εἰς τὸ στρα-
 τόπεδον. καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ
 ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ
 ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει καὶ οἱ ἄλλοι
 οἱ μέχρι τριάκοντα ἐτῶν ἅπαντες καὶ ἀναλαβόντες 26
 τοὺς λοιποὺς ἄνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται.
 καὶ ἤδη μὲν ἀμφὶ ἡλίου δυσμᾶς ἦν καὶ οἱ Ἕλληνες
 μάλ' ἀθύμως ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ ἐξαπίνης
 διὰ τῶν λασίων τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιθέμενοι τοῖς
 προφύλαξι τοὺς μὲν κατέκτανον τοὺς δ' ἐδίωξαν μέχρι
 εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ 27

ὅπλα πάντες ἔδραμον οἱ Ἕλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυκτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἔδόκει εἶναι· δασέα γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις ἐνυκτέρευον φυλαττόμενοι ἱκανοῖς φύλαξι.

- V. Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρίον ἡγοῦντο· οἱ δ' εἵποντο ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη. πρὶν δ' ἀρίστου ὥραν εἶναι ἀπετάφρευσαν ἢ εἴσοδος ἦν εἰς τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαν, καταλιπόντες τρεῖς πύλας. καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἦκεν ἄλφιστα
 2 ἄγον καὶ ἱερεῖα καὶ οἶνον. πρῶ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν ἐθύετο ἐπ' ἐξόδῳ, καὶ γίγνεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου. καὶ ἤδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν ὄρᾳ ἀετὸν αἴσιον ὁ μάντις Ἀρηξίων Παρράσιος, καὶ ἡγεῖ-
 3 σθαι κελεύει τὸν Ξενοφῶντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφρον τὰ ὅπλα τίθενται, καὶ ἐκήρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν τοῖς ὅπλοις, τὸν δ' ὄχλον
 4 καὶ τὰνδράποδα αὐτοῦ καταλείπειν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐξῆσαν, Νέων δ' οὔ· ἔδόκει γὰρ κάλλιστον εἶναι τοῦτον φύλακα καταλιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδου. ἐπεὶ δ' οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἀπέλιπον αὐτούς, αἰσχυνόμενοι μὴ ἐφέπεσθαι τῶν ἄλλων ἐξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη. καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον, οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο.
 5 πρὶν δὲ πεντεκαίδεκα στάδια διεληλυθέναι ἐνέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι

κατὰ τοὺς πρώτους Φανέντας νεκροὺς ἔθαπτον πάντας
 ὅποσους ἐπελάμβανε τὸ κέρας. ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους 6
 ἔθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν οὐρὰν αὖθις ποιησά-
 μενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτάφων ἔθαπτον τὸν
 αὐτὸν τρόπον ὅποσους ἐπελάμβανεν ἡ στρατιά. ἐπεὶ
 δ' εἰς τὴν ὁδὸν ἦκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, ἔνθα ἔκειντο
 ἄθροοι, συνενεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

Ἦδη δὲ πέρα μεσούσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες 7
 τὸ στράτευμα ἔξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰπιτήδεια
 ὅ,τι τις ὁρῶη ἐντὸς τῆς Φάλαγγος, καὶ ἐξαίφνης ὁρῶσι
 τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινὰς ἐκ
 τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ Φάλαγγος ἱππέας τε
 πολλοὺς καὶ πεζοὺς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ῥαθί-
 νης ἦκον παρὰ Φαρναβάζου ἔχοντες τὴν δύναμιν. ἐπεὶ 8
 δὲ κατεῖδον τοὺς Ἑλληνας οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέ-
 χοντες αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. ἐκ τούτου
 εὐθὺς ὁ Ἀρηξίων σφαγιάζεται, καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ
 πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. ἔνθα δὲ Ξενοφῶν λέγει· Δο- 9
 κεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπιτάξασθαι τῇ Φά-
 λαγγι λόχους Φύλακας ἵν' ἂν που δέη, ὥσιν οἱ ἐπι-
 βοηθήσουντες τῇ Φάλαγγι καὶ οἱ πολέμιοι τεταραγμέ-
 νοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκεραίους. συνε-
 δόκει ταῦτα πᾶσιν. Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, προη- 10
 γεῖσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὥς μὴ ἐστήκωμεν,
 ἐπεὶ ὥφθημεν καὶ εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δ'
 ἦξω τοὺς τελευταίους λόχους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν

- 11 δοκεῖ. ἐκ τούτου οἱ μὲν ἥσυχοι προῆγον, ὁ δὲ τρεῖς
 ἀφελὼν τὰς τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας
 τὴν μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολιπόν-
 τας ὡς πλέθρον· Σαμόλας Ἀχαιὸς ταύτης ἦρχε τῆς
 τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ μέσῳ ἐχώρισεν ἔπεσθαι· Πυρ-
 ρίας Ἀρκὰς ταύτης ἦρχε· τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐω-
 12 νύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτῃ ἐφειστήκει. προΐόντες
 δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι ἐπὶ νάπει μεγάλῳ καὶ
 δυσπόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες εἰ διαβατέον εἴη τὸ νά-
 πος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηγούς καὶ λοχαγούς παρ-
 13 ιέναι ἐπὶ τὸ ἡγούμενον. καὶ ὁ Ξενοφῶν θαυμάσας ὅτι
 τὸ ἴσχον εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ ἀκούων τὴν παρ-
 εγγύην, ἐλαύνει ἢ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, λέγει
 Σοφαίνετος πρεσβύτατος ὢν τῶν στρατηγῶν ὅτι βου-
 14 λῆς ἄξιον εἴη εἰ διαβατέον ἐστὶ τοιοῦτον νάπος. καὶ
 ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν· Ἀλλ' ἴστε μὲν
 με, ὦ ἄνδρες, οὐδέναι πῶ κίνδυνον προξενήσαντα
 ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὁρῶ δεομένους ὑμᾶς
 15 εἰς ἀνδρειότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. νῦν δ' οὕτως ἔχει·
 ἀμαχεὶ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἦν γὰρ μὴ
 ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν ὀπότεαν
 16 ἀπίωμεν ἔψονται καὶ ἐπιπесоῦνται. ὁρᾶτε δὴ πότε-
 ρον κρεῖττον ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλομένους
 τὰ ὅπλα ἢ μεταβαλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας
 17 τοὺς πολεμίους θεᾶσθαι. ἴστε μέντοι ὅτι τὸ μὲν ἀπιέ-
 ναι ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε, τὸ δ' ἐφέπε-

σθαι καὶ τοῖς κακίοσι θάρρος ἐμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἥδιον
 ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἐπιοίην ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωροίην.
 καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς
 ἐλπίζετε δέξεσθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιστά-
 μεθα ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας 18
 ὀπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχε-
 σθαι ἄρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πο-
 λεμίοις ἐγὼ βουλοίμην ἂν εὖπορα πάντα φαίνεσθαι
 ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου δεῖ δι-
 δάσκεσθαι ὅτι οὐκ ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. θαυμάζω 19
 δ' ἔγωγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον φοβερὸν
 νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὧν διαπεπορεύμεθα χωρίων.
 πῶς γὰρ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς
 ἱππέας; πῶς δ' ἂν διεληλύθαμεν ὄρη, ἢν πελτασταὶ
 τοσοῖδε ἐφέπωνται; ἢν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατ- 20
 ταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἔνθα οὔτε πλοῖα ἔστι
 τὰ ἀπάζοντα οὔτε σῖτος ᾧ θρεψόμεθα μένοντες, δεή-
 σει δέ, ἢν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον πάλιν
 ἐξιέναι ἐπὶ τὰπιτήδεια. οὐκοῦν νῦν κρεῖττον ἡριστη- 21
 κότας μάχεσθαι ἢ αὖριον ἀναρίστους. ἄνδρες, τά τε
 ἱερὰ ἡμῖν καλὰ οἷ τε οἰωνοὶ αἰῖσιοι τά τε σφάγια
 κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἔτι τού-
 τους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἶδον, ἡδέως δειπνῆσαι οὐδ'
 ὅπου ἂν ἐθέλωσι σκηνῆσαι.

Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐ- 22
 δεῖς ἀντέλεγε. καὶ ὃς ἡγεῖτο, παραγγείλας διαβαίνειν

- ἢ ἕκαστος ἐτύγχανε τοῦ νάπους ὧν· θᾶττον γὰρ ἀθρόον
 ἐδόκει ἂν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα ἢ εἰ
 κατὰ τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπει ἦν ἐξεμηρύνοντο.
- 23 ἐπεὶ δὲ διέβησαν, παριῶν παρὰ τὴν Φάλαγγα ἔλεγεν·
 "Ἄνδρες, ἀναμιμνήσκεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς
 θεοῖς ὁμόσε ἰόντες νενικήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ
 πολεμίους Φεύγοντες, καὶ τοῦτο δ' ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ
- 24 ταῖς θύραις τῆς Ἑλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἔπεσθε ἡγεμόνι
 τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομαστί. ἡδύ
 τοι ἀνδρεῖόν τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα
- 25 μνήμην οἷς τις ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. ταῦτα παρε-
 λαύνων ἔλεγε καὶ ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ Φάλαγγος, καὶ
 τοὺς πελταστὰς ἐκατέρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρήγγελτο δὲ τὰ μὲν δόρατα
 ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι·
 ἔπειτα δ' εἰς προβολὴν καθέντας ἔπεσθαι βάδην καὶ
 μηδένα δρόμῳ διώκειν. ἐκ τούτου σύνθημα παρήει
 Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγεμών. οἱ δὲ πολέμιοι
- 26 ὑπέμενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ'
 ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες πελτασταὶ ἔθεον
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι
 ἀντίοι ὥρμησαν, οἳ θ' ἱππῆς καὶ τὸ στῆφος τῶν Βιθυ-
- 27 νῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστὰς. ἀλλ' ἐπεὶ ὑπην-
 τίαζεν ἡ Φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ πορευομένη καὶ
 ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ
 ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν, ἐν-

ταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἔφυγον. καὶ 28
 Τιμασίῳ μὲν ἔχων τοὺς ἱππέας ἐφείπετο, καὶ ἀπε-
 κτίννυσαν ὅσουςπερ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄντες. τῶν δὲ
 πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὺς διεσπάρη, καθ' ὃ οἱ
 Ἕλληνες ἱππῆς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἅτε οὐ σφόδρα
 διωκόμενον ἐπὶ λόφον συνέστη. ἐπεὶ δ' εἶδον οἱ Ἕλ- 29
 ληνες ὑπομένοντάς αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκιν-
 δυνότατον εἶναι ἰέναι ἤδη ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες
 οὖν εὐθὺς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα
 οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν αὖ διεσπάρη·
 ἀπέθανον δ' ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον παρεῖχε 30
 τὸ τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δ' εἶδον οἱ Ἕλληνες
 τό τε Φαρναβάζου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς καὶ τοὺς
 Βιθυνοὺς ἱππέας πρὸς τοῦτο συναθροισμένους καὶ ἀπὸ
 λόφου τινὸς καταθεωμένους τὰ γιγνόμενα, ἀπειρήκε-
 σαν μὲν, ὅμως δ' ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἰτέον εἶναι
 οὕτως ὅπως δύναιτο, ὡς μὴ τεθαρρηκότες ἀναπαύ-
 σαιτο. συνταξάμενοι δὲ πορεύονται. ἐντεῦθεν οἱ πολέ- 31
 μιοι ἱππῆς φεύγουσι κατὰ τοῦ πρανοῦς ὁμοίως ὥσπερ
 ὑφ' ἱππέων διωκόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο,
 ὃ οὐκ ἤδεσαν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ προαπετράποντο διώ-
 κοντες· ὁψὲ γὰρ ἦν. ἐπανελθόντες δ' ἐνθα ἡ πρώτη 32
 συμβολὴ ἐγένετο, στησάμενοι τρόπαιον ἀπῆσαν ἐπὶ
 θάλατταν περὶ ἡλίου δυσμάς· στάδιοι δ' ἦσαν ὡς ἐξή-
 κοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν VI.

καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅποι
 ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δ' Ἑλληνες προσέμενον μὲν
 Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἤξοντα,
 ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ
 τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυροὺς καὶ κριθάς,
 οἶνον, ὅσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ
 2 εἶχεν ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι
 τὸ στράτευμα ἀναπαυόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι,
 καὶ ἐλάμβανον οἱ ἐξιόντες· ὁπότε δ' ἐξίοι πᾶν τὸ
 στράτευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον
 5 ἔδοξεν εἶναι. ἤδη δ' ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ
 γὰρ ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων
 πόλεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατήγοντο, ἀκού-
 4 οντες ὡς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. ἔπεμπον δὲ
 καὶ οἱ πολέμιοι ἤδη οἱ πλησίον ὥκουν πρὸς Ξενοφῶντα,
 ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίζει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅ,τι
 δέοι ποιοῦντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἐπεδείκνυεν αὐτοὺς
 5 τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται
 δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγχανε δὲ τὸ
 στράτευμα ἔξω ὅν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς
 οἰχόμενοι ἄλλοι ἄλλη εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα
 πολλά· ὁκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξίππῳ λέ-
 γουσιν, ὅς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τρα-
 πεζοῦντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρό-
 βατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι.
 6 εὐθὺς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιστῶτας τῶν

στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἶη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἐλθὼν ὅτι ἄρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἄρπάζοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ 7 μὲν λαβὼν ἦγέ τινα· περιτυχὼν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δέξιππον, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. ἐδέδισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἔφευγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ 8 οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκώλυόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἶη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἴτιον εἶη τὸ τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέ- 9 ανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξιππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ὥς πολεμίους. ἐνταῦθα πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι τοῖς 10 Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη γενέσθαι, εἰ μὴ τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα τοῦ βάλλειν καὶ τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ ὃν ἐξήτει 11 Ἀγασίας διὰ τέλους φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ' ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀναστὰς ἔλεξεν· ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ 12 οὐ φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως

ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἅπεισιν ὥσπερ λέγει.
 εἰσὶ μὲν γὰρ ἐγγὺς αἱ Ἑλληνίδες πόλεις· τῆς δ'
 Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προεστήκασιν· ἱκανοὶ δέ εἰσι
 καὶ εἷς ἕκαστος Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ,τι
 15 βούλονται διαπράττεσθαι. εἰ οὖν οὗτος πρῶτον μὲν
 ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλήσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις ἄρ-
 μοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι ὡς
 ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνόμους ὄντας, ἔτι
 δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος ὁ λόγος περὶ
 ἡμῶν ἥξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ ἀποπλεῖν·
 καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ
 14 θαλάττῃ τὸν νῦν χρόνον. οὐκ οὐδὲ ἐνὸς ἀνδρὸς
 ἕνεκα οὐδὲ δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλάδος ἀπέ-
 χεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅ,τι ἂν κελεύωσι· καὶ γὰρ αἱ
 15 πόλεις ὅθεν ἐσμεν πείθονται αὐτοῖς. ἐγὼ μὲν οὖν,
 καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς Κλέανδρον ὡς
 οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν
 ἐκέλευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς τῆς αἰτίας
 καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας Φῆ ἐμέ τι τούτων
 αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω ἑμαυτοῦ, εἰ ἐγὼ πετρο-
 βολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς ἐσχάτης
 16 δίκης ἄξιος εἶναι, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην. Φημὶ δὲ καὶ
 εἴ τινα ἄλλον αἰτιᾶται, χρῆναι ἑαυτὸν παρασχεῖν
 Κλεάνδρῳ κρῖναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι
 τῆς αἰτίας εἴητε. ὡς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰ οἰόμε-
 νοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι

ἀντὶ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρ-
ξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀγασίας· Ἐγώ, ὦ 17
ἄνδρες, ὁμνυμι θεοὺς καὶ θεὰς ἢ μὴν μήτε με Ξενο-
Φῶντα κελεῦσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον
ὑμῶν μηδένα· ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον
τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δεξίππου, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε
ὑμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην,
ὁμολογῶ. καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δ' ἐμαυ- 18
τόν, ὥσπερ Ξενοφῶν λέγει, παρασχίσω κρίναντι Κλε-
άνδρῳ ὅ,τι ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου οὖν ἕνεκα
μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις σώζοισθέ τε ἀσφαλῶς
ὅποι ἐθέλει ἕκαστος. συμπέμψατε μέντοι μοι ὑμῶν
αὐτῶν ἐλόμενοι πρὸς Κλέανδρον οἵτινες, ἂν τι ἐγὼ πα-
ραλίπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ 19
τούτου ἔδωκεν ἡ στρατιὰ οὕστινας βούλοιτο προελόμε-
νον ἰέναι. ὁ δὲ προείλετο τοὺς στρατηγούς. μετὰ ταῦ-
τα ἐπορεύοντο πρὸς Κλέανδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρα-
τηγοὶ καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπ' Ἀγασίου. καὶ ἔλε- 20
γον οἱ στρατηγοί· Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατιὰ πρὸς
σέ, ὦ Κλέανδρε, καὶ κελεύουσί σε, εἴτε πάντας αἰ-
τιᾶ, κρίναντα σὲ αὐτὸν χρῆσθαι ὅ,τι ἂν βούλῃ, εἴτε
ἓνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλείους αἰτιᾶ, τούτους ἀξιοῦσι
παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τινὰ
αἰτιᾶ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἴτε καὶ ἄλλον τινά,
Φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλῃ πεί-

- 11 δοκεῖ. ἐκ τούτου οἱ μὲν ἥσυχοι προῆγον, ὁ δὲ τρεῖς
 ἀφελὼν τὰς τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας
 τὴν μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολιπόν-
 τας ὡς πλέθρον· Σαμόλας Ἀχαιὸς ταύτης ἦρχε τῆς
 τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ μέσῳ ἐχώρισεν ἔπεσθαι· Πυρ-
 ρίας Ἀρκὰς ταύτης ἦρχε· τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐω-
 12 νύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτῃ ἐφειστήκει. προϊόντες
 δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι ἐπὶ νάπει μεγάλῳ καὶ
 δυσπόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες εἰ διαβατέον εἴη τὸ νά-
 πος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηγούς καὶ λοχαγούς παρ-
 13 ιέναι ἐπὶ τὸ ἡγούμενον. καὶ ὁ Ξενοφῶν θαυμάσας ὅτι
 τὸ ἴσχον εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ ἀκούων τὴν παρ-
 εγγύην, ἐλαύνει ἢ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, λέγει
 Σοφαίνετος πρεσβύτατος ὢν τῶν στρατηγῶν ὅτι βου-
 14 λῆς ἄξιον εἴη εἰ διαβατέον ἐστὶ τοιοῦτον νάπος. καὶ
 ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν· Ἀλλ' ἴστε μὲν
 με, ὦ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προξενήσαντα
 ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὁρῶ δεομένους ὑμᾶς
 15 εἰς ἀνδρείότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. νῦν δ' οὕτως ἔχει·
 ἀμαχεὶ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἦν γὰρ μὴ
 ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν ὀπότεαν
 16 ἀπίωμεν ἔψονται καὶ ἐπιπесоῦνται. ὁρᾶτε δὴ πότε-
 ρον κρεῖττον ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλομένους
 τὰ ὅπλα ἢ μεταβαλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας
 17 τοὺς πολεμίους θεᾶσθαι. ἴστε μέντοι ὅτι τὸ μὲν ἀπιέ-
 ναι ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε, τὸ δ' ἐφέπε-

σθαι καὶ τοῖς κακίοσι θάρρος ἐμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἥδιον
 ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἐπιοίην ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωροίην.
 καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς
 ἐλπίζετε δέξεσθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιστά-
 μεθα ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας 18
 ὀπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχε-
 σθαι ἄρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πο-
 λεμίοις ἐγὼ βουλοίμην ἂν εὖπορα πάντα φαίνεσθαι
 ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου δεῖ δι-
 δάσκεσθαι ὅτι οὐκ ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. θαυμάζω 19
 δ' ἐγωγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον φοβερὸν
 νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὧν διαπεπορεύμεθα χωρίων.
 πῶς γὰρ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς
 ἱππέας; πῶς δ' ἂν διεληλύθαμεν ὄρη, ἣν πελτασταὶ
 τοσοῖδε ἐφέπωνται; ἣν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατ- 20
 ταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἔνθα οὔτε πλοῖα ἔστι
 τὰ ἀπάζοντα οὔτε σῖτος ᾧ θρεψόμεθα μένοντες, δεή-
 σει δέ, ἣν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον πάλιν
 ἐξιέναι ἐπὶ τὰπιτήδεια. οὐκοῦν νῦν κρεῖττον ἡριστη- 21
 κότας μάχεσθαι ἢ αὖριον ἀναρίστους. ἄνδρες, τά τε
 ἱερὰ ἡμῖν καλὰ οἳ τε οἶωνοὶ αἴσιοι τά τε σφάγια
 κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἔτι τού-
 τους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἶδον, ἡδέως δειπνῆσαι οὐδ'
 ὅπου ἂν ἐθέλωσι σκηνῆσαι.

Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐ- 22
 δεὶς ἀντέλεγε. καὶ ὃς ἡγεῖτο, παραγγείλας διαβαίνειν

ἢ ἕκαστος ἐτύγχανε τοῦ νάπους ὦν· θᾶττον γὰρ ἀθρόον
 ἐδόκει ἂν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα ἢ εἰ
 κατὰ τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπει ἦν ἐξεμηρύοντο.
 23 ἐπεὶ δὲ διέβησαν, παριὼν παρὰ τὴν Φάλαγγα ἔλεγεν·
 "Ἄνδρες, ἀναμιμνήσκεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς
 θεοῖς ὁμόσε ἰόντες νενικήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ
 πολεμίους Φεύγοντες, καὶ τοῦτο δ' ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ
 24 ταῖς θύραις τῆς Ἑλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἔπεσθε ἡγεμόνι
 τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομαστί. ἡδύ
 τοι ἀνδρεῖόν τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα
 25 μνήμην οἷς τις ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. ταῦτα παρε-
 λαύνων ἔλεγε καὶ ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ Φάλαγγος, καὶ
 τοὺς πελταστὰς ἐκατέρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρήγγελτο δὲ τὰ μὲν δόρατα
 ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι·
 ἔπειτα δ' εἰς προβολὴν καθέντας ἔπεσθαι βάδην καὶ
 μηδένα δρόμῳ διώκειν. ἐκ τούτου σύνθημα παρήει
 Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγεμὼν. οἱ δὲ πολέμιοι
 26 ὑπέμενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ'
 ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες πελτασταὶ ἔθεον
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι
 ἀντίοι ὥρμησαν, οἳ θ' ἱππῆς καὶ τὸ στῆφος τῶν Βιθυ-
 27 νῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστὰς. ἀλλ' ἐπεὶ ὑπην-
 τίαζεν ἡ Φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ πορευομένη καὶ
 ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ
 ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν, ἐν-

ταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἐφυγον. καὶ 28
 Τιμασίῳ μὲν ἔχων τοὺς ἱππέας ἐφείπετο, καὶ ἀπε-
 κτίννυσαν ὅσουςπερ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄντες. τῶν δὲ
 πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὺς διεσπάρη, καθ' ὃ οἱ
 Ἕλληνες ἱππῆς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἅτε οὐ σφόδρα
 διωκόμενον ἐπὶ λόφον συνέστη. ἐπεὶ δ' εἶδον οἱ Ἕλ- 29
 ληνες ὑπομένοντάς αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκιν-
 δυνότατον εἶναι ἰέναι ἤδη ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες
 οὖν εὐθὺς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα
 οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν αὖ διεσπάρη·
 ἀπέθανον δ' ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον παρεῖχε 30
 τὸ τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δ' εἶδον οἱ Ἕλληνες
 τό τε Φαρναβάζου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς καὶ τοὺς
 Βιθυνοὺς ἱππέας πρὸς τοῦτο συναθροισμένους καὶ ἀπὸ
 λόφου τινὸς καταθεωμένους τὰ γιγνόμενα, ἀπειρήκε-
 σαν μὲν, ὅμως δ' ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἰτέον εἶναι
 οὕτως ὅπως δύναιτο, ὡς μὴ τεθαρρηκότες ἀναπαύ-
 σαιτο. συνταξάμενοι δὴ πορεύονται. ἐντεῦθεν οἱ πολέ- 31
 μιοι ἱππῆς φεύγουσι κατὰ τοῦ πρανοῦς ὁμοίως ὥσπερ
 ὑφ' ἱππέων διωκόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο,
 ὃ οὐκ ἤδεσαν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ προαπετράποντο διώ-
 κοντες· ὁψὲ γὰρ ἦν. ἐπανελθόντες δ' ἐνθα ἡ πρώτη 32
 συμβολὴ ἐγένετο, στησάμενοι τρόπαιον ἀπῆσαν ἐπὶ
 θάλατταν περὶ ἡλίου δυσμάς· στάδιοι δ' ἦσαν ὡς ἐξή-
 κοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν VI.

καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅποι
 ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δ' Ἕλληνες προσέμενον μὲν
 Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὥς ἤξοντα,
 ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ
 τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἄδεῶς πυροὺς καὶ κριθάς,
 οἶνον, ὅσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ
 2 εἶχεν ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι
 τὸ στράτευμα ἀναπαυόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι,
 καὶ ἐλάμβανον οἱ ἐξιόντες· ὁπότε δ' ἐξίοι πᾶν τὸ
 στράτευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον
 3 ἔδοξεν εἶναι. ἤδη δ' ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ
 γὰρ ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων
 πόλεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατήγοντο, ἀκού-
 4 οντες ὥς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. ἔπεμπον δὲ
 καὶ οἱ πολέμιοι ἤδη οἱ πλησίον ὥκουν πρὸς Ξενοφῶντα,
 ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίζει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅ,τι
 δέοι ποιοῦντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἐπεδείκνυεν αὐτοὺς
 5 τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται
 δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγχανε δὲ τὸ
 στράτευμα ἔξω ὅν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς
 οἰχόμενοι ἄλλοι ἄλλη εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα
 πολλά· ὁκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξίππῳ λέ-
 γουσιν, ὅς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τρα-
 πεζοῦντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρό-
 βατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι.
 6 εὐθὺς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιστῶτας τῶν

στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἶη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἐλθὼν ὅτι ἄρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἄρπάζοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ 7 μὲν λαβὼν ἦγέ τινα· περιτυχὼν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δέξιππον, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. ἐδέδισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἔφευγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ 8 οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκώλυόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἶη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἴτιον εἶη τὸ τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξιππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθесθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ὥς πολεμίους. ἐνταῦθα πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι τοῖς 10 Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη γενέσθαι, εἰ μὴ τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα τοῦ βάλλειν καὶ τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ ὃν ἐξήτει 11 Ἀγασίας διὰ τέλους φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ' ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀναστὰς ἔλεξεν· ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ 12 οὐ φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως

ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν ὥσπερ λέγει.
 εἰσὶ μὲν γὰρ ἐγγύς αἱ Ἑλληνίδες πόλεις· τῆς δ'
 Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προεστήκασιν· ἱκανοὶ δέ εἰσι
 καὶ εἷς ἕκαστος Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ,τι
 15 βούλονται διαπράττεσθαι. εἰ οὖν οὗτος πρῶτον μὲν
 ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλήσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις ἁρ-
 μοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι ὡς
 ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνόμους ὄντας, ἔτι
 δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος ὁ λόγος περὶ
 ἡμῶν ἥξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ ἀποπλεῖν·
 καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ
 14 θαλάττῃ τὸν νῦν χρόνον. οὐκ οὐδεὶς οὐτε ἐνὸς ἀνδρὸς
 ἕνεκα οὐτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλάδος ἀπέ-
 χεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅ,τι ἂν κελεύωσι· καὶ γὰρ αἱ
 15 πόλεις ὅθεν ἔσμεν πείθονται αὐτοῖς. ἐγὼ μὲν οὖν,
 καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς Κλέανδρον ὡς
 οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν
 ἐκέλευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς τῆς αἰτίας
 καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας Φῆ ἔμέ τι τούτων
 αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω ἑμαυτοῦ, εἰ ἐγὼ πετρο-
 βολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς ἐσχάτης
 16 δίκης ἄξιος εἶναι, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην. Φημὶ δὲ καὶ
 εἴ τινα ἄλλον αἰτιᾶται, χρῆναι ἑαυτὸν παρασχεῖν
 Κλεάνδρῳ κρῖναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι
 τῆς αἰτίας εἴητε. ὡς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰ οἰόμε-
 νοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι

ἀντὶ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρ-
ξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀγασίας· Ἐγώ, ὧ 17
ἄνδρες, ὁμνυμι θεοὺς καὶ θεὰς ἢ μὴν μήτε με Ξενο-
Φῶντα κελεῦσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον
ὑμῶν μηδένα· ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον
τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δεξίππου, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε
ὑμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην,
ὁμολογῶ. καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δ' ἐμαυ- 18
τόν, ὥσπερ Ξενοφῶν λέγει, παρασχίσω κρίναντι Κλε-
άνδρῳ ὅ,τι ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου οὖν ἔνεκα
μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις σώζοισθέ τε ἀσφαλῶς
ὅποι ἐθέλει ἕκαστος. συμπέμψατε μέντοι μοι ὑμῶν
αὐτῶν ἐλόμενοι πρὸς Κλέανδρον οἵτινες, ἂν τι ἐγὼ πα-
ραλίπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ 19
τούτου ἔδωκεν ἡ στρατιὰ οὕστινας βούλοιτο προελόμε-
νον ἰέναι. ὁ δὲ προείλετο τοὺς στρατηγούς. μετὰ ταῦ-
τα ἐπορεύοντο πρὸς Κλέανδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρα-
τηγοὶ καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπ' Ἀγασίου. καὶ ἔλε- 20
γον οἱ στρατηγοί· Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατιὰ πρὸς
σέ, ὧ Κλέανδρε, καὶ κελεύουσί σε, εἴτε πάντας αἰ-
τιᾶ, κρίναντα σὲ αὐτὸν χρῆσθαι ὅ,τι ἂν βούλη, εἴτε
ἓνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλείους αἰτιᾶ, τούτους ἀξιοῦσι
παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τινὰ
αἰτιᾶ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἴτε καὶ ἄλλον τινά,
Φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλῃ πεί-

- 21 θεσθαι. μετὰ ταῦτα παρελθὼν ὁ Ἀγασίας εἶπεν· Ἐγὼ
 εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφελόμενος Δέξιππου ἄγοντος
 22 τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ παίειν κελεύσας Δέξιππον. τοῦ-
 τον μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ
 αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου
 ἥς ἡγησάμεθα παρὰ Τραπεζουντίων ἐφ' ᾧ τε πλοῖα
 συλλέγειν ὥς σωζοίμεθα, καὶ ἀποδράντα καὶ προδόντα
 23 τοὺς στρατιώτας μεθ' ὧν ἐσώθη. καὶ τοὺς τε Τραπε-
 ζουντίους ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοὶ
 δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ
 ἀπολώλαμεν. ἤκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὥς ἄπορον εἶη
 πεζῇ ἀπιόντας τοὺς ποταμούςς τε διαβῆναι καὶ σωθῆ-
 ναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφει-
 24 λόμην. εἰ δὲ σὺ ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, εὖ
 ἴσθ' ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων ἐποίησα. νόμιζε δ', ἐὰν ἐμὲ
 νῦν ἀποκτείνης, δι' ἄνδρα δειλὸν τε καὶ πονηρὸν ἄν-
 δρα ἀγαθὸν ἀπεκτονῶς ἔσεσθαι.
- 25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον
 μὲν οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκῶς εἶη· οὐ μέντοι
 ἔφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος βίαια
 χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ
 26 ὑμεῖς νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης τυχεῖν. νῦν μὲν οὖν
 ἅπιτε καταλιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ
 κελεύσω, πάρεστε πρὸς τὴν κρίσιν. αἰτιῶμαι δ' οὔτε
 τὴν στρατιὰν οὔτε ἄλλον οὐδένα ἔτι, ἐπεὶ οὗτος αὐ-
 27 τὸς ὁμολογεῖ ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα. ὁ δ' ἀφαιρεθεὶς

εἶπεν · Ἐγώ, ὦ Κλέανδρε, εἰ καὶ οἶμαι με ἀδικοῦντά
 τι ἄγεσθαι, οὔτ' ἔπαιον οὐδένα οὔτ' ἔβαλλον, ἀλλ'
 εἶπον ὅτι δημόσια εἴη τὰ πρόβατα · ἦν γὰρ τῶν στρα-
 τιωτῶν δόγμα, εἴ τις τι ὁπότε ἡ στρατιὰ ἐξίοι ἰδίᾳ
 λήζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ ληφθέντα. ταῦτα εἶπον · 28
 καὶ ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγ-
 γοιτο μηδεὶς, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὸ μέρος διασώσῃ
 τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν ῥήτραν τὰ χρήματα. πρὸς
 ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν · Ἐπεὶ τοίνυν τοιοῦτος εἶ,
 κατάμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βουλευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἄμφι Κλέανδρον ἠρίστων · τὴν 29
 δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πέμ-
 ψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ τῶν
 ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρα- 30
 τηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην
 καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδαιοι εἶναι δεῖσθαι
 Κλεάνδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφεῖναι τὸν ἄνδρα. ἐλ- 31
 θὼν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει · Ἔχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε,
 τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιὰ σοι ὑφεῖτο ὅ,τι ἐβούλου
 ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἑαυτῶν ἀπάντων ·
 νῦν δέ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δίδόναι σφίσι τὸν ἄν-
 δρα καὶ μὴ κατακαίνειν · πολλὰ γὰρ ἐν τῷ πρόσθεν
 χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην. ταῦτα δέ σου 52
 τυχόντες ὑπισχνοῦνταί σοι ἀντὶ τούτων, ἦν βούλη
 ἡγεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἦν οἱ θεοὶ ἴλεω ᾧσιν, ἐπιδείξῃ
 σοι καὶ ὡς κόσμιοί εἰσι καὶ ὡς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πει-

- θόμενοι τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι.
- 33 δέονται δέ σου καὶ τοῦτο παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα
 ἑαυτῶν πεῖραν λαβεῖν καὶ Δεξιππου καὶ σφῶν τῶν
 ἄλλων οἷος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἑκάστοις
- 34 νεῖμαι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος· Ἀλλὰ ναὶ τὸ
 σιῶ, ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. καὶ τῷ τε
 ἄνδρε ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἦν οἱ
 θεοὶ παραδιδῶσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ
 πολὺ οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὓς ἐγὼ περὶ ὑμῶν
 ἐνίων ἤκουον ὥς τὸ στράτευμα ἀφισαῖτε ἀπὸ Λακε-
 δαιμονίων.
- 35 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες
 τὸ ἄνδρε, Κλέανδρος δ' ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ
 συνῆν Ξενοφῶντι Φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο.
 ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοῦς τὸ παραγγελλόμενον εὐ-
 τάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν
- 36 γενέσθαι αὐτῶν. ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς
 ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρα-
 τηγοὺς εἶπεν· Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐθέλει γίγνεσθαι τὰ
 ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἕνεκα·
 ὑμῖν γάρ, ὥς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας·
 ἀλλὰ πορεύεσθε. ἡμεῖς δ' ὑμᾶς, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἤκητε,
 δεξόμεθα ὥς ἂν δυνώμεθα κάλλιστα.
- 37 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ
 δημόσια πρόβατα· ὁ δὲ δεξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέ-
 δωκε. καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει, οἱ δὲ στρατιῶται δια-

θέμενοι τὸν σῖτον ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι καὶ τὰλλα
 ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν. ἐπεὶ δ' 38
 οὐδενὶ ἐνετύγχανον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε
 ἔχοντές τι εἰς τὴν Φιλίαν ἐλθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς εἰς
 τοῦρπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ
 νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδρά-
 ποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκταῖοι εἰς Χρυσό-
 πολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ
 λαφυροπωλοῦντες.

Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρά- LIB.
 τευμα μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν στρατεύηται, πέμ- VII.
 ψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὃ δ' ἔτυχεν ἐν
 Βυζαντίῳ ὢν, ἔδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς
 Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσιν αὐτῷ ὅσα
 δέοι. καὶ ὁ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατη- 2
 γοὺς καὶ λοχαγοὺς εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ
 διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ 3
 μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξε-
 νοφῶν δ' εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀπαλλαξείοι τε ἤδη τῆς
 στρατιᾶς καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. ὃ δ' Ἀναξίβιος ἐκέ-
 λευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειθ' οὕτως ἀπαλλάττε-
 σθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσιν.

Σεύθης δ' ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει 4
 Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι ὅπως διαβῇ τὸ στράτευ-
 μα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ
 μεταμελήσει. ὃ δ' εἶπεν· Ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα 5

διαβήσεται· τούτου οὖν ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτ' ἐμοὶ μήτ' ἄλλω μηδενί· ἐπειδὰν δὲ διαβῇ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω ὥς ἂν αὐτῷ δοκῇ.

- 6 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὥς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνη-
- 7 ρῶς συνεσκευάζοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλεάνδρῳ τῷ ἄρμυστῇ ξένος γεγενημένος προσελθὼν ἡσπάζετο αὐτὸν ὥς ἀποπλευσόμενος ἤδη. ὁ δ' αὐτῷ λέγει, Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἤδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει
- 8 τὸ στράτευμα. ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλ' αἷτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ ἐπισιτισμοῦ
- 9 δεόμενοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη, ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὥς συμπορευσόμενον, ἐπειδὰν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. οὕτως
- 10 ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα. ὁ δ' ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασμένους, καὶ πρὸς ἀνειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξῆσαν
- 11

οἳ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἤδη πάντες
 πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἑτεόνικος εἰστήκει παρὰ
 τὰς πύλας ὥς ὁπότε ἔξω γένοιντο πάντες συγκλήσων
 καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δ' Ἀναξίβιος συγκαλέ- 12
 σας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· Τὰ
 μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων
 κωμῶν· εἰσὶ δ' αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ
 τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς τὴν Χερ-
 ρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει. ἐπακού-
 σαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα, ἢ καὶ τῶν 13
 λοχαγῶν τις ἐξαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. καὶ οἱ
 μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τε τοῦ Σεύθου πό-
 τερα πολέμιος εἴη ἢ Φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ
 ἱεροῦ ὅρους δέοι πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς
 Θράκης. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο οἱ στρατιῶται 14
 ἀναρπάσαντες τὰ ὅπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύ-
 λας, ὥς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. ὁ δ' Ἑτεό-
 νικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὥς εἶδον προσθέοντας τοὺς
 ὀπλίτας, συγκλήουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμ-
 βάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας καὶ 15
 ἔλεγον ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς
 πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ
 μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δ' ἔθεον ἐπὶ θάλατταν 16
 καὶ παρὰ τὴν χιλὴν τοῦ τείχους ὑπερβαίνουσιν εἰς
 τὴν πόλιν, ἄλλοι δ' οἱ ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν
 στρατιωτῶν, ὥς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα,

διακόψαντες ταῖς ἀξίναῖς τὰ κληῖθρα ἀναπεταννύασι
τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

- 17 Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὥς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας μὴ
ἐφ' ἄρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα
κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώ-
ταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ
18 ὄχλῳ. οἱ δὲ Βυζάντιοι ὥς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ
εἰσπίπτουσι, Φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ
πλοῖα, οἱ δ' οἴκαδε, ὅσοι δ' ἐνδον ἐτύγχανον ὄντες
ἔξω ἔθεον, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὥς ἐν ταῖς
τριήρεσι σώζοιντο, πάντες δ' ὥντο ἀπολωλέναι, ὥς
19 ἐαλωκυίας τῆς πόλεως. ὁ δ' Ἑτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν
ἀποφεύγει. ὁ δ' Ἀναξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατ-
ταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν,
καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνης Φρουρούς· οὐ
γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἴσχειν
20 τοὺς ἄνδρας. οἱ δὲ στρατιῶται ὥς εἶδον τὸν Ξενοφῶν-
τα, προσπίπτουσιν πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· Νῦν
σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. ἔχεις πόλιν,
ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσού-
τους. νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαιοι καὶ
21 ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ἀλλ'
εὖ τε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυ-
μεῖτε, θέσθε τὰ ὅπλα ἐν τάξει ὥς τάχιστα. καὶ αὐ-
τός τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε
22 παρεγγυᾶν τίθεσθαι τὰ ὅπλα. οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν

ταττόμενοι οἳ τε ὀπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ
 ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἑκάτερον παρ-
 εδεδραμήκεσαν. τὸ δὲ χωρίον οἶον κάλλιστον ἐντάξα- 23
 σθαί ἐστι τὸ Θράκιον καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ
 πεδινόν. ἐπεὶ δ' ἔκειτο τὰ ὄπλα, συγκαλεῖ ὁ Ξενο-
 Φῶν τὴν στρατιάν καὶ λέγει τάδε· Ὅτι μὲν ὀργίζε- 24
 σθε, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πά-
 σχειν ἑξαπατώμενοι οὐ θαυμάζω. ἦν δὲ τῷ θυμῷ χα-
 ριζώμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς
 ἑξαπάτης τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν
 διαρπάσωμεν, ἐνθυμήθητε ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. πολέμιοι 25
 μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς
 συμμάχοις. οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο εἰκάζειν δὴ
 πάρεστιν, ἑορακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νυνδὴ γε-
 γεννημένα. ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθομεν εἰς τὸν πό- 26
 λεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους
 ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ' ἐν τοῖς
 νεωρίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολ-
 λῶν χρημάτων ἐν πόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ'
 ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ
 μεῖον ἢ χιλίων ταλάντων, ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων
 ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις
 καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο
 τὸ Βυζάντιον ὅπου νῦν ἐσμεν, κατεπολεμήθημεν οὕ-
 τως ὥς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε. νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰό- 27
 μεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων

συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ ὅσοι ἐκεί-
 νοις τότε ἦσαν σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων,
 Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρ-
 βάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου
 δ' αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησό-
 μενοί τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα;
 τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων
 28 ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι; μὴ πρὸς θεῶν
 μαινώμεθα μὴδ' αἰσχυρῶς ἀπολώμεθα πολέμιοι ὄντες
 καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε
 καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς πόλεσιν εἰσι πάντες ταῖς
 ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον
 μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα
 κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ εἰς ἣν πρώτην ἤλθομεν, ταύ-
 29 τὴν ἐξαλαπάξομεν. ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι πρὶν
 ταῦτα ἐπιδεῖν ὑφ' ὑμῶν γενομένα μυρίας ἐμέ γε κατὰ
 γῆς ὀργυιᾶς γενέσθαι. καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλλη-
 νας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων προεστηκόσι πειθομένους
 πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε
 ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ
 30 στέρεσθαι. καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμπαντας Ἀναξιβίῳ
 εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσונτες παρεληλύθα-
 μεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἦν μὲν δυνώμεθα παρ' ὑμῶν
 ἀγαθόν τι εὐρίσκεσθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσונτες
 ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.
 31 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἰερώνυμόν τε Ἡλεῖον

ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον
Ἀχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.

Ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται 32
Κοιρατάδας Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα πε-
ριῆει ἀλλὰ στρατηγιῶν καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἴ τις ἢ
πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προσελθὼν
ἔλεγεν ὅτι ἕτοιμος εἴη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλτα
καλούμενον τῆς Θράκης, ἔνθα πολλὰ καὶ ἀγαθὰ λή-
ψοιντο· ἔστε δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν 33
ἔφη καὶ σῖτα καὶ ποτά. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρα- 35
τιώταις καὶ τὰ παρ' Ἀναξιβίου ἅμα ἀπαγγελλόμενα·
ἀπεκρίνατο γὰρ ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελή-
σει, ἀλλὰ τοῖς τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ
αὐτὸς βουλεύσοιτο περὶ αὐτῶν ὅτι δύναιτο ἀγαθόν·
ἐκ τούτου οἱ στρατιῶται τὸν τε Κοιρατάδαν δέχονται 34
στρατηγὸν καὶ ἔξω τοῦ τείχους ἀπῆλθον. ὁ δὲ Κοι-
ρατάδας συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσε-
σθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν καὶ 35
σῖτα καὶ ποτὰ τῇ στρατιᾷ. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθον, ὁ Ἀνα- 35
ξίβιος ἐκλησέ τε τὰς πύλας καὶ ἐκήρυξεν ὃς ἂν ἀλῶ
ἔνδον ὦν τῶν στρατιωτῶν ὅτι πεπράσεται. τῇ δ' ὑστε- 36
ραίᾳ Κοιρατάδας μὲν ἔχων τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν 36
ἦκε καὶ ἄλφιστα φέροντες εἶποντο αὐτῷ εἴκοσιν ἄν-
δρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἴκοσι καὶ ἑλαῶν τρεῖς καὶ σκο-
ρόδων ἀνὴρ ὅσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίον καὶ ἄλλος
κρομμύων. ταῦτα δὲ καταθέμενος ὥς ἐπὶ δάσμευσιν 37

37 ἐθύετο. Ξενοφῶν δὲ μεταπεμψάμενος Κλέανδρον ἐκέ-
 λευε διαπραῖξαι ὅπως εἰς τὸ τεῖχος εἰσέλθοι καὶ ἀπο-
 38 πλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. ἐλθὼν δ' ὁ Κλέανδρος μάλα
 μόλις ἔφη διαπραξάμενος ἦκειν· λέγειν γὰρ Ἀνα-
 ξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἶη τοὺς μὲν στρατιώτας
 πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δ' ἔνδον· τοὺς
 Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς εἶναι πρὸς
 ἀλλήλους· ὁμῶς δ' εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν, εἰ μέλ-
 39 λοις σὺν αὐτῷ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν ἀσπασά-
 μενος τοὺς στρατιώτας εἴσω τοῦ τείχους ἀπῆει σὺν
 Κλεάνδρῳ. ὁ δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτη ἡμέρᾳ οὐκ
 ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώταις·
 τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν βω-
 μὸν καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσ-
 40 ελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεὺς καὶ Νέων ὁ Ἀσι-
 ναῖος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδα
 μὴ θύειν, ὥς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ
 40 δώσει τὰπιτήδεια. ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. ἐπεὶ
 δὲ πολλῶν ἐνέδει αὐτῷ ὥστε ἡμέρας σῖτον ἐκάστῳ
 γενέσθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπῆει
 τὴν στρατηγίαν ἀπειπών.

II. Νέων δ' ὁ Ἀσιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιὸς καὶ
 Φιλήσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιὸς καὶ Τι-
 μασίῳ ὁ Δαρδανεὺς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ
 εἰς κώμας τῶν Θρακῶν προελθόντες τὰς κατὰ Βυζάν-
 2 τιον ἐστράτοπέδεύοντο. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον,

Κλεάνωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι
 ἄγειν· ἔπειθε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον,
 τῷ δὲ γυναῖκα· Νέων δ' εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος, εἰ
 ὑπὸ Λακεδαιμονίοις γένοιτο, παντὸς ἂν προεστάναι
 τοῦ στρατεύματος· Τιμασίῳ δὲ προὔθυμεῖτο πέραν
 εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἰόμενος ἂν οἴκαδε
 κατελθεῖν· καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτ' ἐβούλοντο· δια- 3
 τριβομένου δὲ τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ
 μὲν τὰ ὅπλα ἀποδόμενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον
 ὥς ἐδύναντο, οἱ δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις κατεμίγνυντο.
 Ἀποπλέοντι δ' Ἀναξιβίῳ ἐκ Βυζαντίου συναντᾷ 4
 Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρῳ Βυζαντίου
 ἄρμοστής· ἐλέγετο δ' ὅτι ναύαρχος διάδοχος Πῶλος
 ὅσον οὐ παρείη ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον· καὶ Ἀναξίβιος 5
 τῷ μὲν Ἀριστάρχῳ ἐπιστέλλει ὁπόσους ἂν εὖρῃ ἐν
 Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολειμμένους ἀπο-
 δόσθαι· ὃ δὲ Κλέανδρος οὐδέν' ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ 6
 τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν οἰκτείρων καὶ ἀναγκάζων
 οἰκίᾳ δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα,
 οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων ἀπέδοτο· Ἀναξίβιος δὲ πα- 6
 ραπλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρνάβαζον κατὰ
 τὰ συγκείμενα· ὃ δ' ἐπεὶ ἤσθετο Ἀρίσταρχόν τε
 ἤκοντα εἰς Βυζάντιον ἄρμοστέην καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι
 ναυαρχοῦντα, Ἀναξιβίου μὲν ἡμέλησε, πρὸς Ἀρί-
 σταρχον δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου
 στρατεύματος ἅπερ καὶ πρὸς Ἀναξίβιον.

- 7 Ἐκ τούτου ὁ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κελεύει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ὥς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροίζειν τῶν διεσπαρμένων ὥς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάζειν εἰς τὴν Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύοντα τοὺς Περινθίους ὥς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι
- 8 τοῖς ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν διαπλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐδέξαντο ἡδέως καὶ εὐθὺς εἶποντο ἄσμενοι ὥς διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.
- 9 Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἤκοντα πάλιν πέμψας πρὸς αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν ἄγειν πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνούμενος αὐτῷ ὅτι ὦρετο λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἶόν
- 10 τε εἶη τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ὦχετο. οἱ δ' Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων μὲν ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὥς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περινθίων ἦν.
- 11 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἔπραττε περὶ πλοίων, ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν. ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος Ἀρίσταρχος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἁρμοστής, ἔχων δύο τριήρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις ἀπεῖπε μὴ διάγειν ἐλθὼν τε ἐπὶ τὸ στράτευμα

τοῖς στρατιώταις εἶπε μὴ περαιοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ 12
 πρὸς τοῦτο ἐπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' Ἀρίσταρχος
 ἔλεξεν· Ἀναξίβιος μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ
 δὲ τῇδε ἁρμοστής· εἰ δέ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ
 θαλάττῃ, καταδύσω. ταῦτ' εἰπὼν ᾤχετο εἰς τὸ τεῖχος.
 τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεταπέμπεται τοὺς στρατηγούς καὶ 13
 λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ἤδη δ' ὄντων πρὸς τῷ
 τείχει ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι ὅτι εἰ εἴσεισι,
 συλληφθήσεται καὶ ἢ αὐτοῦ τι πείσεται ἢ καὶ Φαρ-
 ναβάζω παραδοθήσεται. ὁ δ' ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν 14
 προπέμπεται, αὐτὸς δ' εἶπεν ὅτι θῦσαί τι βούλοιο.
 καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ παρεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶσθαι 14
 πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. ἑώρα γὰρ οὔτε διχ-
 βαίνειν ἀσφαλὲς ὃν τριήρεις ἔχοντας τοῦ κωλύσοντος,
 οὔτ' ἐπὶ Χερρόνησον ἐλθὼν κατακλησθῆναι ἐβούλετο
 καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέ-
 σθαι ἐνθα πείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἁρμοστῇ,
 τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἔξειν τὸ στράτευμα.

Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ 15
 λοχαγοὶ ἤκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον
 ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δείλης δὲ 16
 ἤκειν· ἐνθα καὶ δήλη μᾶλλον ἐδόκει ἢ ἐπιβουλή. ὁ οὖν
 Ξενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι αὐτῷ καὶ
 τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἰέναι, παρα-
 λαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ

τῶν στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα ᾧ ἕκαστος ἐπίστευεν
ᾧχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στράτευμα ἐξήκοντα
17 στάδια. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυ-
ροῖς ἐρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾧετο μετακεχωρηκέ-
ναι ποί τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ἤσθετο καὶ
σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν
ὅτι τούτου ἔνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἶη τῷ Σεύθῃ
πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων ὅπως οἱ μὲν Φύλακες μὴ
ὀρῶντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήθ' ὁπόσοι μήθ' ὅπου
εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ
18 φῶς καταφανεῖς εἶεν· ἐπεὶ δ' ἤσθετο, προπέμπει τὸν
ἐρμηνέα ὃν ἐτύγχανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν κελεύει Σεύ-
θῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγγενέσθαι αὐτῷ.
οἱ δ' ἤρουντο εἰ ὁ Ἀθηναῖος ὁ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος.
19 ἐπειδὴ δ' ἔφη οὗτος εἶναι, ἀναπηδήσαντες ἐδίωκον·
καὶ ὀλίγον ὕστερον παρῆσαν πελτασταὶ ὅσον διακό-
σιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενοφῶντα καὶ τοὺς σὺν
20 αὐτῷ ἦγον πρὸς Σεύθην. ὁ δ' ἦν ἐν τύρσει μάλα φυ-
λαττόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλι-
νωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου
τοὺς ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεχαλινωμένοις ἐφυ-
21 λάττετο. ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης ὁ τούτου
πρόγονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στράτευμα
ὑπὸ τούτῳ τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι καὶ τὰ
σκευοφόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων
λεγόμενοι εἶναι μάλιστα νυκτὸς πολεμικώτατοι.

Ἐπεὶ δ' ἐγγύς ἦσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ξενο- 22
 Φῶντα ἔχοντα δύο οὓς βούλοιοτο. ἐπειδὴ δ' ἔνδον ἦσαν,
 ἡσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θρά-
 κιον νόμον κέρατα οἴνου προὔπινον· παρῆν δὲ καὶ Μη-
 δοσάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάντοσε. 23
 ἔπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν· Ἐπεμψας πρὸς 23
 ἐμέ, ὦ Σεύθῃ, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην
 τουτονί, δεόμενός μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ
 στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνούμενός μοι, 05
 εἰ ταῦτα πράξαιμι, εὖ ποιήσῃν, ὥς ἔφη Μηδοσά-
 δης οὕτοσί. ταῦτ' εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ 24
 ἀληθῆ ταῦτ' εἶη. ὁ δ' ἔφη. Αὖθις ἦλθε Μηδοσά-
 δης οὕτοσί· ἐπεὶ ἐγὼ διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στράτευμα 15
 ἐκ Παρίου, ὑπισχνούμενος, εἰ ἀγάγοιμι τὸ στρά-
 τευμα πρὸς σέ, τᾶλλά τέ σε φίλω μοι χρήσεσθαι
 καὶ ἀδελφῷ καὶ τὰ παρὰ θαλάττῃ μοι χωρία ὧν σὺ
 κρατεῖς ἔσεσθαι παρὰ σοῦ. ἐπὶ τούτοις πάλιν ἤρετο 25
 τὸν Μηδοσάδην εἰ ἔλεγε ταῦτα. ὁ δὲ συνέφη καὶ
 ταῦτα. Ἴθι νυν, ἔφη, ἀφῆγησαι τούτῳ τί σοι ἀπε- 25
 κρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ 26
 στράτευμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τού-
 του ἔνεκα δέοι τελεῖν οὔτε σοὶ οὔτε ἄλλῳ· αὐτὸς δ'
 ἐπεὶ διαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως
 ὥσπερ σὺ ἔλεγες. Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ 27
 Σηλυβρίαν ἀφίκου; Οὐκ ἔφησθα οἶόν τε εἶναι, ἀλλ'
 εἰς Πέρινθον ἐλθόντας διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν 28

- τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάρειμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος
 Φρυνίσκος εἷς τῶν στρατηγῶν καὶ Πολυκράτης οὗτος
 εἷς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἔξω εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν
 ὁ πιστότατος ἐκάστῳ πλὴν Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ.
- 29 εἰ οὖν βούλει πιστοτέραν εἶναι τὴν πρᾶξιν, καὶ ἐκεί-
 νους κάλεσον. τὰ δ' ὅπλα σὺ ἔλθων εἰπέ, ὦ Πολύ-
 κρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκεῖ
 καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἴσιθι.
- 30 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν
 ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν
 εἰδέναι καὶ φίλους εὖνους νομίζειν. μετὰ ταῦτα δ'
 ἐπεὶ εἰσῆλθον οὓς ἔδει, πρῶτον Ξενοφῶν ἐπήρετο Σεύ-
 31 θην ὅ,τι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. ὁ δ' εἶπεν ὧδε·
 Μαισάδης ἦν μοι πατήρ, ἐκείνου δ' ἦν ἀρχὴ Μελαν-
 δῖται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. ἐκ ταύτης οὖν τῆς
 χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρυσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκ-
 32 πεσὼν ὁ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ'
 ἐξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ.
- 32 ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς
 33 ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέπων ὥσπερ κύων· καὶ ἐκα-
 θεζόμεν ἐνδίφριος αὐτῷ ἱκέτης δοῦναί μοι ὁπόσους
 δυνατὸς εἴη ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς
 εἴ τι δυναίμην κακὸν ποιοίην καὶ ζῶην μὴ εἰς τὴν
 33 ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων. ἐκ τούτου μοι δίδωσι
 τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε ἐπει-
 34 δὲν ἡμέρα γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων,

ληζόμενος τὴν ἑμαυτοῦ πατρίαν χώραν. εἰ δέ μοι
 ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως
 ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὼ ὑμῶν
 δέομαι.

Τί ἂν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοι- 34
 μεν, τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ
 τοῖς στρατηγοῖς; λέξον, ἵν' οὗτοι ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ' 35
 ὑπέσχετο τῷ μὲν στρατιώτῃ κυζικηνόν, τῷ δὲ λοχαγῷ
 διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν
 ὁπόσῃν ἂν βούλωνται καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ θα-
 λάττῃ τετειχισμένον. Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦ- 36
 τα πειρώμενοι μὴ διαπράξωμεν, ἀλλὰ τις φόβος ἀπὸ
 Λακεδαιμονίων ἦ, δέξει εἰς τὴν σεαυτοῦ, ἐάν τις ἀπιέ-
 ναι βούληται παρὰ σέ; ὁ δ' εἶπε· Καὶ ἀδελφούς γε 37
 ποιήσομαι καὶ ἐνδιφρίους καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ὧν ἂν
 δυνώμεθα κτᾶσθαι. σοὶ δέ, ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα
 δώσω καὶ εἴ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ὠνήσομαι Θρακίῳ
 νόμῳ, καὶ Βισάνθην οἴκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλι-
 στον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες III.
 ἀπήλαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ τῷ στρατο-
 πέδῳ καὶ ἀπήγγειλεν ἕκαστος τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δ' 2
 ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς
 στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς
 Ἀρίσταρχον ὁδὸν εἶσθαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέ-
 σαι. καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δ'

- 3 ἀπεῖχον ὡς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς
 Ξενοφῶν εἶπε τάδε· Ἄνδρες, διαπλεῖν μὲν ἐνθα βου-
 λόμεθα Ἀρίσταρχος τριήρεις ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς
 πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς κελεύει
 εἰς Χερρόνησον βίᾳ διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι· ἣν
 δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν
 ἔτι ὑμᾶς Φησιν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε περιόψεσθαι
 4 ἔτι ὥσπερ νυνὶ δεομένους τῶν ἐπιτιηδείων. οὗτος μὲν
 ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ Φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἴητε,
 εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθε πότερον ἐνθάδε
 μένοντες περὶ τούτου βουλευέσεσθε ἢ εἰς τὰ πιτήδεια
 5 ἐπανελθόντες. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτ'
 ἀργύριον ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν οὔτ' ἄνευ ἀργυρίου
 εἴωσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας ὅθεν
 οἱ ἥττους εἴωσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ πιτήδεια
 ἀκούοντας ὅ,τι τις ὑμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι ὅ,τι ἂν ὑμῖν
 6 δοκῇ κράτιστον εἶναι. καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ,
 ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀπρόντες τοί-
 νυν, ἔφη, συσκευάζεσθε καὶ, ἐπειδὴν παραγγέλλῃ
 τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ.
- 7 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο.
 Νέων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄλλοι ἐπειθον ἀποτρέ-
 πεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα
 σταδίους προηληλύθεσαν, ἅπαντ' Ἀρτίθης. καὶ ὁ Ξε-
 νοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι
 πλείστων ἀκούοντων εἴποι αὐτῷ ἃ ἐδόκει συμφέρειν.

ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· Ἡμεῖς πορευόμεθα 8
 ὅπου μέλλει τὸ στράτευμα ἔξειν τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκού-
 οντες καὶ σοῦ καὶ τῶν παρὰ τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησό-
 μεθα ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ
 ὅπου πλεῖστὰ ἐστὶν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ξε-
 νίζεσθαι. καὶ ὁ Σεύθης ἔφη· Ἄλλ' οἶδα κώμας πολ- 9
 λὰς ἀθρώας καὶ πάντα ἐχούσας τὰπιτήδεια ἀπεχού-
 σας ἡμῶν ὅσον διελθόντες ἂν ἡδέως ἀριστώητε. Ἦγοῦ
 τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς 10
 τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης
 τοιάδε· Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι
 σὺν ἐμοὶ καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τοῦ μηνὸς δώσειν
 κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζό-
 μενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σῖτα δὲ καὶ
 ποτὰ ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε·
 ὅποσα δ' ἂν ἀλίσκηται ἀξιῶ αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα
 διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν 11
 Φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα
 διώκειν καὶ μαστεύειν· ἂν δέ τις ἀνθιστῇται, σὺν
 ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι. ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν· Πό- 12
 σον δ' ἀπὸ θαλάττης ἀξιῶσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στρά-
 τευμα; ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Οὐδαμῇ πλεῖον ἑπτὰ ἡμε-
 ρῶν, μεῖον δὲ πολλαχῇ.

Μετὰ ταῦτα ἐδίδδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ 13
 ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι
 Σεύθης· χειμῶν γὰρ εἶη καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν

- τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατόν, διαγενέσθαι τε ἐν Φιλίᾳ οὐχ οἷόν τε, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων εἰ μισθὸν προσλήψοιντο, εὖρημα ἔδόκει εἶναι. ἐπὶ τούτοις εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφίῳ ἐγὼ ταῦτα. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.
- 15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθῃς ἐκάλεσε,
- 16 πλησίον κώμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὥς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρωνείτης· οὗτος προσίων ἐνὶ ἐκάστῳ οὔστινας ᾤετο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἱ παρῆσαν Φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικί, ἔλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθῃς δ' ἐπεὶ τὸ στρατεύμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.
- 17 γείτων οὖν ὢν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε ὅ,τι ἂν ἄγητε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ τῷ πρόσω οἰκοῦντι δῶτε. τούτους μὲν οὖν οὕτως
- 18 ἐπειθεν. αὐθις δὲ Τιμασίῳ τῷ Δαρδανεῖ προσελθών, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας

βαρβαρικάς, ἔλεγεν ὅτι νομίζοιτο ὁπότε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προὔμνᾱτο ἐκάστῳ προσίων. προσελθὼν δὲ 19 καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν· ἀξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθην. εὖνους δέ σοι ὦν παραινῶ· εὖ οἶδα γὰρ ὅτι 20 ὅσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσοῦτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει. ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ διεβεβήκει ἔχων ἐκ Παρίου εἰ μὴ παῖδα καὶ ὅσον ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δ' εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρακῶν 21 οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἴ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένοις κύκλῳ· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δ' αἱ 22 τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν. καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ διερρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως,

- 23 ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. καὶ οἱ ἄλλοι
δὲ κατὰ ταῦτὰ ἐποιοῦν καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.
Ἄρκας δέ τις Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ
μὲν διαρριπτεῖν εἷα χαίρειν, λαβὼν δ' εἰς τὴν χεῖρα
24 ὅσον τριχοίνικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γό-
νατα ἐδείπνει. κέρατα δ' οἴνου περιέφερον, καὶ πάν-
τες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν ὁ φέ-
ρων τὸ κέρας ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι
δειπνοῦντα· Ἐκείνω, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἤδη,
25 ἐγὼ δ' οὐδέπω. ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν
οἰνοχόον τί λέγοι. ὁ δ' εἶπεν· ἑλληνίζειν γὰρ ἠπί-
στατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.
26 Ἐπεὶ δὲ προὔχῳρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θρᾷξ
ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε·
Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, τὸν ἵππον τουτονί, ἐφ' οὗ
καὶ διώκων ὃν ἂν ἐθέλῃς αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ
27 μὴ δείσης τὸν πολέμιον. ἄλλος παῖδα εἰσαγαγὼν οὕ-
τως ἐδωρήσατο, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί, καὶ
Τιμασίῳ Φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδά ἀξίαν δέκα
28 μνῶν. Γνήσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν ὅτι
ἀρχαῖος εἶη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδό-
ναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδό-
ναι τὸν βασιλέα, ἵνα καὶ γὰρ, ἔφη, ἔχω σοι δωρεῖσθαι
29 καὶ τιμᾶν. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο τί ποιήσῃ· καὶ
γὰρ ἐτύγχανεν ὥς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ
Σεύθη καθήμενος. ὁ δ' Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ

κέρας ὀρέξαι τὸν οἶνοχόον. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἤδη γὰρ
 ὑποπεπωκὼς ἐτύγχανεν, ἀνέστη θαρραλέως δεξάμενος
 τὸ κέρας καὶ εἶπεν· Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθη, δίδωμι 30
 ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἑμούςς τούτους ἑταίρους Φίλους εἶναι
 πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον
 ἔτι ἑμοῦ σοι βουλομένους Φίλους εἶναι. καὶ νῦν πάρ- 31
 εἰσιν οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προϊέμενοι
 καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ'
 ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπο-
 λήψει πατρώαν οὔσαν, τὴν δὲ κτήσει, πολλοὺς δ'
 ἵππους, πολλοὺς δ' ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτή-
 σει, οὓς οὐ λήζεσθαι δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες
 παρέσονται πρὸς σὲ δῶρα. ἀναστὰς ὁ Σεύθης συνεξέ- 32
 πιε καὶ κατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρας. μετὰ
 ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσιν αὐλοῦντες
 καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοείαις ῥυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδι
 σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστὰς ἀνέκραγε τὸ 33
 πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος
 μάλα ἑλαφρῶς. εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλλη- 34
 νες καὶ εἶπον ὅτι ὥρα εἴη νυκτοφύλακας καθιστάναι
 καὶ σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθην ἐκέλευον παρ-
 αγγεῖλαι ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς
 τῶν Θρακῶν εἴσεισι νυκτός· οἳ τε γὰρ πολέμιοι Θρακ-
 κες καὶ ἡμεῖς οἱ Φίλοι. ὥς δ' ἐξῆσαν, συνανέστη ὁ 35
 Σεύθης οὐδέν τι μεθύοντι ἑοικώς. ἐξελθὼν δ' εἶπεν αὐ-

- τοὺς τοὺς στρατηγοὺς ἀποκαλέσας · ὦ ἄνδρες, οἱ
 πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασί πω τὴν ἡμετέραν συμμα-
 χίαν · ἦν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτοὺς πρὶν φυλάξασθαι
 ὥστε μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνε-
 σθαι, μάλιστ' ἂν λάβοιμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρή-
 36 ματα. συνεπήνουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι
 ἐκέλευον. ὁ δ' εἶπε · Παρασκευασάμενοι ἀναμένετε ·
 ἐγὼ δ' ὁπόταν καιρὸς ᾗ ἢ ἕξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς
 πελταστὰς καὶ ὑμᾶς ἀναλαβὼν ἡγήσομαι σὺν τοῖς
 37 θεοῖς. καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε · Σκέψαι τοίνυν, εἴπερ νυ-
 κτὸς πορευσόμεθα, εἰ ὁ Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει ·
 μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐν ταῖς πορείαις ἡγεῖται τοῦ
 στρατεύματος ὁποῖον ἂν αἰεὶ πρὸς τὴν χώραν συμ-
 φέρῃ, εἴαν τε ὀπλιτικὸν εἴαν τε πελταστικὸν εἴαν τε
 ἵππικόν · νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς Ἑλλησιν ἡγεῖσθαί ἐστι
 38 τὸ βραδύτατον · οὕτω γὰρ ἥκιστα διασπᾶται τὰ στρα-
 τεύματα καὶ ἥκιστα λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλ-
 λήλους · οἱ δὲ διασπασθέντες πολλάκις καὶ περιπί-
 πτουσιν ἀλλήλοις καὶ ἀγνοοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ
 39 πάσχουσιν. εἶπεν οὖν Σεύθης · Ὅρθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ
 τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι. καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμό-
 νας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς
 χώρας, αὐτὸς δ' ἐφέψομαι τελευταῖος τοὺς ἵππους
 ἔχων · ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέῃ, παρέσομαι. σύν-
 θημα δ' εἶπον Ἀθηναίαν κατὰ τὴν συγγένειαν.
 ταῦτ' εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης 40
 ἔχων τοὺς ἱππέας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελτα-
 στὰς σὺν τοῖς ὅπλοις. καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγε-
 μόνους, οἱ μὲν ὀπλῖται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἴ-
 ποντο, οἱ δ' ἱππῆς ὀπισθοφυλάκουν. ἐπεὶ δ' ἡμέρα 41
 ἦν, ὁ Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε
 τὸν Ἑλληνικὸν νόμον. πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐ-
 τὸς καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν
 τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν. νῦν δ' ὥσπερ δεῖ ἄθροοι
 πάντες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πε-
 ριμένετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενός
 τι ἥξω. ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδὸν τινα λα- 42
 βών. ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκέψατο εἰ
 εἴη ἵχνη ἀνθρώπων ἢ πρόσω ἡγούμενα ἢ ἐναντία. ἐπεὶ
 δ' ἀτριβῇ ἑώρα τὴν ὁδόν, ἦκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλε- 43
 γεν. Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἦν θεὸς θέλη. τοὺς γὰρ
 ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἡγή-
 σομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως εἴαν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυ-
 γὼν σημήνη τοῖς πολεμίοις. ὑμεῖς δ' ἔπεσθε. καὶ
 λειφθῆτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερβάντες
 δὲ τὰ ὄρη ἥξομεν εἰς κώμας πολλάς τε καὶ εὐδαί-
 μονας.

Ἡνίκα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἤδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς 44
 ἄκροις καὶ κατιδὼν τὰς κώμας ἦκεν ἐλαύνων πρὸς
 τοὺς ὀπλίτας καὶ ἔλεγεν. Ἀφήσω ἤδη καταθεῖν τοὺς
 μὲν ἱππέας εἰς τὸ πεδῖον, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ

τὰς κώμας. ἀλλ' ἔπεσθε ὥς ἂν δύνησθε τάχιστα·
 45 ὅπως εἰάν τις ὑφιστῇται, ἀλέξεσθε. ἀκούσας ταῦτα ὁ
 Ξενοφῶν κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ ὃς ἤρετο· Τί
 καταβαίνεις ἐπεὶ σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ
 46 ἐμοῦ μόνου δέει· οἱ δ' ὀπλῖται θᾶττον δραμοῦνται καὶ
 ἥδιον, εἰάν καὶ ἐγὼ πεζὸς ἡγῶμαι. μετὰ ταῦτα ὦχετο.
 καὶ Τιμασίων μετ' αὐτοῦ ἔχων ἵππεας ὥς τετταρά-
 κοντα τῶν Ἑλλήνων. Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς
 εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους.
 καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δ'
 47 ἡγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμας
 ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον τριάκοντα ἵππεας προσελά-
 σας εἶπε· Τάδε δὴ, ὦ Ξενοφῶν, ἃ σοι ἔλεγον, ἔχον-
 ται οἱ ἄνθρωποι· ἀλλ' ἔρημοι οἱ ἵππῃς οἴχονται μοι
 48 ἄλλος ἄλλη διώκων, καὶ δέδοικα μὴ συστάντες ἄθροοι
 που κακὸν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν
 ταῖς κώμας καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεστὰ γάρ
 εἰσιν ἄνθρώπων. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺν
 οἷς ἔχω τὰ ἅκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνωρα κέ-
 λευε διὰ τοῦ πεδίου παρατεῖναι τὴν Φάλαγγα παρὰ
 τὰς κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν
 ἀνδράποδα μὲν ὥς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα
 δ' ἄλλα μύρια.

IV. Τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἡλίσθησαν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ
 κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας παντελῶς καὶ οἰ-
 κίαν οὐδεμίαν λιπών, ὅπως φόβον ἐνείη καὶ τοῖς

ἄλλοις οἷα πείσονται, ἂν μὴ πείθωνται, ἀπῆει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι Ἡρα- 2
 κλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένοιτο τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπε-
 δεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδῖον. οἱ δ' ἐκλιπόντες ἔφευ- 3
 γον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιὼν πολλὴ καὶ ψυχρὸς οὕ-
 τως ὥστε τὸ ὕδωρ δ' ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον ἐπήγνυτο
 καὶ ὁ οἶνος ὁ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολ-
 λῶν καὶ ῥῖνες ἀπεκάροντο καὶ ὦτα. καὶ τότε δῆλον 4
 ἐγένετο οὗ ἕνεκα οἱ Θρᾷκες τὰς ἀλωπεκᾶς ἐπὶ ταῖς
 κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσί, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον
 περὶ τοῖς στέρνοις ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ
 ζειράς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ'
 οὐ χλαμύδας. ἀφιεῖς δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης 5
 εἰς τὰ ὄρη ἔλεγεν ὅτι εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες
 καὶ πείσονται, κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κώμας
 καὶ τὸν σῆτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου
 κατέβαινον καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ οἱ πρεσβύ-
 τεροι· οἱ δὲ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμας ἠυ-
 λίζοντο. καὶ ὁ Σεύθης καταμαθὼν ἐκέλευσε τὸν Ξε- 6
 νοφῶντα τῶν ὀπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντα συνε-
 πισπέσθαι. καὶ ἀναστάντες τῆς νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ
 παρῆσαν εἰς τὰς κώμας. καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυ-
 γον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους δὲ κατέλαβε
 κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.
 Ἐπισθένης δ' ἦν τις Ὀλύμπιος παιδεραστής, ὃς ἰδὼν 7

παῖδα καλὸν ἠβάσκοντα ἄρτι πέλτην ἔχοντα μέλ-
 λοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμὼν Ξενοφῶντι ἰκέτευε
 8 βοηθῆσαι παιδὶ καλῷ. καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύ-
 θῃ δεῖται μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα, καὶ τοῦ Ἐπι-
 σθένους διηγεῖται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ
 συνελέξατο σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἴ τινες εἶεν καλοί,
 9 καὶ μετὰ τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. ὁ δὲ Σεύθῃς ἤρετο·
 Ἡ καὶ ἐθέλοις ἄν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀπο-
 θανεῖν; ἔ δ' ὑπερανατείνας τὸν τράχηλον· Παῖε, ἔφη,
 10 εἰ κελεύει ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. ἐπήρετο
 ὁ Σεύθῃς τὸν παῖδα εἰ παίσειεν αὐτὸν ἀντ' ἐκείνου.
 οὐκ εἶα ὁ παῖς, ἀλλ' ἰκέτευε μηδέτερον κατακαίνειν.
 ἔνταῦθα δὴ ὁ Ἐπισθένης περιλαβὼν τὸν παῖδα εἶπεν·
 ὦρα σοι, ὦ Σεύθῃ, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι· οὐ
 11 γὰρ μεθήσω τὸν παῖδα. ὁ δὲ Σεύθῃς γελῶν ταῦτα
 μὲν εἶα· ἔδοξε δ' αὐτῷ αὐτοῦ αὐλισθῆναι, ἵνα μὴδ'
 ἐκ τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοιντο καὶ
 αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου, ὁ δὲ
 Ξενοφῶν ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνω-
 τάτῳ κώμῃ, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὀρείοις κα-
 λουμένοις Θραξὶ πλησίον κατεσκήνησαν.
 12 Ἐκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλαὶ διетρίβοντο καὶ οἱ
 ἐκ τοῦ ὄρους Θραῖκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθῃν
 περὶ σπονδῶν καὶ ὁμῆρων διεπράττοντο. καὶ ὁ Ξενο-
 φῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι ἐν πονηροῖς τόποις
 σκηνοῖεν καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι· ἥδιόν τ' ἂν

ἔξω αὐλίζεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς, ὥστ' ἀπολέσθαι. ὁ δὲ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἔδειξεν ὁμήρους παρόντας αὐτῶν. ἐδέοντο δὲ καὶ 13 αὐτοῦ Ξενοφῶντος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους συμπᾶσαι σφίσι τὰς σπονδάς. ὁ δ' ὠμολόγει καὶ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἠγγυᾶτο μηδὲν αὐτοῦς κακὸν πείσεσθαι πειθομένους Σεύθῃ. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπιού- 14 σαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοί. καὶ ἡγεμῶν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἐκάστης τῆς οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλως τὰς οἰκίας σκότους ὄντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλῳ περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν πρό- 15 βάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκάστου τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς σκυτάλοις ἔβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασκαν ὡς ἀποκόψοντες τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευον ἀπο- 16 θνήσκειν, ἢ αὐτοῦ κατακαυθήσεσθαι. καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθωρακισμένοι οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ἔνδον ἦσαν ἀσπίδας καὶ μαχαί- 17 ρας καὶ κράνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς Μακίστιος ἑτῶν ἤδη ὡς ὀκτωκαίδεκα σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐ- 18 θύς ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι· τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων σκηνωμάτων. οἱ δὲ Θρᾶκες Φεύγουσιν, ὥσπερ 19

- δὴ τρόπος ἦν αὐτοῖς, ὅπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς
 πέλτας· καὶ αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς
 ἐλήφθησαν τινες κρεμασθέντες ἐνισχομένων τῶν πελ-
 τῶν τοῖς σταυροῖς· οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον ἁμαρτόντες
 τῶν ἐξόδων· οἱ δ' Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω τῆς κώμης.
 18 τῶν δὲ Θυνῶν ὑποστραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκότει τοὺς
 παρατρέχοντας παρ' οἰκίαν κατομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ
 Φῶς ἐκ τοῦ σκότους· καὶ ἔτρωσαν Ἰερώνυμόν τε Εὐο-
 δέα λοχαγὸν καὶ Θεογένην Λοκρὸν λοχαγόν· ἀπέθανε
 δ' οὐδεὶς· κατεκαύθη μέντοι καὶ ἐσθῆς τινῶν καὶ
 19 σκεύη. Σεύθης δ' ἦκε βοηθῶν σὺν ἑπτὰ ἱππεῦσι τοῖς
 πρώτοις καὶ τὸν σαλπικτὴν ἔχων τὸν Θράκιον· καὶ
 ἐπείπερ ἦσθετο, ὅσον περ χρόνον ἐβοήθει, τοσοῦτον καὶ
 τὸ κέρας ἐφθέγγετο αὐτῷ· ὥστε καὶ τοῦτο φόβον
 20 συμπαρέσχε τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δ' ἦλθεν, ἐδεξιοῦτό
 τε καὶ ἔλεγεν ὅτι οἴοιτο τεθνεῶτας πολλοὺς εὐρήσειν.
 21 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὁμήρους τε αὐτῷ
 παραδοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συστρα-
 22 τεύεσθαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἑᾶσαι. τῇ οὖν ὑστεραίᾳ
 παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὁμήρους, πρεσβυτέρους ἄν-
 δρας ἤδη, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν ὀρείων,
 καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῇ δυνάμει. ἤδη δ' εἶχε καὶ
 τριπλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρυσῶν
 ἀκούοντες ἃ πράττει ὁ Σεύθης πολλοὶ κατέβαινον συ-
 22 στρατευσόμενοι. οἱ δὲ Θυνοὶ ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους
 πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστάς, πολ-

λους δὲ ἰππέας, καταβάντες ἰκέτευον σπείσασθαι,
 καὶ πάντα ὡμολόγουν ποιήσειν καὶ πιστὰ λαμβάνειν
 ἐκέλευον. ὁ δὲ Σεύθης καλέσας τὸν Ξενοφῶντα ἔπε- 23
 δείκνυσεν ἃ λέγοιεν, καὶ οὐκ ἂν ἔφη σπείσασθαι, εἰ
 Ξενοφῶν βούλοιτο τιμωρήσασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως.
 ὁ δ' εἶπεν· Ἄλλ' ἔγωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην 24
 ἔχειν, εἰ οὗτοι δοῦλοι ἔσονται ἅντ' ἐλευθέρων. συμ-
 βουλεύειν μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβά-
 νειν τοὺς δυνατωτάτους κακὸν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέ-
 ροντας οἴκοι ἔαν. οἱ μὲν οὖν ταύτῃ πάντες δὴ προσω-
 μολόγουν.

Ὑπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θρᾷ- V.
 κας εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκέτι
 ἀρχὴ Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ Ὀδρύσου. καὶ ὁ
 Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς λείας παρ-
 ἦν. καὶ Σεύθης ἐξαγαγὼν ζεύγη ὀρικὰ τρία, οὐ γὰρ 2
 ἦν πλείω, τὰ δ' ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενοφῶντα
 ἐκέλευσεν ἐν λαβεῖν, τὰ δ' ἄλλα διανεῖμαι τοῖς στρα-
 τηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δ' εἶπεν· Ἐμοὶ μὲν τοί- 3
 νυν ἀρκεῖ καὶ αὐθις λαβεῖν· ταῦτα δὲ τοῖς στρατηγοῖς
 δωροῦ οἱ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν καὶ λοχαγοῖς. καὶ τῶν 4
 ζευγῶν λαμβάνει ἐν μὲν Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς, ἐν
 δὲ Κλέανωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἐν δὲ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιός·
 τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατεμερίσθη. τὸν
 δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν ἐξεληλυθότος ἤδη τοῦ μηνὸς εἴ-
 κοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ Ἡρακλείδης ἔλεγεν ὅτι οὐ

- 5 πλεῖτον ἐμπολήσαι. ὁ οὖν Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπεν
ἐπομόσας· Δοκεῖς μοι, ὦ Ἡρακλείδῃ, οὐχ ὥς δεῖ
κῆδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ ἐκῆδου, ἦκες ἂν φέρων πλή-
ρη τὸν μισθὸν καὶ προσδανεισάμενος, εἰ μὴ ἄλλως
ἐδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ σαυτοῦ ἱμάτια.
- 6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἠχθέσθη τε καὶ ἔδεισε μὴ
ἐκ τῆς Σεύθου Φιλίας ἐκβληθεῖν, καὶ ὅτι ἐδύνατο ἀπὸ
ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διέβαλλε πρὸς Σεύθην.
- 7 οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν ὅτι οὐκ
εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δ' ἠχθετο αὐτῷ ὅτι ἐντόνως
- 8 τοῖς στρατιώταις ἀπήτει. καὶ τέως μὲν αἰεὶ ἐμέμνητο
ὥς, ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλθῃ, παραδώσοι αὐτῷ
Βισάνθην καὶ Γάνος καὶ Νέον τεῖχος· ἀπὸ δὲ τούτου
τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι τούτων ἐμέμνητο. ὁ γὰρ Ἡρα-
κλείδης καὶ τοῦτο διεβεβλήκει ὥς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι
τείχη παραδιδόναι ἀνδρὶ δύναμιν ἔχοντι.
- 9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλεύετο τί χρὴ ποι-
εῖν περὶ τοῦ ἔτι ἀνωτέρω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλεί-
δης εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς πρὸς Σεύθην
λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτοὺς ὅτι οὐδὲν ἂν ἦττον σφεῖς
ἀγάγοιεν τὴν στρατιάν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθὸν
ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἔκπλεων παρ-
έσεσθαι δυοῖν μηνοῖν, καὶ συστρατεύεσθαι ἐκέλευε.
- 10 καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν· Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ' ἂν πέντε
μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαίμην ἂν ἄνευ
Ξενοφῶντος. καὶ ὁ Φρυνίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συνω-

μολόγουν τῷ Τιμασίωνι. ἔντεϋθεν ὁ Σεύθης ἐλοιδόρει 11
 τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Ξενοφῶντα. ἐκ
 δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. ὁ δὲ γνούς τοῦ
 Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν ὅτι βούλοιτο αὐτὸν δια-
 βάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς, παρέρχεται
 λαβὼν τοὺς τε στρατηγούς πάντας καὶ τοὺς λοχα-
 γούς. καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπείσθησαν συστρατεύεσθαι, 12
 ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν Πόντον διὰ τῶν Με-
 λινοφάγων καλουμένων Θρακῶν εἰς τὸν Σαλμυδησσόν.
 ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νεῶν πολλὰὶ ὀκέλ-
 λουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γάρ ἐστιν ἐπὶ πάμ-
 πολυ τῆς θαλάττης. καὶ οἱ Θραῖκες οἱ κατὰ ταῦτα 13
 οἰκοῦντες στήλαις ὀρισάμενοι τὰ καθ' αὐτοὺς ἐκπί-
 πτοντα ἕκαστοι λήζονται· τέως δ' ἔλεγον ἀρπάζοντας
 πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀποθνήσκειν. ἔνταῦθα εὕρισκοντο 14
 πολλὰὶ μὲν κλῖναι, πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλὰὶ δὲ
 βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ τᾶλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλί-
 νοις τεύχεσι ναύκληροι ἄγουσιν. ἔντεϋθεν ταῦτα κα-
 ταστρεψάμενοι ἀπῆσαν πάλιν. ἔνθα δὲ Σεύθης εἶχε 15
 στράτευμα ἤδη πλέον τοῦ Ἑλληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ
 Ὀδρυσῶν πολὺ ἔτι πλείους κατεβεβήκεσαν καὶ οἱ αἰεὶ
 πειθόμενοι συνεστρατεύοντο. κατηυλίσθησαν δ' ἐν τῷ
 πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Σηλυβρίας ὅσον τριάκοντα σταδίους
 ἀπέχοντες τῆς θαλάττης. καὶ μισθὸς μὲν οὐδεὶς πω 16
 ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἱ τε στρατιῶται
 παγχαλέπως εἶχον ὃ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκείως διέκει-

το, ἀλλ' ὁπότε συγγενέσθαι αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι, πολλαὶ ἤδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

VI. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων ἀφικνοῦνται Χαρμῖνός τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνικος παρὰ Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ στρατεύεσθαι ἐπὶ Τισσαφέρνην, καὶ Θίβρων ἐκπέπλευκεν ὡς πολεμήσων, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρατιᾶς καὶ λέγει ὅτι δαρεικὸς ἐκάστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνός, τοῖς δὲ λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς τετραμοιρία. ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ὁ Ἡρακλείδης πυθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσι λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλισόν τι γεγέννηται· οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δ' οὐκέτι δέει· ἀποδίδους δὲ τὸ στράτευμα χαριεῖ αὐτοῖς, σὲ δὲ οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάξονται ἐκ τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παράγειν· καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσιν, ἔλεγεν ὅτι τό τε στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια· καὶ ἐξένιζε μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δ' οὐκ ἐκάλει, οὐδὲ τῶν ἄλλων στρατηγῶν οὐδέναι. ἐρωτῶντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τίς ἀνὴρ εἶη Ξενοφῶν ἀπεκρίνατο ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, Φιλοστρατιώτης δέ· καὶ διὰ τοῦτο χειρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οἱ εἶπον· Ἄλλ' ἢ δημαγωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν,

ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώσεται τῆς ἀπαγωγῆς; ὁ δὲ ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχισθε τὸν μισθόν, ὀλίγον ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν ὑμῖν. Πῶς ἂν οὖν, ἔφασαν, ἡμῖν 6 συλλεγεῖεν; Αὐριον ὑμᾶς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, πρῶτον ἄξιον πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται.

Αὕτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ 7 ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται ἡ στρατιὰ. τὼ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· ἦν οὖν ἴητε σὺν ἡμῖν, τὸν τε ἐχθρὸν τιμωρήσεσθε καὶ δαρεικὸν ἕκαστος οἴσετε τοῦ μηνός, λοχαγὸς δὲ τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. καὶ οἱ στρα- 8 τιῶνται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθὺς ἀνίσταταιί τις τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσων. παρῆν δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι τί πραχθήσεται, καὶ ἐν ἐπηκόῳ εἰστήκει ἔχων τὸν ἑρμηνέα· συνίει δὲ καὶ αὐτὸς ἑλληνιστὶ τὰ πλεῖστα. ἔνθα δὲ λέ- 9 γει ὁ Ἀρκάς· Ἄλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλαι ἂν ἤμεν παρ' ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ὑμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν, ἔνθα δὲ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα, ὁ δὲ τοὺς ἡμετέρους πόνους ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκεῖνον μὲν ἰδίᾳ πεπλούτικεν, ὑμᾶς δ' ἀπο-

- 10 στερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε ὃ γε πρῶτος λέγων ἐγὼ εἶ
τοῦτον ἴδοιμι καταλευσθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν
ἡμᾶς περιεῖλκε, καὶ τὸν μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν
καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις ἄχθεσθαι. μετὰ τοῦ-
τον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξε-
νοφῶν ἔλεξεν ὧδε.
- 11 Ἀλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὄντα προσδοκᾶν
δεῖ, ὅποτε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ἔχω ἐν ᾧ
πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ
ὑμᾶς παρσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἤδη οἴκαδε
ὠρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πυνθανόμενος ὑμᾶς
εὖ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι,
- 12 ὡς ὠφελήσων εἴ τι δυναίμην. ἐπεὶ δ' ἦλθον, Σεύθου
τουτοῦ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ
πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς
αὐτὸν ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὥς
αὐτοὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἦγον δ' ὅθεν ὥμην τάχιστ' ἂν
ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλ-
τιστα ἐνόμιζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἡδεῖν βουλομένους.
- 13 ἐπεὶ δ' Ἀρίσταρχος ἐλθὼν σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε δια-
πλεῖν, ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δήπου ἦν, συνέλεξα
- 14 ὑμᾶς ὅπως βουλευσαίμεθα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν. οὐκοῦν
ὑμεῖς ἀκούοντες μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν
εἰς Χερρόνησον πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πεί-
θοντος ἑαυτῷ συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν εἴλεσθε σὺν
Σεύθῃ ἵέναι, πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν

ἐγὼ ἐνταῦθα ἠδίκησα ἀγαγὼν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν
 ἐδόκει; ἐπεὶ γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ 15
 τοῦ μισθοῦ, εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ
 αἰτιῶσθε καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων
 μάλιστα Φίλος ὢν νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι,
 πῶς ἂν ἔτι δικαίως ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου ὑφ'
 ὑμῶν αἰτίαν ἔχοιμι περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι;
 ἀλλ' εἴποιτ' ἂν ὅτι ἕξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα 16
 παρὰ Σεύθου τεχνάζειν. οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γε ὅτι,
 εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δήπου
 ὥς ὧν τε ἐμοὶ δοίη στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτί-
 σειεν, ἀλλ' οἶμαι, εἰ ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ δὴ ἐδίδου ὅπως
 ἐμοὶ δοὺς μεῖον μὴ ἀποδοίη ὑμῖν τὸ πλεῖον. εἰ τοί- 17
 νυν οὕτως ἔχειν οἴεσθε, ἕξεστιν ὑμῖν αὐτίκα μάλα
 ματαίαν ταύτην τὴν πράξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆ-
 σαι, εἴαν πράττητε αὐτόν τὰ χρήματα. δῆλον γὰρ
 ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω τι παρ' αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ με, καὶ
 ἀπαιτήσῃ μέντοι δικαίως, εἴαν μὴ βεβαιῶ τὴν πράξιν
 αὐτῷ ἐφ' ἧ ἐδωροδόκουν. ἀλλὰ πολλοῦ δέω τὰ ὑμέ- 18
 τερα ἔχειν· ὁμνυμι γὰρ ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πά-
 σας μὴδ' ἃ ἐμοὶ ἰδίᾳ ὑπέσχετο Σεύθης ἔχειν· πάρ-
 εστι δὲ αὐτὸς καὶ ἀκούων σύνοιδέ μοι εἰ ἐπιорκῶ.
 ἵνα δὲ μᾶλλον θαυμάσητε, συνεπόμνυμι μὴδ' ἃ οἱ 19
 ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μὴδ'
 ὅσα τῶν λοχαγῶν ἔνιοι. καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐποίουν; 20
 ὦμην, ἄνδρες, ὅσῳ μᾶλλον συμφέροισι τούτῳ τὴν

- τότε πενίαν, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν Φίλον μοι ἔσε-
 σθαι, ὁπότε δυνασθείη. ἐγὼ δὲ ἅμα τε αὐτὸν ὁρῶ
 εὖ πράττοντα καὶ γιγνώσκω δὴ αὐτοῦ τὴν γνώμην.
- 21 εἴποι δὴ τις ἄν· οὐκ οὐκ αἰσχύνει οὕτω μῶρος ἑξαπα-
 τώμενος; ναὶ μὰ Δία ἡσχυρόμην μέντ' ἄν, εἰ ὑπὸ
 πολεμίου γε ὄντος ἑξηπατήθην· Φίλῳ δὲ ὄντι ἑξαπα-
 22 τᾶν αἰσχίον μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἑξαπατᾶσθαι. ἐπεὶ ἦγε
 πρὸς Φίλους ἐστὶ Φυλακή, πᾶσαν οἶδα ἡμᾶς Φυλα-
 ξαμένους μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν μὴ
 ἀποδιδόναι ἡμῖν ἃ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἡδίκησαμεν
 τοῦτον οὐδὲν οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ μὴν
 κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν ἐφ' ὅ,τι ἡμᾶς οὗτος παρεκάλε-
 23 σεν. ἀλλὰ, φαίη τις ἄν, ἔδει τ' ἀνέχυρα τότε λαβεῖν,
 ὥς μὴδ' εἰ ἐβούλετο ἐδύνατο ἑξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα
 δὴ ἀκούσατε ἃ ἐγὼ οὐκ ἄν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον,
 εἰ μὴ μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἔδοκεῖτε εἶναι ἢ
 24 λίαν εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν ποίοις
 τισὶ πράγμασιν ὄντες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ
 ἀνήγαγον πρὸς Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον Ἀρίσταρ-
 χος ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα εἰσιέναι ἀποκλή-
 σας τὰς πύλας, ὑπαίθριοι δ' ἔξω ἐστρατοπεδεύετε,
 μέσος δὲ χειμὼν ἦν, ἀγορᾷ δ' ἐχρῆσθε σπάνια μὲν
 ὁρῶντες τὰ ὄνια, σπάνιοι δ' ἔχοντες ὅτου ὠνήσεσθε,
 25 ἀνάγκη δ' ἦν μένειν ἐπὶ Θράκης· τριήρεις γὰρ ἐφορ-
 μοῦσαι ἐκώλυον διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις, ἐν πολε-
 μίᾳ εἶναι, ἐνθα πολλοὶ μὲν ἱππῆς ἦσαν ἐναντίοι,

πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν ᾧ 26
 ἄθροοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα
 σῖτον λαμβάνειν οὐδέν τι ἄφθονον, ὅτῳ δὲ διώκοντες
 ἂν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἦν
 ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἵππικόν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ
 συνεστηκὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν. εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ 27
 ἀνάγκῃ ὄντων ὑμῶν μηδ' ὄντινοῦν μισθὸν προσαιτή-
 σας Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα καὶ
 ἵππέας καὶ πελταστὰς ὧν ὑμεῖς προσεδεῖσθε, ἢ κα-
 κῶς ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλευῆσθαι πρὸς ὑμῶν; τούτων 28
 γὰρ δήπου κοινωνήσαντες καὶ σῖτον ἄφθονώτερον ἐν
 ταῖς κώμας εὐρίσκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς Θρᾷ-
 κας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, καὶ προβάτων καὶ
 ἀνδραπόδων μᾶλλον μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι 29
 οὐδένα ἐωρῶμεν ἐπειδὴ τὸ ἵππικόν ἡμῖν προσεγένετο·
 τέως δὲ θαρραλέως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ
 ἵππικῶ καὶ πελταστικῶ κωλύοντες μηδαμῇ κατ' ὀλί-
 γους ἀποσκεδαννυμένους τὰπιτήδεια ἄφθονώτερα ἡμᾶς
 πορίζεσθαι. εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην τὴν 30
 ἀσφάλειαν μὴ πάμπολυν μισθὸν πρὸς ἐτέλει, τοῦτο
 δὴ τὸ σχέτλιον πάθημα καὶ διὰ τοῦτο οὐδαμῇ οἴεσθε
 χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἀφεῖναι; νῦν δὲ δὴ πῶς ἀπέρχεσθε; 31
 οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοις τοῖς ἐπιτηδείοις,
 περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο εἴ τι ἐλάβετε παρὰ Σεύ-
 θου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἐδαπανᾶτε. καὶ ταῦτα
 πράττοντες οὔτ' ἀνδρας ἐπείδετε ὑμῶν· αὐτῶν ἀποθα-

- 32 νόντας οὔτε ζῶντας ἀπεβάλετε. εἰ δέ τι καλὸν πρὸς
 τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο ὑμῖν, οὐ κα-
 κεῖνο σῶν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν ἄλλην εὐκλειαν
 προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Θρᾷκας ἐφ'
 οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν ὑμᾶς Φημι
 72 δικαίως ἂν ὦν ἐμοὶ χαλεπαίνετε τούτων τοῖς θεοῖς
 33 χάριν εἰδέναι ὡς ἀγαθῶν. καὶ τὰ μὲν δὴ ὑμέτερα
 τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ σκέψασθε
 ὡς ἔχει. ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆα οἴκαδε,
 82 ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπορευόμην,
 ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
 εὐκλειαν, ἐπιστευόμην δ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων· οὐ γὰρ
 34 ἂν με ἔπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. νῦν δ' ἀπέρχομαι
 82 πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλημένος,
 Σεύθῃ δ' ἀπηχθίμενος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἤλπιζον εὖ
 ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν καὶ
 35 παισίν, εἰ γένοιντο, καταθήσεσθαι. ὑμεῖς δ', ὑπὲρ ὧν
 ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλεῖστα καὶ ταῦτα πολὺ κρείτ-
 03 τοςιν ἐμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω πέ-
 παυμαι ὅ,τι δύναμαι ἀγαθόν, τοιαύτην ἔχετε γνώμην
 36 περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε Φεύγοντα λα-
 13 βόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἃ λέ-
 γετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλὰ μὲν
 δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν πο-
 νήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ
 τὸ μέρος, θεῶν δ' ἴλεων ὄντων καὶ τρόπαια βαρβά-

ρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στησάμενον, ὅπως δέ γε μη-
 δενὶ τῶν Ἑλλήνων πολέμιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον ἐγὼ
 ἐδυνάμην πρὸς ὑμᾶς διατεινάμενον. καὶ γὰρ οὖν νῦν 37
 ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι ὅποι ἂν ἐθέλητε
 καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δέ, ὅτε
 πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλεῖτε ἔνθα δὴ
 ἐπιθυμεῖτε πάλαι, δέονταί τε ὑμῶν οἱ μέγιστον δυνά-
 μενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἤκουσιν οἱ
 κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὲ καιρὸς ὑμῖν δοκεῖ
 εἶναι ὥς τάχιστα ἐμὲ κατακνεῖν; οὐ μὲν ὅτε γε ἐν 38
 τοῖς ἀπόροις ἤμεν, ὧ πάντων μνημονικώτατοι, ἀλλὰ
 καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ ἀεὶ ὥς εὐεργέτου με-
 μνήσεσθαι ὑπισχνεῖσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδ' οὗ-
 τοί εἰσιν οἱ νῦν ἤκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥστε, ὥς ἐγὼ οἶ-
 μαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιοῦτοι ὄν- 39
 τες περὶ ἐμέ. ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

Χαρμῖνος δ' ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν· Οὐ 39
 τὼ σιῶ, ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε τῷ ἀν-
 δρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ
 μαρτυρῆσαι. Σεύθης γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυ-
 νίκου περὶ Ξενοφώντος τίς ἀνὴρ εἴη ἄλλο μὲν οὐδὲν
 εἶχε μέμψασθαι, ἄγαν δὲ Φιλοστρατιώτην ἔφη αὐ-
 τὸν εἶναι· διὸ καὶ χειρόν αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε
 τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ 40
 τούτῳ Εὐρύλοχος Λουσιᾶτης εἶπε· Καὶ δοκεῖ γέ μοι,
 ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρα-

τηγῆσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπράξαι
 ἢ ἐκόντος ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγα-
 41 γεῖν. Πολυκράτης δ' Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετὸς ὑπὸ Ξε-
 νοφῶντος· Ὅρῳ γε μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, καὶ Ἡρα-
 κλείδην ἐνταῦθα παρόντα, ὃς παραλαβὼν τὰ χρή-
 ματα ἃ ἡμεῖς ἐπονήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὔτε
 Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὔτε ἡμῖν τὰ γιγνόμενα, ἀλλ' αὐτὸς
 κλέψας πέπαται. ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐ-
 τοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὗτός γε, ἔφη, Θρᾷξ ἐστίν, ἀλλ'
 83 Ἕλλην ὢν Ἕλληνας ἀδικεῖ.
 42 Ταῦτ' ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη·
 καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει· Ἡμεῖς, ἦν σωφρονῶ-
 μεν, ἄπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας· καὶ
 ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ὥχοντο ἀπελαύνοντες εἰς
 43 τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν Σεύθῃς πέμπει
 Ἀβροζέλμην τὸν ἑαυτοῦ ἐρμηνέα πρὸς Ξενοφῶντα καὶ
 307 κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ ἔχοντα χιλίους
 ὀπλίτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χω-
 ρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τᾶλλα ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν
 ἀπορρήτῳ ποιησάμενος λέγει ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὥς
 εἶ ὑποχείριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθα-
 44 νοῖτο ὑπὸ Θίβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι
 πολλοὶ τῷ Ξενοφῶντι ὥς διαβεβλημένος εἶη καὶ φυ-
 04 λάττεσθαι δέοι. ὁ δ' ἀκούων ταῦτα δύο ἱερεῖα λαβὼν
 ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ πότερά οἱ λῶον καὶ ἄμει-
 νον εἶη μένειν παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθῃς λέγει ἢ

ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. ἀναιρεῖ δ' αὐτῷ ἀπιέναι.

Ἐντεῦθεν Σεύθης μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προ- VII.
σωτέρω· οἱ δ' Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθεν
ἐμελλον πλεῖστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θάλατταν ἥξειν.
αἱ δὲ κῶμαι αὗται ἦσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μη-
δοσάδῃ. ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἐαυ- 2
τοῦ ἐν ταῖς κώμασι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς
ἔφερε· καὶ λαβὼν ἄνδρα Ὀδρύσην δυνατώτατον τῶν
ἄνωθεν καταβεβηκότων καὶ ἱππέας ὅσον τριάκοντα
ἔρχεται καὶ προκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνι-
κοῦ στρατεύματος. καὶ ὃς λαβὼν τινὰς τῶν λοχαγῶν
καὶ ἄλλους τῶν ἐπιτηδείων προσέρχεται. ἐνθα δὲ λέ- 3
γει Μηδοσάδης· Ἀδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας
κώμας πορθοῦντες. προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγώ τε ὑπὲρ
Σεύθου καὶ ὅδε ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἥκων τοῦ ἄνω
βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπι-
τρέψομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν ποιῇτε κακῶς τὴν ἡμετέραν
χώραν, ὥς πολεμίους ἀλεξόμεθα.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ σοὶ μὲν 4
τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπὸν· τούτου
δ' ἕνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῇ οἱοί τε ὑμεῖς ἐστε
καὶ οἱοὶ ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν φίλοι 5
γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας ὅποι
ἐβουλόμεθα, ἣν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἣν δ' ἐθέ-
λοιμεν κἀκόντες, καὶ σὺ ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις πρεσ- 6
βεύων, ἡυλίζου παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβούμενος τῶν πο-

λεμίων· ὑμεῖς δ' οὐκ ἦτε εἰς τήνδε τὴν χώραν, ἢ εἴ
 ποτε ἔλθοιτε, ὥς ἐν κρείττονων χώρα ἠυλίζεσθε ἐγκε-
 7 χαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δ' ἡμῖν Φίλοι ἐγένεσθε
 καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν, νῦν
 δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας ἣν παρ'
 ἡμῶν ἐλόντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὥς γὰρ αὐ-
 τὸς οἶσθα, οἱ πολέμιοι οὐχ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς ἐξε-
 8 λαύνειν. καὶ οὐχ ὅπως δῶρα δούς καὶ εὖ ποιήσας
 ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ'
 ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύνα-
 9 σαι ἐπιτρέπεις. καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνει
 οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μὲν σε ὄρᾳ πλου-
 τοῦντα, πρὶν δ' ἡμῖν Φίλον γενέσθαι ἀπὸ ληστείας
 10 τὸν βίον ἔχοντα, ὥς αὐτὸς ἔφησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς
 ἐμὲ λέγεις ταῦτα; ἔφη· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι ἄρχω,
 ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι, οἷς ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στρά-
 τευμα ἀπαγαγεῖν οὐδὲν ἐμὲ παρακαλέσαντες, ὧ θαυ-
 μασιώτατοι, ὅπως ὥσπερ ἀπηχθανόμην αὐτοῖς ὅτε πρὸς
 ὑμᾶς ἦγον, οὕτω καὶ ἐχαρισάμην νῦν ἀποδιδούς.
 11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν· Ἐγὼ
 μὲν, ὧ Μηδόσαδες, κατὰ γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς
 αἰσχύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστά-
 μην, οὐδ' ἂν συνηκολούθησά σοι· καὶ νῦν ἄπειμι.
 οὐδὲ γὰρ ἂν Μήδοκός με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἐξε-
 12 λαύνοιμι τοὺς εὐεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ
 τὸν ἵππον ἀπήλαυσε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἵππῃς

πλὴν τεττάρων ἢ πέντε. ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ
 αὐτὸν ἢ χώρα πορθομένη, ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα
 καλέσαι τὸν Λακεδαιμονίῳ. καὶ ὃς λαβὼν τοὺς ἐπιτη- 15
 δειοτάτους προσῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ Πολυνίκῳ καὶ
 ἔλεξεν ὅτι καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προερῶν ἅπερ
 αὐτῷ, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς 14
 ἀπολαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ
 εἴποιτε ὅτι δεδέηται ὑμῶν ἢ στρατιὰ συναναπράξαι
 τὸν μισθόν ἢ παρ' ἐκόντος ἢ παρ' ἄκοντος Σεύθου·
 καὶ ὅτι τούτων τυχόντες προθύμως ἂν συνέπεσθαι
 ὑμῖν Φασι· καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ
 ὅτι ὑπέσχεσθε αὐτοῖς τότε ἀπιέναι ὅταν τὰ δίκαια
 ἔχωσιν οἱ στρατιῶται. ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα 15
 ἔφασαν ἐρεῖν καὶ ἄλλα ὅποῖ' ἂν δύνωνται κράτιστα·
 καὶ εὐθὺς ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαιρίους.
 ἐλθὼν δ' ἔλεξε Χαρμῖνος· Εἰ μὲν σύ τι ἔχεις, ὦ
 Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς
 σὲ ἔχομεν. ὁ δὲ Μηδοσάδης μάλα δὴ ὑφειμένως· Ἀλλ' 16
 ἐγὼ μὲν λέγω, ἔφη, καὶ Σεύθης ταῦτά, ὅτι ἀξιοῦ-
 μεν τοὺς φίλους ἡμῖν γεγεννημένους μὴ κακῶς πάσχειν
 ὑφ' ὑμῶν. ὅτι γὰρ ἂν τούτους κακῶς ποιῆτε ἡμᾶς
 ἤδη ποιεῖτε· ἡμέτεροι γάρ εἰσιν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφα- 17
 σαν οἱ Λάκωνες, ἀπίοιμεν ἂν ὅποτε τὸν μισθὸν ἔχοιεν
 οἱ ταῦτα ὑμῖν καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἐρχόμεθα
 μὲν καὶ νῦν βοηθήσοντες τούτοις καὶ τιμωρησόμενοι
 ἄνδρας οἱ τούτους παρὰ τοὺς ὅρκους ἠδίκησαν. ἦν δὲ

- δὴ καὶ ὑμεῖς τοιοῦτοι ἦτε, ἐνθένδε ἀρξόμεθα τὰ δίκαια
 18 λαμβάνειν. ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν· Ἐθέλοιτε δ' ἂν τού-
 τοις, ὦ Μηδόσῃδες, ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φίλους φατέ
 εἶναι ὑμῖν, ἐν ᾧ τῇ χώρᾳ ἐσμέν, ὅποτερ' ἂν ψηφί-
 σωνται, εἴθ' ὑμᾶς προσήκει ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι
 19 εἴθ' ἡμᾶς; ὁ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μά-
 λιστα μὲν αὐτῷ τῷ Λάκωνε ἐλθεῖν παρὰ Σεύθην περὶ
 τοῦ μισθοῦ, καὶ οἴεσθαι ἂν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μή,
 Ξενοφῶντα σὺν αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπ-
 ισχνεῖτο. ἐδεῖτο δὲ τὰς κώμας μὴ κάειν.
 20 Ἐντεῦθεν πέμπουσι Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἱ
 ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι. ὁ δ' ἐλθὼν λέγει πρὸς
 21 Σεύθην· Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὦ Σεύθη, πάρειμι, ἀλλὰ
 22 διδάξων, ἣν δύνωμαι, ὥς οὐ δικαίως μοι ἠχθέσθης ὅτι
 ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπῆτουν σε προθύμως ἂν ὑπέ-
 σχου αὐτοῖς· σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἥττον ἐνόμιζον
 23 σύμφορον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶ-
 τον μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε
 τούτους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίη-
 σαν πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων, ὥστε οὐχ
 οἶόν τέ σοι λανθάνειν οὔτ' ἦν τι καλὸν οὔτ' ἦν τι
 24 αἰσχρὸν ποιήσης. τοιούτῳ δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι
 ἐδόκει εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἄν-
 δρας εὐεργέτας, μέγα δ' εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἐξακισχι-
 λίων ἀνθρώπων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον
 24 σαυτὸν καταστήσαι ὅ,τι λέγοις. ὁρῶ γὰρ τῶν μὲν

ἀπίστων ματαίους καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς
 λόγους πλανωμένους· οἱ δ' ἂν φανεροὶ ὦσιν ἀλήθειαν
 ἀσκοῦντες, τούτων οἱ λόγοι, ἣν τι δέωνται, οὐδὲν
 μεῖον δύνανται ἀνύτεσθαι ἢ ἄλλων ἢ βία· ἣν τέ τι-
 νας σωφρονίζειν βούλονται, γιγνώσκω τὰς τούτων
 ἀπειλὰς οὐχ ἥττον σωφρονιζούσας ἢ ἄλλων τὸ ἤδη
 κολάζειν· ἣν τέ τῷ τι ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες,
 οὐδὲν μεῖον διαπράττονται ἢ ἄλλοι παραχρῆμα διδόν-
 τες. ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σὺ τί προτελέσας ἡμῖν συμ- 25
 μάχους ἡμᾶς ἔλαβες. οἶσθ' ὅτι οὐδέν· ἀλλὰ πιστευ-
 θεὶς ἀληθεύσειν ἃ ἔλεγες ἐπῆρας τοσούτους ἀνθρώπους
 συστρατεύεσθαι τε καὶ κατεργάσασθαι σοι ἄρχην οὐ
 τριάκοντα μόνον ἀξίαν ταλάντων, ὅσα οἶονται δεῖν
 οὔτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίων. οὐκοῦν 26
 τοῦτο μὲν πρῶτον τὸ πιστεύεσθαι σε τὸ καὶ τὴν βα-
 σιλείαν σοι κατεργασμένον τούτων τῶν χρημάτων πι-
 πράσκεται. ἴθι δὴ ἀναμνήσθητι πῶς μέγα ἡγοῦ τότε 27
 καταπρᾶξαι ἃ νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις. ἐγὼ μὲν
 εὔ οἶδ' ὅτι ἡὔξω ἂν τὰ νῦν πεπραγμένα μᾶλλον σοι
 καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν χρημά-
 των γενέσθαι. ἐμοὶ τοίνυν μεῖζον βλάβος καὶ αἴσχιον 28
 δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε μὴ
 λαβεῖν, ὅσῳ περ χαλεπώτερον ἐκ πλουσίου πένητα γε-
 νέσθαι ἢ ἄρχην μὴ πλουτῆσαι, καὶ ὅσῳ λυπηρότερον
 ἐκ βασιλέως ἰδιώτην φανῆναι ἢ ἄρχην μὴ βασιλεῦ-
 σαι. οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι 29

γενόμενοι οὐ Φιλία τῇ σῇ ἐπείσθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχε-
 σθαι ἀλλ' ἀνάγκη, καὶ ὅτι ἐπιχειροῖεν ἂν πάλιν
 ἐλεύθεροι γίνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι.
 30 ποτέρως οὖν οἶει μᾶλλον ἂν φοβεῖσθαι τε αὐτοὺς καὶ
 σωφρονεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ ὁρῶέν σοι τοὺς στρατιώτας
 οὕτω διακειμένους ὥς νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κε-
 λεύεις, αὖθις τ' ἂν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους
 τε τούτων περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ ταχὺ ἂν
 σοι ὁπότε βούλοιο παραγενέσθαι, ἢ εἰ καταδοξάσειαν
 μήτ' ἂν ἄλλους σοι ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν
 γεγενημένων τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι ἢ
 31 σοί; ἀλλὰ μὴν οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειφθέντες
 ὑπεῖξάν σοι, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορία. οὐκοῦν νῦν καὶ
 τοῦτο κίνδυνος μὴ λάβωσι προστατάς αὐτῶν τινὰς τού-
 των οἱ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἢ καὶ τούτων
 κρείττονας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν οἱ μὲν στρατιῶ-
 32 ται ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύσε-
 σθαι, ἂν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακε-
 δαιμόνιοι διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς συναινέσωσιν
 33 αὐτοῖς ταῦτα. ὅτι γε μὴν οἱ νῦν σοὶ Θρᾶκες γενό-
 μενοι πολὺ ἂν προθυμότερον ἴοιεν ἐπὶ σέ ἢ σὺν σοὶ
 οὐκ ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει
 αὐτοῖς, κρατουμένου δέ σου ἐλευθερία. εἰ δὲ καὶ τῆς
 χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὥς σῆς οὔσης, ποτέρως
 ἂν οἶει ἀπαθῇ κακῶν μᾶλλον αὐτὴν εἶναι, εἰ οὗτοι οἱ
 στρατιῶται ἀπολαβόντες ἃ ἐγκαλοῦσιν εἰρήνην κατα-

λιπόντες οἴχοιντο, ἢ εἰ οὗτοί τε μένοιεν ὥς ἐν πολε-
 μίᾳ σύ τε ἄλλους πειρῶο πλείονας τούτων ἔχων ἀντι-
 στρατοπεδεύεσθαι δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; ἀργύριον 34
 δὲ ποτέρως ἂν πλέον ἀναλωθείη, εἰ τούτοις τὸ ὀφει-
 λόμενον ἀποδοθείη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιτο ἄλλους
 τε κρείττονας τούτων δέοι σε μισθοῦσθαι; ἀλλὰ γὰρ 35
 Ἡρακλείδῃ, ὥς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπλου δοκεῖ τοῦ-
 το τὸ ἀργύριον εἶναι. ἢ μὴν πολὺ γέ ἐστιν ἔλαττον
 νῦν σοι καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι ἢ πρὶν ἡμᾶς
 ἐλθεῖν πρὸς σὲ τὸ δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθ- 36
 μὸς ἐστιν ὁ ὀρίζων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύ-
 ναμις τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ
 δὲ νῦν ἢ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσδοδος πλείων ἔσται ἢ πρό-
 σθεν τὰ παρόντα πάντα. ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύθῃ, ταῦτα 37
 ὥς Φίλου ὄντος σου προὔνοομένην, ὅπως σύ τε ἄξιος
 δοκοίης εἶναι ὧν οἱ θεοὶ σοι ἔδωκαν ἀγαθῶν ἐγὼ τε μὴ
 διαφθαρείην ἐν τῇ στρατιᾷ. εὖ γὰρ ἴσθ' ὅτι νῦν ἐγὼ 38
 οὔτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆσαι δυνηθείην
 σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ οὔτ' ἂν εἴ σοι πάλιν βουλοί-
 μην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. οὕτω γὰρ πρὸς
 με ἡ στρατιὰ διάκειται. καίτοι αὐτόν σε μάρτυρα 39
 σὺν θεοῖς εἰδόσι ποιοῦμαι ὅτι οὔτ' ἔχω παρὰ σοῦ ἐπὶ
 τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτ' ἤτησα πώποτε εἰς τὸ
 ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔθ' ἃ ὑπέσχου μοι ἀπῆτησα· ὁμνυ- 40
 μι δέ σοι μὴδ' ἀποδιδόντος δέξασθαι ἂν, εἰ μὴ καὶ
 οἱ στρατιῶται ἔμελλον τὰ ἑαυτῶν συναπολαμβάνειν.

αἰσχρὸν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπραῖχθαι, τὰ δ'
 ἐκείνων περιιδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ
 41 τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. καίτοι Ἡρακλείδῃ γε λῆρος
 πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς
 τρόπου· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθῃ, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως
 42 τε καὶ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι κτῆμα οὐδὲ λαμπρότε-
 ρον ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. ὁ γὰρ
 ταῦτ' ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλου-
 τεῖ δὲ καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν
 43 πράττων ἔχει τοὺς συνησθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῇ,
 οὐ σπανίζει τῶν βοηθησόντων. ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτ' ἐκ
 τῶν ἐμῶν ἔργων κατέμαθες ὅτι σοι ἐκ τῆς ψυχῆς
 φίλος ἦν, μήτ' ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο
 44 γνῶναι, ἀλλὰ τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντως
 κατανόησον· παρῆσθα γὰρ καὶ ἤκουες ἃ ἔλεγον οἱ ψέ-
 45 γειν ἐμὲ βουλόμενοι. κατηγόρου μὲν γάρ μου πρὸς
 46 Λακεδαιμονίους ὥς σὲ περὶ πλείονος ποιοίμην ἢ Λακε-
 δαιμονίους, αὐτοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὥς μᾶλλον μέλοι
 μοι ὅπως τὰ σὰ καλῶς ἔχοι ἢ ὅπως τὰ ἐαυτῶν. ἔφα-
 σαν δέ με καὶ δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα
 47 ταῦτα πότερον οἶει αὐτοὺς κακόνοιάν τινά ἐνιδόντας
 μοι πρὸς σὲ αἰτιᾶσθαι με ἔχειν παρὰ σοῦ ἢ προθυμίαν
 48 πολλὴν περὶ σὲ κατανόησαντας; ἐγὼ μὲν οἶμαι πάν-
 49 τας ἀνθρώπους νομίζειν εὖνοιαν δεῖν ἀποκεῖσθαι τούτῳ
 παρ' οὗ ὅν δῶρά τις λαμβάνῃ. σὺ δὲ πρὶν μὲν ὑπη-
 50 ρετῆσαί τί σοι ἐμὲ ἐδέξω ἠδέως καὶ ὄμμασι καὶ Φωνῇ

καὶ ξενίοις καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμ-
 πλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας ἃ ἐβούλου καὶ γεγένησαι
 ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα
 ἐν τοῖς στρατιώταις τολμᾷς περιορᾷν; ἀλλὰ μὴν ὅτι 47
 σοι δόξει ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν
 σε καὶ αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τούς σοι προεμέ-
 νους εὐεργεσίαν ὁρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. δέομαι οὖν
 σου, ὅταν ἀποδιδῶς, προθυμεῖσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς
 στρατιώταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἷόνπερ καὶ παρέλαβες.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ 48
 τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες
 Ἡρακλείδην τοῦτον ὑπώπτευσαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη,
 οὔτε διενοήθην πώποτε ἀποστερῆσαι ἀποδώσω τε. ἐν- 49
 τεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· Ἐπεὶ τοίνυν διανοεῖ
 ἀποδιδόναι, νῦν ἐγὼ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδοῦναι,
 καὶ μὴ περιδεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ
 στρατιᾷ νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σὲ ἀφικόμεθα. ὁ δ' εἶ- 50
 πεν· Ἀλλ' οὔτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσει δι' ἐμὲ ἄτι-
 μότερος ἂν τε μένης παρ' ἐμοὶ χιλίους μόνους ὀπλί-
 τας ἔχων, ἐγὼ σοι τά τε χωρία ἀποδώσω καὶ τᾶλλα
 ἃ ὑπεσχόμην. ὁ δὲ πάλιν εἶπε· Ταῦτα μὲν ἔχειν 51
 οὕτως οὐχ οἷόν τε· ἀπόπεμπε δ' ἡμᾶς. Καὶ μὴν,
 ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλέστερόν γέ σοι οἶδα ὃν παρ'
 ἐμοὶ μένειν ἢ ἀπιέναι. ὁ δὲ πάλιν εἶπεν· Ἀλλὰ τὴν 52
 μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινῶ· ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἷόν τε·
 ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότερος ᾶ, νόμιζε καὶ σοὶ τοῦτο

- 53 ἀγαθὸν ἔσεσθαι. ἐντεῦθεν λέγει Σεύθης· Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἢ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δ' ἑξακοσίους καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὁμήρους προσλα-
 54 βὼν ἄπιθι. γελάσας ὁ Ξενοφῶν εἶπεν· Ἦν οὖν μὴ ἐξικνῆται ταῦτ' εἰς τὸν μισθόν, τίνος τάλαντον Φήσω ἔχειν; ἄρ' οὐκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπικίνδυνόν μοί ἐστιν, ἀπιόντα γε ἄμεινον φυλάττεσθαι πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς.
 55 Τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμεινε. Τῇ δ' ὑστεραία ἀπέδωκέ τε αὐτοῖς ἃ ὑπέσχετο καὶ τοὺς ἐλῶντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον ὡς ὁ Ξενοφῶν οἴχοιτο ὡς Σεύθην οἰκήσων καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ληψόμενος· ἐπεὶ δ' εἶδον, ἤσθησαν καὶ προσέ-
 56 θεον. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρμῖνόν τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, σέσωσται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διαθέμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλουν, καὶ πολλὴν εἵ-
 57 χον αἰτίαν. Ξενοφῶν δ' οὐ προσήει, ἀλλὰ φανερὸς ἦν οἴκαδε παρασκευαζόμενος· οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς. προσελθόντες δ' αὐτῷ οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοίη.

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ VIII.
 τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγό-
 ρου υἱὸς τοῦ τὰ ἐνύπνια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος. οὗ-
 τος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώτα
 αὐτὸν πόσον χρυσίον ἔχοι. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν 2
 ἢ μὴν ἔσεσθαι μὴδ' ἐφόδιον ἱκανὸν οἴκαδε ἀπιόντι,
 εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἃ ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ
 δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἐπεμψαν Λαμψακηνοὶ 3
 ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυε τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστή-
 σατο τὸν Εὐκλείδην. ἰδὼν δὲ τὰ ἱερὰ ὁ Εὐκλείδης
 εἶπεν ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ ἔχειν χρήματα. Ἀλλ'
 οἶδα, ἔφη, ὅτι καὶν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεταιί τι
 ἐμπόδιον, ἂν μὴδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ. συνωμολόγει
 ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ὁ δ' εἶπεν. Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ 4
 Ζεὺς ὁ μειλίχιός ἐστι, καὶ ἐπήρετο εἰ ἤδη θύσειεν,
 ὥσπερ οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλο-
 καυτεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε τεθυκέναι
 τούτῳ τῷ θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι καθὰ
 εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῇ δ' ὕστε- 5
 ραία ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ
 ὀλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέρει.
 καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνοῦνται Βίων καὶ Ναυσι- 6
 κλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξε-
 νοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππον ὃν ἐν Λαμψάκῳ
 ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι'
 ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἡδεσθαι τῷ ἵππῳ,

λυσάμενοι ἀπέδωσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

- 7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος, καὶ ὑπερβάντες τὴν Ἰδην εἰς Ἀντάνδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θήβης πεδίου. ἔντεῦθεν δι' Ἀτραμυτείου καὶ Κυτωνίου ὁδεύσαντες παρ' Ἀταρνέα εἰς Καΐκου πεδίου ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.
- 8 Ἐνταῦθα δὴ ξενοῦται Ξενοφῶν παρ' Ἑλλάδι τῇ Γογγύλου τοῦ Ἐρετριῶς γυναικὶ καὶ Γοργίωνος καὶ
- 9 Γογγύλου μητρί. αὕτη δ' αὐτῷ φράζει ὅτι Ἀσιδάτης ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον ἔφη αὐτόν, εἰ ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν αὐν καὶ αὐτόν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα· εἶναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἔπεμψε τὸν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, ὃν
- 10 περὶ πλείστου ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ' ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίλας ὁ Ἡλεῖος μάντις παρὼν εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ
- 11 ἀλώσιμος εἴη. δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τοὺς τε λοχαγούς τοὺς μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ πιστοὺς γεγενημένους διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιῆσαι αὐτούς. συνεχέ-
 12 ἔρχονται δ' αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλαυνον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος ὡς ἐτοίμων δὴ χρημάτων.

ριξ ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα τὰ
 πλεῖστα ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὥς τὸν Ἀσι-
 δάτην αὐτὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. πυργομαχοῦντες 13
 δ' ἐπεὶ οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, ὑψηλὴ γὰρ
 ἦν καὶ μεγάλη καὶ προμαχεῶνας καὶ ἄνδρας πολλοὺς 81
 καὶ μαχίμους ἔχουσα, διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν
 πύργον. ὁ δὲ τοῖχος ἦν ἐπ' ὀκτὼ πλίνθων γήινων τὸ 14
 εὖρος, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρώρυκτο· καὶ ὥς τὸ πρῶ-
 τον διεφάνη, ἐπάταξεν ἔνδοθεν βουπόρῳ τις ὀβελίσκῳ 91
 διαμπερὲς τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτῳ· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκ-
 τοξεύοντες ἐποιοῦν μὴδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι.
 κεκραγόντων δ' αὐτῶν καὶ πυρσευόντων ἐκβοηθοῦσιν 15
 Ἰταμένης μὲν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομα-
 νίας δ' ὀπλῖται Ἀσσύριοι καὶ Ὑρκάνιοι ἱππῆς καὶ οὗ- 92
 τοι βασιλέως μισθοφόροι ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι
 πελτασταὶ εἰς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου,
 ἄλλοι δ' ἐξ Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων 12
 καὶ ἱππῆς.

Ἐνταῦθα δὴ ὥρα ἦν σκοπεῖν πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος· 16
 καὶ λαβόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλαυνον
 καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς
 χρήμασιν ἔτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ Φυγὴν
 εἶη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν 52
 καὶ οἳ τε πολέμιοι θρασύτεροι εἶεν καὶ οἳ στρατιῶται
 ἀθυμότεροι· νῦν δ' ἀπῆσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων
 μαχοῦμενοι. ἐπεὶ δ' ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς 17

- Ἕλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται
καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν,
βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ
Προκλῆς ἐξ Ἀλισάρνης καὶ Τευθρανίας ὁ ἀπὸ Δαμα-
18 ράτου. οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάνυ ἤδη ἐπιέ-
ζοντο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευό-
μενοι κύκλῳ, ὅπως τὰ ὅπλα ἔχοιεν πρὸς τῶν τοξευ-
μάτων, μόλις διαβαίνουσι τὸν Κάρκασον ποταμόν,
19 τετρωμένοι ἐγγὺς οἱ ἡμίσεις. ἐνταῦθα δ' Ἀγασίας
Στυμφάλιος λοχαγὸς τιτρώσκεται, τὸν πάντα χρόνον
μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασώζονται
ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον
θύματα.
20 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει νύ-
κτωρ πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι
τῆς Λυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι φοβεῖσθαι,
21 ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. ὁ δ' Ἀσιδάτης ἀκούσας ὅτι πάλιν
ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἶη ὁ Ξενοφῶν καὶ παντὶ τῷ
στρατεύματι ἥξοι, ἐξαυλίζεται εἰς κώμας ὑπὸ τὸ Παρ-
22 θένιον πόλισμα ἐχούσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα
συντυγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ
γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ
23 ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν
ἀφικνοῦνται εἰς Πέργαμον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν οὐκ
ἡτιάσατο Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες
καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρα-

τιῶται ὥστ' ἐξαίρετα λαβεῖν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη
καὶ τᾶλλα· ὥστε ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον εὖ ποιεῖν.

Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ 24
στράτευμα καὶ συμμίξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει
πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Φαρνάβαζον.

INDEX NOMINUM.

Abrocomas hostis Cyri ad Euphratem I. 3. 20.: ab eo Graeci mercenarii deficiunt ad Cyrum I. 4. 3.: nec Ciliciae portas nec Phoenicen defendit I. 4. 5.: comburit naves, ne Cyrus Euphratem traiciat I. 4. 18. quinto die post pugnam ad Cunaxa advenit cum suis I. 7. 12.

Abrozelmus Thrax VII. 6. 43.

Abydus I. 1. 9.

Achaei multi in exercitu VI. 2. 10.

Acherusia Chersonesus. Ibi Hercules descendit ad Cerberum educendum VI. 2. 2.

Aetiae nepos rex Phasianorum V. 6. 37.

Aegyptii hostes Persarum II. 5. 13.

Aeneas Stymphalius lochagus perit IV. 7. 13.

Aenianes sunt in copiis Menonis Thessali I. 2. 6. Eorum salatio VI. 1. 7.

Aeolis V. 6. 24.

Aeschines Acarnan praest cohorti peltastarum Arcadum IV. 3. 22., 8. 18.

Agasias Stymphalius lochagus gravis armaturae IV. 1. 27., indicat servilem statum Apollonidis III. 1. 31., rem strenue gerit IV.

7. 11., V. 2. 15., ridet Lacedaemoniorum regnandi aviditatem VI. 1. 30., legatus mittitur ad Heracleotas VI. 2. 7., suadet ne exercitus separetur VI. 4. 10., eripit Dexippo militem VI. 6. 7., ultro se sistit Cleandro ad iudicium VI. 6. 17., vulneratur dum fortiter pugnat VII. 8. 19.

Agesilaus redit ex Asia adversus Boeotios V. 3. 6.

Agias Arcas dux cum caeteris ducibus dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., obtruncatur II. 6. 1., laudatur II. 6. extr.

Amazonum securis IV. 4. 16.

Amphicrates Atheniensis IV. 2. 13., 17.

Anaxibius Spartanæ classi praefectus Byzantii a Pharnabazo corruptus spe stipendii facta pellicit Graecos ex Asia Byzantium V. 1. 4., VI. 1. 16., VII. 1. 3.: sed fidem fallit et Graecos Byzantio fraudulenter emittit VII. 1. 11., quorum metu fugit in arcem 20., decedit Byzantio VII. 2. 5., mittit Xenophontem ad exercitum 8.

Antandrus VII. 8. 7.

Antileon Thurius pertaesus itineris terrestriis mavult navigare V. 1. 2.

Apollo cutim detrahit Marsyae

I. 2. 8.: ei duces consecrant decimas praedae V. 3. 4.: sacra facit Xenophon VII. 8. 3.

Apollonia VII. 8. 15.

Apollonides Lydus auribus per-tusis ob ignaviam abigitur ab exercitu III. 1. 26. 31.

Arabia I. 5. 1., VII. 8. 25.

Araxes fluvius I. 4. 19.

Arbaces dux in exercitu Artaxerxis I. 7. 12. Mediae satrapa VII. 8. 25.

Arcades multi in exercitu VI. 2. 10., eorum saltatio 1. 11.: cum Achaeis se separant a caeteris VI. 2. 12., sed mox suae temeritatis dant poenas VI. 3. 1—9.

Arcas quidam temere accusat Xenophontem VII. 6. 8.

Archagoras Argivus exsul, lo-chagus IV. 2. 13., 17.

Arexio Arcas Parrhasius, haruspex VI. 4. 13., 5. 2., 8.

Argo VI. 2. 1.

Ariaeus Cyri amicus praeest cornu sinistro I. 8. 5., 9. 31., fugit interfecto Cyro I. 9. 31., imperium Persarum oblatum non accipit II. 2. 1., rationem itineris proponit II. 2. 11. impetrata venia a rege minus curat Graecos II. 4. 2.

Aristarchus harmosta Lacedaemonius Byzantii vendit ad quadringentos Graecos VII. 2. 5., 6.: corruptus a Pharnabazo prohibet Graecos a traiectu in Asiam VII. 2. 12., 6. 13., 24.: insidiatur ipsi Xenophonti VII. 2. 14.

Aristeas Chius, centurio levis armaturae, vir fortis IV. 1. 28., 6. 20.

Aristippus Thessalus a Cyro hospite accipit pecuniam et quatuor millia militum contra seditiones cives I. 1. 10. his praeficit Menonem II. 6. 28.

Aristo Atheniensis legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14.

Aristonymus Methydriensis lo-chagus praeest gravi armaturae IV. 1. 27., 6. 20.: rem strenue gerit IV. 7. 9. Eum pro Chiriso-pho nominant quidam libri IV. 6. 21.

Armenia. eius satrapa Orontas III. 5. 17.: eam Centrites amnis distinguit a Carduchorum regione IV. 3. 1., eius montes IV. 3. 20., eam peragrant Graeci IV. 4. 1., Armeniae occidentalis satrapa Tiribazus IV. 4. 4., 5.

Armeniorum pueri vicem pincernarum sustinent IV. 5. 33. eorum equi describuntur IV. 5. 36.

Artacamas Phrygiae satrapa VII. 8. 25.

Artagerses praeest sex millibus equitum in Artaxerxis exercitu I. 7. 11., occiditur ab ipso Cyro in pugna I. 8. 24.

Artaozus Cyri amicus II. 4. 16., 5. 35.

Artapatas eunuchus Cyri fidelissimus I. 6. 11., immoritur Cyro I. 8. 28.

Artaxerxes filius Darii et Parysatidis, frater Cyri maior I. 1. 1. succedit patri 3., Cyrum non necat exoratus a matre 3., eius frater spurius II. 4. 25., vulneratur a Cyro in acie I. 8. 26., occisi Cyri castra diripit I. 10. 1., metuit Graecos victores 6., II.

2. 18., 3. 1., poscit a Graecis arma II. 1. 8., inducias facit cum Graecis II. 3. 25., necat Graecorum duces II. 6. 1.
 Artimas Lydiae satrapa VII. 8. 25.
 Artuchas. eius mercenarii IV. 3. 4.
 Arystas Arcas, homo vorax VII. 3. 23.
 Asidates nobilis et opulentus Persa oppugnatur a Xenophonte frustra VII. 8. 9., 15., tandem capitur cum suis 22.
 [Aspasia] Phocais, Cyri concubina capitur ab Artaxerxe, pulchra et prudens mulier I. 10. 2.
 Aspendii I. 2. 12.
 Assyrii VII. 8. 15.
 Atarneus VII. 8. 8.
 Athenienses furantur pecunias publicas IV. 6. 16. eorum opes magnae franguntur a Lacedaemoniis VII. 1. 27., fidem laudat Seuthes VII. 2. 31. et suos cognatos vocat.
 Atramyttium VII. 8. 8.
 Babylon quantum distet a loco ubi pugnatum est II. 2. 6., quantum distet a Cotyoris Ponti V. 5. 4. ad eam pugna inter Cyrum et Artaxerxem accidisse dicitur ibid.
 Babylonia regio I. 7. 4., II. 2. 13.
 Basias Arcas occiditur a Carduchis IV. 1. 18.
 Basias Eleus haruspex VII. 8. 10.
 Belesys Syriae et Assyriae satrapa I. 4. 10. VII. 8. 25.
 Bio affert pecunias exercitui VII. 8. 6.
 Bisanthe VII. 2. 38., 5. 8.
 Bithyni VI. 2. 17. horum satrapa erat Pharnabazus VII. 8. 25.
 Boiscus Thessalus pugil, homo ignavus et improbus V. 8. 23.
 Byzantium. in eam urbem vi irrumpunt Graeci VII. 1. 16., ante bellum Peloponnesiacum fuit Atheniensium VII. 1. 27.
 Caenae urbs magna Mesopotamiae ad Tigrim II. 4. 28.
 Caïci Campus VII. 8. 8.
 Calchedon VII. 1. 20., 2. 24., 26.
 Calchedonia VI. 6. 38.
 Callimachus Parrhasius, lochagus gravis armaturae IV. 1. 27., 7. 8., rem strenue gerit 7. 10., legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14., ad Heracleotas VI. 2. 7.: arrogat sibi imperium Arcadum et Achaeorum VI. 2. 9., 10.
 Calpes portus VI. 2. 13., 17., VI. 3. 2., describitur VI. 4. 1., 2.
 Cappadocia I. 2. 20., VII. 8. 25.
 Carcasus fl. VII. 8. 18.
 Carduchi liberi, bellicosi, montani III. 5. 16., V. 5. 17., VII. 8. 25., horum montes petunt Graeci III. 5. 17., frustra eos sibi conciliare student IV. 1. 8., 9., urgent agmen extremum Graecorum IV. 1. 16., 3. 7.
 Carsus amnis Ciliciae I. 4. 4.
 Castoli Campus I. 1. 2., 9. 7.
 Caystri Campus urbs 1. 2. 11.
 Celaenae urbs magna Phrygiae I. 2. 7., ibi erat Cyri praetorium et horti quos perfluit Maeander, arcem eius extruxit Xerxes 9.
 Centrites amnis distinguit Ar-

meniam a Carduchorum regione IV. 3. 1. hunc traiciunt Graeci 15.

Cephisodorus Cephisophontis Atheniensis lochagus IV. 2. 13. occiditur 17.

Ceramorum Forum urbs in finibus Mysiae I. 2. 10.

Cerasus urbs Graeca et maritima in Colchide, Sinopensium colonia V. 3. 2. quibus tributum pendebat V. 5. 10. Cerasuntii V. 7. 13.

Cerberus VI. 2. 2.

Chaldaei liberi, fortes, mercenarii; eorum arma IV. 3. 4., V. 5. 17., VII. 8. 25.

Chalus amnis Syriae piscosus I. 4. 9.

Chalybes liberi VII. 8. 25, finitimi Armeniae IV. 5. 34., qui stipendia merent apud Tiribazum IV. 4. 18., occurrunt Graecis IV. 6. 5., laudantur ob fortitudinem et eorum arma describuntur IV. 7. 15., Mossynoecorum imperio parentes V. 5. 1.

Charmanda urbs magna ad Euphratem I. 5. 10.

Charminus Laco legatus Thibronis VII. 6. 1., defendit Xenophontem VII. 6. 39.

Chersonesus e regione Abydi I. 1. 9., II. 6. 2., 24. regio amoenae et fertilis V. 6. 25. VII. 1. 13.

Chirisophus Lacedaemonius adducit septingentos milites gravis armaturae. I. 4. 3., mittitur ad Ariaeum II. 1. 5., laudat Xenophontem III. 1. 45., hortatur duces III. 2. 2., cur semel a Xenophonte sit vituperatus IV. 6. 3.

perstringit Athenienses 16., Trapezunte navigat ad naves adducendas V. 1. 4., sed redit cum una triremi VI. 1. 16., imperium totius exercitus in eum confertur 32., sed mox eo privatur VI. 2. 12., medicamento sumpto perit VI. 4. 11.

Chrysopolis propinqua Calchedoni VI. 6. 38.

Cilicia aditu difficilis I. 2. 21., eius situs et natura 22., portae eius I. 4. 4.

Cleaenetus perit cum aliis V. 1. 17.

Cleagorae pictura VII. 8. 1.

Cleander harmosta Byzantii VI. 4. 18., venit Calpen VI. 6. 5., hospitium init cum Xenophonte VI. 6. 35., VII. 1. 8., imperium exercitus oblatum non recipit religione impeditus VI. 6. 36.

Cleanor Arcas natu maximus dux secundum Clearchum II. 1. 10., invehitur in Ariaeum II. 5. 39., sufficitur in locum Agiae Arcadis III. 1. 47. hortatur duces ad perfidiam Persarum ulciscendam III. 2. 4., praest Arcadibus gravis armaturae IV. 8. 18., Arcadem rogat Xenophon ut sacra diligenter inspiciat VI. 4. 22., Cleanor simpliciter nominatus cum Phrynisco contendit ire militatum apud Seuthen VII. 2. 2., honorifice sentit de Xenophonte VII. 5. 10.

Clearetus lochagus temere perit V. 7. 14.—16.

Clearchus exsul Lacedaemonius comparat copias pecunia quam a Cyro acceperat I. 1. 9., 3. 3. II.

6. 4., venit ad Cyrum Celaenas cum mille militibus gravis armaturae, octingentis peltastis Tracibus et ducentis Cretensibus sagittariis I. 2. 9., praeest cornu sinistro I. 2. 15., saxis petitur ab exercitu I. 3. 1., sedat milites I. 3. 3., 9.: a Menonis militibus saxis petitur I. 5. 12., praeest cornu dextro in pugna I. 8. 4., minus auscultat Cyro I. 8. 13., Cyro tesseram refert Graecorum I. 8. 16. eum maximi fecit Cyrus I. 1. 9., 6. 5., et consilium de bello regi inferendo cum eo solo communicavit III. 1. 10., laudatur ut bonus imperator II. 3. 11., 6. 8., colloquitur cum Tissapherne de metu insidiarum II. 5. 3—15.: dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius vita et mores describuntur. ibid.
- Cleonymus Laco, vir fortis, interficitur a Carduchis IV. 1. 18.
- Cocreatadas Thebanus artem imperatoriam profitetur et vult praeesse Graecis VII. 1. 33.
- Coeti VII. 8. 25. Nomen corruptum ex *Τάοχοι*.
- Colchi resistunt Graecis IV. 8. 9. sed fugantur 18., Graeci ibi vescuntur melle insaniam inferente 20., illorum legati lapidantur V. 7. 2. sunt liberi VII. 8. 25.
- Colchis IV. 8. 23.
- Colossae urbs opulenta et magna Phrygiae maioris I. 2. 6.
- Comania VII. 8. 15.
- Corsote, urbs deserta ad Mascam amnem I. 5. 4.
- Corylas, satrapa Paphlagoniae VII. 8. 25., V. 5. 12., 22., 6. 11., foedus facit cum Graecis VI. 1. 2.
- Cotyora, urbs Graeca, Sinopensium colonia, in regione Tibarenorum ad Pontum Euxinum V. 5. 3., 4.
- Cretensium arcus III. 3. 7., 15. eorum opera multum prodest IV. 2. 29.
- Ctesias medicus curat Artaxerxem vulneratum I. 8. 26. laudatur eius testimonium 27.
- Cydnus amnis Tarsum mediam interfluens I. 2. 23.
- Cyniscus VII. 1. 13.
- Cyrus Artaxerxis frater constituitur a Dario patre satrapa I. 1. 2., mortuo patre ab Artaxerxe calumnia Tissaphernis coniicitur in vincula 3., sed mox precibus matris liberatus remittitur in satrapiam. Inde bellum parat clam 6., clemens erga Xeniam et Pasionem I. 4. 8., liberalis erga Silanum I. 7. 18., nudo capite proelium committit I. 8. 6. occidit Artagersem in acie 24., vulnerat Artaxerxem 26., interficitur 27., eius encomium I. 9.
- Cyrus maior I. 9. 1.
- Cytonium VII. 8. 8.
- Cyzicus urbs Mysiae ad Propontidem VII. 2. 5.
- Damaratus Lacedaemonius II. 1. 3., VII. 8. 17.
- Dana, urbs maior Cappadociae I. 2. 20.
- Daphnagoras VII. 8. 9.
- Dardes amnis I. 4. 10.
- Darius pater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1.

Delphico in templo Apollinis habent thesaurum Athenienses V. 3. 5.

Delta Thraciae VII. 1. 33., 5. 1.

Democrates Temenites, homo diligens et certus IV. 4. 15.

Dercylidas bellum gerit cum Pharnabazo V. 6. 24.

Dernes satrapa Phoenices et Arabiae VII. 8. 25.

Dexippus Laconicus perioecus, nave a Trapezuntiis accepta fugit V. 1. 15., VI. 6. 5, calumniatur Xenophontem apud Anaxibium VI. 1. 32., accusat exercitum apud Cleandrum VI. 6. 9., et ipse accusatur ab Agasia 22., occiditur in Thracia a Nicandro Spartano V. 1. 15.

Dianae vovent Athenienses ante pugnam Marathoniam tot capras quot hostes interficerent III. 2. 12. Dianae partem manubiarum consecrant duces Graecorum V. 3. 4, ei fanum, lucum et sacra instituit Xenophon V. 3. 9.

Dolopes I. 2. 6.

Dracontius Spartiata exsul ob homicidium praeest certaminibus cursus IV. 8. 25., mittitur ad Cleandrum deprecandi gratia VI. 6. 30.

Drilae V. 2. 1.

Ecbatana II. 4. 25., III. 5. 15.

Enyalius V. 2. 14.

Ephesus II. 2. 6.

Episthenes Amphipolitanus praeest peltastis I. 10. 7., ei committit Xenophon puerum custodiendum IV. 6. 1., quem domum secum abducit 3.

Episthenes Olynthius, puero-

rum amator formosorum VII. 4. 7.

Epyaxa Syennesis regis Cilicum coniux I. 2. 12.

Eteonicus claudit portas Byzantii VII. 1. 12., fugit 20.

Euclides, Phliasius Cleagorae pictoris filius, haruspex VII. 8. 1.

Euphrates. eius latitudo I. 4. 11., Cyrus cum copiis transiit 17., 18., eundem Graeci non procul a fontibus traiciunt IV. 5. 2.

Eurylochus. Lusiates protegit Xenophontem clypeo IV. 2. 21., rem strenue gerit IV. 7. 11., 12., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32., censet de stipendio Seuthae extorquendo idem quod Xenophon VII. 6. 40.

Eurymachus Dardanus V. 6. 21.

Ganos VII. 5. 8.

Gaulites exsul Samius Cyro fidelis I. 7. 5.

Glus filius Tami II. 1. 3., verbis Cyri promittit Graecis praemia I. 4. 16., iussu Cyri plaustra trahit e locis palustribus I. 5. 7., mortem Cyri nunciat Graecis II. 1. 3., observat Graecos II. 4. 24.

Gnesippus, lochagus Atheniensis, facete petit munus a Seuthe VII. 3. 28.

Gobryas, dux copiarum Artaxerxis I. 7. 12.

Gongylus Eretriensis VII. 8. 8. 17.

Gorgias Leontinus; eius Proxenus auditor fuit II. 6. 16.

Gorgio, frater Gongyli VII. 8. 8.

Graeci quot ascenderint cum Cyro I. 2. 9., 7. 10.: nolunt contra Artaxerxem ascendere I. 3. 1.,

4. 12., vincunt et fugant barbaros I. 8. 21., 10. 11., redeunt in castra sua I. 10. 17., mortem Cyri aegre ferunt II. 1. 4., redeunt ad Ariaeum II. 2. 8., non uno loco cum Ariaeo castra ponunt II. 4. 1., perveniunt ad Zapatam amnem, ubi eorum duces dolo Tissaphernis capti interficiuntur II. 5. 31., eorum animos excitat Xenophon III. 1. 15. iter faciunt pugnantes III. 3. 7., fugant Persas III. 4. 15., pellunt Persas de colle 25., 44., iter molestissimum faciunt per montes Carduchorum, quibuscum per septem dies continuo pugnare coguntur IV. 3. 2., vadunt per Armeniam IV. 4. 1., vexati nive et frigore IV. 5. 3., superant Chalybes, Taochos et Phasianos IV. 6. 24., pergunt per Scythinorum fines IV. 7. 18., cum Macronibus foedus faciunt IV. 8. 7., vincunt Colchos IV. 8. 19., perveniunt Trapezunta IV. 8. 22., aggrediuntur Drilas V. 2. 1., Mossynoecorum metropolin expugnant V. 4. 26., Cotyoris navigant Sinopen VI. 1. 14. inde Heracleam Ponti VI. 2. 2.; seditione orta exercitus trifariam dividitur VI. 2. 16., sed mox rursus se coniungunt VI. 4. 1., Bithynos acie vincunt VI. 5. 31., perveniunt Chrysopolin VI. extr., traiciunt Byzantium VII. 1. 7., apud Seuthen stipendia merent et vincunt Thraces VII. 3. 14., tandem coniungunt se cum Thibronis exercitu VII. 8. 24.
Gymnias urbs magna in regione Scythinorum IV. 7. 19.

Halisarne VII. 8. 17.
Halys amnis Paphlagoniae V. 6. 9., VI. 2. 1.
Harmene VI. 1. 15.
Harpasus IV. 7. 18.
Hecatonymus, legatus Sinopensium V. 5. 7., 24. 6. 3.
Hegesander lochagus VI. 3. 5.
Hellas Gongyli Eretriensis uxor VII. 8. 8.
Heraclea, urbs Ponti Graeca, Megarensium colonia in Marianodynorum regione VI. 2. 1., quantum distet a Byzantio VI. 4. 2., multae ibi appellant naves V. 6. 10.
Heracleotis VI. 2. 19.
Heraclides Maronites hortatur convivas ut Seuthae dent munera VII. 3. 15.: mittitur ut praedam vendat VII. 4. 2., 5. 5., calumniatur Xenophontem 6., VII. 6. 5., Graecus dicitur VII. 6. 41.
Herculi viae duci sacra fiunt IV. 8. 24., VI. 2. 15. ubi descenderit ad Cerberum educendum VI. 2. 2.
Hesperitae VII. 8. 25.
Hieronymus Eleus, Proxeni lochagorum natu maximus III. 1. 34., VI. 4. 10.: legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32.
Hieronymus Euodeus (n. gentile corruptum) vulneratur VII. 4. 18.
Hyrcanii VII. 8. 15.
Iasionium litus. ibi Argo appulit VI. 2. 1.
Iconium urbs Phrygiae extrema I. 2. 19.
Ida VII. 8. 7.

Ionicae urbes deficient a Tis-
sapherne ad Cyrum I. 1. 6.

Iris V. 6. 9., VI. 2. 1.

Issi urbs Ciliciae maritima ma-
gna et opulenta I. 2. 24., 4. 1.

Isthmus II. 6. 3.

Itamenes opem fert Asidatae
VII. 8. 15.

Iupiter, hospitalis III. 2. 4.,
servator III. 2. 9. IV. 8. 44.,
rex: huic sacra facit Xenophon
de imperio oblato recipiendo VI.
1. 22., conf. VI. 6. extr. Mili-
chius VII. 8. 4.

Lacedaemonii: horum homoei
in pueritia furari discunt, sed
in furto deprehensi virgis cae-
duntur IV. 6. 15., contendunt
cum Atheniensibus de principatu
VI. 1. 27., quem consecuti sunt
VI. 6. 12., quae loca ipsorum
imperio subiecta fuerint VII. 1. 28.

Lampsacus VII. 8. 1.; 6.

Larisa urbs magna, sed de-
serta ad Tigrim III. 4. 7.

Lotophagi III. 2. 25.

Lycaea ludi Arcadum I. 2. 10.

Lycaonia vastatur a Cyro I. 2.
19., satrapa eius est Mithridates
VII. 8. 25., Lycaones non parent
regi Persarum III. 2. 23.

Lyceum VII. 8. 1.

Lycius Polystрати filius Athe-
niensis praeest equitatui III. 3.
20., IV. 3. 22., 25., 7. 24.

Lycius Syracusanus eques spe-
culatum mittitur a Clearcho I.
10. 14.

Lycus Achaenus adversatur Xe-
nophonti V. 6. 27., refert ad exer-
citum ut pecuniam poscant He-

racleotas VI. 2. 4., legatus hanc
ob causam Heracleam mittitur
7. auctor seditionis 9.

Lycus VI. 2. 3.

Macrones IV. 8. 1., V. 5. 18.,
suis legibus utuntur VII. 8. 25.

Maeander I. 2. 5. 6.

Maesades pater Seuthae rex
Thraciae VII. 2. 32., 5. 1.

Magnetes. eorum saltatio VI.
1. 7.

Mantinenses. eorum saltatio VI.
1. 11.

Mardi IV. 3. 4.

Mariandyni. horum in regione
sita fuit Heraclea VI. 2. 1.

Marsyas amnis exiguus, oriens
non procul Celaenis influit in
Maeandrum: hic Apollo dicitur
cutim detraxisse Marsyae I. 2. 8.

Mascas amnis Mesopotamiae in-
fluens in Euphratem I. 5. 4.

Media. per hanc redeunt Grae-
ci II. 4. 27., III. 5. 15., Medo-
rum feminae pulchrae et magnae
laudantur III. 2. 25., eorum im-
perio vi potiuntur Persae III. 4.
8., 11.

Medea regis Medorum uxor III.
4. 11.

Mediae murus I. 7. 15., II. 4.
12.

Medocus rex Odrysarum VII.
2. 32., 3. 16., 7. 3., 11.

Medosades mittitur a Seuthe ad
Xenophontem VII. 1. 5., 2. 10.,
24., 7. 1., 11.

Megabyzus Dianae Ephesiae ae-
dituus V. 3. 6.

Megaphernes *φοινικιστῆς* re-
gius occiditur a Cyro I. 2. 20.

Melanditae gens Thraciae VII. 2. 32.

Melinophagi populus Thraciae VII. 5. 12.

Meno Thessalus ducit ad Cyrum mille pedites gravis armaturae et quingentos cetratos I. 2. 6., mittitur a Cyro in Ciliciam 20., primus cum suis transit Euphratem I. 4. 13., eius milites iniuria afficiunt Clearchum et huius milites I. 5. 11., cornu sinistro Graecorum praest I. 7. 1., 8. 4., hospes Ariaei II. 1. 5., remanet apud Ariaeum II. 2. 1., suspectus est ob prodicionem II. 5. 28., capitur a Tissapherne 31., misere trucidatur II. 6. 29. eius mores pessimi II. 6. 21.

Mespila urbs olim Medorum capta a Persis III. 4. 10—12.

Midas capit Satyrum I. 2. 13.

Milesia Cyri concubina fugit ad Graecos I. 10. 3.

Miletus obsidetur I. 1. 7., 4. 2., cur non defecerit ad Cyrum I. 9. 9.

Miltocythes Thrax cum suis transfugit ad regem II. 2. 7.

Mithridates Cyri amicus II. 5. 35., III. 3. 2., 4., adoritur Graecos abeuntes III. 3. 6., iterum adoritur III. 4. 2., 3., satrapa Lycaoniae et Cappadociae dicitur VII. 8. 25.

Mossynoeci V. 4. 2. V. 5. 1., non parent Persis VII. 8. 25.

Myriandus urbs et emporium a Phoenicibus habitatum ad mare mediterraneum I. 4. 6.

Mysia VII. 8. 8.; 20.

Mysi populantur Cyri satrapiam

I. 6. 7. bellum gerit Cyrus cum iis I. 9. 14., non parent regi Persarum III. 2. 23., 24.

Mysus quidam saltat VI. 1. 9., 12., alius insidias simulat V. 2. 29.

Nausiclides VII. 8. 6.

Neo Asinaeus vicem absentis Chirisophi imperatoris gerebat V. 6. 36., calumniatur Xenophontem V. 7, 1., malitiose suadet eidem ut seorsum iter faciat VI. 2. 13., succedit in locum Chirisophi vita defuncti VI. 4. 11., temere educit nonnullos praedatum VI. 4. 23., affectat imperium totius exercitus VII. 2. 2., dissidet a ceteris VII. 2. 17., 29., 3. 2., 7.

Neon tichos VII. 5. 8.

Nicander Laco occidit Dexipum V. 1. 15.

Nicarchus Arcas lochagus vulneratus nunciat calamitatem ducum II. 5. 33., cum viginti hominibus transfugit ad Persas III. 3. 5.

Nicomachus Oetaeus praest peltastis IV. 6. 20.

Odrysae VII. 2. 32., 3. 16., 4. 21., 5. 15.

Odryses antiquus, cuius filius Teres VII. 5. 1.

Olympia V. 3. 7., 11.

Olynthii I. 2. 6.

Ophrynum VII. 8. 5.

Opis urbs magna ad Physcum amnem II. 4. 25.

Orontas Persa generis regii, insidias struit Cyro I. 6. 1. capitis damnatur 10.

Orontas gener regis II. 4. 8. III.

4. 13., comitatur Graecos redeun-
tes II. 4. 9., 5. 40., satrapa Ar-
meniae III. 5. 17., IV. 3. 4.

Paphlagonia describitur V. 6. 6.
sqq. Corylas est eius satrapa VII.
8. 25. Paphlagonicae galeae V. 2.
22., 4. 13.

Parium VII. 2. 7., 25., 3. 20.
Pariani VII. 3. 16.

Parthenium VII. 8. 15., 21.

Parthenius V. 6. 9., VI. 2. 1.

Parysatis, uxor Darii, mater
Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., Cyrum
magis amat quam Artaxerxem I.
1. 4. eius praedia in Syria I. 4.
9., in Media II. 4. 27.

Pasio Megarensis praeest septin-
gentis I. 2. 3., a quibus desertus
fugit domum I. 4. 7.

Pategyas Persa Cyri amicus I.
8. 1.

Peltae I. 2. 10.

Pergamus VII. 8. 8., 23.

Perinthus II. 6. 2., VII. 2. 3.,
11., 28., 4. 2.

Persae. horum feminae laudan-
tur ob formam III. 2. 25., arcus
magni III. 4. 17., IV. 4. 16. equi-
tatus nocte est inutilis III. 4. 35.,
saltatio VI. 1. 10.

Phalinus Tissapherni carus II.
1. 7., artem certandi armis et
tacticen profitebatur ibid.: negat
Graecos invito rege salvos redire
posse II. 1. 18.

Pharnabazus Bithyniae satrapa
VII. 8. 25., Phrygiae VI. 4. 24.,
5. 30., eius equites clade afficiunt
Graecos palantes VI. 4. 24., prae-
miis et pollicitationibus sollicitat
Anaxibium ut Cyrianis liberet

Asiam VII. 1. 2. similiter postea
Aristarchum VII. 2. 7.

Phasis fluvius IV. 6. 4.

Phasiani IV. 6. 5., V. 6. 36. re-
feruntur ad satrapiam Tiribazi
VII. 8. 25.

Philesius Achaeus sufficitur in
locum Menonis III. 1. 47., idem
et Sophaenetus dicuntur natu
maximi duces V. 3. 1., adversa-
tur Xenophonti V. 6. 27. damna-
tur repetundarum V. 8. 1., lega-
tus mittitur ad Anaxibium VII.
1. 32. V. Phryniscus.

Philoxenus Pellenensis rem for-
titer gerit V. 2. 15.

Phocais Cyri concubina capi-
tur in castris I. 10. 2.

Phoenice VII. 8. 25.

Pholoë V. 3. 10.

Phrasias Atheniensis VI. 5. 11.

Phrygia regio Asiae minoris V.
6. 24., VII. 8. 25.

Phryniscus Achaeus VII. 2. 1.,
strategus VII. 2. 29., 5. 4. (ubi al.
Philesius), negat se sine Xeno-
phonte militaturum esse VII. 5.
10.

Physcus amnis Assyriae qui in
Tigrim influit II. 4. 25.

Pigres Car Cyri interpres I. 2.
17., 5. 7., 8. 12.

Pisidae. hos bello se petere si-
mulabat Cyrus I. 2. 1., cum iis
olim bellum gesserat I. 9. 14.,
hostes erant regi Persarum II. 5.
13., III. 2. 23.

Polus nauarchus succedit Ana-
xibio VII. 2. 5.

Polybotes Atheniensis IV. 5. 24.

Polycrates Atheniensis lochagus
occupat pagum IV. 5. 24., mittitur

ad naves conquirendas V. 1. 16., cum Xenophonte it ad Seuthen VII. 2. 17., 29. subornatus ab Xenophonte in Heraclidem invehitur VII. 6. 41.

Polynicus legatus Thibronis VII. 6. 1., 39., 43., VII. 7. 13., 56.

Pontus V. 6. 15., 16. Euxinus IV. 8. 22.

Procles a Damarato Lacedaemonio ortus, Teuthraniae praefectus II. 1. 3., 2. 1., VII. 8. 17.

Proxenus Thebanus amicus Cyri, cuius consilio milites conscribit adversus Pisidas I. 1. 11., ducit ad Cyrum mille quingentos gravis et quingentos levis armaturae I. 2. 3. studet Clearchi et Menonis rixas componere I. 5. 14., invitat Xenophontem et commendat Cyro III. 1. 4., 8., respondet legatis regis de armis tradendis II. 1. 10., captus dolo a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius mores describuntur II. 6. 16., V. 3. 5.

Psarus fluvius Ciliciae I. 4. 1.

Pylae Ciliciae et Syriae I. 4. 4.

Pylae Babyloniae ad Euphratem I. 5. 5.

Pyramus amnis Ciliciae I. 4. 1.

Pyrrhias Arcas VI. 5. 11.

Pythagoras Lacedaemonius, praefectus classi quam Lacedaemonii Cyro miserunt auxilio I. 4. 2.

Rhathines missus a Pharnabazo cum copiis contra Graecos VI. 5. 7.

Rhodii laudantur ut boni funditores III. 3. 16., 4. 15.; Rho-

dus quidam promittit pontem ex utribus inflatis III. 5. 8.

Rhoparas satrapa Babyloniae VII. 8. 25.

Salmydessus VII. 5. 12.

Samolas Achaeus mittitur legatus ad Sinopenses de navibus V. 6. 14., praest ducentis subsidiariis VI. 5. 11.

Sardibus proficiscitur Cyrus contra fratrem I. 2. 2. seq. huc venit Xenophon arcessitus a Proxeno III. 1. 8.

Satyrus capitur a Mida I. 2. 13.

Scillus prope Olympiam. Hanc Lacedaemonii exstructam Xenophonti exsuli dederunt V. 3. 7.

Scythae sagittarii III. 4. 15.

Scytheni IV. 7. 18.

Selinus amnis templum Dianae Ephesiae praeterfluens: it. amnis Peloponnesi prope Olympiam, ad quem Xenophon exstruit templum et lucum Dianae V. 3. 8. seq.

Selybria VII. 2. 28., 5. 15.

Seuthes Thraciae rex invitat Graecos ad stipendia facienda VII. 1. 5.; 2. 10., sortem patris narrat VII. 2. 32., Athenienses vocat cognatos suos 31., Graecorum duces vocat ad coenam VII. 3. 15., incendit pagos hostium VII. 4. 1., captivos iaculo configit 6., conatur corrumpere duces VII. 5. 2., 9., fit alienus a Xenophonte VII. 5. 7., 16., agit cum Lacedaemoniorum legatis de remittendis Graecis VII. 6. 3., Xenophontem tantum ob studium erga milites accusare potest VII. 6. 4., 39., tandem oratione Xenophontis

commovetur ut reliquum stipendium solvat militibus VII. 7. 55., promissa Xenophonti non praestat VII. 5. 8., 6. 18., 7. 39., conatur retinere Xenophontem VII. 6. 43., 7. 50.

Silanus Ambraciota haruspex accipit decem talenta a Cyro I. 7. 18., V. 6. 18., divulgat arcana Xenophontis V. 6. 17., 29., minitantur milites ei, si solus domum abire audeat 34., sed Heraclea nave conducta clam domum aufugit VI. 4. 13.

Silanus Macistius signum dat tuba VII. 4. 16.

Sinope urbs Graeca maritima Ponti Euxini in Paphlagonia, Milesiorum colonia VI. 1, 15., legatus huius civitatis superbe loquitur cum Graecis V. 5. 12.

Sitalcas VI. 1. 6.

Sittace, urbs Babyloniae magna ad Tigrim II. 4. 13.

Smicres dux cohortis Arcadum perit cum suis VI. 3. 4., 5.

Socrates Achaeus Cyri hospes conscribit milites I. 1. 11., ducit ad Cyrum quingentos milites gravis armaturae I. 2. 3., dolo captus a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., laudatur II. 6. 30.

Socrates Atheniensis interrogatus a Xenophonte de itinere ad Cyrum quid responderit III. 1. 5., 6.

Sol deus, cui equos nutriunt et immolant Armenii IV. 5. 35.

Soli urbs maritima Ciliciae I. 2. 24.

Sophaenetes Arcas ducit ad Cyrum Celaenas mille pedites gravis armaturae I. 2. 9.

Sophaenetes Stympalius hospes Cyri I. 1. 11., cum mille peditibus gravis armaturae venit ad Cyrum I. 2. 3., foras prodit ad Ariaeum II. 5. 37., relinquitur ad castra tutanda IV. 4. 19., natu maximus ducum V. 3. 1. VI. 5. 13., sed ibi sine cognomine patriae. damnatur officii neglecti V. 8. 1.

Sosis Syracusanus venit ad Cyrum cum mille peditibus gravis armaturae I. 2. 9.

Soteridas Sicyonius homo ineptus et iniquus erga Xenophontem III. 4. 47.

Spithridates a Pharnabazo mittitur adversus Graecos VI. 5. 7.

Stratocles Cretensis praeest sagittariis Cretensibus IV. 2. 29.

Susa II. 4. 25. eorum situs III. 5. 15.

Syennesis Cilicum rex I. 2. 12., custodit aditum Ciliciae I. 4. 4., 2. 21., se tradit Cyro permotus ab uxore I. 1. 26., adiuvat Cyrum pecunia et donatur ab eo I. 2. 27.

Syria I. 4. 6. Syriae portae I. 4. 4., 5. Syri colunt pisces ut deos I. 4. 9.

Tamos Aegyptius praeest navibus Spartanorum et Cyri I. 2. 21., cum classe Cyri obsidet Miletum I. 4. 2.

Taochi stipendia merent apud Tiribazum IV. 4. 18. resistunt Graecis IV. 6. 5. horum castellum expugnant Graeci IV. 7. 2., non parent regi Persarum V. 5. 17.

Tarsus urbs Ciliciae magna et

opulenta, per quam fluit Cydnus amnis I. 2. 23., diripitur a Menonis militibus I. 2. 26.

Teleboas amnis exiguus Armeniae occidentalis IV. 4. 3.

Teres, unus e maioribus Seuthae VII. 2. 22., Odrysae filius 5. 1.

Tenthrania II. 1. 3., VII. 8. 17.

Thapsacus urbs Syriae ad Euphratem. Hic transit Cyrus Euphratem I. 4. 11.

Tharypas amasius Menonis II. 6. 28.

Thebes campus VII. 8. 7.

Theches mons, unde Graeci Pontum Euxin. despexerunt IV. 7. 21.

Theogenes Locrensis lochagus vulneratur VII. 4. 18.

Theopompus Atheniensis II. 1. 12.

Thermodon fluvius Paphlagoniae in Pontum Euxinum influens V. 6. 9., VI. 2. 1.

Thibro arcessit Cyrianos contra Tissaphernem VII. 6. 1., 7., tradito exercitu bellum gerit contra Tissaphernem et Pharnabazum VII. 8. 24.

Thorax Boeotius adversatur Xenophonti V. 6. 19., 21., 25.

Thracia Asiatica describitur VI. 4. I. Thraces Asiatici obsident Arcades VI. 3. 4.

Thracia VII. 1. 15., Thracum saltatio VI. 1. 5., convivium VII. 3. 16. vestitus adversus frigus VII. 4. 4. ὄρετοι Θράκες VII. 4. 11., modus fugiendi VII. 4. 17.

Thracium locus Byzantii VII. 1. 24.

Thymbrium urbs Phrygiae I. 2. 13. Hic est fons Midae.

Thyni populus Thraciae in Europa nocte bellicosissimus VII. 2. 22. VII. 4. 1., 14., 18.

Tibareni populus Asiae liber ad Pontum Euxinum, finitimi Chalybibus V. 5. 2., VII. 8. 25.

Tigris. ex hoc fluvio canales ducti sunt in Euphratem I. 7. 15., II. 4. 13., per pontem traiciunt eum Graeci II. 4. 24., fontes eius praetereunt Graeci IV. 4. 3.

Timasio Dardanensis in locum Clearchi sufficitur III. 1. 47., V. 1. 32. exsul Troadis V. 6. 23., cum Clearcho et Dercylida antea militaverat in Asia 24., cum Xenophonte est natus minimus ducum III. 2. 37., impedit ne Xenophon urbem condant in Ponto V. 6. 19., 21., praest equitibus Xenophonis VI. 3. 12., 5. 28., VII. 3. 46., habet multa pocula et tapetes Persicos II. 3. 18., negat se sine Xenophonte esse militaturum VII. 5. 10.

Timesitheus Trapezuntius V. 4. 2., 4.

Tiribazus satrapa Armeniae occidentalis IV. 4. 4. Phasianorum et Hesperitarum VII. 8. 25., regis carus IV. 4. 4., inducias facit cum Graecis 5, 6, vult adoriri Graecos IV. 4. 18. eius tentorium capitur IV. 4. 21.

Tissaphernes cum Cyro ascendit ad Darium I. 1. 2., calumniatur Cyrum apud fratrem 3. Milesiorum alios occidit, alios expellit 7., aperit regi consilium Cyri I. 2. 4., II. 3. 19., unus ex

quatuor Artaxerxis ducibus I. 7. 12., ab eo deficiunt omnes civitates ad Cyrum I. 9. 9., homo impius et subdolus II. 5. 39., iactat suam erga Graecos benevolentiam II. 3. 18., facit foedus cum Graecis II. 3. 26., amoliri a se studet suspicionem insidiarum II. 5. 16., dolo capit duces Graecorum II. 5. 32. adoritur Graecos III. 4. 13., decernunt Lacedaemonii bellum contra eum VII. 6. 1., 7., 8. 24.

Tolmides Eleus, praeco optimus II. 2. 20., III. 1. 46.

Tralles I. 4. 8.

Tranipsae VII. 2. 32.

Trapezus urbs Graeca ad Pontum Euxinum, Sinopensium colonia, in Colchorum regione IV. 8. 22., pendebat tributum Sinopensibus V. 5. 10.

Troas V. 6. 24., VII. 8. 7.

Tyriaeum urbs Phrygiae I. 2. 14.

Ulixes dormiens rediit in patriam V. 1. 2.

Xanthicles Achaeus sufficitur loco Socratis Achaei III. I. 47. repetundarum damnatur V. 8. 1.

Xenias Parrhasius Arcas ascenderat antea cum Cyro ad patrem I. 1. 2., nunc cum quatuor milibus gravis armaturae venit ad Cyrum I. 2. 3., celebrat Lycaea 10., desertus a militibus clam aufugit domum I. 4. 7.

Xenophon Atheniensis invitatus a Proxeno hospite ut Cyrum sequeretur, impellitur a Socrate ut

Apollinem de hoc itinere consulat III. 1. 4., venit ad Cyrum Sardes 8., respondet Ariaeo II. 5. 41. valde sollicitus vidit somnium III. 1. 11., surgit et convocat lochagos Proxeni 15. a quibus dux creatur loco Proxeni 26., 47., abigit Apollonidem 30., ostendit ducibus quid fieri debeat III. 1. 35., hortatur milites III. 2. 7., rationem itineris proponit 34. praeest agmini extremo 37. persequitur hostes frustra III. 3. 8. instituit igitur funditores et equites 20. celeritate occupat montem III. 4. 44., lenis erga militem iniquum 47., fallit hostes strategemate IV. 2. 2., magna cum arte ducit copias per montes Carduchorum IV. 2. 9. seq.: deseritur ab armigero 21., iterum valde sollicitus somnio spem bonam accipit IV. 3. 8., strategema eius IV. 3. 20., transigit noctem sine igne et cibo sub dio IV. 5. 21., humaniter tractat vici praefectum Armenium 28., de quo dimisso fit rixa inter Xenophontem et Chirisophum IV. 6. 3. eius consilium de hostibus aggrediendis 10., idem de oppugnando castello Taochorum IV. 7. 4., mutat prudenter aciem IV. 8. 10. suadet quomodo tempus recte transigat exercitus quamdiu sit Trapezunte V. 1. 5. oppugnat Drilarum castellum V. 2. 8. cum Agesilao ex Asia redit V. 3. 6., exsul habitat Scillunte 7., ex praeda ibi exstruit fanum Dianae 9., conatur urbem condere in Ponto V. 6. 15., defendit se a criminatione ducum V. 7. 5..

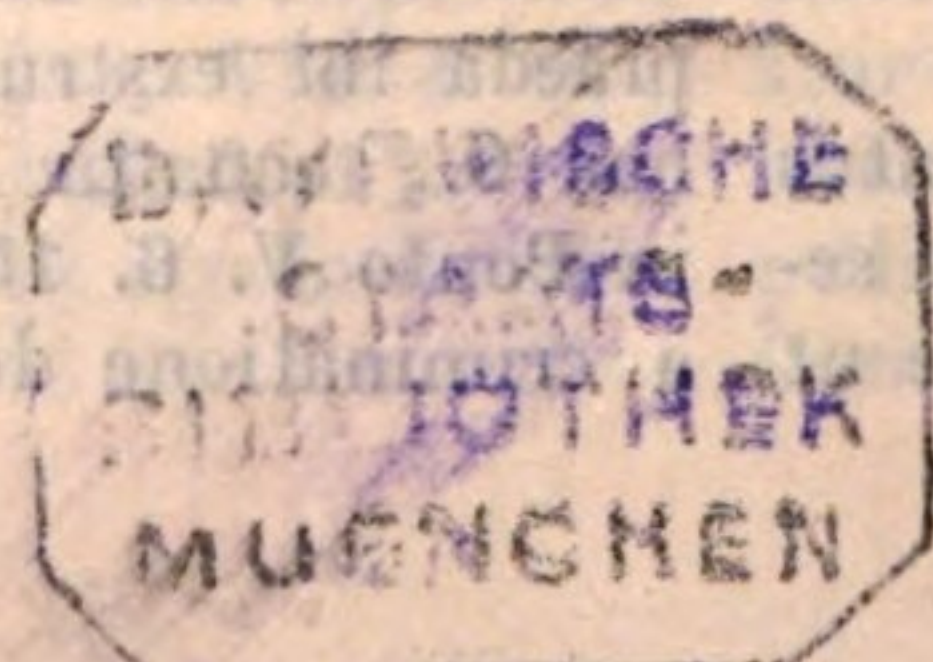
lustrat exercitum 35., defendit se a crimine insolentiae et petulantiae V. 8. 2., imperium exercitus oblatum repudiat VI. 1. 19., consulit Herculem, prositne ei apud exercitum manere VI. 2. 15., auxilio proficiscitur Arcadibus obsessis VI. 3. 19., adhortatur milites ad hostes aggrediendo VI. 5. 14., sedat tumultum militum VI. 6. 8., hortatur milites ut Cleandro gratificentur 12., iram militum in Byzantios sedat VII. 1. 22., valedicit exercitui et cum Cleandro discedit 40., sed iussu Anaxibii redit ad exercitum VII. 2. 8., ei insidiatur Aristarchus 14., 16., proficiscitur ad Seuthen 17., refert ad milites, velintne stipendia mereri apud Seuthen VII. 3. 3., in convivio

Seuthae donat se et suos 30., defendit suam innocentiam et docet se non esse in culpa quod Seuthes stipendium promissum non solvat VII. 6. 11., fortiter respondet Medosadae VII. 7. 4., persuadet tandem Seuthae ut stipendium solvat 21. vendit equum, ut viaticum habeat VII. 8. 2. capit Asidatem cum multis opibus, hinc locupletatus discedit 23.

Xerxes victus terra marique a Graecis III. 2. 13., post cladem in Graecia acceptam aedificat Celaenarum arcem et regiam I. 2. 9.

Zapatas amnis II. 5. 1., III. 3. 6.

Zelarchus curator fori rerum promercialium V. 7. 24.

Xenophon,

Expositio Cyri In usum scholarum emendavit C. G. Cobet

Lugduni Bat. 1859

A.gr.b. 3435

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10238740-0